Adolphe D’Ennery

DOUĂ ORFELINE

Traducere: Horia Gârbea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României ENNERY, ADOLPHE D’
Două orfeline

Editura Orizonturi
Bucureşti, 2013

LES DEUX ORPHELINES

Toate drepturile asupra ediţiei în limba română sunt rezervate **Editurii ORIZONTURI**

Partea I

Noroc... *de* om sărac

1

Către sfârşitul domniei lui Ludovic al XV-lea, în timpul când moştenitorul lui Ludovic cel Mare se împotrivea hoţiilor fără margini, dar fără să ajungă la vreun rezultat, câtă vreme el însuşi îşi făcuse un monopol din producţia de grâne, în Franţa se instalase o cruntă sărăcie.

Venirea iernii o făcu să crească încă mai mult. A fost una dintre iernile aspre care, tot repetându-se la câţiva ani, a pricinuit doar dezastre.

O mare îngrijorare sau, mai bine zis, o agitaţie fără seamăn bântuia peste tot. Până şi Parisul, atât de plin de viaţă în toate împrejurările, miezul lucrurilor, al muncilor şi al plăcerilor, căpătase o înfăţişare tristă. De îndată ce cădea seara, toate luminile se stingeau şi peste oraş se aşternea o linişte mormântală. Parisul părea în orele acelea un oraş mort.

Într-o casă veche de pe strada Mortellerie, una din cele mai amărâte şi mai întunecoase străzi ale timpului, la catul al şaselea, chiar sub acoperiş, locuia o familie de tineri muncitori foarte săraci, dar bucuroşi că putuseră găsi un sălaş pentru care plăteau treizeci de scuzi pe an, într-o vreme când chiriile crescuseră nemaipomenit.

Interiorul casei, desigur, nu putea fi prea plăcut: era o mansardă mică, cu pereţii văruiţi, dar cu un tavan atât de scund că putea fi atins cu mâna. Odaia nu avea sobă, iar în loc de fereastră, doar o deschizătură sus şi atât de îngustă încât, ca să se încălzească la soare ori să respire un pic de aer curat, doi inşi, ce ar fi vrut să stea alături, ar fi trebuit să se îmbrăţişeze.

Tânăra pereche din mansarda aceea nu părea însă deloc tristă din această cauză, aşa cum nu se sinchisea nici de faptul că, la întoarcerea acasă, trebuia să treacă, braţ la braţ, printr-un gang scund şi igrasios, apoi să urce treptele scării răsucite ca un burghiu, slab luminată la fiecare etaj de câte un geam de-o palmă ce da în curte. Dacă se putea chema „curte” un soi de canal plin de duhoarea lăturilor aruncate de sus de dimineaţa până noaptea târziu.

Lucrurile din casă nu se deosebeau întru nimic de locuinţă. Un pat de lemn vopsit în alb, nu prea încăpător, cu o saltea şi o cuvertură, două scaune, o masă, un fel de dulap scund ce slujea de bufet, pe care se afla un lighean mare cu un ibric de faianţă, o cană, două pahare, două sfeşnice şi alte câteva lucruri mărunte, în loc de cuier, câteva cuie bătute în pereţi, iar lângă fereastră, o maşină mică de gătit.

Asta era tot ce putuse să strângă tânăra pereche din munca ei şi din micile sume de bani puse deoparte.

Nici nu aveau nevoie de mai mult ca să se simtă fericiţi. Erau tineri, se iubeau şi munceau cu tragere de inimă. Bărbatul, Michel Gérard, se născuse la Evreux. Părinţii făcuseră din el un meşteşugar cinstit şi destoinic. Din nefericire, în clipa în care ajunsese la vârsta de douăzeci de ani, o molimă cumplită se abătuse asupra ţinutului, secerând o mulţime de oameni. Părinţii lui fuseseră şi ei răpuşi în câteva zile, mai întâi mama, iar ceva mai târziu şi tatăl. Nu mai avea alt sprijin decât pe el şi munca lui.

Bietul tânăr petrecu vreo trei ani în cea mai neagră amărăciune. Strângea ban lângă ban, trudind din greu pentru a-şi împlini singura lui dorinţă, aceea de a vedea Parisul.

Prietenii încercau să-l facă să renunţe la un astfel de vis, zugrăvindu-i Parisul ca pe un fel de prăpastie în care viaţa era neasemuit de grea şi unde mii de nenorociţi erau osândiţi la mizerie din pricina lipsei de lucru. Dar Michel nu se lăsă convins şi într-o bună zi, adunându-şi hainele şi uneltele, se urcă voios într-un poştalion, luându-şi rămas-bun de la prietenii care-l petrecuseră şi care nu mai pridideau să-i ureze noroc.

După două zile – atât cât trebuia pe vremea aceea ca să străbaţi treizeci de leghe – Michel Gérard ajunse în sfârşit la Paris. Nespus de mare îi fu bucuria şi chiar în ziua imediat următoare se prezentă la tâmplarul pentru care avea recomandare de la meşterul său din Evreux, care-l angajă fără multă vorbă în atelierul lui.

Trecură doi ani. Michel se îndrăgosti de o fată încântătoare şi cinstită, orfană ca şi el, care-şi agonisea traiul muncind.

Fără să ţină seama de sfaturile patronului, care-i spusese că e o nechibzuinţă să se însoare la vârsta lui şi că ar fi mai bine să aştepte până îşi va încropi o situaţie, Michel făcu şi de astă dată cum credea el că e mai bine şi se căsători cu Tereza.

După un an de căsnicie, Michel îşi dădu seama, după formele rotunjite ale soţiei, că în curând vor trebui să cumpere un leagăn.

— Cam târziu ai băgat de seamă! zise Tereza. Eu m-am gândit la leagăn chiar din cea dintâi zi şi, pentru că veni vorba, vreau să-ţi spun că doresc un leagăn cum nu există un altul, făcut din lemn scump şi cu picioare de abanos. Nu mă îndoiesc că te pricepi, domnule tâmplar.

— Sigur că mă pricep! Am făcut eu multe pătucuri

minunate pentru micile principese, fii fără grijă, copilul nostru va dormi şi el într-un pătuc regesc.

În zilele de sărbătoare, cei doi soţi se aşezau la lucru:

Michel se îndeletnicea cu leagănul, care făgăduia să devină o adevărată operă de artă, în timp ce Tereza croia perdeluţe pentru el, cosea cămăşuţe şi bonetele, împletea ciorăpiori de lână – într-un cuvânt toate lucruşoarele care aveau să-i fie de trebuinţă însemnatului personaj a cărui apropiată sosire în casa lor le umplea inimile de bucurie.

— Ah! dac-ar fi fată! exclamau amândoi, privindu-se cu dragoste.

Dorinţa li se împlini. Tereza născu o fetiţă drăgălaşă, cu obrăjiorii ca petalele de trandafir, căreia îi dădură numele de Henrieta.

O vreme, tânăra familie se descurcă de minune. Dar lucrurile se schimbară curând. Se iviră primele semne ale unei crize sociale şi, ca urmare, viaţa economică fu adânc tulburată. Patronii micşorară mai întâi salariile lucrătorilor pentru ca, în cele din urmă, să-i concedieze. Iarna bătea la uşă, pâinea începea să lipsească şi nenumărate familii care trăiau de pe urma muncii lor ajunseră în cea mai cruntă mizerie.

În aceeaşi situaţie se afla şi tânăra noastră pereche.

Micile economii se topiră încetul cu încetul, de lucru nu se mai găsea şi, în cele din urmă, bieţii oameni se văzură nevoiţi să-şi înjumătăţească hrana zilnică, şi aşa neîndestulătoare.

— Tu nu poţi îndura prea multe lipsuri, îi spuse Michel. Eşti mamă şi ai de alăptat un copil. Ce s-ar alege de puiul nostru dacă n-ar mai avea ce suge?

Auzind aceste cuvinte, Tereza simţi o lovitură în inimă.

— Pentru Dumnezeu, nu mai vorbi aşa! strigă ea. Îndur destule de şase săptămâni încoace, nu-mi mai spori şi tu suferinţa!

— Iartă-mă, draga mea, iartă-mă! spuse Michel. Nu mai ştiu ce vorbesc... sunt aproape nebun... nebun de durere şi mânie când mă gândesc că un om ca mine, în plină tinereţe, e nevoit să stea cu mâinile în sân, ca cel din urmă leneş şi pierde-vară.

— Nimeni nu te-ar putea învinovăţi, Michel! Din ziua în care patronul tău s-a văzut nevoit să dea drumul la lucrători, te-ai străduit mereu să găseşti de lucru. N-ai dat înapoi de la niciun fel de muncă: ai tăiat lemne, ai cărat pachete, ai făcut pe hamalul şi erai fericit ori de câte ori puteai aduce acasă câţiva gologani câştigaţi cu sudoarea frunţii ca s-o îngrijim pe scumpa noastră fetiţă... ia uite ce

liniştită doarme, mititica!

Tereza puse o mână pe umărul bărbatului ei şi-i zâmbi drăgăstos.

De câte ori se uitau la fetiţa cu obrăjorii trandafirii, uitau de frig, de lipsuri şi ochii li se împăienjeneau de lacrimi de duioşie şi fericire.

Deodată se auziră paşi pe scară şi imediat după asta bătăi în uşă.

Michel şi soţia sa nu aşteptau niciodată musafiri. Cei câţiva prieteni pe care-i aveau, lucrători ca şi ei, nu urcaseră niciodată cele şase caturi până la mansarda lor. Se întâlneau în atelier sau pe stradă, îşi dădeau bună ziua, dar vizite nu obişnuiau să-şi facă. De aceea îi cuprinse o anumită nelinişte când auziră ciocăniturile în uşă.

— Cine Dumnezeu să fi urcat până la noi? întrebă Michel, încetişor.

— Mi-e frică! murmură Tereza. Vezi cine e!

Michel deschise uşa, dar se dădu înapoi speriat, căci pe săliţă, în umbră, văzuse doi oameni îmbrăcaţi în negru. Cel dintâi care intră era înalt şi slăbănog, al doilea – cu nişte hârtii în mână – era mărunţel şi gras.

— Dumneata eşti Michel Gérard? întrebă slăbănogul cu glas dulceag, uitând să-şi scoată pălăria.

— Eu sunt, îngăimă Michel, cu vocea tremurată. Cu ce vă pot fi de folos şi cu cine am onoarea, domnilor?

— Notarul Vermillon, se prezentă slăbănogul.

— Portărelul Lombard, zise celălalt, făcând câţiva paşi înainte.

La auzul cuvântului „portărel”, Tereza şi Michel se priviră înspăimântaţi, în timp ce vizitatorii aruncară o ocheadă dispreţuitoare prin odăiţă şi asupra lucrurilor din ea.

— Tot ce se află aici nu valorează mare lucru, şopti portărelul la urechea notarului.

— Cel mai mult preţuieşte femeia, replică acesta din urmă, uitându-se cu coada ochiului la Tereza. Spune-i dumneata bărbatului ce ne-a adus aici.

Portărelul scoase din geantă o hârtie şi, desfăcând-o, se adresă pe un ton grav lui Michel:

— Domnule Gérard, datorezi chiria pe două luni proprietarului dumitale, domnul Madelineau.

— Aşa e, datorez chiria pe două luni, răspunse Michel, lăsând capul în jos.

— Uite, am aici două somaţii şi o hotărâre care te obligă să plăteşti suma în termen de douăzeci şi patru de ore.

— E adevărat, domnilor. Dar vă rog să ţineţi seama de

vremurile grele în care trăim şi că găsim atât de greu de lucru. Proprietarul, care e un om de treabă, ne-a făgăduit că ne mai îngăduie.

— Aşa o fi, încuviinţă portărelul, dar au trecut cinci săptămâni de atunci. Proprietarul dumitale, bolnav de gută, s-a dus într-o staţiune la tratament şi i-a dat domnului Vermillon însărcinarea să-l reprezinte, încasând veniturile în numele lui. Am fost la vecinii dumitale, ei mi-au plătit. Poftim şi chitanţa dumitale care însumează, chirie şi cheltuieli, paisprezece scuzi şi douăzeci şi şase de parale. Trebuie să plăteşti!

Michel rămase înmărmurit, iar biata Tereza tremura atât de tare, încât se rezemă de spătarul unui scaun.

— Sunt cam grăbit! spuse notarul. E ora unsprezece, am o întâlnire la birou, la prânz, şi mai trebuie să iau şi masa. Ei, plăteşti?

— Nu!... îngăimă Michel, ştergându-şi năduşeala de pe frunte.

— Bine! Domnule Lombard, pune chitanţa înapoi în geantă. Toţi sunt la fel: numai cu forţa scoţi ceva de la ei. Toboşarul e jos?

— Da, domnule notar.

— Spune-i să vină sus, să strângă toate vechiturile astea

şi să înceapă vânzarea lor, imediat, în stradă!

Lombard ieşi să îndeplinească ordinul.

— Pentru Dumnezeu, vreţi să ne vindeţi lucrurile? exclamă Michel.

— Fireşte, le vindem la licitaţie, domnul meu. E o oră potrivită, vremea e frumoasă, aşa că sper să încasăm mai mult decât datorezi, ceea ce va fi în folosul dumitale.

— Şi noi ce facem, domnule notar? interveni Tereza. Unde ne culcăm la noapte?

— Asta nu e treaba mea, coniţă.

— Şi fetiţa... fetiţa pe care o vedeţi acolo în leagăn?... Va muri de frig, sărmana de ea! Vai! nu cred că vă lasă inima să faceţi aşa ceva, ar fi prea îngrozitor, prea îngrozitor...

Micuţa Henrieta, trezită de zgomot, începu să plângă. Într-o clipă, Tereza fu lângă ea, o ridică din leagăn şi, arătând-o notarului, zise:

— Dacă ne alungaţi din odăiţa asta, biata făptură va muri de foame şi de frig.

— Au venit oamenii noştri! se auzi chiar în aceeaşi clipă glasul portărelului care arăta cu mâna către toboşar şi către însoţitorul lui, iviţi în capul scării.

— Foarte bine! zise notarul. Pierdem vremea de pomană îngheţând aici în mansarda asta. Puneţi mâna, băieţi!

— Strângeţi tot de aici! zise şi portărelul. Repede!

Michel fu cuprins de o mânie fără margini la vederea oamenilor care intraseră.

— Opriţi-vă! strigă el, ridicând pumnii. Pe cel dintâi care pune mâna... îl gâtui!

— Taci, te rog, Michel! îl imploră tereza, aşezându-i-se în faţă cu copilul în braţe. Mai bine plăteşte!

— Să plătesc?! îi replică Michel cu mirare. Cu ce? Cu sângele meu? Dacă domnii primesc, o fac cu dragă inimă.

— Deschide lada şi scoate banii! spuse Tereza.

— Care bani? făcu Michel.

— Aceia pe care am izbutit să-i pun deoparte de la începutul căsniciei noastre, rupând în fiecare zi câte o para, două de la coşniţă. Sunt cu totul douăzeci de scuzi.

— Douăzeci de scuzi?

— Da, îi găseşti acolo, ascunşi printre albiturile fetiţei. Îi păstram cu sfinţenie, gândindu-mă la cuvintele pe care mi le-ai spus de atâtea ori: „Ce-o să facem dacă n-o să mai ai lapte pentru fetiţă?” Nu mai avem încotro: plăteşte datoria şi Cerul se va milostivi de noi.

— Cât am de dat? întrebă Michel, întorcându-se către cei doi.

— Paisprezece scuzi şi douăzeci şi opt de parale,

răspunse Lombard.

— Poftim banii!

— Uite restul şi chitanţa!

Şi cei doi reprezentanţi ai justiţiei plecară imediat.

Trecură câteva zile de la cele întâmplate mai sus. De douăzeci şi patru de ore, Michel şi Tereza nu puseseră nimic în gură.

Un bărbat în putere ar mai fi putut răbda, dar o femeie care alăpta un copil şi pe care suferinţele şi lipsurile o slăbiseră cu totul, cum ar fi putut îndura? Pe de altă parte, frigul se înăsprise şi despre reînceperea lucrului nici vorbă nu putea fi. Lui Michel şi Terezei începu să le pară rău că-şi dăduseră puţinul ce-l agonisiseră. Dar, dacă li s-ar fi vândut lucrurile, ar fi fost azvârliţi în stradă fără milă.

„Poate că aceeaşi soartă ne aşteaptă în curând, îşi zise Michel, trebuie totuşi să încercăm s-o amânăm cât mai mult. La boală grea se cere leac sigur. La ce mai foloseşte o masă când n-ai ce pune pe ea?”

Zicându-şi acestea, tânărul soţ îmbrăcă haina şi, în timp ce Tereza se îngrijea de copil, el ieşi în vârful picioarelor, luând şi masa cu el. Tereza văzuse şi, înţelegând gândul bărbatului, de îndată ce Michel ieşi pe uşă, îngenunche în faţa cruciuliţei atârnate deasupra leagănului şi începu să

se roage.

Ajungând la cuvintele: „Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi”, vocea îi tremură şi-şi sfârşi rugăciunea plângând cu lacrimi fierbinţi.

Alinarea pe care le-o aduse vânzarea mesei fu de scurtă durată. Continuând să vândă mereu alte lucruri, în curând nu mai rămăsese în casă decât leagănul fetiţei şi salteaua pe care cei doi soţi se odihneau de câteva nopţi. Din cauza lipsurilor şi a suferinţelor, Tereza ajunsese o umbră. Simţea cum se prăpădeşte încetul cu încetul, mereu chinuită de presimţirea nenorocirii care părea de neînlăturat: moartea copilului.

Lui Michel nu-i fu greu să priceapă ce se petrece în sufletul soţiei, dar nu avu curajul să spună nimic. Inimile lor se înţelegeau, dar buzele rămâneau închise.

Într-o zi, Tereza se hotărî să rupă tăcerea şi, arătând către Henrieta, zise:

— Ia uite cât e de schimbată!

— Văd şi eu! răspunse cu un suspin Michel.

— Şi-a pierdut culoarea, obrăjorii i s-au ofilit, slăbeşte văzând cu ochii.

— Aşa e! încuviinţă Michel. Mai ales în ultimele două zile...

— Mititica! Suferă şi ea de foame la fel ca noi. Laptele pe care i-l dau să sugă nu mai e ca altă dată; dacă mai ţine mult situaţia asta, micuţa noastră Henrieta se va prăpădi...

— Da... aşa e... îngăimă nefericitul părinte cu lacrimi în ochi.

Tereza fu cuprinsă de o mânie pe care nu şi-o putu stăpâni:

— Ce mai stai? izbucni ea. Du-te şi caută ceva de lucru şi nu-ţi mai pierde vremea bocind! Ce folos ai dacă plângi? Născoceşte şi tu ceva ca să putem ieşi din mizeria în care ne zbatem şi să ne salvăm copilul de la moarte. E datoria ta de tată şi de soţ.

— Ai dreptate, Tereza, dar nu sunt vinovat de mizeria pe care o îndurăm. Puţin îmi pasă de persoana mea şi, dacă ar fi nevoie, mi-aş da şi sângele pentru voi, ştii prea bine!

Spunând acestea, o cuprinse în braţe, dar ea se desprinse strigând:

— Dă-mi drumul, Michel! Uite-o că se trezeşte şi mi se rupe inima când o aud plângând.

Ridică din leagăn copilul ca să-i dea să sugă, dar numai după câteva minute fetiţa lăsă sânul şi începu să ţipe. Fără să ţină seama de durere, biata mamă prinse sânul şi

începu să-l stoarcă. Michel se uita la ea, fără să zică nimic.

— Nu mai iese niciun strop! zise Tereza deznădăjduită. Vai! Nu mai am lapte! Ţine-o, nu mai am putere s-o port în braţe... Haide, ia-o! De-aş putea muri înaintea ei!

Pierzându-şi cunoştinţa, nefericita mamă se prăbuşi pe saltea. Ţinând copilul în braţe, Michel privea rătăcit la soţia care zăcea leşinată în faţa lui. Dar sentimentul datoriei îl trezi repede din amorţeala în care căzuse.

— Nu, nu te voi lăsa să mori! strigă el, aşezând fetiţa în pătuc. Ah, dac-aş avea măcar puţin oţet! Unde-i sticluţa...? Iat-o!

Turnă repede câteva picături pe o batistă, se lăsă în genunchi lângă Tereza şi începu s-o frece pe frunte, pe obraji, pe buze. Părând că-şi revine, el îi ridică încetişor capul şi-l rezemă pe pieptul lui.

— Scumpa mea Tereza, trezeşte-te! murmură nefericitul soţ.

— Unde e fetiţa noastră? întrebă ea în clipa în care deschise ochii.

— În leagăn. Nu te îngriji de ea, doarme.

— Cât aş vrea şi eu să pot dormi! Mi-ar face atât de bine!

— Dormi liniştită, Tereza, eu vă veghez!

Îi aşează capul pe pernă şi, constatând că adormise, se ridică. Durerea pe care încercase să şi-o înăbuşe în faţa ei izbucni ca un torent. Văzând suferinţele copilului care ţipa de foame, lui Michel îi străfulgeră prin minte un gând dintr-acelea pe care numai deznădejdea cumplită îl poate zămisli:

— Nu vei muri, asta nu! murmură el. Dumnezeu nu va îngădui ca o făptură nevinovată ca tine să se prăpădească. Cu ochii împăienjeniţi de lacrimi, se uita când la chipul palid şi scofâlcit al soţiei, când la mica făptură care se zbătea în leagăn.

În sufletul lui se dădea o luptă cumplită, în care dragostea părintească era pusă la grea încercare. Se repezi la leagăn ca ieşit din minţi şi, aplecându-se deasupra fetiţei, o mângâie şi o sărută, încercând s-o liniştească. Simţea că era gata să se prăbuşească şi că, dacă va mai sta mult la îndoială, nu va mai fi în stare de jertfa pe care era gata s-o facă. Nu mai era de pierdut nicio clipă.

— Doamne! exclamă el, ridicând privirea către cer, fără îndoială, tu mi-ai trimis gândul care mi-a venit!

Încurajat de gândul că micul lui odor nu va mai avea de suferit şi că Tereza va fi şi ea salvată, Michel se apropie de

maşina de gătit – nemaiavând lemne de foc, acum ea servea de masă – pe care se găseau câteva cârpe. Scotoci printre ele şi, găsind un petic de hârtie, se lăsă în genunchi în faţa maşinii de gătit şi, cu lacrimile curgându-i şiroaie, aşternu repede câteva rânduri... Ţinea s-o lămurească pe Tereza la ce mijloc deznădăjduit recursese ca să salveze fetiţa din ghearele foamei şi ale morţii. Isprăvind de scris, Michel se ridică, o luă pe Henrieta în braţe şi-i zise:

— Să plecăm, sărman copil, aici nu se mai găseşte nicio fărâmă de pâine pentru mama vlăguită de suferinţă şi nicio picătură de lapte pentru tine, îngeraşul meu! Trebuie să încercăm totul ca să te scăpăm de la moarte. Când vei fi mare şi vei înţelege, nu-l vei blestema pe sărmanul tău tată care te-a dat în grija milei obşteşti.

Monologa cu lacrimile şiroaie pe obraji. Sărutând obrăjorul rece al copilei, cu inima încleştată de durere, Michel ieşi, ferindu-se să privească spre mama pe care o despărţea pentru totdeauna de odrasla ei.

Ajuns în stradă, rămase înţepenit, văzând zăpada şi poleiul de care erau acoperite trotuarele. Se gândea îngrozit la primejdia de a aluneca cu scumpa lui povară în braţe. Luând o hotărâre bruscă, se descălţă şi porni la drum cu picioarele goale.

Mergea repede pentru că începea să se înnopteze şi clopotul de la Catedrala Notredame suna de vecernie. Trecând podul ce ducea în Cite, se hotărî să scurteze drumul şi o luă pe o străduţă întunecoasă, pe unde credea că nu va întâlni pe nimeni. Avea impresia că se ducea să înfăptuiască o nelegiuire şi se ferea să fie văzut.

Ajuns la capătul străzii, Michel se opri în faţa bisericii cu treptele acoperite de zăpadă şi se gândi să aşeze copila sub portal. Dar când să-şi pună planul în aplicare, curajul începu să-l părăsească. Făcu o sforţare supraomenească şi, clătinându-se pe picioare, se îndreptă către locul ales. În clipa în care se aplecă s-o aşeze jos pe micuţa Henrieta, un ţipăt de durere se auzi la câţiva paşi de el.

Somnul oamenilor nefericiţi e scurt, dar când se trezesc sunt mai liniştiţi şi forţele lor sporite. Deschizând ochii, Tereza se simţi oarecum întărită; întunericul şi liniştea din odaie, departe de a o înspăimânta, i se părură de bun augur. Făpturile adorate erau acolo, lângă ea, şi poate că şi visul pe care-l avusese avea să se împlinească... Visase că-şi recăpătase laptele. Ce bine ar fi să fie aşa! I-ar fi fost uşor să se încredinţeze, dar şovăia... Prea cruntă ar fi dezamăgirea! Nesiguranţa devenind chinuitoare, duse mâna la sân şi scoase un strigăt de bucurie;

— Michel, scoală! Scoală repede şi adu-mi fetiţa! Henrieta e salvată!

Se ridică veselă şi se îndreptă către leagăn.

— De ce nu-mi răspunzi, Michel? Dormi atât de greu?

Neprimind niciun răspuns, Tereza se simţi cuprinsă de fiori. În minte îi încolţi bănuiala unei nenorociri. Nu dovedea oare liniştea asta de mormânt că Henrieta murise şi că nefericitul tată săvârşise un act necugetat în faţa cadavrului? Gândul dură o clipă şi cu vocea ei de mamă profund lovită murmură:

— Cu siguranţă că a plecat. Sărmanul de el s-a dus să facă o ultimă încercare pentru a ne salva... Poate-i surâde norocul şi reuşeşte să trezească mila vecinilor... Dar de ce nu dă Henrieta niciun semn de viaţă?

Când le e foame, copiii nu prea dorm. Chinuită de presimţiri negre, Tereza păşi prin întuneric şi ajungând la leagăn începu să dibuiască, atentă să nu sperie copilul pe care-l credea adormit.

În clipa următoare, însă, scoase un ţipăt de groază: leagănul era gol.

— Henrieta! Unde e Henrieta mea? O fi luat-o Michel?... Dar de ce?... Nu, nu se poate! Cred că m-am înşelat!

Stăpânindu-şi durerea, se îndreptă către maşina de

gătit. Dibuind, găsi cutia de chibrituri. Cu multă trudă, reuşi să aprindă un capăt de lumânare înfipt în gâtul unei sticle. Se întoarse către leagăn ţinând lumânarea în faţa ei, acoperind-o cu mâna, să nu trezească din somn copilul. Dar nu mai era nicio îndoială: leagănul era gol. Michel luase fetiţa cu el.

Un gând îi străfulgeră mintea: probabil că, învingând orice ruşine, bietul bărbat pornise să cerşească. Copilul putea înduioşa trecătorii. Nu-i venea însă să creadă că el, atât de mândru din fire, ar fi putut întinde mâna. Chinuită de nelinişte, nefericita mamă se agăţa de o speranţă. Deschise uşa şi ieşi pe scară, cu auzul încordat. Dar niciun zgomot nu-i ajunse la urechi. Michel nu era nicăieri.

Din ce în ce mai tulburată, măsura odaia, apoi deschise uşa să mai asculte. Neauzind nimic, se întoarse la leagăn şi se prinse cu amândouă mâinile de el. Cu privirea scotocea odaia ca şi cum s-ar fi aşteptat să-l vadă pe Michel apărând cu fetiţa în braţe. La lumina pâlpâitoare a lumânării zări pe maşina de gătit bileţelul lăsat de Michel. Se târî până acolo şi, privindu-l, recunoscu scrisul lui Michel. După ce parcurse cu înfrigurare primele rânduri, scoase un ţipăt şi inima i se strânse de o durere cumplită. Iată cum îi vestea bietul părinte îngrozitoarea nenorocire:

Draga mea! Când te vei trezi din somn, vei găsi leagănul gol. Iartă-mă, Tereza, că te-am despărţit de scumpa ta fetiţă. Inima însă nu mă lasă să văd murind în acelaşi timp soţia şi fiica mea. Am hotărât să încredinţez copilul milei obşteşti. O voi aşeza lângă uşa bisericii şi în momentul în care un suflet milos o va lua, mă voi întoarce la tine. Şi dacă Dumnezeu va continua să fie neîndurător în faţa suferinţelor noastre, vom muri împreună cu mângâierea că cel puţin Henrieta noastră va fi salvată.

Deznădăjduită, biata mamă începu să strige din toate puterile:

— Henrieta!... Fetiţa mea!... Henrieta!...

Şi, ca şi cum Michel ar fi putut să o audă:

— Dă-mi înapoi copilul, blestematule! Dă-mi-o înapoi!

Puterile o părăseau, se sprijini de perete să nu cadă. O furie cumplită o cuprinsese. Fără să se gândească la deznădejdea care-l împinsese pe Michel să facă ceea ce făcuse, ea nu vedea decât un singur lucru, şi anume că i se luase copilul pe care n-avea să-l mai vadă niciodată.

Cu privirea rătăcită, cu buzele strânse, alergă spre uşă.

— Dă-mi-o înapoi pe Henrieta, Michel! Dă-mi-o înapoi!

Lipsită de puteri, se lipi de zid, murmurând printre suspine:

— Henrieta!... Henrieta!...

Brusc amuţi pentru că-l văzuse pe Michel în capul scării cu doi copii în braţe.

2

— Tereza, spuse Michel, până acum aveam numai o fiică şi se vede că bunul Dumnezeu nu socotea că e de ajuns pentru a se milostivi de noi. Ne-a mai trimis un copil şi acum cred că vom fi mai vrednici de mila lui.

— Ce tot spui, Michel? strigă Tereza, nebună de fericire că-şi recăpătase copilul. Se repezi la bărbatul ei, îi smulse fetiţa din braţe şi, amintindu-şi de vis, dădu sân micuţei înfometate.

— Iată-te acum mamă a doi copilaşi, zise Michel, căci n-o puteam părăsi pe necunoscuta asta mititică, pe care Dumnezeu mi-a adus-o în cale tocmai în clipa în care...

— Voiai s-o părăseşti pe propria ta fiică! întregi Tereza.

— A făcut asta pentru a mă împiedica să înfăptuiesc...

— ... o crimă, Michel, da!

— Nu mă învinovăţi, Tereza! Eram nebun, pierdusem

orice nădejde. Mi-am zis că dacă există o cât de mică şansă pentru a-mi salva fetiţa, trebuie să încerc. Plin de însufleţire, continuă: Da, aveam de gând să-mi părăsesc copilul pe treptele Catedralei Notredame. În clipa în care mă aplecam s-o aşez pe Henrieta, am auzit plânsete la doi paşi de mine. Apropiindu-mă, am descoperit o făptură mititică îngropată pe jumătate în zăpadă, cu obrăjorul învineţit de frig. „Un copil! am strigat. Un copil părăsit în voia sorţii, cum va fi în curând şi al meu. A îngheţat sărmana! O aşteaptă moartea... ca şi pe biata mea Henrieta!” în clipa aceea am auzit închizându-se uşa catedralei. Mă înşelasem: clopotele vesteau sfârşitul slujbei, nu începutul ei. Nu se vedea ţipenie de om cât era strada de lungă. Biserica se golise. Ce era de făcut? M-am rugat lui Dumnezeu, implorându-l să trimită pe cineva ca să aibă grijă de aceste mici făpturi, legate de acum prin aceeaşi soartă; nu era greu să-mi dau seama că, dacă vor rămâne o noapte în zăpadă, vor muri amândouă.

Tereza suspină adânc şi-şi strânse cu putere fetiţa la piept.

— Şi atunci mi-am zis, continuă Michel, că nu-mi pot părăsi copilul acolo... şi nici pe celălalt.

— Bine ai făcut, Michel! exclamă Tereza.

— Le-am luat pe amândouă şi am pornit către casă. Un glas îmi spunea că aşa trebuie să fac şi, de unde cu puţin înainte venisem acolo ducând-o pe Henrieta ca pe o povară grea, la înapoiere păşeam hotărât cu amândoi copiii în braţe.

În ochii Terezei sclipeau boabe de lacrimi. Se apropie de soţul ei şi, întinzându-i fruntea, acesta i-o sărută.

— Dumnezeu te-a povăţuit să faci aşa, zise ea cu glas potolit. Şi iată că te-a răsplătit. Şi o arătă pe Henrieta care sugea cu lăcomie.

— E o adevărată minune! exclamă Michel.

— Va avea şi cealaltă porţia ce i se cuvine, zise Tereza.

— Sărmana, tot drumul a ţinut-o numai într-un plâns!

— O fi prea strânsă în scutece.

— M-am gândit şi eu, dar n-o puteam desface în stradă pe frigul ăsta.

— Să-i scoatem repede acele cu care e prinsă.

Michel se grăbi să-i îndeplinească îndemnul şi, desfăcând scutecele, din ele căzu ceva pe duşumea.

— Un fişic... ba, două! exclamă el, aplecându-se. Fişicuri de aur.

— Aur... în scutecele unui copil părăsit? E cu neputinţă?

— Priveşte şi tu! răspunse Michel, desfăcând fişicurile.

Sunt ludovici de aur.

— Şi hârtia pe care o ţii în mână?

— A căzut împreună cu fişicurile. Scrie ceva: „Persoanei miloase care mă va lua”.

— Tu eşti persoana miloasă, Michel.

— Mai e ceva... Parcă a vărsat cineva lacrimi pe hârtie... Uite ce scrie: „Numele meu e Luiza. Iubiţi-mă!”

— Cum s-ar putea să nu iubim un îngeraş care ne-a adus cu el sfârşitul necazurilor noastre? Suntem bogaţi, Michel...

— Da, sunt aici o sută de ludovici! exclamă Michel care terminase de numărat banii. Două mii patru sute de livre, iată darul pe care ni-l aduce copilaşul.

— Îl vom socoti ca şi pe copilul nostru, ca pe o surioară a Henrietei.

— Eu plec să târguiesc ceva de mâncare, Tereza.

— Bine faci, Michel. Du-te repede şi vezi să aduci ce trebuie!

— Bizuieşte-te pe mine! Şi mâine...

— Mâine, îl întrerupse Tereza, vom părăsi Parisul, oraşul în care domneşte cea mai cumplită mizerie.

— Da, vom pleca de aici şi ne vom duce în satul meu, la Evreux.

În vreme ce Michel plecă vesel după târguieli, tânăra

soţie aşează fetiţele în leagăn.

— E loc pentru amândouă, zise ea zâmbind. Aşa o să vă fie şi mai cald. Uitându-se cu dragoste la amândouă, continuă: Voi fi mama voastră, a amându-rora. Dacă soarta a vrut să vă unească, dragostea mea va fi aceeaşi şi pentru una, şi pentru cealaltă.

Aplecându-se deasupra leagănului, buna femeie sărută amândoi copiii. Privind-o pe Luiza, ochii i se umeziră la gândul că biata fetiţă fusese răpită, desigur, mamei sale, care în clipa aceea colinda străzile înnebunită, căutând-o... Cum ar fi făcut şi ea dacă Michel s-ar fi întors acasă fără Henrieta.

Michel se întoarse curând şi, foarte vesel, arătă Terezei bunătăţile pe care le cumpărase. Expresia de tristeţe de pe chipul Terezei îl făcu să întrebe cu îngrijorare:

— Ce ai, buna mea Tereza?

— Vai! suspină ea, mă gândeam la mama sărmanei Luiza. Cine ştie ce dramă se ascunde în spatele acestei întâmplări. Nu te lepezi de un copil decât dacă mizeria te sileşte...

— ... şi când vrei să-l salvezi de la moarte, întregi Michel.

— Totuşi, continuă femeia, cineva care pune ludovici de

aur în scutecele copilului nu poate fi decât bogat. E aici un mister grozav!

— Un mister pe care îl vom dezlega mai târziu. Acum să-i mulţumim lui Dumnezeu care ne-a salvat pe toţi.

3

În ziua în care locatarii mansardei din strada Mortellerie trecuseră prin încercările acestea atât de dureroase, într-un palat situat în cartierul cel mai bogat şi elegant al Parisului se pregătea o mare serbare.

Marchizul de Vaudrey era prototipul desăvârşit al seniorilor de odinioară, a căror speţă a dispărut aproape complet. Pentru el nu exista decât un singur lucru real şi vrednic de respect: nobleţea numelui. Mai ales cea a numelui de Vaudrey... Marchizul avea aproape cincizeci de ani când îşi pierduse soţia şi, odată cu ea, speranţa de a căpăta un moştenitor pentru titlurile, bunurile şi domeniile sale. Se mângâia însă cu gândul că nepotul său, care purta acelaşi nume, se va căsători cu cea mai mare dintre fiicele sale şi astfel familia Vaudrey nu se va stinge. Tânărul era bogat, avea la Chevreuse un castel impunător, cu întinse

terenuri de vânătoare şi, pe de altă parte, părea să fie îndrăgostit de domnişoara Matilda, care şi ea îl privea cu ochi scânteietori. Dar dragostea dintre doi tineri nu trăgea prea mult în cumpăna familiei Vaudrey, căci dintotdeauna, când o fată ajungea la vârsta măritişului, numai tatăl avea dreptul să-i caute un soţ, iar fata, odată alegerea făcută, trebuia să se supună fără crâcnire. Domnişoara Matilda se mărită cu vărul ei şi-şi urmă, imediat după nuntă, soţul la Chevreuse, unde urma să petreacă cea mai mare parte a anului. Bătrânul marchiz rămase la Paris cu cea de-a doua fiică a sa, Diana, care avea numai paisprezece ani şi era încântătoare. În doi-trei ani, marchizul îi va găsi şi ei un bărbat în cercurile lumii selecte pe care o frecventa, căci nu se dădea înapoi de la nicio distracţie, având groază de singurătate şi de monotonia vieţii burgheze. Era un om care simţea nevoia de mişcare, de petreceri, de serbările strălucite de la Versailles, de vacanţe la mare şi de marile vânători de toamnă. Diana devenea din zi în zi mai fermecătoare. Era o muziciană desăvârşită, o dansatoare minunată şi o cântăreaţă de frunte, ceea ce i-a adus nenumărate succese şi adoratori. Nu împlinise încă şaptesprezece ani şi fericitul părinte fu copleşit de cele mai măgulitoare cereri în căsătorie. Fără să respingă direct

vreuna, îşi făcuse alegerea în taină, nelăsând pe nimeni să bănuiască, nici măcar pe fată.

Contele de Linieres, un bărbat de vreo treizeci de ani, frumos şi distins, se bucura de o mare trecere la Curte. Diana îi inspirase, fără ca ea să ştie, o adevărată pasiune. Marchizul băgă repede de seamă şi fu bucuros de această descoperire. Contele de Linieres avea un viitor strălucit. Urma, cu primul prilej, să fie numit ambasador şi putea ajunge chiar ministru. Iarna se apropia de sfârşit, balurile se succedau fără întrerupere şi Diana, cam plăpândă, abuzase de puterile ei. Aceasta era pricina – sau poate alta – că începuse să piardă încetul cu încetul din frăgezime şi să caute singurătatea. Zile întregi şedea pe sofa, pradă reveriilor. Nu se mai interesa de nimic. Toate o lăsau rece şi singura ei lectură era o carte de rugăciuni şi o gazetă pe care tatăl său o uita adesea pe undeva şi pe care ea o citea pe ascuns, să nu o zărească nimeni.

Într-o zi, câteva prietene veniră să se intereseze de sănătatea ei şi Diana se hotărî să apară în salon. Ca s-o distreze, prietenele începură să vorbească de rochii, de muzică şi chiar de o bătălie pe care armata franceză o dăduse în preajma Verdunului. Obţinuse victoria, dar pierderile fuseseră foarte mari. Diana tăcuse tot timpul;

după plecarea prietenelor, rămânând singură, se repezi la ziarul aruncat pe un scaun şi începu să-l parcurgă cu înfrigurare. Când dădu de titlul: „Lista morţilor şi răniţilor”, ridică ochii o clipă, duse mâna la inimă şi, făcând un efort, începu să citească. Brusc, scoase un ţipăt sfâşietor şi se prăbuşi. După câteva minute, marchizul intră să-şi cheme fiica la ceaiul de la ora cinci.

— Dumnezeule mare! exclamă el, văzând-o întinsă pe jos. Diana, fetiţa mea!... Ajutor!...

Servitorii dădură buzna şi în timp ce ei o ajutau pe Diana să-şi vină în simţiri, marchizul se întreba asupra motivului acestui leşin atât de neaşteptat. Căldura, lipsa de aer... Diana era atât de firavă, atât de impresionabilă! Numai să nu fie vorba despre o boală grea!

Diana îşi reveni curând şi fu dusă în odaia ei. Friguri puternice o scuturau. Marchizul trimise după medicul casei şi-i scrise fiicei mai mari la Chevreuse. Vestea fu o lovitură pentru multîncercata femeie. După un an de căsnicie ea născuse un băiat, dar bărbatul ei murise de o boală necruţătoare. Marchizul îi propusese să vină la Paris, dar ea refuzase şi nici rugăminţile Dianei nu o putuseră îndupleca. Primind scrisoarea tatălui ei, puse să se înhame caii la trăsură şi porni la drum, nerăbdătoare să-şi vadă

sora, fiind încredinţată că nimeni n-ar putea s-o îngrijească mai bine decât ea. Dar medicul îi destăinui o taină grozavă: peste câteva luni, Diana de Vaudrey avea să fie mamă... Se înţeleseseră ca, în faţa acestei situaţii, doctorul să recomande pentru vindecarea completă a Dianei schimbarea aerului şi odihnă prelungită. Matilda se oferi s-o ia la Chevreuse, în vechiul ei castel aşezat în inima pădurii, unde se va putea bucura de aer curat şi linişte deplină. Imediat ce se va restabili, o va readuce la Paris, la părintele ei.

— Bine, zise marchizul, dacă e nevoie, plecaţi!

În seara aceleiaşi zile, cele două surori ajunseră la Chevreuse şi Diana fu instalată la castel. În camera vecină fu adus un pat în care urma să doarmă Marion, bretona voinică şi credincioasă care o văzuse pe Diana născându-se şi care n-o părăsise niciodată de atunci.

Îşi adora stăpâna şi în fiecare zi îşi încheia rugăciunea cu aceste cuvinte: „Doamne, tu eşti întâi, apoi vine Diana mea!”

Obosită de drum, tânăra marchiză se întinse în pat, îngăimă câteva vorbe de mulţumire, se lăsă sărutată de cele două femei, apoi aţipi cu lacrimile în ochi. Matilda şi credincioasa servitoare se luară de mână şi, privind cu

duioşie pe draga lor Diana, izbucniră în plâns.

Trecură vreo patru luni. Plecarea Dianei îl întristase mult pe contele de Linieres. Se închisese complet în el însuşi, dar sentimentele şi le păstra neschimbate. Într-o dimineaţă, făcându-i-se ruşine de tăcerea sa, porunci să se înhame caii la trăsură. Când trăsura fu la scară, porunci vizitiului:

— La palatul Vaudrey!

Peste un sfert de oră intră în vestibulul palatului şi fu introdus imediat la marchiz. Plin de curaj, îi mărturisi acestuia intenţiile sale. Marchizul fu încântat, nu mai era nevoie decât de consimţământul Dianei.

4

Cina fu foarte însufleţită. Vestea cea mare se răspândi cu iuţeala fulgerului în tot palatul. După masă, Marion o petrecu pe Diana în odaia ei, unde fata se prăbuşi într-un fotoliu, moartă de oboseală. Credincioasa servitoare privi cu îngrijorare la stăpâna ei, apoi se duse să încuie uşa.

Atunci Diana se ridică şi se aşeză la biroul din preajma căminului.

— Adu lampa, Marion, am de scris! zise ea.

— La ora asta, obosită cum eşti, domnişoară? Nu faci bine. Cui vrei să-i scrii?

— Tatii.

— Ca să-i spui că nu vrei să te măriţi?

— Ca să-i împărtăşesc întreg adevărul, Marion.

— Vai de mine, domnişoară! Ar fi o mare nenorocire. Nu poţi să faci asta, nu!

— Ba da! răspunse Diana şi se aşeză să scrie.

Marion se tânguia necontenit:

— Vai de mine şi de mine! Să-i spui adevărul unui om ca marchizul! Şi eu care nu sunt străină cu totul de adevăr! Aş putea să-i spun eu, dar ar fi o adevărată nebunie.

— Te rog, taci! îi porunci Diana.

Bretona lăsă capul în jos şi se aşeză pe un scăunel; mişca din buze ca şi cum ar fi spus o rugăciune, dar gândurile şi ochii îi erau la fata care scria repede pe hârtia din faţa ei. Sfârşind, i-o întinse lui Marion, poruncindu-i să citească. Marion o luă şi începu să citească cu glas domol.

Dragă tată,

Acum două luni, pe o noapte întunecoasă şi furtunoasă, o femeie mergea repede prin pădure pe drumul care ducea de la Chevreuse la Meudon. Femeia aceasta nu era

alta decât Marion care, după ce părăsi drumul principal, o apucă pe o potecă ce cobora către câmpie şi se opri în cele din urmă în faţa unui bordei singuratic în care locuia o rudă a ei, un om de treabă care-şi hrănea copilul şi nevasta de pe urma unui petic de pământ pe care-l cultiva cu tragere de inimă şi ale cărui roade le vindea la Paris în fiecare săptămână. Cei din bordei fuseseră înştiinţaţi de sosirea lui Marion şi o aşteptau. Dar aceasta nu venise singură: aducea cu ea o micuţă făptură pe care urma s-o încredinţeze acestor oameni străini; copilaşul, născut în ajun, n-avea familie, căci tatăl lui murise în luptă, cu spada în mână, iar mama, pe care nu trebuia s-o vadă niciodată, a cărei existenţă nu-i era îngăduit s-o cunoască şi care, părăsindu-l, depusese pe fruntea lui ultimul sărut care-i era hărăzit să-l capete, mama aceasta se numea Diana de Vaudrey.

Dragă tată, te rog să-mi ierţi durerea grozavă pe care ţi-o pricinuiesc, dar fii încredinţat că onoarea numelui tău va rămâne nepătată. Recunosc că am făptuit o mare greşeală, într-o rătăcire a tinereţii şi pasiunii, dar, fiindcă ea nu se mai poate repara, nimeni pe lume nu o va mai cunoaşte. Chiar dumneata n-ai fi aflat de suferinţele şi ruşinea mea dacă nu s-ar fi produs cumplita încercare,

dacă n-aş fi aflat vestea îngrozitoare a căsătoriei pe care o pui la cale. Faptul acesta mi-a impus să nu-ţi ascund nimic... Şi acum, te rog, dragă tată, să-mi răspunzi dacă mai pot oferi mâna mea omului de onoare care mi-o întinde pe a lui.

Marion fu copleşită de o mare emoţie. Cu lacrimi în ochi, luă capul fetei în mâini şi-l acoperi de sărutări. Pe neaşteptate, se auziră ciocănituri în uşă.

— Deschide! zise marchizul cu glas aspru.

— Tata! exclamă Diana şi începu să tremure din tot trupul.

Intrând în camera sa, după cină, marchizul îşi trimise valetul la culcare, dorind să rămână singur. Iritat, nervos, nefiindu-i somn, luă o carte din bibliotecă şi se aşează într-un fotoliu, încercând să citească. Zadarnic. Se ridică şi, plimbându-se nervos prin încăpere, îşi frământa mintea să găsească explicaţia expresiei de suferinţă care apăruse pe chipul fiicei sale la vestea apropiatei căsătorii cu contele de Linieres. Ajuns în faţa ferestrei şi trăgând perdelele, rămase mirat văzând lumină în camera Dianei. Diana nu era singură...

Marchizul ieşi şi bătu la uşa fiicei sale.

— Nu te-ai culcat încă la ora asta? întrebă el de cum intră.

Biata Diana nu fu în stare să răspundă. Avea buzele încleştate şi capul plecat. Marchizul încercă să-şi îndulcească glasul:

— Copila mea, ce ai? De ce ai întâmpinat atât de ciudat vestea pe care ţi-am adus-o? în aceeaşi clipă privirea îi căzu pe biroul de lângă cămin, unde se mai aflau lampa, hârtia şi pana. Scriai! zise el. Cui?

— Ţie, tată.

— Mie? Ce aveai să-mi împărtăşeşti în scris?

— Citeşte şi te vei lămuri!

— Dumnezeule sfinte! murmură Marion, înspăimântată.

Marchizul privi o clipă scrisoarea, fără s-o desfacă, apoi zise:

— Aha! încep să pricep! Glasul îi deveni din nou aspru: fără îndoială, scrisoarea cuprinde o mărturisire pe care nu cutezi să mi-o spui direct. Mi se va lămuri acum taina purtării tale ciudate. Dădu să desfacă scrisoarea, dar Diana, făcând un pas către el, îşi împreună mâinile, implorându-l:

— Nu de faţă cu mine, tată, te rog! Citeşte-o când vei fi singur... îngăduie-mi să plec! Voi reveni când mă vei

chema.

— Nu, rămâi! Scrisoarea nu o voi citi, ci o voi rupe şi o voi azvârli în foc. Nu vreau să aflu nimic din ceea ce ai dorit să-mi împărtăşeşti, absolut nimic! Un lucru trebuie să-ţi intre în cap: căsătoria plănuită de mine se va face, aceasta este voinţa mea şi orice împotrivire din partea ta va fi zdrobită.

Marchizul părăsi încăperea foarte iritat. Biata Diana se prăbuşi pe scaun. Marion se apropie de ea şi-i zise:

— Mare fericire că a ars scrisoarea fără s-o citească. Oh! Dacă marchizul ar fi ştiut de existenţa fetiţei, ar fi fost în stare s-o ucidă.

La auzul acestor cuvinte, Diana se ridică plină de mândrie şi hotărâre.

— Nu! exclamă ea. Nu va şti niciodată de existenţa ei, nici el, nici altcineva. Dacă-mi porunceşte să mă mărit, mă voi supune. Voi fi contesă de Linieres şi fiica mea va trăi în afara oricărei primejdii. Iar tu, Marion, mă vei ajuta.

— Da, da! răspunse bretona plină de însufleţire.

— Şi dacă vreodată voi dori s-o mai văd, s-o mai strâng în braţe, ei bine! O voi face şi nu voi mai avea altă dorinţă pe pământ. Voi muri mulţumită şi cu cugetul împăcat.

5

Contele de Linieres îşi amânase călătoria plănuită, fericit că în locul voiajului politic va face un voiaj de nuntă. Marchizul de Vaudrey zori pregătirile şi spori numărul invitaţilor. Într-o săptămână totul era gata: contractul de căsătorie iscălit şi cununia religioasă programată să se oficieze în capela palatului. De-a lungul acestei săptămâni, Diana arătase o supunere oarbă faţă de tatăl ei. Nu pomeni nimic despre scrisoare. Marchizul, la rândul lui, nu ţinea să afle nimic şi lucrul de căpetenie pentru el era că fiica lui i se supunea. Scena din noaptea aceea părea uitată şi Diana se ferea cu grijă să facă vreo aluzie. Luase hotărârea să se jertfească în faţa voinţei neînduplecate a tatălui său, mulţumită că în felul acesta îşi salva fiica de primejdiile care o ameninţau.

Dar la durerile ei se mai adăuga acum durerea de a se vedea obligată să înşele un om cinstit...

Era ora douăsprezece. Marion împreună cu celelalte servitoare terminaseră de aranjat rochia de mireasă.

Pieptănătura era gata, iar una din fete îi puse în picioare pantofii de mătase albă. Diana privea absentă la toate, întrebându-se dacă pentru ea se făceau acele pregătiri.

— Domnişoară, poftim buchetul de mireasă! îi spuse Julia, jupâneasa. E din partea domnului de Linieres.

Trezită ca din vis, Diana luă buchetul şi-l aşeză lângă ea, fără să-l privească măcar.

— Când domnişoara va dori să-şi pună rochia, ne poate chema, zise Julia.

— Bine! răspunse Diana. Puteţi pleca acum. Am să vă chem eu.

Servitoarele plecară. Numai Marion rămase cu tânăra ei stăpână, bănuind că avea ceva să-i spună între patru ochi. Într-adevăr, imediat ce fură singure, Diana deschise unul din sertarele biroului şi, scoţând câteva fişicuri, i le întinse lui Marion.

— Ţine! îi zise ea. Astea sunt toate economiile mele.

— Ce să fac cu ele? replică bretona, cam supărată. N-am nevoie de nimic.

— Nu-s pentru tine, ci... pentru ea. Şi, suspinând, urmă: în seara asta va trebui să părăsesc casa şi toate mişcările mele vor fi supravegheate de acum încolo. Dacă micuţa mea fetiţă va avea nevoie de ceva, îi vei da tu. În felul acesta voi pleca puţin mai liniştită.

— Dacă e aşa, le iau! spuse Marion, ascunzând fişicurile într-unul din buzunarele şorţului.

Peste câteva minute, mireasa era îmbrăcată. Marchizul intră în odaie şi întrebă:

— Eşti gata?

— Da. Sunt la ordinele tale, tată.

— Dă-mi braţul, suntem aşteptaţi.

Diana ieşi cu tatăl ei, iar în urmă Marion se rezemă de uşă, trimiţându-i un ultim salut. Credincioasa servitoare îşi dădea seama cât era de mare sacrificiul pe care-l făcea iubita ei stăpână. Numai ea şi cu Matilda, sora Dianei, ştiau de existenţa fetiţei, dată în grija grădinarului din Meudon.

Omul acesta avea şi el o fetiţă, iar soţia lui, Jeana – verişoară cu Marion – făgăduise să se îngrijească de fetiţa părăsită ca şi de a ei. Suma pe care o primise pentru îngrijirea fetiţei îi era bine-venită grădinarului, care muncea din greu pentru a o scoate la capăt. O dată pe lună, el venea la Paris, într-o zi anumită, aducând veşti despre fetiţă. Un fluierat special, convenit dinainte, o înştiinţa pe Marion de sosirea celui pe care-l aştepta cu nerăbdare, căci dragostea ei pentru mamă trecuse şi asupra copilului. Când Marion luase fişicurile de la stăpâna sa, îşi zisese: „Cu banii ăştia o voi ajuta pe verişoara mea Jeana; biata femeie o duce destul de greu şi slăbeşte din zi

în zi”. Banii erau destinaţi să acopere un timp îndelungat lipsurile din gospodăria grădinarului şi îşi făcea chiar planuri că vărul ei ar putea arenda încă un petic de pământ pe care să-l cultive. Un asemenea petic de pământ se găsea în vecinătate şi Marion se gândea să încheie ea afacerea, făcându-i grădinarului o surpriză. „Cu o altă parte din bani – continuă ea planurile – voi cumpăra îmbrăcăminte pentru fetiţa Jeanei, ca să fie şi ea în rând cu cele care au părinţi cu stare”. Depănând astfel de gânduri, Marion îşi aduse aminte de întâmplările dureroase a căror eroină fusese stăpâna ei! Vai! Câte griji avusese în primele luni! Câte măsuri de prevedere ca să nu se afle nimic! Simţea că moare de ruşine în faţa marchizului la gândul că-l înşelase, că nu mai era vrednică de încrederea lui. Minciuna îi chinuia sufletul şi se ruga zilnic la Dumnezeu, cerând iertare pentru păcatul făptuit...

Brusc, Marion fu smulsă din gândurile ei de un semnal pe care-l cunoştea bine. Ciuli urechea şi-şi dădu seama că nu se înşelase. Fluieratul răsună pentru a doua oară în stradă. Dintr-o săritură fu la fereastră, dădu perdelele în lături şi iscodi cu privirea împrejurimile. Un al treilea fluierat îi ajunse la ureche, de data asta mult mai apropiat.

— Da, el e! exclamă ea. Dar ce l-o fi adus încoace

înainte de ziua convenită? Trebuie să mă duc să văd! Voi ieşi pe terasă şi apoi prin seră, pe acolo n-o să mă vadă nimeni. Marion ieşi repede şi ajunse la portiţă.

În clipa în care o deschise, un bărbat dădu buzna în grădină. Avea chipul palid şi în braţe o ţinea pe mica Luiza.

— Marion, gâfii el, uite copilul, ţi-l aduc înapoi.

— Pentru Dumnezeu! Cum se poate? Ce s-a întâmplat?

— Mi-a murit nevasta.

Marion rămase o clipă înlemnită, apoi exclamă:

— Doamne sfinte, ce grozăvie!

Luă în braţe copilul pe care i-l întinsese vărul ei şi zise, în neştire:

— Ce mă fac acum cu sărmana făptură?

— Şi eu mă întreb ce mă fac cu al meu, rămas singur pe lume. Ţi se rupe inima auzind-o cum plânge lângă cadavrul mamei sale. Am făcut drum lung ca să-ţi aduc copilul şi acum trebuie să mai fac încă o dată pe atâta ca să mă întorc lângă al meu. Sunt grăbit, Marion, nu mai pot rămâne nicio clipă, altfel simt că înnebunesc. Rămâi cu bine, draga mea!

Marion dădu să-l oprească, dar grădinarul o şi pornise. Biata slujnică închise poarta, se întoarse în cameră se prăbuşi pe un scaun, strângând copilul la piept. Se auzeau

sunetele orgii din palat.

— Slujba e pe sfârşite! murmură Marion. Nunta mamei tale. Şi tu eşti acum fără adăpost, fără îngrijire. Dumnezeule, ce mă fac? Vor ieşi în curând oaspeţii şi vor da de noi aici. Ce-aş putea să-i spun domnului marchiz? Asta ar însemna dezonoarea mamei tale şi moartea ta, copil nevinovat. Dar aşa ceva nu se va întâmpla cu niciun chip.

Vorbind, frământa fişicurile în mână.

— Ce-i de făcut? Cui să-i dau în îngrijire biata fetiţă?

Auzind clopotele capelei, Marion se înspăimântă că oaspeţii ar putea reveni din clipă în clipă. Umbla prin odaie cu înfrigurare, de parcă ar fi căutat o ascunzătoare pentru copil. Teama că marchizul ar fi putut s-o surprindă o înnebunea. Se uită pe fereastră şi văzu că afară se întunecase de-a binelea. Ce-ar fi să plece? Copilul trebuia dus de acolo, indiferent unde, numai în casă să nu fie găsit.

Cu răsuflarea tăiată de emoţie, murmură:

— Numele stăpânilor mei nu trebuie dezonorat cu niciun chip. Cu banii pe care-i am în buzunar, voi găsi eu ceva...

Un gând îi străbătu mintea şi, deşi cutremurată, până la urmă îl acceptă. Mai presus de orice, trebuia evitat un

scandal şi apărată onoarea numelui de Vaudrey. Luând această hotărâre, Marion uită de Diana căreia avea să-i dea socoteală pentru soarta făpturii nevinovate pe care voia s-o părăsească în voia destinului. Scoase repede fişicurile din buzunar, le vârî între scutecele copilului şi se îndreptă către uşă. Privirea i se opri însă pe micul birou de lângă cămin şi-şi zise că mai avea o datorie de îndeplinit. Luă o hârtie şi cu scrisul ei grosolan aşternu câteva cuvinte: „Numele meu e Luiza. Iubiţi-mă!”

Împături hârtiuţa şi o vârî lângă fişicuri, printre scutece, apoi luă copilul în braţe şi ieşi pe scara de serviciu. Ajunsă afară, o înveli în haina în care o adusese vărul ei şi porni alergând către Catedrala Notredame.

În timp ce Marion alerga astfel în noapte, nuntaşii ieşeau din capela unde se oficiase slujba religioasă. Marchizul era fericit, căci speranţele sale se înfăptuiseră. Diana de Vaudrey devenise contesă de Linières... Nuntaşii îi întâmpinau pe tinerii căsătoriţi în salonul de onoare al palatului, iar credincioasa Marion lăsa pe trepte le catedralei Notredame copilul nefericitei mirese. Aşa luaseră lucrurile întorsătura pe care o cunoaştem, întâmplându-se ca Michel Gérard, care era gata să-şi abandoneze fetiţa în voia sorţii, să se întoarcă acasă cu

propria-i fiică şi cu fetiţa contesei Diana de Linières.

După ce lăsă copila jos, Marion se ascunse într-o ulicioară din apropiere de unde văzu tot ce se petrecuse. Ea urmări de la distanţă, cu inima strânsă de durere, când Michel Gérard porni cu amândoi copiii în braţe. Îi văzu intrând în casa din strada Mortellerie şi-şi întipări bine în minte numărul ei.

6

Într-o duminică, la ora douăsprezece, clopotele bisericii din Evreux băteau vestind sfârşitul slujbei, iar locuitorii se îndreptau către case, căci era vremea prânzului. Printre ei, două fete tinere îmbrăcate în alb atrăgeau luarea-aminte.

— De când sunt n-am văzut o fată mai încântătoare – spuse o doamnă vecinului ei. O cunoşti cumva?

— Fireşte. Toată lumea o cunoaşte în cartier. E una din domnişoarele Gérard.

— Mai are o soră?

— Cealaltă, mai înălţuţă, e sora ei. Întregul cartier le adoră.

— Familia trebuie să fie foarte mândră de ele.

— Din familie n-a mai rămas decât mama lor, femeia

aceea care stă sprijinită de copac şi le soarbe din ochi.

Era, într-adevăr, Tereza Gérard, îmbrăcată în negru pentru că purta doliu după soţul ei care murise de curând. Biata femeie n-ar fi putut supravieţui fiinţei dragi pe care o pierduse dacă instinctul matern n-ar fi obligat-o să trăiască. Rămasă văduvă, nu se lăsase niciodată doborâtă de descurajare şi nu se plânsese de greutăţile vieţii. Muncea din răsputeri să satisfacă nevoile fetelor. Când acestea crescuseră mari, se strădui să le trezească dorinţa de a munci şi le învăţă o meserie cu care să-şi poată agonisi traiul în chip cinstit, să nu fie obligate să apeleze la ajutorul nimănui. Nu-i fusese greu, fetele înţelegând că aveau datoria să-şi ajute mama şi s-o cruţe, după puterile lor, de oboseala de a lucra zile întregi cu acul în mână.

În zece ani Tereza îmbătrânise cu de două ori pe atâta. În zilele de sărbătoare, când fetele îi pieptănau părul lung şi mătăsos, se uitau una la alta cu tristeţe, iar mama, care le ghicea gândul, le spunea:

— Îmbătrânesc, dragile mele.

— Nu, mamă, eşti la fel de frumoasă ca şi înainte, răspundeau ele.

— Altă dată îmi făcea plăcere să mi se spună, acum nu mai simt nicio nevoie să plac. E rândul vostru să fiţi

frumoase şi nu-mi pasă dacă părul meu e negru sau cărunt, de vreme ce dragostea voastră pentru mine rămâne neschimbată. Voi sunteţi frumuseţea şi averea mea.

Fetele nu semănau decât în dragostea lor nemărginită pentru mama lor, altfel erau foarte deosebite una de alta. Văzându-le împreună, nimeni n-ar fi putut spune că sunt surori. La paisprezece ani, Henrieta era aproape la fel de înaltă ca mama ei, cu acelaşi păr şi ochi negri. Chipul ei – asemenea celui al Terezei – avea acel aer de blândeţe şi de hotărâre, aceeaşi expresie gânditoare şi energică.

Luiza, mai tânără cu câteva luni decât sora ei, se deosebea atât prin înfăţişare, cât şi prin caracter. Părul blond şi bogat, ochii albaştri, gura frumos conturată, surâsul fermecător care-i descoperea dinţii de o frumuseţe desăvârşită, frăgezimea obrajilor şi delicateţea mâinilor, toate trădau de la prima vedere obârşia ei nobilă. Foarte comunicativă, înveselea pe toată lumea cu jocurile şi cântecele ei.

Mica familie Gérard trăia o viaţă liniştită, iar cele două surori se făcuseră domnişoare în toată puterea cuvântului. Dar fericirea nu ţinu mult... într-o zi de sfârşit de toamnă, Tereza îşi luă copiii şi ieşiră la plimbare. Henrieta culese un

buchet mare de margarete pe care-l împărţi cu sora ei.

— Ţine! îi zise, întinzându-i florile.

— Unde sunt?... Nu le văd...

— Sunt în faţa ta, zise Henrieta surprinsă.

Luiza roti privirea în jur, stând nemişcată. Tereza se apropie şi ea.

Palidă şi tremurând, Luiza orbecăia cu mâinile.

— Ce ai? o întrebă mama ei.

— N-am nimic, răspunse ea repede. Am ameţit puţin... aerul prea tare probabil... sau căldura soarelui.

— Da, zise Tereza, s-ar putea să fie din pricina soarelui. Uite, puneţi-l pe cap! Şi-i întinse un batic pe care-l ţinea în mână.

Luiza îl luă şi şi-l puse pe cap, pornind alături de mama ei, palidă şi îngândurată. Părăsind şoseaua, o luară pe o potecă îngustă, mărginită de meri încărcaţi cu fructe. Deodată, Luiza scoase un ţipăt.

— Ce s-a întâmplat? întrebă mama, speriată.

— Nimic... M-am lovit de o creangă pe care n-am băgat-o de seamă.

— De ce nu te uiţi pe unde mergi?

— Nu ştiu... A fost tot o ameţeală, ca adineauri...

Henrieta se întoarse către sora ei şi, dând drumul florilor

din mână, exclamă:

— Vai, dar îţi sângerează fruntea. Aşază-te aici, în iarbă!...

După această întâmplare, cea mai mare grijă a Luizei era să-şi liniştească mama şi sora şi chiar pe ea însăşi. Se străduia din răsputeri să-şi recapete veselia de altă dată. Croşeta de zor şi cânta ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Veselia ei falsă nu ţinu mult şi într-o zi dispăru cu totul. O schimbare ciudată se petrecu în înfăţişarea şi caracterul ei. Nu mai zâmbea, ochii ei strălucitori şi plini de viaţă se stinseseră parcă, devenind trişti şi întunecaţi. Nu mai cânta, nu mai râdea. Lucra neobosită, dar gândurile ei erau în altă parte şi când mama sau Henrieta, neliniştite de această schimbare, îi vorbeau, părea că se trezeşte dintr-un vis. Cu toate străduniile ei de a se arăta veselă, nu reuşea deloc.

Într-o seară, lucrau toate trei la lumina lămpii. Tereza împletea un ciorap. Henrieta, în picioare, croşeta o căciuliţă. Dar ochii ei erau mai ales la Luiza şi din când în când îi făcea semn mamei sale care şi ea privea chipul palid şi ochii înroşiţi de lacrimi ai Luizei. Într-un târziu, Tereza se ridică, luă lumânarea de pe cămin şi spuse:

— Ajunge pentru ziua de azi, copii. Duceţi-vă la culcare.

— Încă un sfert de oră, mamă, şi termin, zise Luiza.

— Aşa spui întotdeauna şi stai până după miezul nopţii. Haide, e de ajuns! Energică, Tereza suflă în lumânare.

— De ce ai făcut asta, mamă? întrebă Luiza dezamăgită.

— Pentru că eşti neascultătoare şi vreau să te silesc să te supui.

— Atunci îmi voi sfârşi treaba pe întuneric. Pot lucra foarte bine şi cu ochii închişi.

— Ce tot spui? Cu ochii închişi?

— Adevărat! exclamă Tereza, apropiindu-se şi aplecându-se asupra lucrului.

— Totul e obişnuinţă, spuse Luiza. Încă un sfert de oră, şi venim sus să-ţi spunem noapte bună.

După plecarea mamei, Luiza lăsă braţele în jos, deznădăjduită.

Henrieta o luă de mână şi murmură:

— Luiza, suferi, nu-i aşa?

— Nu e nimic, surioară, nu e nimic!

— De trei săptămâni numai asta spui; acelaşi răspuns mi-l dai de câte ori te întreb de pricina schimbării tale, survenită de când te-ai lovit de creanga aia afurisită.

— Te rog să nu-mi aduci aminte de întâmplarea aceea. Ajunge că mă gândesc eu la ea destul de des.

Îşi petrecu braţele pe după gâtul Henrietei şi, sprijinindu-şi capul de umărui ei, începu să plângă...

— Vezi că am avut dreptate? zise Henrieta. Din zi în zi tristeţea şi paloarea chipului tău devin din ce în ce mai vădite... Ore în şir nu scoţi o vorbă... îţi ard mâinile ca de friguri, te înecă plânsul. Tăinuieşti ceva faţă de noi, o suferinţă, o durere... Preţuiesc grija ta ca mama să nu bage de seamă, căci ea trebuie cruţată de necazuri; şi eu aş face la fel în locul tău. Dar cum să îngădui să-ţi închizi inima faţă de mine, sora ta? Nu mai ai încredere în mine, nu mă mai iubeşti?

— Henrieta, cum poţi să spui una ca asta! Te iubesc la fel ca pe mama, te iubesc cel mai mult pe lumea asta, mai mult decât pe propria mea viaţă...

— Atunci de ce nu-mi spui ce te apasă? Haide, deschide-ţi inima!

— Am să-ţi spun! E vorba de o taină grozavă, care mă înspăimântă: simt că orbesc, Henrieta!

— Vai! Orbeşti? strigă sora înmărmurită.

— Orbeşte! exclamă cu glas stins şi Tereza care deschisese uşa şi rămăsese în prag, gata să se prăbuşească.

Văzându-şi mama, Luiza căzu moleşită pe un scaun şi-şi

ascunse faţa în palme.

— Oarbă... fata mea oarbă! repeta Tereza, înaintând în odaie, susţinută de Henrieta. Dumnezeule, nu se poate! Luiza... fetiţa mea, spune-mi că nu-i adevărat, că n-am auzit bine, că n-ai rostit cuvântul acela îngrozitor care mi-a sfâşiat inima!

În genunchi, în faţa mamei sale, Luiza îi prinse mâinile şi i le sărută.

— Mamă, îngăimă ea, iartă-mă pentru durerea pe care ţi-o pricinuiesc!

— Să te iert! Dar eu sunt vinovată... eu singură... Nu e de datoria unei mame să observe, să ghicească, să poarte de grijă copiilor ei? N-ar fi trebuit să te opresc să lucrezi prea mult? De asta ţi-ai pierdut vederea, fetiţa mea, şi tot tu îmi ceri să te iert?...

— Fii liniştită, mamă! Poate că răul nu e atât de mare pe cât ni-l închipuim. Te mai văd pe dumneata, o văd încă pe Henrieta... Şi mai văd încă în ochii voştri lacrimile pe care le produc vorbele mele.

— Aşa e, mamă! zise Henrieta. E o suferinţă trecătoare şi se va vindeca datorită îngrijirilor noastre şi odihnei. Linişteşte-te, mamă!

— Dar cum s-a întâmplat? întrebă Tereza. Când a

început şi ce simţi?

— Nu pot spune precis. Am simţit de mai mult timp că mi se tulbură vederea şi aveam pentru o clipă senzaţia că un nor mi se aşază pe ochi. Abia mai puteam distinge persoanele şi lucrurile din jurul meu. Starea asta dura puţin, vederea îmi revenea. Într-o zi, însă, pe când eram pe câmp şi culegeam flori, m-am oprit brusc pentru că mi se păruse că s-a înnoptat. Deşi n-a durat mult, totuşi m-am speriat. Dar, pe când mergeam în urma voastră, lucrul s-a repetat... Privirea mi s-a împăienjenit şi trecând pe lângă un copac...

— Da, da... ţipătul acela...

— Mă lovisem, e adevărat, dar nu durerea m-a făcut să strig, ci gândul că orbesc, suferinţa morală.

— Şi nu ne-ai spus nimic! De trei săptămâni ne-ai lăsat pradă grijilor! Nu puteam bănui nicidecum pricina tristeţii şi a tăcerii tale.

— N-aveam curaj să vă spun. Mi-era teamă de durerea pe care aveam să v-o provoc, iar, pe de altă parte, mai nădăjduiesc şi acum că soarta mă va cruţa de o asemenea nenorocire.

— Şi noi sperăm, scumpa mea Luiza. Şi totuşi, trebuie să facem ceva. Mâine-dimineaţă te vom duce la un medic

care-ţi va prescrie un tratament, iar de lucrat nu vei mai lucra.

Tereza o duse a doua zi pe Luiza la un medic vestit. Doctorul tocmai citea o lucrare a lui D'Alembert asupra orbirii. Examinând cu luare-aminte ochii fetei, medicul clătină din cap trist. Tereza observă gestul şi durerea îi sfâşie inima.

La întrebarea ei mută, doctorul răspunse:

— Doamnă, fetiţa dumneavoastră nu e cu totul oarbă, dar trebuie început imediat tratamentul.

Tremurând din tot trupul, Tereza izbuti doar să îngaime:

— Îi veţi reda vederea, domnule doctor?

— Poate! răspunse medicul, şovăind. Văzând durerea de pe chipul mamei, încercă să-i dea curaj: Cred că da.

Apoi, schimbând vorba, i se adresă Luizei:

— Deşi ţi se întunecă vederea din când în când, totuşi lucrezi, fetiţa mea?

— Lucrează cât se poate de bine, ca şi cum ar vedea, domnule doctor, răspunse Tereza în locul fetei. E aproape de necrezut.

Doctorul o prinse de mână pe fată şi zise:

— Sunt sigur că te poţi orienta de minune fără ajutorul ochilor.

— Da, răspunse Tereza. Mai mult, recunoaşte persoanele după glas şi prin pipăit e capabilă să-şi dea seama de calitatea lucrului.

Tereza părăsi cabinetul medicului ceva mai liniştită, în sufletul ei încolţise nădejdea că Luiza îşi va redobândi vederea.

Din nefericire, cu toate îngrijirile medicului, ochii frumoşi ai Luizei nu se însănătoşiră şi peste câteva săptămâni adevărul crud se impuse: fata era cu desăvârşire oarbă.

— Nu mă simt nenorocită, spunea ea, nimic nu s-a schimbat în viaţa mea. Trăiesc alături de mama şi sora mea şi chiar dacă nu le mai văd cu ochii, le văd totuşi cu inima, de unde imaginile lor nu se vor şterge niciodată.

Îndurerată de nenorocirea Luizei, Henrieta socotea de datoria ei să-i aline suferinţele prin dragoste şi îngrijiri, dar ea mai trebuia să poarte de grijă şi mamei lor, căreia repetatele lovituri ale sorţii îi zdruncinaseră trupul şi sufletul. Crizele de inimă, care se produceau foarte rar altă dată, se înteţiră şi erau atât de grave, încât medicul care o îngrijea îi prevedea sfârşitul apropiat. Dar el nu le spusese fetelor nimic despre starea mamei pentru că suferinţa lor i-ar fi agravat şi mai tare boala. Luă deci hotărârea să vorbească doamnei Martin, o veche prietenă a familiei. Se

duse la ea şi tocmai când începu să-i vorbească despre scopul vizitei, se auziră ciocănituri în uşă. Luiza dădu buzna în odaie, strigând:

— Doamnă Martin, doamnă Martin!

— Ce s-a întâmplat, draga mea?

— Veniţi repede, mama se simte foarte rău. A leşinat... Grăbiţi-vă! Eu alerg la doctor.

— Sunt aici, fetiţa mea, răspunse medicul. Hai să mergem, nu e vreme de pierdut.

Când dădu cu ochii de bolnavă, medicul înţelese pe dată că nu mai era nimic de făcut. Tereza intrase în agonie. La căpătâiul ei se aflau stareţa de la mănăstirea Saint-Enfance şi Henrieta care-i săruta mâna, acoperind-o de lacrimi. Când intră Luiza, o rază de bucurie lumină chipul femeii şi, făcând o ultimă sforţare, zise:

— Henrieta, o las în seama ta!

Întinse mâinile deasupra capetelor celor două fete, ridică privirea către cer şi murmură:

— Michel! Michel!

Şi-şi dădu sufletul.

7

Să lăsăm o clipă pe cele două orfane Gérard, rămase să înfrunte singure greutăţile vieţii după moartea mamei lor, şi să ne îndreptăm atenţia către o fiinţă care de ani de zile trăia cu sufletul copleşit de deznădejde. Nimeni dintre cei care o vedeau, înconjurată mereu de lume, sărbătorită, pizmuită chiar, n-ar fi bănuit câtuşi de puţin ce se petrecea în inima ei rănită.

Într-o încăpere de un lux orbitor, intră o femeie îmbrăcată simplu, urmată de o fată care-o ajută să-şi scoată pelerina şi pălăria. De sub voal apăru un chip foarte frumos încă, dar purtând adânc întipărite urmele unor suferinţe pe care vremea nu izbutise să le şteargă.

— Păreţi obosită, doamnă, zise fata. Aţi stat prea mult în biserică.

— Probabil, răspunse contesa de Linieres. Deschide, te rog, fereastra şi ridică transperantul, e prea cald.

Tânăra îndeplini porunca, după care stăpâna îi spuse:

— Poţi pleca. Dacă vine cineva, spune-i că nu mă simt bine. Domnul conte e acasă?

— Nu, doamnă. A lăsat însă o scrisoare pentru dumneavoastră.

— Mulţumesc. Dacă voi avea nevoie, te sun.

Servitoarea ieşi.

Contesa aruncă o privire distrată plicului, îl deschise şi scoase scrisoarea. Aceasta cuprindea câteva rânduri scrise în grabă:

Regele a trimis să mă cheme. Probabil că mă voi întoarce foarte târziu. Să nu fii neliniştită.

Diana puse scrisoarea pe măsuţă şi, ridicându-se, se îndreptă către fereastra care dădea în grădină. Multă vreme rămase acolo nemişcată, cu mâinile împreunate, cu privirea aţintită în gol. Orologiul de la Saint-Sulpice bătu de două ori.

— Ora două! exclamă contesa, ducând mâna la inima ale cărei bătăi se înteţiră. Acum şaptesprezece ani, la aceeaşi oră, într-o zi frumoasă şi limpede ca aceasta, am devenit mamă.

Pronunţând ultimul cuvânt, îşi părăsi locul de la fereastră pentru a nu mai vedea priveliştea care-i provoca atâta suferinţă. Moleşită, căzu într-un fotoliu şi, îngropându-şi în palme obrajii pe care şiroiau din belşug lacrimile, rămase aşa mult timp, copleşită de amintirile care o chinuiau de atâţia ani.

Fetiţa părăsită pe treptele de la Notredame... Marion, pitită într-o străduţă alăturată, stând de pază ca să vadă cine va ridica sărmanul copil... Credincioasa servitoare,

după ce-l urmărise pe Gérard, se înapoiase în mare grabă la palatul Vaudrey. După oficierea cununiei, tinerii căsătoriţi plecaseră într-o călătorie de nuntă care avea să dureze opt zile. Marion avusese astfel răgazul să pornească cercetările, să-i viziteze pe oamenii care luaseră fetiţa şi să le dea de înţeles – fără să pomenească vreun nume faţă de ei – că vor fi răsplătiţi cu dărnicie pentru mărinimia lor.

Într-o bună zi, deci, Marion bătu la uşa locuinţei lui Michel Gérard. Neprimind niciun răspuns, repetă bătăile de câteva ori, dar fără rezultat.

Nu sunt acasă, îşi zise ea.

În aceeaşi clipă, băgă de seamă că în broască se afla o cheie şi, îngrijorată, deschise uşa şi intră. Mare îi fu uimirea când se pomeni într-o odăiţă complet goală, întrebă pe la vecini, se informă la negustorii din partea locului, dar nimeni nu putuse să-i spună decât că dispăruseră cu trei zile mai înainte, fără să se ştie unde. Lovitura fu cumplită pentru Diana când află adevărul. Cu o voinţă supraomenească, îşi învinse durerea. Ea nu putea crede că destinul îi luase copilul pentru totdeauna, că îi fusese hărăzită o viaţă de bogăţie şi plăceri, în vreme ce fiica sa urma să îndure mizeria.

— E cu neputinţă! zise ea cu hotărâre. O vom căuta împreună şi nu se poate să nu o găsim.

Trecuseră anii... Şi, în tot acest timp, Diana căuta mereu pretexte pentru a părăsi palatul, colindând mahalalele, cercetând peste tot, aşteptând lucrătorii la poarta fabricii şi oprind mamele cu copii în braţe. Pleca de acasă cu inima plină de speranţă şi se întorcea cu ochii plini de lacrimi. În zilele acelea îşi petrecea tot timpul în rugăciuni.

— S-a întors contele! Nu trebuie să mă găsească în starea asta! Ridică o draperie şi trecu într-un cabinet de toaletă. Contele bătu la uşă.

— Eu sunt, Diana! Pot să intru?

— Fireşte! se grăbi ea să răspundă.

Contele intră cu o înfăţişare radioasă.

— Draga mea Diana, zise el, ai fost surprinsă aflând că sunt chemat la rege?

— Ai fost chemat la rege?

— N-ai citit scrisoarea pe care ţi-am lăsat-o?

— Ba da... dar m-am întors acasă cu nişte dureri de cap groaznice. Acum mi-au trecut.

Contele păru îngrijorat şi, aplecându-şi privirea, zări batista Dianei. O ridică, o păstră o clipă în mână, o puse pe fotoliu şi murmură îndurerat:

— Iarăşi ai plâns!

În clipa aceea, Diana intră zâmbitoare.

— Iată-mă, domnule conte! zise ea, întinzându-i mâna. Şi acum te rog să-mi lămureşti enigma cu invitaţia regelui.

— Invitaţia a fost pentru mine o mare bucurie şi sper că va fi şi pentru tine.

— Haide, vorbeşte! Sunt foarte curioasă.

— Doamnă contesă, în faţa dumneavoastră se află şeful suprem al poliţiei regale din Franţa.

— Adevărat?

— Da. Maiestatea Sa, care a poposit pentru câteva ceasuri la castelul Muette, a ţinut să-mi anunţe el însuşi această numire care mă onorează atât de mult.

— E o înaltă favoare, într-adevăr. Urmează să fii numit ambasador şi apoi ministru.

— Aşa mi-a dat de înţeles şi regele.

— Eşti fericit?

— Cât se poate!

— Aşadar, după ce zece ani ai renunţat la diplomaţie şi te-ai izolat în străvechiul castel Dauphines, după ce ţi-ai trăit viaţa în linişte, departe de frământarea oraşelor şi de intrigile de la Curte, ai simţit deodată nevoia să-ţi reiei locul în arena măririlor şi a puterii, cu alte cuvinte ai

devenit ambiţios.

— Foarte ambiţios, recunosc.

— Nu prea cred.

— Ce vrei să spui?

— Nimic, decât că ai primit demnitatea aceasta de dragul meu. Privindu-l cu emoţie şi recunoştinţă, Diana adăugă: Numai pentru mine, te rog să recunoşti!

— Aşa e, încuviinţă el, mi-ai citit în inimă.

O sili să se aşeze pe canapea şi se aşeză şi el lângă ea. Rămaseră tăcuţi câteva clipe, mână în mână. Rupând tăcerea, Diana şopti cu voce tremurată:

— Pentru mine! Totul pentru mine!...

— Nu eşti tu oare tot ce am mai scump pe lume? Nu mi-am făcut decât datoria faţă de tine. Adu-ţi aminte de boala care ţi-a primejduit viaţa atâta timp. Dacă mi-aş fi continuat cariera de diplomat, ar fi însemnat să te las singură. Când medicii cei mai reputaţi au fost de părere că numai schimbarea aerului ar putea să-ţi redea sănătatea, cum aş fi putut să nu părăsesc imediat Parisul pentru a pleca la munte, în castelul acela străvechi, unde familia mea te aştepta, fericită peste măsură să te primească în sânul ei?

— Ştiu... N-am uitat nimic.

— Dar orice remediu devine o povară când e administrat prea mult; mi-am dat seama că peisajul uniform începuse să te obosească şi că venise vremea să-ţi reiei felul tău de viaţă, printre prieteni şi rude, alături de tânărul tău nepot de care te-ai ocupat cu atâta zel, pe care l-ai răsfăţat atât şi care acum te adoră ca pe o mamă.

— Draga mea soră! exclamă contesa. Soarta a vrut să trec asupra copilului ei întreaga dragoste pe care o aveam pentru ea. Şi, luând mâna contelui, i-o strânse, continuând: îţi mulţumesc din suflet, iubitul meu, pentru dragostea statornică pe care mi-o porţi şi de care mi-ai dat din nou dovadă acum.

— Pentru că mi-ai ghicit gândul, scumpa mea Diana, trebuie să cunoşti şi restul. Se împlinesc în curând doi ani de când te-am adus înapoi la Paris, sperând că viaţa noastră nouă pe care o plănuisem va fi pentru tine un izvor de distracţii şi bucurii. Mai speram că seratele, balurile, petrecerile oferite de contesa de Linieres vor reuşi să-ţi schimbe sufletul, îndepărtând tristeţea aceea apăsătoare care te stăpâneşte, care mă îndurerează şi pe care n-am reuşit niciodată s-o înlătur. Ambiţia este o pasiune mare şi nobilă şi tu mi-ai inspirat-o. Puterea este de mare însemnătate atunci când ştii să te foloseşti de ea.

Îţi dai seama ce înseamnă să poţi alina suferinţa celor mulţi, să-i ajuţi pe cei lipsiţi şi nu cu modestele tale resurse, ci dând cu amândouă mâinile din tezaurul statului? îţi dai seama ce înseamnă să poţi spune fiecărui oropsit: ţine şi şterge-ţi lacrimile!? Inima ta nu e mişcată, Diana, în faţa acestor lucruri?

— Nu m-am gândit la toate astea, răspunse contesa. Aşa e, ai o putere nemărginită, o putere în faţa căreia se deschid uşile, pe temeiul căreia poţi întreprinde cercetări, ai dreptul să te interesezi de soarta fiecăruia, să pătrunzi oriunde domneşte mizeria şi nelegiuirea. O putere în măsură să aducă la îndeplinire ceva ce nimeni n-ar putea şi să descopere, în sfârşit...

— Ce anume? o întrerupse contele surprins. Ce să descopere sau, mai bine zis, pe cine?

— Ai spus-o doar tu însuţi, pe cei care suferă.

Copleşită de emoţie şi furată de gânduri, contesa era cât pe ce să se trădeze. Avu, totuşi, prezenţă de spirit ca până la urmă să nu dezvăluie taina pe care jurase s-o închidă în inima ei până la moarte. Pe de altă parte, contele îşi propusese şi el să afle secretul care-i îndurerase viaţa şi spera ca, datorită funcţiei cu care fusese învestit, să izbutească până la urmă.

Uşa se deschise şi un valet anunţă solemn:

— Domnul cavaler de Vaudrey!

Pe chipul contesei apăru o rază de bucurie la vederea lui Roger. Roger era un tânăr frumos şi voinic, în vârstă de douăzeci şi cinci de ani. Întreaga lui înfăţişare trăda o fire nobilă, un caracter hotărât şi o inimă caldă.

— Bine ai venit, dragul meu! zise contesa, întinzându-i mâna pe care el i-o sărută.

— Ai sosit tocmai la timp, interveni contele. Avem să-ţi dăm o veste.

— O cunosc, domnule conte, şi m-am grăbit să vin pentru a prezenta omagiile mele noului şef al Poliţiei regale.

— Dar cum ai aflat?

— Jucam o partidă de şah la cafenea, când un ofiţer al gărzii, sosit chiar atunci de la Muette, ne-a adus vestea cea mare care acum cred că face înconjurul Parisului.

— Iată-mă deci acum, cavalere, făcând parte din rândul înalţilor demnitari ai statului, dar misiunea pe care o voi avea de îndeplinit nu va fi tocmai uşoară. Trăim într-o epocă agitată. Dispar obiceiurile sănătoase ale strămoşilor, clasele de jos se demoralizează încetul cu încetul. Şi cum nobilimea trebuie să dea exemplu, regele

mi-a dat indicaţii precise de felul cum trebuie să mă achit de misiunea mea. Doreşte cu tot dinadinsul să nu se mai repete scandalurile domniei precedente şi, dacă voi fi nevoit să pun sub supraveghere strictă speluncile şi tripourile, cu atât mai mult va trebui să supraveghez locurile unde vă petreceţi timpul voi, „tinerimea aurită”. Nu mă gândesc la tine, cavalere, spunând toate acestea.

— Nu-i nevoie să vă scuzaţi, domnule conte. Numai pe proşti îi supără adevărul.

— Înţeleg prea bine că tinereţea trebuie trăită şi că la unele mici greşeli mai trebuie să închizi ochii. Dar fiindcă veni vorba, dragă Roger, îţi cer îngăduinţa să-ţi atrag atenţia că printre numeroşii tăi prieteni de petreceri sunt unii de care ar trebui să te lepezi, cum ar fi, de pildă, marchizul de Presles.

— Marchizul e totuşi un băiat de treabă, e tânăr şi se distrează şi el ca toţi cei de vârsta lui.

— Dar compromite unul din numele cele mai de vază ale nobilimii franceze şi cheltuielile sale nebuneşti îl vor duce la ruină.

— E pe cale să se îmbogăţească.

— Cum?

— De o lună de zile trăieşte stingher într-o localitate din

Beauce, la o rubedenie bătrână a cărei avere o va moşteni.

— Cu asta n-am făcut nimic. Va trebui să se însoare, să ducă o viaţă ordonată... Nu râde, acelaşi sfat ţi-l dau şi ţie.

— Mie?

— Da. Şi-ţi spun asta de faţă cu mătuşa ta, fiind sigur că gândeşte la fel ca mine. Te iubeşte ca pe propriul ei copil dacă Cerul i l-ar fi dat. Aşa e, Diana?

— Da, răspunse contesa, privindu-l pe Roger care se prăpădea de râs.

— Eu să mă însor? La asta nu m-am gândit. Şi cu cine oare?

— Deocamdată nu ştiu, dar ne obligăm noi să-ţi găsim o fată bogată şi nobilă...

— Şi pe care s-o cunosc după ce actul de căsătorie va fi încheiat.

— Aşa se procedează de obicei, dragă Roger, ţie pot să-ţi spun că tinerii căsătoriţi astfel ajung să se iubească mai mult decât alţii.

— Se prea poate, unchiule, dar cu acest sistem pot să vă asigur că nepotul dumneavoastră va rămâne burlac.

— Mai vorbim noi la timpul potrivit!

Valetul intră cu o tavă pe care se aflau câteva cărţi de

vizită.

— Ce, au şi început? se miră contele.

— Salonul e plin de domni şi doamne care întreabă dacă domnul şef al poliţiei regale e dispus să-i primească.

— Ia te uită, contesă, am şi devenit o persoană oficială. Germain, pofteşte-i în salonul de onoare! Iar tu, cavalere, dă braţul contesei şi să ne facem intrarea!

Roger făcu întocmai şi, mergând în urma contelui, şopti încet mătuşii sale:

— Ce palidă eşti astăzi!

— Nu-i nimic! răspunse Diana. Dar, ia spune-mi, Roger, nu-i aşa că iubeşti pe cineva?

— Să iubesc? Nici pomeneală!

— Îţi displace căsătoria?

— Nici asta. Atât doar că sunt hotărât să nu mă însor niciodată cu un nume sau cu o zestre. Mă voi însura cu femeia de care voi fi sigur că mă iubeşte, fără să ţin seama dacă e bogată sau săracă.

— Răspunsul tău nu mă miră, zise Diana, strângând mâna nepotului său. Numai un om cu o inimă de aur poate vorbi astfel.

Intrând în salon, contesa luă loc alături de soţul ei, noul şef al Poliţiei regale.

8

În aceeaşi zi, o caleaşcă la care erau înhămaţi doi minunaţi cai de poştă părăsea ţinutul Rambouillet, îndreptându-se în goană spre Paris. Vizitiul, care mirosea un bacşiş gras, pocnea de zor din bici. În spatele trăsurii, cocoţat pe bagaje, un servitor trăgea liniştit din pipă, în timp ce stăpânul său, marchizul de Presles, şedea întins alene pe perne şi părea foarte plictisit. Timpul era minunat şi şoseaua, umbrită de copaci stufoşi, străbătea o vale bogată, mărginită de coaste împădurite. Din loc în loc, ţăranii coseau iarba, fete cu picioarele goale o strângeau, cântând, pline de voie bună. Ciobanii, care-şi lăsaseră oile să pască sub oblăduirea câinilor, se odihneau la umbra copacilor. Sătence mulgeau vacile, iar copiii alergau după trăsura boierească, aruncându-i flori în speranţa că vor căpăta un gologan. Dar domnul marchiz rămânea nepăsător: privea fără să vadă şi căsca fără să poată domni.

„Plicticoasă călătorie!” îşi zise el. „Păcătoasă şi meseria aceasta de legatar universal, când eşti nevoit să aştepţi para mălăiaţă să-ţi pice în gură. Oare merită atâta

osteneală cele două-trei milioane pe care le voi moşteni? Ah! Paris! cu minunatul tău parc de la Bel-Air! Când îţi voi revedea boschetele înmiresmate şi nimfele care mă aşteaptă? Al naibii să fiu dacă le voi mai părăsi vreodată!”

Şi, devenind nerăbdător, marchizul se întoarse către servitor:

— Lafleur, unde e cutia mea cu parfumuri?

— Aici, în geantă.

— Dă-mi repede sticluţa cu mosc. Mirosul de fân mă întărâtă, ca şi drumul ăsta care nu se mai sfârşeşte odată. Ei, vizitiu, ce au caii tăi? Au adormit?

— Cum să spuneţi una ca asta! Mergem cu iuţeala fulgerului, nu ca diligenţa dinaintea noastră.

— Care diligenţă?

— Aceea care vine de la Evreux.

Marchizul scoase capul afară:

— Brr! Ce trăsură păcătoasă!

— Trăsura o fi cum o fi, dar caii nu fac doi bani.

— Hai, îndeamnă caii, să le-o luăm înainte. Cum poate călători cineva într-o hodoroagă ca asta!

În clipa aceea, o femeie scoase capul din diligenţă şi privi berlina marchizului care, cu zurgălăii cailor şi pocnetele de bici ale vizitiului, făcea o larmă grozavă.

— Cine o mai fi şi asta? exclamă tânărul marchiz în momentul în care trăsurile erau pe punctul să se ajungă. Frumoasă femeie, zău! Ce chip încântător, ce păr minunat, ce ochi!

Berlina trecu în goană înainte, marchizul întoarse privirea, dar frumosul căpşor dispăruse.

— Zău, frumoasa mea, dacă ai vreun tovarăş de drum, e vrednic de invidiat. Ce n-aş da să fiu în locul lui!

Şi marchizul se tolăni pe perne, închise ochii şi încercă să viseze la frumoasa din diligenţă. După câteva minute, o hurducătură îl făcu să deschidă ochii.

— Ce s-a întâmplat? De ce-ai oprit, vizitiu?

— N-avem încotro, conaşule. Am ajuns la un povârniş, drumul e cam desfundat şi trebuie să-mi cruţ caii.

— Bine! Atunci o să mă dau jos, să-mi mai dezmorţesc picioarele. Întorcându-se către servitor, strigă: Lafleur! Ei, Lafleur! Ai adormit, nătărăule? Dă-mi umbrela de soare!

Servitorul se grăbi să i-o dea. Aruncându-şi privirea înapoi, observă că şi diligenţa se oprise. Conform obiceiului, surugiul deschisese portierele, poftindu-i pe călători să coboare.

„Acum o voi revedea!” îşi spuse marchizul.

Într-adevăr, frumoasa fată dădu să coboare din diligenţă

în timp ce dinăuntru se auzi un glas care nu ne este străin:

— Să nu întârzii prea mult, surioară.

— Fac numai câţiva paşi, Luiza.

— Coboară încetişor, să nu cazi.

— Cobor prin spate; aici scara e prea înaltă.

Când se pregătea să pună piciorul pe scară, tânărul marchiz se repezi s-o ajute:

— Sprijiniţi-vă de mine, domnişoară! îi zise. Cu toată încrederea!

Henrieta, crezând că e vreun tovarăş de călătorie pe care nu-l observase până atunci, primi cu plăcere. Dar mare îi fu mirarea când recunoscu în străinul acesta pe bărbatul frumos pe care-l zărise cu o clipă mai înainte în berlina elegantă.

— Domnule, vă mulţumesc pentru osteneală!

— Eu ar trebui să vă mulţumesc, domnişoară, pentru plăcerea de a fi ţinut mâna dumneavoastră minunată în mâna mea.

Henrieta făcu o plecăciune politicoasă şi se depărtă, lăsând în urmă diligenţa care urca anevoios.

„Numai atât!” îşi zise marchizul un pic dezamăgit. „Câteva cuvinte şi gata! Ce fermecătoare e! Ce picior frumos are! Şi nişte ochi!... Să nu las să-mi scape prilejul!

îmi trebuie un pretext să mai stau de vorbă cu ea... Aha! iată tocmai ce căutam!”

Zărise o batistă agăţată de treptele diligenţei. O luă repede şi alergă s-o ajungă pe Henrieta.

— Domnişoară, domnişoară! Cred că aţi pierdut batista!

— Ah, da, batista! Şi se căută prin buzunare.

— Iat-o!

— Vă mulţumesc, domnule!

— Diligenţele astea sunt foarte incomode – continuă marchizul – e greu de coborât şi nici înăuntru nu cred că e prea plăcut de stat.

— Dar stăm destul de bine, sora mea şi cu mine.

— Poate doar dacă sunt numai două persoane, o a treia ar fi deja stingheritoare.

— Din fericire, suntem numai noi două.

„Minunat!” îşi zise marchizul în sinea lui. Apoi tare:

— Oricum, călătoria până la Paris e destul de lungă. Dar poate că nu mergeţi la Paris?

— Ba da, acolo mergem.

— La rude, fireşte?

— Nu, la nişte prieteni: o doamnă bătrână şi soţul ei.

— Aşa, da! E cam neplăcut pentru două fete singure în oraşul acela mare... Dar de ce mergem prin soare...

îngăduiţi-mi să vă ofer umbrela mea!

— Eu nu mă tem de soare, domnule!

— Dar umbra copacilor de acolo nu ne-ar strica.

— Asta, da!

O porni către marginea şoselei, hotărâtă să pună capăt acestei conversaţii neplăcute pentru ea. Dar tânărul marchiz nu era deloc de aceeaşi părere.

— Nu e minunat drumul pe care mergem? întrebă el.

— Ba da, răspunse Henrieta în silă.

— Iubiţi florile?

— Mai mult decât orice.

— Sunt pe aici din belşug, dar din cele care v-ar plăcea nu sunt pe câmp...

Henrieta nu-i dădu răgazul să sfârşească. Pricepu destul de bine gândul marchizului şi, aplecându-se, începu să culeagă flori de pe malul pârâului.

Fascinat, tânărul o privea.

„E fermecătoare! Simt că m-am şi îndrăgostit de ea. Are un trup tras ca prin inel, mâini de prinţesă şi o graţie nespusă în mişcări. Şi pe deasupra şireată ca toate normandele. A ghicit imediat unde vreau să ajung. Dar ţinta trebuie să mi-o ating. Cum? Odată ajunsă la Paris, o voi pierde. A! O idee!”

Henrieta terminase de cules şi-şi reluase plimbarea. Ducea buchetul de flori în mână şi părea că nu bagă în seamă prezenţa marchizului.

— Domnişoară, zise el deodată, e cu neputinţă ca cineva care vă întâlneşte să nu vă fie îndatorat. Mă gândesc că, odată ajunse la Paris, vă veţi simţi stingherite în larma marelui oraş, cu atât mai mult cu cât nu aveţi pe nimeni să vă dea o mână de ajutor.

Henrieta nu-i răspunse. Mergea privindu-şi florile din mână. Tânărul nu se descurajă şi cu o voce dulceagă continuă:

— M-am gândit să vă fiu de folos punându-vă la dispoziţie valetul meu, o persoană de încredere. Un băiat de ispravă, care va avea grijă de bagajele dumneavoastră, vă va găsi o trăsură, însoţindu-vă până la rubedeniile dumneavoastră.

Tânăra fată îşi dădu seama că nu mai putea să nu răspundă, găsind în acelaşi timp şi un mijloc de a curma discuţia.

— Vă sunt foarte îndatorată, domnule, pentru grija pe care mi-o purtaţi, dar eu şi sora mea nu vom fi expuse neplăcerilor de care vă temeţi, pentru că la sosirea diligenţei ne va aştepta soţul doamnei despre care v-am

vorbit.

— Atunci sunt liniştit şi nu pot decât să vă urez petrecere frumoasă în minunatul Paris, sperând că voi mai avea prilejul să vă întâlnesc.

Urcaseră dealul până sus şi surugiul diligenţei striga din toate puterile:

— Urcaţi în diligenţă, domnilor călători!

— Domnişoară, mi-aţi dat mâna la coborâre, sper că nu veţi refuza să mi-o daţi şi la urcare.

Dar Henrieta îşi trase mâna pe care el o căuta, încercând s-o ducă la buze; fără un cuvânt, urcă sprintenă în diligenţă, închise uşa şi trase perdeluţa.

„Aha!” îşi zise marchizul, înciudat! „Fugi de mine, sălbăticiune! Găsesc eu mijloace să te îmblânzesc! Vei vedea!”

Apropiindu-se de trăsura sa, porunci lui Lafleur să urce lângă el.

— Am să-ţi spun ceva, îi zise acestuia. Iar tu, vizitiu, goneşte cât poţi şi vei fi mulţumit!

Şi, în timp ce diligenţa îşi urma drumul domol, berlina marchizului de Presles porni ca vântul, dispărând într-un nor de praf.

Auzind invitaţia-poruncă a stăpânului său, Lafleur stătu

mai întâi pe gânduri. Dar, întâlnind privirea marchizului, urcă în trăsură şi se ghemui într-un colţ. Tânărul marchiz, fără să piardă nicio clipă, începu direct:

— Lafleur, dacă te-am poftit aici, alături de mine...

— Cât e de bun domnul marchiz...

— Gura, ticălosule! Faptul că te afli aici, lângă mine, înseamnă că peste zece minute te voi ridica la rangul de confident.

Lafleur rămase năucit şi făcu o plecăciune caraghioasă.

— Cred că m-ai văzut adineauri, nu?

— Da, am avut cinstea, domnule marchiz.

— Ai văzut cu cine am stat de vorbă?

— Trebuie să mărturisesc că, împins de curiozitate...

— Dacă va fi nevoie, îţi vei aminti figura persoanei cu pricina?

— Cât se poate de bine, domnule marchiz. E brunetă, cu ochii mari, catifelaţi, faţa albă, talia mlădioasă şi nişte mâini... ce să zic!

— Dar te-ai uitat cu destulă luare-aminte, ticălosule!

— E drept. Dar am făcut-o pentru stăpânu meu.

— Atunci ştii despre ce este vorba?

Lafleur zâmbi viclean.

— Ai să fii în stare să-i dai de urmă, banditule?

— O găsesc eu şi dintr-o mie dacă porunceşte domnul marchiz.

— Ei bine, măgarule, îţi poruncesc!

Pe buzele servitorului înflori din nou un surâs viclean.

— Dacă-mi porunceşte stăpânul meu, n-am încotro, îngăduiţi-mi însă să întreb de nume.

— De unde vrei să-l ştiu?

— Care vasăzică nu ştim numele... bun! Dar poate ştie domnul marchiz unde merge duduia?

— La Paris, asta e tot ce pot să-ţi spun! Dar îţi mărturisesc că mi s-au aprins călcâiele după ea şi că doresc să fie...

— A domnului marchiz, nu?

— Pentru început, da. După ce mă voi sătura de ea, o s-o las pe seama prietenilor, să se certe cât or pofti pentru ea. Să facă tot ce ştiu, de Mally, D’Estrées, ba poate chiar şi Roger de Vaudrey... I-ai trimis invitaţia mea cavalerului de Vaudrey?

— Fireşte, domnule marchiz, chiar eu i-am înmânat-o lui Picard, valetul domnului cavaler.

— Foarte bine, Lafleur. Ţin să-l minunez pe scumpul meu prieten cu aventura mea originală, de care fără îndoială vor pomeni şi gazetele.

— Fireşte, domnule marchiz.

— Aşadar, mizerabilule, te însărcinez cu vânatul păsăruicii şi când o vei înhăţa s-o aduci frumuşel stăpânului tău. Acum te poţi întoarce la locul tău de lacheu, rolul de confident s-a sfârşit.

Lafleur însă nu se clinti.

— Ei, ce mai stai? se răsti marchizul.

— Vedeţi, domnule marchiz...

— A, da, răsplata! Ei bine, dacă izbuteşti în misiunea ta, punga din buzunarul meu va trece într-al tău. Dacă dai greş, îţi sfărâm oasele cu bastonul meu chinezesc.

— Sunt recunoscător domnului marchiz pentru bunăvoinţă. Şi, schimbând vorba, Lafleur continuă: A pus domnul marchiz unele întrebări noului său idol?

— Am schimbat puţine vorbe cu frumoasa provincială. S-a purtat cam rece cu mine. De altfel, nu-mi pasă cine este şi dacă ţin s-o am e numai pentru că e tânără şi frumoasă. Pot doar să-ţi comunic că va fi aşteptată la sosire.

— De către cine? întrebă Lafleur.

— De o rubedenie, vreun nătărău bătrân, fără îndoială.

— Ca informaţie, îmi e de-ajuns.

— Dar ce-ţi mai trebuie?

— Momeala cu care să prind păsărica.

Tânărul zâmbi şi scoţând punga i-o azvârli lui Lafleur:

— Ţine, ticălosule!

— Mulţumesc, domnule marchiz. Cu momeala asta voi izbuti, fără îndoială, să-l aduc pe sticlete în colivia în care domnul marchiz se pricepe atât de bine să îmblânzească duduile de la Operă.

— Da, da! făcu marchizul, frecându-şi mâinile de bucurie. Vreau ca în seara asta, la pavilionul meu de la Bel-Air, Mally, d'Estrées şi ceilalţi să plesnească de gelozie.

Lafleur păru încântat.

— Îl rog pe domnul marchiz să binevoiască a-mi îngădui să poruncesc vizitiului să îndemne caii – trebuie să ne grăbim.

— Da, da! Să-i îndemne până n-o mai putea!

În clipa următoare, trăsura alerga vijelios.

— Ce rost are goana asta nebună? întrebă tânărul marchiz.

— Are rost. Diligenţa pe care am lăsat-o în urmă se opreşte, când ajunge la Paris, pe cheiul Augustin, în colţul străzii Dauphine, aproape de Pont-Neuf.

— Ei, şi?

— Acolo va descinde frumoasa străină care s-a bucurat de cinstea de a fi luată în seamă de domnul marchiz.

— Tot nu pricep.

— Domnul marchiz va pricepe că trebuie să ajung cât mai repede la Pont-Neuf ca să-mi iau din vreme măsurile în vederea răpirii.

— Bine, Lafleur.

— Domnul marchiz se poate bizui pe mine. Diligenţa din Evreux va ajunge la destinaţie peste două ore. Peste trei ceasuri voi avea plăcerea să vă aduc vânatul.

Spunând acestea, Lafleur deschise uşa berlinei şi, reluându-şi locul în spate, începu să-şi spună în sinea lui:

„Aşadar, e vorba să mai câştig o a doua pungă plină cu monede ce au pe ele întipărit chipul lui Ludovic sau să-mi aud mădularele trosnind sub bastonul de fildeş al nobilului meu stăpân care, pe zi ce trece, îi face tot mai mult de ruşine pe iluştrii lui strămoşi. Fără îndoială că nu prea e treabă cinstită s-o aduc pe duduiţa aceea, care vine din provincie, în pavilionul de la Bel-Air, unde se fac chefuri cu balerine de la Operă şi unde prietenii domnului marchiz, ca gentilomi adevăraţi ce sunt, se îmbată ca porcii şi se dedau la orgii nemaipomenite. Trebuie să mărturisesc că mi-e scârbă, dar n-am încotro: în calitate de servitor plătit la vreme şi cinstit, trebuie să îndeplinesc conştiincios poruncile ticălosului meu stăpân”.

Lafleur era cât se poate de sincer în felul lui de a gândi. Lipsit cu desăvârşire de simţ moral, era în el un amestec de sensibilitate şi perversitate inconştiente, la care se adăuga lăcomia de câştig. Individul era îndrăgostit de o ţărancă, o verişoară de a lui pe care o supraveghea cu multă grijă şi de dragul căreia strângea banii câştigaţi în slujba marchizului de Presles, idealul vieţii sale fiind să se însoare cu această femeie. Făgăduindu-i stăpânului că-i va aduce plocon vânatul, nimeni nu-l putea împiedica de la îndeplinirea ticăloşiei.

Inteligenţa lui Lafleur nu era de dispreţuit atunci când era vorba de chestiuni delicate. Gândind cum gândea despre stăpânul său, nu renunţa nicidecum să-şi facă planul operaţiunilor:

„Duduia va fi aşteptată de un domn din familie! Bun! Deci cea dintâi sarcină este să-l identific pe acest personaj. După aceea va trebui să fac în aşa fel ca dumnealui să nu fie de faţă la sosirea diligenţei, iar eu să mă prezint domnişoarei în locul lui. Bun! Dacă puicuţa se va împotrivi, descoperind manevra mea, voi fi nevoit să-mi înăbuş orice sentiment de milă şi să mă folosesc de anumite mijloace”.

Şi secătura scoase din buzunar o sticluţă de cristal pe

care o privi în zare.

— Ei drăcie! Nu mai e decât pentru trei „toane” ale nesăţiosului meu stăpân! Trebuie reîmprospătată provizia.

În clipa aceea, berlina intră în Paris pe una din porţile marelui oraş.

Peste o jumătate de oră, valetul coborî în colţul străzii Dauphine, iar trăsura marchizului porni către pavilionul de la Bel-Air.

9

Ajuns pe „câmpul de operaţiuni”, Lafleur se aşează pe parapetul de la Pont-Neuf ca să pună la punct ultimele detalii. Din punga pe care i-o dăduse marchizul scoase trei monede de aur.

— Astea sunt pentru oamenii mei, murmură el, vârându-le în buzunarul de la vestă. Nu trebuie să vadă mai mult, ar face mofturi derbedeii. Nu-mi rămâne decât să dau de ei acum. Numai de nu i-or fi executat de când i-am văzut eu ultima oară.

Se dădu jos de pe parapet şi se îndreptă către cârciuma din colţul străzii Conţi.

— Dacă indivizii mei sunt în viaţă, sunt ori la puşcărie, ori la cârciumă.

Localul cu pricina era unul din acele stabilimente deocheate în care tinerii fără căpătâi, feciori de bani gata, chefuiau bând vin alb de Auxerre şi mâncând stridii. Pentru ei, patronul pusese mese sub frunzişul unor copaci bătrâni. Clienţii obişnuiţi ai tavernei se mulţumeau cu o odaie înnegrită de fum în care scaunele erau prinse cu lanţuri de mesele masive, precauţie necesară pentru eventualitatea unor discuţii care puteau degenera în „tiruri” executate cu ce le cădea sub mână. Lafleur aruncă o privire din prag şi-i recunoscu pe cei căutaţi. Porni repede spre masa lor şi se aşeză lângă ei. Convorbirea fu scurtă; cu astfel de oameni nu e greu să te înţelegi. Lafleur îi părăsi după ce le dăduse îndrumările necesare.

— Merge de minune! murmură el vesel. Cei „doi candidaţi la spânzurătoare” mă vor aştepta lângă trăsură... Dar trebuie să mă asigur că trăsura nu e angajată în vreo „operaţiune”.

Stăpânul trăsurii locuia la câteva sute de metri mai încolo, prin preajma halelor. Uitându-se la ceas, Lafleur îşi zise:

— Am timp berechet! O oră întreagă.

Şi porni repede, înghiontind trecătorii, fără să se sinchisească de înjurăturile lor. Peste câteva minute ajunse la proprietarul trăsurii.

— E rost de o plimbare de plăcere? întrebă omul. Tocmai eram în căutare de ceva, căci de trei zile căişorii mei se cam odihnesc. Ce fac cuconaşii cu blazon? Nu mai răpesc păsările?

— Răbdare, iubitule! zise Lafleur, vârându-i în mână două monede de aur.

— Când începem operaţiunea? întrebă celălalt.

— Peste o jumătate de oră.

— Unde?

— În faţă la Coeur-Volant.

— Suntem înţeleşi. Va fi ceva cu năbădăi? Ultima oară mi-au spart un geam.

— Nu se va împotrivi, fii fără grijă.

Lafleur îl părăsi pe birjar şi, pornind la drum, se opri în faţa unei dughene pe firma căreia scria: „La haina poloneză”.

„Acum trebuie să-mi schimb îmbrăcămintea”, îşi zise el.

Telalul îl întâmpină cu nenumărate plecăciuni pe valetul nostru; îl cunoştea foarte bine.

— Mergem în societate astă-seară? întrebă el, ţuguindu-

şi buzele.

— Nu, am nevoie de un costum vechi de burghez.

— Bogat?

— Cu o oarecare stare. Arată-mi ce ai mai de soi. Negustorul scoase la iveală câteva rânduri de haine. Lafleur găsi repede ce-i trebuia şi, trecând în odăiţa vecină cu prăvălia, ieşi de acolo transformat cu desăvârşire. În faţa unei oglinzi, repetă scena pe care avea de gând s-o joace. Cu greu l-ar fi recunoscut Henrieta, chiar dacă l-ar fi zărit în timpul popasului. Satisfăcut de transformarea lui, Lafleur părăsi dugheana, îndreptându-se către Pont-Neuf.

Ca în toate zilele de sâmbătă, aici erau aşteptate şi astăzi diligenţele din provincie. Vizitiii se grăbeau să-şi ocupe locurile pe chei cu trăsurile lor, iar hamalii şi comisionarii căutau un loc cât mai aproape de intrarea oficiului. Cerşetorii, numeroşi ca muştele, stăteau risipiţi pe marginea trotuarului sau de-a lungul cheiului; unii se luau după trecători. Printre aceştia putea fi văzută o babă mereu cu mâna întinsă.

— Ce noroc are asta! spuse un cocoşat bătrân către o altă cerşetoare aşezată lângă el. Dac-ar pune deoparte tot ce-i pică, ştiu că şi-ar umple ciorapul.

— Asta să pună deoparte? Şi la cârciumă cine să se mai

ducă? Şi ce s-ar face scandalagiul ăla de fecior ai ei? Risipitor, că ar duce de râpă şi un bancher.

— Dar de priceput, se pricepe în meseria ei. I se spune pe bună dreptate „vrăjitoarea”.

Baba despre care era vorba avea o faţă zbârcită, o frunte joasă şi acoperită cu un păr des şi cărunt prin care nu mai trecuse de mult pieptenele. Ochii-i erau mici, vicleni, nasul ascuţit şi buzele roase de cei câţiva dinţi strâmbi care-i ieşeau în afară. Avea spinarea încovoiată, mâinile lungi cu nişte degete ca ghearele de maimuţă şi picioarele butucănoase vârâte în nişte ghete scâlciate. Îmbrăcată într-o închipuire de trenţe soioase, cerşetoarea îşi făcea de ani de zile meseria prin cartierul Pont-Neuf. Când tovarăşii de meserie pomeneau de noroc, le întorcea spatele şi-şi zicea în sinea sa: „Ei, babă Frochard, n-ai pereche când e vorba să mişti inimile ticăloşilor de burghezi”.

Un bărbat în vârstă tocmai ieşea din oficiul poştal; baba se grăbi să întindă mâna şi, cu o voce plângăreaţă, îl imploră:

— Fă-ţi pomană, boierule, cu o nenorocită care are şapte guri de hrănit!

— Du-te naibii!

— Dumnezeu să-ţi dea sănătate, milostive domn! Şi se depărtă strâmbându-se şi încleştându-şi pumnii. Bărbatul, la rândul lui, se uită la ceas şi roti privirea în jur ca şi cum ar fi aşteptat pe cineva. Păru să-i găsească în cele din urmă, căci făcu un gest însoţit de o exclamaţie şi grăbi pasul, înaintând către un tânăr elegant care cerceta cu privirea împrejurimile.

— Totul merge cât se poate de bine! îi spuse el.

— Lafleur! exclamă tânărul marchiz de Presles. Al dracului să fiu dacă te-aş fi recunoscut! Unde ai găsit hainele astea?

— Le-am luat cu chirie de la un telal. Am aerul unui om de treabă?

— Nu încape vorbă!

— Sper că sub înfăţişarea asta să trezesc încrederea duduiţelor.

— Ai făcut ceva până acum?

— N-am stat degeaba. În vreme ce onoratul meu stăpân se ducea acasă să-şi schimbe hainele de călătorie, eu am pornit la treabă. Am închiriat o trăsură cu doi cai buni şi un vizitiu priceput care aşteaptă ordinele mele la câţiva paşi de aici. Vizitiul a mai lucrat pentru domnul marchiz.

— Foarte bine, Lafleur! Nerăbdarea m-a făcut să vin

încoace. Dacă nu vor avea încredere în tine şi vor refuza să te urmeze?

— În cazul acesta, am eu acolo, pe chei, câţiva băieţi minunaţi care s-ar arunca şi în foc pentru mine.

— Admirabil! Dar, spune-mi, ce facem cu domnul acela care le aşteaptă pe duduile noastre şi pe care nu-l cunoaştem? N-ai întâlnit pe cineva despre care să presupui că ar fi el?

— Până acum nu. Cred însă că-l voi descoperi şi mă însărcinez eu să-l leg la ochi. Bătălia e ca şi câştigată, domnule marchiz, am luat toate măsurile. Şi acum mi-aş permite un sfat.

— Ia s-aud!

— Să plecaţi acasă şi să mă lăsaţi pe mine să lucrez.

— Când soseşte diligenţa?

— În jurul orei opt. Treaba va merge cât se poate de bine pentru că va fi pe înserate.

— Ce lungă mi se pare aşteptarea!

— Cred şi eu! E vorba doar de o fată atât de frumoasă!

— Mi-am pierdut minţile după ea... Şi dacă ar trebui să renunţ...

— O, asta nu! Ar fi o ruşine pentru dumneavoastră şi pentru mine. Lafleur arătă stăpânului un bărbat în vârstă,

cu înfăţişare burgheză, care se plimba de câtva timp prin faţa curţii unde urma să oprească diligenţa.

— El să fie? întrebă marchizul.

— Cam aşa arată! Tocmai se uită la ceas. Fără îndoială că el e. Acum vă rog să plecaţi cât mai repede şi să vă bizuiţi pe mine. Rămânând aici, s-ar putea să compromiteţi totul, pentru că „păsărica” v-ar putea recunoaşte.

— Bine, plec. O voi aştepta în pavilionul Bel-Air. Dacă nu vii cu ea, să ştii că te gonesc...

— Şi dacă vin cu ea?

— Îţi voi da tot ce pofteşti. Şi marchizul plecă însufleţit de cele mai trandafirii speranţe.

Lafleur nu se înşelase: bătrânul cu pricina era chiar cel căutat. Doamna Martin din Evreux i le încredinţase pe cele două orfane, aşa că venise acum să le aştepte şi să le conducă acasă la el. Soţii Martin erau nişte oameni de treabă, pentru care timpul trecea destul de repede. Ea se îndeletnicea cu gospodăria, iar el se ducea să se plimbe sau să facă puţină politică la cafeneaua „Fetiţe Provence”, unde îşi bătea joc de noile curente. Seara, însă, lucrurile mergeau mai greu, nu prea mai aveau ce face. Ei! Dacă ar fi avut măcar o fată!...

Şi iată că le veneau două... Plin de bucurie, bătrânul

Martin venise să aştepte diligenţa şi, pentru că era încă devreme, se plimba ca să-şi omoare timpul. Lafleur, care nu-l slăbea din ochi, îl imită şi, trecând de câteva ori pe lângă el, se hotărî să intre în vorbă:

— Probabil că aşteptaţi ca şi mine diligenţa din Evreux?

— Da, domnule.

— Avem cam mult de aşteptat pentru că nu va sosi înainte de ora nouă.

— Credeţi?

— Am întrebat la birou. O persoană care a sosit mai înainte cu poştalionul spune că în apropiere de Rambouillet s-a rupt o osie şi că diligenţa va întârzia vreo două ore.

— Sărmanele mele Henrieta şi Luiza! Ce spaimă trebuie să fi tras, mai cu seamă că Luiza e oarbă.

— Aşteptaţi nişte domnişoare?

— Da, două orfane de şaptesprezece-optsprezece ani, despre care se spune că ar fi foarte frumoase.

— Dar cum, nu le cunoaşteţi?

— Nu le-am văzut încă până acum.

„Minunat!” îşi zise Lafleur.

— Mi-au fost recomandate de o vară a nevestei mele, continuă bătrânul, şi le aduc să locuiască la mine.

— Cred că domnişoarele vor fi mulţumite.

— Şi nouă ne va face plăcere. Când trăieşti din micile tale economii, la etajul al treilea din strada Guenegaud, singurel, numai cu nevasta.

— Sigur, nu e prea vesel.

— Aşa e! Şi diligenţa asta! Auzi dumneata, şi eu ce să fac două ore?...

— Tocmai mă întrebam şi eu, zise Lafleur, prefăcându-se plictisit.

— M-aş întoarce acasă.

— E tot ce vă mai rămâne de făcut.

— O fi pentru dumneata, nu însă şi pentru mine. Să îndur trăncănelile nevesti-mii. Mai bine casc gura pe chei... sau mă duc să beau un vin.

— Bună idee! exclamă Lafleur. Nu vrei să jucăm un pichet?

— Eu sunt nebun după jocul ăsta, dar nevastă-mea nici nu vrea să audă.

— Ce-ar fi să intrăm în cafeneaua de alături? Are o grădiniţă cu boschete minunate.

— Le ştiu.

Propunerea îi surâse domnului Martin; totuşi se mai codea.

— Cu dragă inimă, dar îndepărtându-mă...

— Fiţi liniştit! Un mic bacşiş chelnerului şi ne anunţă când vine diligenţa.

— Da, sigur, trebuie! N-aş vrea cu niciun chip...

— Nici eu n-am poftă să scap diligenţa. Asigurarea aceasta învinse şovăiala domnului Martin. Era unul din acei oameni naivi şi creduli care nu scapă prilejul să flecărească.

Lafleur ghicise omul din primele clipe şi râdea în sinea lui, sigur de izbândă. Luă cu îndrăzneală braţul noului său cunoscut. Bătrânul s-ar fi mirat poate de atâta intimitate, dar Lafleur nu-i dădu răgaz să-şi vină în fire.

Ajunseră în faţa cafenelei, dar bătrânul se codi din nou, asemeni unui şcolar care e gata să facă o ştrengărie şi încearcă să se încredinţeze că nu-l vede nimeni.

— Vă temeţi că i-ar putea da prin gând doamnei Martin...

— Să mă urmărească!... Nu, ea mă aşteaptă cu multă nerăbdare din două motive.

— Primul este ca să-şi facă partida...

— Ai ghicit. Dar şi pentru a le îmbrăţişa pe cele două fete care vin din Evreux. Pentru că, vezi dumneata, ea adoră copiii. Dacă e pasionată după jocul de table, e

numai din pricina plictiselii. Dacă ar fi fost mamă, scăpam de multe din partidele cu care mă torturează zilnic.

— Am să vă despăgubesc cu câteva partide de pichet care, am înţeles bine, vă plac la nebunie.

Dar nici de data asta bătrânul nu se lăsă convins. Bătrâna Frochard se ivi şi începu să se tânguie:

— Faceţi-vă milă, conaşilor!

Lafleur ridică mâna s-o gonească şi-i zise aspru:

— Iar ai venit?

— Păi, nu mi-ai dat nimic adineauri.

— Eu nu dau niciodată nimic babelor.

Cuvântul o întărâtă pe hoaşcă, şi aceasta-l privi cu duşmănie. Dar îşi reluă repede aerul de mironosiţă şi se întoarse către Martin cu acel zâmbet dulceag cu care izbutea să-i înşele pe oamenii slabi de înger.

Bătrânul scoase punga şi-i întinse cerşetoarei un ban.

— Haideţi să mergem! zise Lafleur. Dacă vreţi să facem câteva partide, n-avem vreme de pierdut.

— Da, să mergem! încuviinţă Martin.

Pentru mai multă siguranţă, Lafleur îl lăsă pe bătrân să treacă înainte şi îi zise cerşetoarei:

— Haide, cară-te, babo!

— Babo!... murmură aceasta. Aşa e când îmbătrâneşti,

s-a dus cu negoţul, cu câştigul! Dac-aş avea eu o fetiţă, s-o scot pe piaţă prin părţile astea, ce de mai parale aş face; în cârciuma asta vin bărbaţi de soi. Dar n-am fată! Bine ar fi fost să am una în locul ticălosului de Pierre! I-a intrat în cap să fie om cinstit, poftim. Şi bătrâna se îndepărtă, mormăind: Nu mai e niciun câine. Mai dau eu pe aici când vine diligenţa.

Într-adevăr, trecătorii se răriseră. O singură femeie, care părea a fi o lucrătoare, se mai vedea pe acolo, pradă unei emoţii foarte puternice. Se îndrepta către Pont-Neuf şi înfăţişarea ei îngrijorată trăda teama că ar putea fi urmărită. Se oprea, întorcea capul, apoi pornea înainte cu pas şovăitor. Ajunsă lângă parapet, privi valurile care se izbeau de picioarele lui şi după câteva clipe se trase repede înapoi, parcă înfricoşată. Necunoscuta era o fată frumoasă şi voinică, o adevărată pariziană de cartier. Înfăţişarea ei dovedea o mare suferinţă. În privirea sălbatică a ochilor ei se citea groaza, deznădejdea şi căinţa. Ce căuta o fată la ora aceea atât de târzie pe Pont-Neuf? Hotărâtă să sfârşească cu o viaţă de ruşine şi remuşcări, venise să se arunce în Sena. Dar, din pricină că nu se întunecase încă bine, renunţă la planul ei. Se aşează pe o bancă în aşteptarea nopţii, când şi-ar fi putut pune

planul în aplicare fără riscul de a fi văzută de cineva care să-i sară în ajutor. Numele fetei era Mariana Vauthier. La vârsta de doisprezece ani, mătuşa care o crescuse o dăduse ucenică la o croitoreasă unde, datorită sârguinţei sale, ajunsese în scurt timp cea mai bună lucrătoare. Toţi o preţuiau fiindcă era vrednică, cinstită şi inimoasă. Dovada o dăduse cu prilejul morţii unei colege, Madeleine Buchelin, în urma căreia rămăsese un copilaş. Mariana luă asupra ei grija creşterii orfanului. Se luase hotărârea ca toate lucrătoarele să dea o mică parte din leafa lor, iar banii strânşi în felul acesta să fie puşi într-o puşculiţă. Cea mai veche lucrătoare, care era şi nepoata patroanei, primi rolul de casieră. Din suma adunată se lua numai atât cât trebuia pentru creşterea copilului, din rest adunându-se un mic capital pentru mai târziu. Dar să ne întoarcem la Mariana.

Era de o cuminţenie desăvârşită, cum nu sunt multe fete de vârsta ei. La douăzeci de ani făcuse vânt multor pretendenţi. Glumeaţă din fire, devenea serioasă ori de câte ori un bărbat îi făcea curte. Se pricepea să taie repede cheful unuia care întrecea măsura. Într-o zi, repezind un tânăr prea îndrăzneţ, acesta îi strigă de la obraz: „Lasă că te vei îmblânzi tu cândva, sălbatico! O să-

ţi găseşti naşul într-o zi!”

Din păcate, profeţia se adeveri destul de repede. Câţiva tineri pe care îi îndepărtase hotărârâră să se răzbune.

Într-o seară, simţindu-se urmărită, Mariana iuţi pasul, dar la un colţ de stradă se pomeni înconjurată de o bandă întreagă. Începu să strige. Ţipetele ei fură auzite de un tânăr care, alergând într-acolo, exclamă:

— Ah, dar asta e frumoasa Mariana!

Fata fu foarte bucuroasă auzind că tânărul o cunoaşte şi se socoti salvată. În aceeaşi clipă, ocrotitorul ei adăugă:

— Dacă se atinge cineva de un fir de păr al domnişoarei, îi sucesc gâtul!

Agresorii, întărâtaţi, replicară:

— Încearcă, dacă pofteşti! Că doar n-om fi de lut.

— Hai! Să vedem care pe care! spuse străinul şi ridică bastonul.

Lovind în dreapta şi în stânga cu repeziciune, în câteva minute banda fu pusă pe fugă. Apoi se întoarse către Mariana şi-i zise:

— Eşti liberă, domnişoară.

Fata observă că salvatorul ei era rănit la frunte.

— Sunteţi rănit, domnule!

— Nu-i nimic! O simplă zgârietură. Se vindecă repede.

Grăbeşte-te spre casă şi n-avea nicio teamă, te urmez de la distanţă!

Mariana făcu întocmai şi când ajunse în poarta casei se întoarse către binefăcătorul ei şi-i spuse:

— Mi-aţi făcut un mare serviciu, domnule, şi nu ştiu cum mi-aş putea arăta recunoştinţa.

El nu-i răspunse, dar o privi atât de stăruitor încât ea se făcu roşie ca para focului. Simţi că-i vine greu să se despartă de binefăcătorul ei şi, dorind să-l reţină, îi zise:

— Sunteţi rănit mai serios decât vreţi să mărturisiţi.

— Nu pot decât să fiu bucuros că îmi voi aminti vreme îndelungată de fericirea de a-ţi fi putut fi de folos.

Mariana se simţi cu totul învinsă. Cuvintele străinului îi merseră la inimă şi rămase locului, urmărindu-l cu privirea până când îl văzu dispărând după colţul străzii. Se îndrăgostise.

Întâmplarea făcu să-l mai întâlnească pe tânărul cu pricina, care se numea Jacques Frochard, şi între ei se stabili o legătură strânsă. Încrezându-se în făgăduielile lui, îi cedă şi se simţi fericită. Dar dezamăgirea nu întârzie să apară. Biata fată se înşelase în privinţa iubitului ei. Acesta lucrase cu multă dibăcie ca să-şi atingă ţinta. Frochard era un om căruia nu-i plăcea munca şi frecventa un cerc de

prieteni din care niciunul nu era de soi.

Mariana era, însă, încredinţată că-l va aduce pe calea cea bună şi începu să muncească mai mult ca să-i poată oferi un interior plăcut şi o viaţă cât de cât îmbelşugată. Dar tânărul rămânea acelaşi şi Mariana nu se putea hotărî cu inima uşoară să pună capăt legăturii cu el. Ajunsese să se supună orbeşte, cum se întâmplă cu toate femeile îndrăgostite. La sfârşitul săptămânii îi aducea plocon toată leafa, iar el nu se ruşina să trăiască de pe urma bietei femei, a mamei lui care era cerşetoare şi chiar a fratelui său care era tocilar.

Dar vremurile se schimbară, de lucru se găsea tot mai greu şi chiar cele mai bune lucrătoare stăteau uneori cu braţele încrucişate. Jacques însă nu voia să audă de asta şi pretindea să i se dea suma pe care obişnuia s-o primească săptămânal.

Într-o dimineaţă, îi zise ritos Marianei:

— Mâine e sâmbătă şi-mi trebuie banii!

— Dar ştii prea bine că nu am de unde. Poate săptămâna viitoare...

— Nu vreau să aud de nicio săptămâna viitoare! Dacă mâine nu vii cu banii, totul între noi s-a terminat, sunt destule fete drăguţe care s-ar simţi fericite să-mi dea.

— Ai avea inima să-mi faci una ca asta?

— Vei vedea! Te-am avertizat! Şi plecă, lăsând-o pe Mariana pradă deznădejdii.

La atelier, în timp ce fetele celelalte glumeau şi erau vesele, ea era chinuită de ideea banilor pe care nu avea de unde să-i găsească. Ameninţarea lui Jacques o înspăimânta. Dacă ar fi părăsit-o, ar fi murit de inimă rea. Ziua de lucru se sfârşise şi fetele plecaseră. Ea însă rămase acolo, copleşită de o tristeţe fără margini. În ochi nu avea decât imaginea lui Jacques în braţele altei femei. Îi veni ideea să se ducă la patroană să-i ceară nişte bani sub pretextul că trebuia să-şi ajute o mătuşă bolnavă. Dar când bătu la uşa patroanei, i se răspunse că nu era acasă. Ultima nădejde se spulberase.

După câteva clipe de năuceală, luă hotărârea s-o aştepte în atelier până se va întoarce. Aşteptând, clipele de curaj alternau cu clipele de deznădejde. Dar gândul că ar putea fi părăsită o făcu să se simtă în stare de orice numai să găsească banii. Aproape fără să-şi dea seama, se îndreptă către uşa care dădea în salonul doamnei Poidevin. O deschise încetişor şi se strecură înăuntru ca o hoaţă. Cu inima cât puricele, făcu doi, trei paşi, apoi se opri. Vru să fugă, dar o putere de neînvins o ţinea pe loc.

Dacă Jacques s-a plictisit aşteptând-o?

Numai acest gând o făcu să se îndrepte către un dulap pe care-l deschise şi unde văzu puşculiţa cu banii strânşi pentru orfan. Ameţită, o luă şi, fiind prea mare pentru a o putea ascunde undeva, o sparse pe loc şi adună repede cele câteva monede de argint care se împrăştiară pe jos...

În uşă se întâlni cu servitoarea, iar pe scară se pomeni faţă în faţă cu patroana. Ajunsă în stradă, auzi de la o fereastră glasul doamnei Poidevin:

— Prindeţi hoaţa! Prindeţi hoaţa!

Nenorocita o rupse la fugă, dar gardienii se luară după ea şi toată lumea începu să strige:

— Prindeţi hoaţa! Prindeţi hoaţa!

Ea însă alerga cât o ţineau picioarele. La o cotitură se ascunse într-un gang, sperând că-i vor pierde urma. Când totul se linişti, ieşi în stradă şi începu din nou să alerge. Ajunse acasă cu sufletul la gură şi-i dădu banii lui Jacques.

— Bine c-ai venit! Tocmai mă pregăteam să plec. Şi fără s-o întrebe de unde căpătase banii, continuă: Să vii după mine, am de gând să trag un chef cu prietenii.

Pentru asta furase ea banii? La un asemenea gând i se tăiară picioarele. Abia acum realiză ce năpastă se abătuse asupra ei. Curajul îi reveni ca prin minune şi răspunse foarte hotărâtă:

— Nu vin!

Jacques o învălui cu una din acele priviri care-o făceau de obicei să i se supună orbeşte. Apucând-o de mână, se răsti la ea:

— Ai să vii pentru că vreau eu! Şi ieşind, o lăsă pe biata Mariana pradă unei disperări nemărginite. Copleşită de durere şi ruşine, hotărî să-şi caute scăparea în moarte.

10

Localul în care intrară Lafleur şi Martin era plin de lume.

— Aici e cum nu se poate mai bine! zise valetul, luând loc la o masă alături de invitatul său.

Lafleur ceru chelnerului un joc de pichet, iar bătrânul o sticlă de vin vechi. Chelnerul se întoarse curând cu jocul de cărţi şi cu o sticlă prăfuită. Turnă două pahare, vru să ia sticla înapoi, dar Lafleur îl opri:

— Las-o aici! Dacă este bun, mai turnăm câte un păhărel.

Domnul Martin plescăi din limbă, ceea ce-l făcu pe Lafleur să-şi dea seama că noua sa cunoştinţă era mare amator nu numai de pichet, ci şi de vin vechi.

— Ce-ar fi să ciocnim un pahar înainte de a începe partida? zise valetul cu viclenie.

Bătrânul sorbi încetişor, apoi dădu tot paharul pe gât.

— E bun, nu? întrebă Lafleur. Oprim toată sticla şi jucăm pe ea.

— Până la o sută cincizeci! spuse celălalt.

Valetul marchizului era încredinţat că o sticlă era de ajuns să-şi doboare adversarul. Începură jocul şi, până să aşeze cărţile, Lafleur mai turnă două pahare bătrânului. Primul joc îl pierdu Lafleur şi între timp se goli şi sticla. Bătrânul, peste măsură de vesel, mai comandă şi o a doua, zicând:

— Trebuie să-ţi acord revanşa!

Lafleur îşi dădu seama că peste puţin timp bătrânul va fi beat turtă şi planul său se desfăşura de minune. Martin câştigă pentru a doua oară, iar la chip era din ce în ce mai roşu.

— Dacă mai e timp, mai jucăm o partidă, zise el.

— Fii fără grijă, mai e destul până la sosirea diligenţei, îi răspunse valetul. Şi, arătând bătrânului ceasornicul, mai

comandă o sticlă.

Lafleur era peste măsură de surprins, căci, deşi începuseră şi a treia sticlă, bătrânul nu era decât foarte puţin cherchelit. Când se goli şi a treia sticlă, bătrânul o ceru şi pe a patra. Lafleur era cu totul năucit. Tulburarea sa atrase atenţia celuilalt, care-l întrebă:

— Nu-ţi e bine?

— N-am nimic.

— Se vede că nu eşti deprins să bei prea mult. Vinişorul ăsta e foarte primejdios când nu eşti învăţat cu el. Eu însă sunt băutor, nu glumă!

— În cazul ăsta, vom mai bea una înainte de plecare, aşa, la botul calului. Şi comandă chelnerului încă o sticlă.

Lafleur se minuna în gura mare, ceea ce-l făcu pe bătrân să râdă şi să zică:

— Eu sunt în stare să beau încă o dată pe atât. Am făcut avere de pe urma alcoolului şi niciun cârciumar nu se putea măsura cu mine.

Lafleur îşi dădu seama că se prinsese în cursă. Trebuia găsit alt mijloc şi-şi aduse aminte de narcoticul din sticluţă, destinat fetei ce urma să fie răpită.

În clipa aceea se stârni mişcare în local, mesele se goliră şi clienţii se îndreptară spre ieşire.

— O fi sosit diligenţa! zise Martin, dând să se ridice.

— Aş! făcu Lafleur, reţinându-l. Mai sunt cel puţin trei sferturi de oră. Mă duc să-i spun patronului să ne dea de veste când soseşte diligenţa.

Se îndreptă către tejghea şi, uitându-se pe fereastră, văzu, într-adevăr, că diligenţa sosise.

„Nu mai e nicio clipă de pierdut! Trebuie să recurg la mijloace extreme”. Întorcându-se la masă, văzu că bătrânul umpluse din nou paharele.

— N-ai stat degeaba! Hai să mai facem o sută de puncte.

— Bine! încuviinţă bătrânul. Dar după aceea ieşim puţin la aer.

Luând cărţile să le amestece, Lafleur scăpă jumătate dintre ele.

— Parc-aş avea mâna de lut! Nu te obosi, domnule, lasă că le ridic eu.

Dar Martin se şi aplecase şi, greoi cum era, adună cărţile.

Cu iuţeala fulgerului, ticălosul scoase sticluţa din buzunar şi turnă puţin din conţinut în paharul bătrânului.

Acesta tocmai se ridica, răsuflând din greu.

— Drace, nu e prea lesne să te apleci.

— Hai să mai bem un păhărel, asta te va înviora, spuse ticălosul, golindu-şi paharul.

Bătrânul şi-l bău şi el pe al lui dintr-o sorbitură. Pentru ca narcoticul să-şi facă efectul, trebuia prelungit jocul. Martin începu să amestece cărţile, încetişor, apoi le puse pe masă şi tăie. Le împărţi cu mişcări şi mai încete şi, greşind numărătoarea, fu nevoit să le mai amestece o dată.

— Nu cumva vă e somn? întrebă Lafleur.

— Nu, dar îmi simt capul greu. Am stat prea mult în aerul ăsta închis.

Începură să joace, dar bătrânul abia dacă mai era în stare să mişte mâinile. Când să socotească punctele, capul îi căzu greu pe masă.

— S-a făcut! murmură Lafleur.

Se ridică şi, aplecând urechea, îl auzi pe Martin sforăind în lege. Chemă chelnerul, plăti, îi dădu un bacşiş gras pe deasupra şi-i porunci:

— Nu-l trezeşti pe prietenul meu până nu mă întorc. Aşa obişnuieşte el să doarmă.

— Am înţeles! spuse omul, în timp ce valetul ieşea.

11

Ajuns afară, Lafleur începu să alerge către Pont-Neuf.

— Totul a mers strună! murmură el. Să vedem acum dacă trăsura e la locul cuvenit şi oamenii mei la posturile lor. Bătrânelul nu se va deştepta înainte de două ore şi în vremea asta frumoasa porumbiţă va fi ajuns în pavilionul domnului marchiz.

Piaţa era plină de lume. Nu lipsea nici cerşetoarea Frochard în urma căreia venea un tocilar.

— Ascuţim cuţite, bricege! striga acesta.

— Slavă Domnului c-a sosit! îşi zise cerşetoarea în sinea ei. Dacă Jacques, îngeraşul meu, ar fi venit înaintea lui, i-ar fi muiat oasele. Şi, uitându-se la tocilar cu un fel de milă şi dispreţ, continuă monologul: Ce meserie şi-a mai ales! Tocilar! E galben şi slăbănog şi, pe deasupra, mai e şi şchiop. Şi în loc să se folosească de aceste daruri ca să cerşească, dumnealui s-a apucat de muncă. Dacă ar întinde mâna, ar câştiga de trei ori mai mult, leneşul!

— Leneş! repetă tocilarul care, apropiindu-se, auzise cuvântul de la urmă. Cred că nu despre mine vorbeşti! Muncesc cât pot şi de azi-dimineaţă n-am pus în gură decât o bucată de pâine.

— Să-ţi fie ruşine! strigă bătrâna.

— Numai vorbe de astea îmi arunci! Nu-ţi place meseria mea! Dar decât să mi-o schimb cu aceea la care mă îndemni tu, mai bine m-aş arunca în Sena.

— Nu eşti bun de nimic! Ţi-o spun eu!

— Încetează, mamă, cu vorbele astea, ştii cât mă dor. Când eram copil şi mă duceai de mână, repetam fără să înţeleg vorbele învăţate de la tine de pe urma cărora

căpătam pomană. Mai târziu, m-ai îndemnat să mă apuc singur de cerşit, sperând că astfel ne vom dubla câştigul. Când am rămas singur pentru prima oară, am pornit la întâmplare şi m-am oprit în piaţa asta... M-am lăsat în genunchi şi am încercat să cerşesc, dar cuvintele nu-mi ieşeau din gură.

— Pentru că ai fost un idiot!

— Iar când a trebuit să întind mâna, m-a durut şi mi-a fost ruşine.

— Bietul de tine! zise bătrâna cu dispreţ. Dar tot aduceai ceva gologani mamei tale.

— Mi-era frică de bătaie... Acum, că sunt om în toată firea, mai curând aş muri decât să întind mâna după cerşit.

— Om fără inimă! îţi laşi mama să se zbată în mizerie!

— Cerşetoria ta e bănoasă şi nici curajul nu-ţi lipseşte.

— Dar nu numai eu trebuie să trăiesc!

— Aşa e, mai e şi Jacques! El nu e nici infirm, nici slăbănog, dar tu-l ţii ca să trândăvească.

— Taci din gură! Jacques e un băiat frumos şi plin de curaj! Nu se teme de nimeni şi de nimic.

— Într-adevăr! Numai de muncă se teme.

— Ei, ce vorbeşti! Să-ţi spună tăbăcarul, vecinul nostru, cum munceşte Jacques... când vrea să muncească.

— Da, o zi, două şi restul prin cârciumi.

— E treaba lui! Nu te amesteca tu!

— Să nu mă amestec! Dar de ce-mi ceri în fiecare sâmbătă toată agoniseala ca s-o bea el cu haimanalele?

Bătrâna se oţărî rău de tot. Ridică pumnul ameninţător şi strigă:

— Ticălosule! Nu eşti bun decât să fii „om de treabă”. Şi eu pe de-alde ăştia nu-i înghit!

Trecură câţiva oameni şi bătrâna îşi luă mutra profesională, începând să se tânguie:

— Aveţi milă de o biată mamă cu doi copilaşi!

Un bătrân îi dădu câţiva gologani şi o doamnă trimise fetiţa pe care o însoţea să-i dea şi din partea ei ceva.

— Dumnezeu să vă aibă în pază! zise bătrâna, făcându-şi semnul crucii.

Tocilarului i se strânse inima şi, lăsându-şi jos uneltele, se aşeză pe o bancă. Nu stătu prea mult pentru că cerşetoria mamei sale îl dezgusta. Se ridică, îşi luă tocila în spinare şi, când dădu să plece, o auzi pe bătrână strigând:

— Încotro, leneşule? Şi-i arătă un grup de oameni beţi care se apropiau cântând. Apoi, prinzându-l pe Pierre de mână îi spuse: Uite-l pe Jacques al meu! îl vezi?

Într-adevăr, în fruntea grupului care se apropia se afla

Jacques Frochard.

— Ei, tocilarule, mai adăugă ea, goleşte-ţi repede buzunarele, altfel va fi vai de spinarea ta!

Când ceata ajunse în faţa cârciumii, Jacques strigă tovarăşilor săi:

— Staţi! Rupeţi rândurile şi intraţi în cârciumă. Astăzi plătesc eu.

Bătrâna rămase cu gura căscată şi, trăgându-l deoparte pe fiu-său, întrebă:

— Plăteşti pentru toată banda asta? Ai găsit vreo comoară?

— Nu eu, Mariana!

— Mariana? Cine-i asta?

— O fată care mă interesează. Ai s-o vezi, va veni şi ea.

— Eşti la fel ca bietul taică-tău! Nimeni nu i se putea împotrivi.

— Vorba proverbului, mamă: *ce naşte din pisică şoareci mănâncă...* Ei, schilodule, fă-te încoa'! Azi e sâmbătă şi trebuie să facem socotelile.

Dar tocilarul nu se clinti, adânc rănit de porecla pe care fratele lui i-o arunca mereu în faţă, cu atât mai mult cu cât ticălosul chefuia cu banii pe care el îi câştiga cu atâta trudă.

— Ruşine! strigă el, scos din fire. Noi muncim şi tu benchetuieşti pe banii noştri. Eşti un...

Nu-şi termină vorba, că Jacques se şi repezi la el cu pumnii, strigându-i:

— Faci pe moralistul! Vezi că te iau de gât acuşi...

— Mare vitejie! Ridici pumnii la mine pentru că te ştii mai puternic.

— Eşti un prost! Dac-ai fi ca mine, ai face şi tu la fel.

— Nu, pentru că e o mârşăvie.

— Lasă vorba şi dă banii!

Cerşetoarea interveni:

— Hai! Fă ce-ţi zice, dobitocule! Tu nu eşti făcut să porunceşti, ci să te supui!

— Aşa e, mamă! Poftim câştigul meu din săptămâna asta!

— Cam puţin! zise bătrâna. Două lire şi jumătate.

— Asta-i tot? se strâmbă Jacques! Ce-ai făcut toată săptămâna?

— Am muncit cât am putut, sunt rupt de oboseală.

— Ţi-ai ales o meserie proastă.

— De când mă căznesc să-l fac să priceapă! adăugă bătrâna.

— Trebuie să te învăţ alta, îl zeflemisi Jacques.

— Să mă ferească Dumnezeu!

Cerşetoarea îl luă de braţ pe ticălos şi-i spuse:

— Eu ţi-am adunat trei lire şi jumătate, frumosul meu!

— Stau bine cu banii astăzi! exclamă Jacques, vesel. Haide, vă invit şi pe voi la un pahar!

Pierre refuză, pretextând că trebuie să se ducă la nişte clienţi, iar bătrâna şi Jacques intrară în cârciumă.

12

Între timp, diligenţa sosise din Normandia şi, oprind în faţa oficiului, stârni tot vacarmul obişnuit în asemenea împrejurări.

După plecarea lui Lafleur, cârciuma se goli încetul cu încetul. Bătrânul Martin continuă să doarmă netulburat, iar chelnerul, instruit de vaiet, nici nu se sinchisi de el.

Zece minute după sosirea diligenţei, nu mai rămăseseră în faţa oficiului decât două fete care păreau să aştepte pe cineva.

— De ce-o fi întârziat domnul Martin? întrebă una dintre ele.

— Cine ştie, Luiza! Să avem răbdare! Timpul pare mai

lung când aştepţi.

Sărmana oarbă nu avea de unde să ştie că piaţa se golise de călători, că plecaseră până şi hamalii. Dac-ar fi putut vedea, şi-ar fi dat seama de ce i se strângea inima şi de ce se simţea înfricoşată de oraşul necunoscut.

Ca şi cum ar fi ghicit ce se petrece în sufletul surorii sale, Henrieta îi zise:

— Hai să mergem la banca aceea din apropiere şi să ne aşezăm puţin. Îl vom aştepta acolo pe domnul Martin care va veni cu siguranţă. Ţi-e teamă?

— Nu... însă... dacă domnul Martin nu va veni?

— Vai, Luiza, cum îţi dă în gând aşa ceva? Orice s-ar întâmpla, eu sunt lângă tine!

— Şi nu cunoaştem nici măcar adresa domnului Martin.

— S-au gândit că nu e nevoie să ne-o dea, din moment ce urma să ne aştepte la sosire. Apoi schimbă vorba: Ce minunat e Parisul! Ce oraş mare!

— Ce fericită eşti tu că poţi vedea totul! Spune-mi şi mie ce vezi... de pildă: spune-mi unde ne găsim acum.

— În apropierea unui pod măreţ, în mijlocul căruia se află un monument.

— Aha, ştiu, e vorba de Pont-Neuf şi de statuia lui Henric al IV-lea. Se zăresc, probabil, de aici turlele Catedralei

Notredame.

— Ai dreptate, le zăresc. Ce înalte sunt!

— La Notredame m-a găsit tatăl tău! Fără el, de mult aş fi fost moartă şi poate că ar fi fost mult mai bine decât aşa oarbă cum sunt.

— Luiza, taci, te rog! Am plecat atât de vesele din Evreux, de ce ne-am amărî acum? Parisul va reda frumoşilor tăi ochi întreaga strălucire de altă dată.

— Să te audă Dumnezeu! Şi domnul Martin care nu mai vine...

Henrieta începuse şi ea să se îngrijoreze.

— Mă duc la birou să întreb dacă nu s-a interesat cineva de noi.

Cele două fete se ridicară şi intrară în birou. În clipa aceea Lafleur, care stătuse ascuns, trecu în grabă prin faţa biroului, aruncă o privire înăuntru şi se îndreptă către un bărbat care stătea şi el ascuns pe acolo.

— Lafleur, cu toate că m-ai sfătuit să nu vin, vezi, nu m-am putut abţine.

— N-aţi făcut bine, domnule marchiz, s-ar putea să vă zărească şi să vă recunoască.

— Ai dreptate, Lafleur, dar sunt atât de nerăbdător... Eşti sigur de reuşită?

— Sută la sută, domnule marchiz.

— Vezi să nu te înşeli asupra persoanei: e aceea mai înaltă!

— Fiţi fără grijă, dar acum vă rog să plecaţi! Vor ieşi din birou şi e momentul potrivit.

— Bine, plec! Nu uita, fericirea mea e în mâinile tale, Lafleur!

Marchizul plecă, iar valetul se apropie de banca pe care cele două fete se aşezaseră din nou. Tocmai când să se prezinte, o femeie venea în fuga mare, apropiindu-se de bancă.

— Drace! murmură Lafleur. O piedică neprevăzută. O luă la picior şi se ascunse într-un loc de unde le putea supraveghea pe cele două fete.

13

Femeia care stingherise planurile valetului nu era alta decât Mariana care se ducea la cârciumă unde-i dăduse întâlnire Jacques. Nu avusese puterea să se împotrivească voinţei acestuia. Dar, în clipa în care să intre, şovăi. O luptă cumplită se dădu în sufletul ei, iar în cele din urmă partea bună învinse: se întoarse în stradă şi, cu răsuflarea tăiată, se aşeză pe un bolovan, în apropierea băncii pe care şedeau cele două fete.

— Ce-o fi cu femeia asta? întrebă Henrieta. I s-o fi făcut rău.

— Du-te şi vezi ce are! zise Luiza.

Henrieta se apropie de Mariana şi-o întrebă:

— Sunteţi suferindă, doamnă?

Nu primi niciun răspuns.

— Vă pot fi de vreun folos? stărui Henrieta.

— Nu, nu-mi trebuie nimic! răspunse Mariana, atât de

răstit încât Luiza se ridică de la locul ei şi veni lângă soră-sa.

Henrieta nu se dădu bătută. Văzând lacrimile care şiroiau pe obrajii femeii, continuă:

— Vă rog să aveţi încredere în noi, doamnă. Deşi nu suntem bogate, cu ce avem, vă putem veni în ajutor...

— Vă repet că numitrebuie nimic, răspunse Mariana, fără să ridice ochii. Nu orice durere se poate alina şi nu orice suferinţă poate fi uşurată...

— Şi de aceea vreţi să muriţi! întregi Luiza.

— De unde ştii? întrebă Mariana, ridicând privirea.

— Am dedus din vorbele dumitale. Sunt oarbă şi trebuie să ştiţi că orbii văd în sufletele oamenilor.

— Spuneţi-ne ce vă apasă! glăsui Henrieta. Poate suntem în măsură să vă ajutăm.

Mariana privi mirată la cele două fete. Mai existau, deci, inimi bune? se întrebă ea. Şi, luându-le mâinile, zise:

— Ce miloase sunteţi! Cu toate că nu m-aţi văzut niciodată până acum, vreţi să mă ajutaţi. Ar fi fost mai bine dacă nu m-aţi fi întâlnit!

Zicând acestea, dădu să plece, dar Henrieta o opri:

— Nu plecaţi, rămâneţi! Sinuciderea e o crimă!...

— Sunt o ticăloasă şi nu merit niciun fel de milă! Poliţia

e pe urmele mele...

— Dar ce-aţi făcut? întrebă Henrieta speriată.

— Am furat! răspunse Mariana, lăsând capul în jos.

Cele două fete scoaseră o exclamaţie de uimire.

— Da, am furat, continuă Mariana, am jefuit pe un biet orfan de dragul unui ticălos pe care-l dispreţuiesc, dar pe care-l mai iubesc. Un ticălos care în clipa de faţă se află aici, în cârciumă, şi benchetuieşte. Acum cred că înţelegeţi de ce vreau să părăsesc viaţa aceasta.

Ridicându-se, Mariana arătă către fluviu şi zise cu disperare în glas:

— Lăsaţi-mă, e mai bine să mor!

Luiza se apropie de ea şi-i spuse liniştită:

— Doamnă, o greşeală mare nu poate fi ispăşită printr-o crimă. Mai bine să înduri o pedeapsă de câteva luni decât una veşnică.

Henrieta adăugă:

— După ce veţi executa pedeapsa, vă aşteaptă un viitor frumos.

— Ce viitor mă poate aştepta pe mine? Unde voi mai găsi de lucru şi cum voi mai putea îndura ruşinea?

Luiza şopti câteva cuvinte la urechea Henrietei şi aceasta scoase câteva monede de argint pe care le întinse

Marianei.

— Nu, nu! zise nenorocita. Nu primesc pomană.

— Vă rog să nu ne refuzaţi, stărui Luiza, ne-aţi mâhni mult.

Mariana luă mâinile fetelor şi le sărută. Era emoţionată şi parcă mai plină de curaj, mai încrezătoare. Se gândi să părăsească Parisul şi să plece undeva în provincie, unde îşi va putea câştiga pâinea muncind cinstit. Cu o mişcare energică, se ridică şi, îndreptându-şi privirea către cârciumă, zise:

— Iar pe cel care chefuieşte acum acolo, vă jur că nu-l voi revedea niciodată. Cerul să vă binecuvânteze pentru că mi-aţi salvat viaţa!

Salutându-le pe cele două fete, plecă. Trecu în goană prin faţa cârciumii, dar cineva o strigă:

— Mariana! Mariana!

Era glasul lui Jacques şi ea, fără să vrea, se opri ţintuită.

— Vai! Uite că se opreşte! zise Henrieta.

Surprins că nu-i răspunde, Jacques se apropie de fugară.

— Ce-i cu tine, Mariana, ai surzit? o întrebă. De ce nu răspunzi? Unde te duceai?

Mariana se uită ţintă la el şi răspunse dârz:

— Fugeam de tine.

— Ce-ai spus? Fugeai de mine! Ha! Ha! Ha!

— Da, de tine fugeam! repetă ea.

— Ha, ha, ha! Frumoasă glumă! Şi de ce, mă rog? Te pomeneşti că ai început să ai mustrări de conştiinţă? Ia lasă gluma şi vino încoace!

— Nu.

Jacques rămase cu gura căscată. Mariana i se împotrivea! Dar nehotărârea lui nu ţinu decât o clipă. Apucând-o cu putere de mână, îi porunci:

— Lasă mofturile şi hai cu mine!

Ea nu se clinti, dar îi răspunse:

— Nu! S-a sfârşit cu supunerea mea faţă de tine!

— Şi ce-ai să faci?

— Vei vedea imediat!

O patrulă de poliţie tocmai trecea pe acolo. Nenorocita se apropie şi-i zise:

— Sunt o hoaţă! Arestaţi-mă!

— Dumneata, o hoaţă? întrebă omul mirat.

— Da, pe mine m-aţi urmărit mai adineauri şi acum vreau să mă predau.

— Nu cumva a înnebunit? se întrebă Jacques şi se retrase prudent.

— Dacă aşa stau lucrurile, spuse şeful patrulei, atunci să

mergem la secţie.

Porniră. Trecând pe lângă cele două surori, Mariana le zise:

— Începe ispăşirea, rugaţi-vă pentru mine. Apoi, întorcându-se către Jacques, îi strigă: Am vrut să scap de tine şi uite că scap!

Ticălosul rămase cu privirea ţintă după ea şi, reîntorcându-se în cârciumă, mormăi:

— E nebună! Să se ducă la închisoare!

14

Rămase singure, cele două fete îşi aduseră aminte de situaţia lor.

— Ce facem, Henrieta? întrebă Luiza. – Ce putem face? Nimic, draga mea! Să mai aşteptăm!

După ce plecă patrula, Lafleur ieşi repede din ascunzătoare şi, apropiindu-se de cei doi complici, întrebă unde e trăsura. I se răspunse că e la doi paşi. Lafleur îşi freca mâinile de bucurie.

— În sfârşit, iată-le singure! Ne-am înţeles, băieţi: cea mai înaltă e păsărica. În caz de împotrivire... Şi unul din

indivizi arătă o basma pe care o avea pregătită.

— Foarte bine! Nu se vede nimeni pe stradă. La lucru!

Surorile erau din ce în ce mai îngrijorate.

— Ce ne facem, surioară, dacă domnul Martin... începu Luiza.

— Stai! o întrerupse repede Henrieta, strângând-o de mână. Vine cineva către noi.

— El să fie? Să sperăm că e el.

Înfrigurate, fetele se aşezară pe bancă.

Apropiindu-se, Lafleur li se adresă:

— Mă scuzaţi, domnişoarelor, dar mi se pare că pe dumneavoastră vă caut! Aţi venit cu diligenţa de la Evreux?

— Da, domnule, şi aşteptăm...

— Pe un domn căruia îi spune Martin. Ei bine, eu sunt şi vă rog să mă iertaţi c-am întârziat, dar stau tocmai la celălalt capăt al oraşului.

— Atât de departe? făcu Henrieta mirată. În scrisoare se spune că locuiţi pe lângă Pont-Neuf.

Lafleur o drese numaidecât:

— E drept... însă, vedeţi, m-am mutat... de ieri. Şi căutând să schimbe vorba, ceru îngăduinţa de a lua valizele şi de a le conduce la trăsură.

— O clipă! zise Henrieta, dându-se cu un pas înapoi, înainte de a te urma, domnul meu... ţinem să ne încredinţăm...

— Despre ce anume? Nu cumva mă suspectaţi, domnişoarelor? Vai ce bănuitoare sunteţi, duduie Henrieta! Noroc de celelalte însuşiri bune pe care le aveţi. Nu-i aşa, duduie Luiza, că e o adevărată mamă pentru dumneata?

Cuvintele acestea rostite cu o anume intonaţie îşi atinseră scopul. Henrietei aproape că-i păru rău că-l bănuise.

Luiza îi şopti la ureche:

— El este, altfel de unde ne-ar cunoaşte?

Lafleur se uită la ceas:

— Am cam întârziat şi nevastă-mea ne aşteaptă cu nerăbdare, domnişoarelor!

În clipa aceea, cei doi complici ai lui Lafleur se apropiară, ceea ce nu-i scăpă Henrietei. La un semn al lui Lafleur, se aşezară în aşa fel încât să le despartă pe cele două fete.

— Ce înseamnă asta, domnilor?

Lafleur socoti că nu mai e nevoie să se ascundă şi strigă:

— Nicio vorbă, duduie, dă-mi braţul şi hai să mergem!

Falsul Martin dădu s-o prindă de mijloc, biata fată se zbătu, căutând să facă cât mai puţin zgomot ca să nu o sperie pe Luiza. De două ori reuşi să scape şi să se repeadă către sora ei oarbă, însă ticălosul o prinse din nou şi, nemaiputând să scape, strigă:

— Luiza, Luiza, vino la mine!

Dar Lafleur îi apăsă batista pe gură şi, ajutat de complicii săi, o târî către trăsura în care o urcară cu toată împotrivirea ei. Valetul urcă alături de cei doi complici şi trăsura porni în goana cailor.

15

Auzind-o pe sora ei strigând, Luiza îi răspunse deznădăjduită:

— Vin imediat! Aşteaptă-mă!

Şi biata fată oarbă, dibuind cu mâinile, încercă să se apropie de sora ei.

— Henrieta, unde eşti? Răspunde-mi!

Ciuli urechea, neputând pricepe liniştea care se făcuse în jurul ei, dar nu auzi nimic. Rămăsese singură în noapte, în marele oraş plin de primejdii. Îşi făcu totuşi curaj şi

începu să strige din nou, fără să primească vreun răspuns. Auzi o trăsură îndepărtându-se şi, ca un fulger, îi trecu prin minte că bărbatul care se dăduse drept domnul Martin nu era acesta, iar Henrieta fusese răpită. O podidi plânsul şi, sfârşită de durere, căzu în genunchi. În clipa aceea se auzi apropiindu-se o trăsură şi vizitiul care striga:

— Fereşte! La o parte! Ei, n-auzi?

Luiza se sperie şi începu să alerge năucită de colo-colo.

— Dă-te la o parte! răcni vizitiul, străduindu-se să înfrâneze caii.

— În care parte? Sunt oarbă, nu văd!

Un ţipăt sfâşie tăcerea şi Luiza se simţi prinsă cu putere de două braţe. Trăsura trecu vijelios pe lângă ea, atingându-i umărul. Înlemnită de spaimă, nenorocita abia îngăimă câteva cuvinte de mulţumire la adresa salvatorului ei. Dar nici acesta, la rândul lui emoţionat, nu fu în stare să rostească niciun cuvânt.

— Cui trebuie să-i mulţumesc? întrebă ea.

Străinul care o salvase nu răspunse, copleşit de emoţia prin care trecuse.

— A plecat oare? întrebă Luiza.

— N-am plecat, domnişoară, răspunse celălalt, învingându-şi slăbiciunea. Dar nu trebuie să-mi

mulţumeşti, nu mi-am făcut decât datoria. Şi nu trebuie să-ţi mai fie teamă, primejdia a trecut, adăugă el, văzând-o tremurând din tot corpul.

Luiza începu să plângă sfâşietor.

— Dumnezeule sfinte! Ce mă voi face acum? se tânguia ea.

— De ce eşti atât de îngrijorată? întrebă Pierre Frochard, tocilarul, căci el era cel care o salvase pe fată.

Râsete şi cântece voioase se auziră din cârciumă. Câţiva cheflii se apropiară, clătinându-se de beţi ce erau. Tocilarul vru s-o dea pe Luiza la o parte din calea lor, dar cel care venea în frunte o zări şi, apropiindu-se, îi zise cu limba împleticită:

— Rozalia, dulcineea mea.

— Lasă-mă, lasă-mă! strigă fata.

Însă beţivul o prinse de mână şi vru s-o tragă către tovarăşii săi de chef. Pierre Frochard se pregătea să se repeadă la beţiv când interveni un al doilea, zicând:

— E bătăioasă rău Rozalia ta.

— Lasă c-o potolesc eu. Când încercă s-o mângâie pe fată pe obraz, ea începu să strige:

— Nu mă atinge! Lasă-mă!

Al doilea beţiv păru să aibă o clipă de luciditate şi spuse:

— Hai să mergem, mă! Asta nu e Rozalia ta!

Beţivul îşi văzu de drum. Tocilarul se simţi uşurat. Ar fi vrut să se apropie din nou de Luiza, dar nu mai avu curaj. S-ar fi îndepărtat dacă n-ar fi auzit-o spunând:

— Au plecat! Dar ce mă fac eu acum? încotro o apuc?

Pierre se apropie încetişor de ea:

— De ce nu vă duceţi acasă, domnişoară? S-a făcut târziu...

— Cât e ceasul?

— Cred că e aproape nouă.

— Nouă!... Dumneata eşti salvatorul meu... te recunosc după glas...

— După glas?

— Da, pentru că sunt oarbă.

— Vai! N-am ştiut, te însoţesc dacă vrei.

— Da, domnule, dumneata mă poţi ajuta.

Bietul tocilar era năucit. Nu i se vorbise niciodată atât de frumos. Totuşi, nu ştia ce să facă. Pe aproape se aflau mama şi fratele lui şi o întâlnire cu ei nu ar fi fost plăcută. Luând o hotărâre bruscă, o prinse de braţ şi porniră.

— Unde ne ducem? întrebă Luiza şovăitor.

În loc de răspuns, tocilarul scoase brusc mâna fetei de sub braţ şi se îndepărtă grăbit. Surprinsă peste măsură, ea

întrebă:

— De ce pleci, domnule?

Dar, în locul vocii lui Pierre, se auzi un glas răguşit de fiinţă beată:

— Ce cauţi aici, schilodule? Şterge-o! Mâine e zi de lucru.

16

Era cerşetoarea Frochard. Beată fiind, nu prea băgase de seamă cu ce se îndeletnicea Pierre. – Prost mai eşti, schilodule! zise ea. De ce n-ai venit la cârciumă să bei şi să mănânci şi tu?

Zărind-o pe Luiza, vru să spună ceva, dar privirea rugătoare a lui Pierre o făcu s-o ia mai domol. – De ce tremuri aşa, turturico?

— Era cât pe ce să fie călcată de o trăsură, spuse Pierre cu sfială.

— Vai de mine! zise bătrâna cu glas prefăcut.

— Dacă n-ar fi sărit domnul să mă scape... se grăbi Luiza să adauge.

— Cine? El? făcu cerşetoarea, mirată. Dar, la semnul

aprobatoral tocilarului, continuă: Adevărat, copilul meu? Ţi-a fost dată fericirea s-o salvezi pe domnişoara?

Întrezărind o răsplată, se apropie de fata oarbă şi spuse:

— Să nu-ţi fie nicio teamă, domnişoară. Primejdia a trecut.

— Vă rog din suflet să nu mă părăsiţi! o imploră Luiza.

Pierre dădu să se apropie, dar cerşetoarea îl împinse în lături. Se vedea că-şi făcuse un plan.

— Nu e bine ca cineva să rămână pe stradă la o oră aşa de târzie, începu ea, mai cu seamă când are şi bani asupra ei.

— Vai, doamnă, n-am fost singură, ci cu sora mea, dar cred că a fost răpită.

— Răpită? făcu bătrâna. S-ar putea să te înşeli.

— Oricum, trebuie să dăm de veste părinţilor dumitale, domnişoară.

— Noi nu avem părinţi, zise Luiza. Sunt morţi.

Tocilarul se simţi adâncându-ioşat, în schimb, maică-sa era foarte mulţumită de ceea ce auzea.

— Dar ceva prieteni, cunoscuţi, n-aveţi la Paris? întrebă ea.

— N-avem pe nimeni şi abia am sosit.

Bucuroasă, bătrâna repeta:

— Pe nimeni...

— Cine îţi închipui c-a răpit-o pe sora dumitale, domnişoară, întrebă Pierre, gentilomi sau oameni de rând?

— Nu pot şti, răspunse Luiza.

— Dar erau uşor de recunoscut după îmbrăcăminte, opină cerşetoarea.

— Eu sunt oarbă, doamnă!

— Oarbă, repetă bătrâna, luminându-se la faţă ca de o mare bucurie. Şi în sinea ei: Orfană... fără rude!... Mare noroc am, zău! Frumoasă şi oarbă! Apoi, întorcându-se către Pierre: Haide, pleacă! N-am nevoie de tine!

— Plec, răspunse Pierre. Dar va trebui să-i căutăm sora.

— Lasă pe seama mea! spuse bătrâna. Ştiu ce am de făcut.

Luiza auzi cuvintele ei, dar, dacă ar fi văzut gesturile bătrânei, s-ar fi îngrozit. Temându-se să nu fie părăsită, zise cu sfială:

— Doamnă, vă rog să nu mă lăsaţi aici...

— Cum să te las, drăguţo! Să n-ai nicio teamă! Hai să mergem!

După ce făcu vreo câţiva paşi, Pierre se întoarse şi mai privi o dată fata. În inima lui simţi ceea ce nu mai simţise niciodată până atunci. Dar, dându-şi seama de nesăbuinţa

acestui gând, îşi zise cu imputare: „Nu e de nasul tău, schilodule!”

Pe de altă parte, bătrâna Frochard se gândea: „Tinerică, frumuşică şi oarbă pe deasupra. Acum se cer cerşetoare tinere şi frumoase. Când o vedea-o drăguţul meu Jacques...”

Şi, adresându-se fetei, îi spuse:

— Să n-ai grijă, îţi găsim noi surioara.

— Vă mulţumesc, doamnă. Sunteţi atât de bună!

— Ai avut noroc, drăguţă, să găseşti o femeie miloasă care te va găzdui până îţi vei găsi surioara. Şi în timp ce mergeau, continuă: Să nu crezi că am să te duc într-un palat, drăguţă.

— Pentru mine toate casele sunt la fel, doamnă.

— E drept, eşti oarbă. Şi văzându-l pe tocilar care se apropia, zise: Urmează-ne, Pierre. Pierre e fiul meu, un lucrător harnic care poartă de grijă mamei sale, continuă bătrâna spre a o lămuri pe fată.

— El e cel care m-a salvat?

— Da, drăguţă.

Nenorocita întinse mâna către locul în care presupunea că se găseşte Pierre şi zise:

— Îţi mulţumesc din tot sufletul, domnule!

Tocilarul nu răspunse, dar îşi zise în sinea lui: „Nu ştiu cum se face, dar acum nu mă mai simt atât de stingher pe lume”.

Pe când mergeau toţi trei, apăru o patrulă de poliţie. Cerşetoarea tresări şi se opri.

— Ce s-a întâmplat? întrebă fata.

— Nu s-a întâmplat nimic, răspunse bătrâna.

— O patrulă poliţienească, preciză Pierre. Duce o femeie, se vede că e o hoaţă.

Cerşetoarea se grăbi să comenteze:

— Nu-mi place să văd aşa ceva, îmi face rău.

Adevărul e că baba se temea de poliţie. Fără să mai stea pe gânduri, făcu stânga împrejur, silindu-i şi pe ceilalţi să vină după ea.

— Mamă, femeia arată către noi, zise Pierre.

— Ce-ţi pasă ţie, schilodule! Hai mai repede!

Tocilarul văzuse bine. Femeia pe care o duceau poliţiştii era Mariana şi ea îi recunoscuse. Rămase surprinsă de prezenţa Luizei, cu atât mai mult cu cât o vedea însoţită de mama şi fratele ticălosului ei amant.

Şi Luiza, singură, fără sora ei! Neţinând seama de nimic, Mariana scoase un strigăt şi se repezi în direcţia în care o apucaseră cei trei. Dar şeful patrulei, care crezu că e

vorba de o tentativă de fugă, dădu ordin oamenilor lui s-o prindă. Zadarnic se zbătea Mariana, implorându-i să-i îngăduie să atragă atenţia Luizei asupra primejdiei care o pândea. Disperată, strigă cât o ţinură puterile:

— Domnişoară, fereşte-tedeoameniiaceia! Fereşte-te de ei!

Dar Luiza era prea departe ca s-o mai poată auzi. Cerşetoarea alesese străduţele cele mai dosnice pentru a ajunge la cocioaba ei cu prada pe care pusese mâna.

Trăsura care o ducea pe Henrieta opri în faţa pavilionului Bel-Air.

Pavilionul din Bel-Air, unde Lafleur primise însărcinarea s-o aducă pe Henrieta, era una din acele locuinţe dubioase, situate de obicei în cartierele retrase. În seara aceea, o lumină feerică îmbrăca atât casa, cât şi grădina. Boschetele, bazinul, fântânile arteziene, chioşcurile din parc erau luminate ca ziua. Statuile şi ghivecele cu flori aşezate cu multă artă în grădină dădeau ansamblului o înfăţişare de basm. Tânărul marchiz de Presles anunţase o petrecere cu totul deosebită şi o făcuse din două motive: să stârnească invidia tovarăşilor de chefuri şi să-l înfrunte pe noul şef al Poliţiei regale, contele de Linieres, care-şi

pusese în gând, de când fusese învestit cu această demnitate, să pună frâu orgiilor scandaloase ale nobililor. Tot în acest scop îl invitase şi pe nepotul contelui de Linieres, cavalerul de Vaudrey. Invitaţii începuseră să sosească. Printre cei dintâi, domnul de Mailly care, ameţit deja, se adresă prietenului său d'Estrées:

— Tu n-ai fi fost în stare să organizezi o asemenea petrecere.

— Adevărat, răspunse acesta, e o minune. Toate coniţele par de optsprezece ani.

— Bădăranule! îl ocărî una dintre invitate.

— Bravo, Julia! exclamară tinerii, înconjurând-o.

Dar unul din ei strigă:

— Loc, loc, mironosiţei!

Toţi se dădură în lături, făcând loc unei fete care ţinea privirea în jos, cu sfială, jucându-şi de minune personajul întruchipat.

Deodată, însă, se stârniră râsete şi exclamaţii:

— A! E Floretta! Trăiască Floretta!

D'Estrées, unul dintre admiratorii cei mai însufleţiţi ai fetei, se târa în genunchi şi, sărutând floarea de lămâiţă de la centură, zise:

— Îngăduie-mi să respir acest parfum, micuţa mea

mironosiţă.

— Nu încă, răspunse Floretta cu un surâs teatral.

— Aşa e, spuse şi de Mailly, prinzând-o de mijloc, la miezul nopţii, doamnelor şi domnilor.

În toiul petrecerii se auzi de afară huruitul roţilor unei trăsuri. Invitaţii dădură buzna către uşă, strigând:

— Gazda! E gazda!

Marchizul de Presles se întorcea din inspecţia pe care o făcuse la Pont-Neuf. Tânărul amfitrion fu întâmpinat cu ropote de aplauze. Mulţumit de cum se desfăşura treaba şi sigur de izbândă, de Presles răspundea vesel manifestărilor prietenilor lui.

— Sunt nespus de încântat să vă văd!

— Dar noi! răspunse d’Estrées. Înnebuneam de plictiseală fără tine.

— Atunci, să-i dăm drumul! Şampania! Să vină şampania!

Sticlele fură destupate şi orchestra, instalată într-un chioşc, învălui totul în acordurile sale. La un moment dat fu observată lipsa cavalerului de Vaudrey.

— Vine el, fiţi fără grijă... şi o să mai vină cineva...

— Îl ştim şi noi pe acest cineva?

— Nu! răspunse marchizul râzând.

— Ne faci curioşi. Hai, povesteşte-ne!

— Dacă ţineţi neapărat, fie! Ştiţi că am fost plecat să-mi văd mătuşa care era pe ducă. M-am plictisit de moarte în castelul strămoşesc. Şi mai grav e că mătuşa s-a însănătoşit.

— O! exclamară cu toţii dezamăgiţi.

— Aşa că, hotărât să recuperez timpul pierdut, v-am invitat în seara asta aici. Când am plecat către Paris, în drum, aproape de Rambouillet, am întâlnit o diligenţă care venea din Evreux şi la geamul ei am zărit un căpşor de fată... o minune. Avea nişte ochi... dar ce să mai lungim vorba: m-am îndrăgostit de ea.

— Şi după asta? Sfârşitul, să auzim sfârşitul!

— Sfârşitul îl veţi auzi în seara asta.

— Şi va veni şi ea? întrebă Floretta.

Nu primi niciun răspuns pentru că exact în momentul acela dinspre grădină se auzi un vacarm îngrozitor, inexplicabil. Servitorii voiau să împiedice pe cineva să ajungă la stăpânul lor. Îndreptându-se într-acolo, marchizul întrebă:

— Ce s-a întâmplat? Cine e?

Străinul se smulse din mâinile servitorilor care-l ţineau şi strigă:

— Domnule marchiz, sunt eu Picard, valetul cavalerului de Vaudrey.

Picard era tipul de valet perfect al acelui timp. Încrederea deosebită de care se bucura îl făcea să-şi dea aere şi, în calitatea lui de lacheu personal, nu se mărginea să-l ajute la îmbrăcat pe tânărul cavaler, ci era şi confidentul lui, veghind în acelaşi timp ca nobilul său stăpân să nu încalce tradiţia: jocul, vânătoarea şi aventurile de tot soiul.

Zărindu-l pe Picard, marchizul se încruntă:

— Ce cauţi aici, ticălosule? N-a primit invitaţia stăpânul tău?

— Ba da.

— Şi de ce nu vine? Te pomeneşti că e bolnav?

— Ba e sănătos tun şi m-a însărcinat să vă spun că nu poate veni.

— Ei, asta-i! Nu se poate!

— Se vede că nu-l cunoaşteţi pe domnul cavaler al meu. E cam ciudat de felul lui, cu toane.

— Aşa vorbeşti tu despre stăpânul tău, ticălosule?

— Ferească Dumnezeu să-l vorbesc de rău. E aşa cum trebuie să fie un gentilom: bea, petrece, îşi pierde nopţile, dar ziua... De la o vreme încoace şi-o petrece lucrând...

scrie, citeşte, parc-ar fi un copil. Îşi plăteşte datornicii, nu-i ia la goană.

— Spuneai că e sănătos tun, dar îmi dau seama din ce-mi spui că şi-a pierdut minţile.

— Şi mai e ceva, zise Picard. Refuză să mai iasă în lume. Stă de vorbă cu filosofii, cu Diderot, cu d'Alembert şi alţii pe care eu i-aş trimite la Bastilia, să le putrezească oasele pe acolo. Din pricina asta şi-a pierdut simţul demnităţii. Ieri, după ce m-a lovit în cap, mi-a luat mâna şi mi-a strâns-o ca unui prieten. Să fiu al dracului dacă nu mi s-a făcut ruşine.

— Da, da! încuviinţă şi Floretta. Aş vrea să ştiu şi eu de dragul cui m-a jertfit astă-seară.

— Vei afla îndată! se auzi un glas din fundul grădinii.

17

toţi întoarseră privirea şi recunoscură pe cavalerul de Vaudrey. Izbucni un adevărat ropot de aplauze.

— Bine-ai venit, dragul meu! zise marchizul şi-i întinse mâna. Începusem să te vorbim de rău.

— Puteţi continua!

— Şi asta numai datorită lui Picard al tău, care ne-a adus

vestea că nu mai vii.

— Aşa e, credeam şi eu că nu voi mai veni, dar acum vă rog să-mi daţi ceva de băut că mor de sete.

Toate femeile se grăbiră să-l servească, făcând cerc în jurul lui. Una din ele zise:

— Ce fel de petrecere poate fi aceea de la care lipseşte cavalerul de Vaudrey?

Şi, ca la un semn, cheful se dezlănţui. Dintre toţi, numai marchizul de Presies rămânea rezervat. Părea neliniştit şi se uita mereu la ceas. Capetele începură să se înfierbânte de băutură şi petrecerea degeneră încetul cu încetul în orgie. Numai marchizul era din ce în ce mai îngrijorat şi privirea sa căuta în toate părţile, doardoar l-o vedea pe Lafleur intrând. Şi iată că, deodată, acesta se ivi din spatele unui boschet strigând:

— Domnule marchiz, izbânda e a noastră!

Bucuria tânărului fu atât de mare încât, uitând de convenţii, strânse cu putere mâna servitorului:

— Îţi sunt peste măsură de recunoscător!

Drept răspuns, Lafleur întinse palma.

— Aşa e! Ai dreptate! Poftim răsplata făgăduită.

Şi, scoţând punga, o întinse valetului care o luă, zâmbind:

— Păsărica noastră e aici!

— Vino imediat cu ea! Eu mă duc să-i anunţ sosirea.

— Nu pot s-o aduc, domnule marchiz, pentru că doarme.

Într-adevăr, Henrieta dormea undeva, pe o bancă, cu capul sprijinit de spetează.

— Cât e de frumoasă! exclamă marchizul.

— A trebuit să mă folosesc de mijloace extreme, domnule marchiz, comentă Lafleur, ca să-şi arate meritele.

— Nu-i nimic. Bine că s-a făcut. Du-o pe peluză, aşa adormită cum e. Efectul va fi şi mai original. Vom asista cu toţii la trezirea ei.

Revenit între invitaţi, marchizul îi adună pe toţi în jurul lui şi le spuse:

— Dragii mei, v-am făgăduit o surpriză şi iată că mă ţin de cuvânt. Priviţi giuvaierul de acolo, de pe peluză!

Se adunară cu toţii în jurul fetei adormite. Numai Roger rămase întins în fotoliu, cu paharul de şampanie în mână.

— Asta e cea nouă! exclamă Floretta, plină de furie.

— Rivala noastră, fetelor! se oţărî şi Julia.

„Iar vreo nenorocită furată sau cumpărată”, comentă Roger în gând.

— E leşinată! se mirară câţiva.

— Numai adormită, dragii mei, răspunse marchizul.

Roger se ridică şi dădu să plece.

— Încotro, cavalere? îl întrebă de Mailly.

— Plec, dragul meu.

— Tocmai acum, când frumoasa noastră începe să se trezească?

— Uite c-a şi început să se mişte, spuse Floretta. Se trezeşte.

Cavalerul de Vaudrey se hotărî să rămână. Stătea lângă marchizul care era în al nouălea cer, gândindu-se la spectacolul ce avea să urmeze.

— Ce crezi c-o să spună când s-o trezi? îl întrebă el pe cavaler.

— Ce să spună? Ca de obicei: „Unde mă aflu?”, „Cine m-a adus aici?” „Dumnezeule sfinte!”, „Mamă!” şi aşa mai departe. Apoi va începe să curgă şampania şi treaba e gata.

— Ai dreptate, zise marchizul.

Henrieta începu să se trezească, deschise ochii şi privi năucită în jurul ei: nu mai recunoştea nimic, nu-şi aducea aminte de nimic. Brusc, se ridică şi pe chipul ei se întipări o expresie de groază. Buzele i se mişcară, dar nu fu în stare să scoată niciun cuvânt. Dar tot atât de brusc îşi aduse aminte de ceva şi strigă:

— Dumnezeule sfinte, am înnebunit oare?

Era în glasul ei un accent atât de sfâşietor, încât Floretta îl luă de braţ pe cavalerul de Vaudray şi-i zise:

— Nu prea se întâmplă cum ai prevăzut.

— Ai dreptate, încuviinţă tânărul, şi totul mi se pare ciudat.

Zicând acestea, se apropie şi mai mult să vadă mai bine. Biata Henrieta, trezită complet, se zbuciuma întruna, încercând să recunoască pe cineva dintre cei de faţă. Ochii i se opriră asupra marchizului şi odată cu memoria îi reveni întreaga energie.

— Domnule, îi zise ea aspru, din ordinul dumitale am fost răpită şi adusă aici?

— Linişteşte-te, domnişoară, eşti într-adevăr la mine şi sunt încântat că mă recunoşti. Eu sunt acela...

O mânie oarbă o cuprinse pe Henrieta la auzul acestui glas.

— Ah, dumneata eşti acela care mi-a vorbit în apropiere de Rambouillet...

— Chiar eu, duduie! Şi doresc fierbinte să fac din dumneata regina acestei serbări.

Totul se lămuri în mintea Henrietei, dar nu reuşea să-şi dea seama de cât timp fusese despărţită de Luiza.

Ignorând situaţia, îşi închipui că i-ar fi lesne să plece de aici, astfel că zise pe tonul cel mai hotărât:

— Domnule, vreau să mă întorc de unde m-aţi luat, loc în care mă aşteaptă sora mea Luiza. Duceţi-mă înapoi, sora mea trebuie să fie deznădăjduită.

Niciunul din cei de faţă nu mai râdea.

— Lucrurile se cam încurcă, murmură Julia.

— Ce spui de asta, cavalere? întrebă Floretta. Marchizul părea foarte stingherit de întorsătura lucrurilor.

— De ce nu-mi răspunzi, domnule? reluă Henrieta. Repet: vreau să plec imediat de aici. Sau voi fi nevoită să-mi croiesc singură drum?

— Frumoasă domnişoară, zise marchizul trufaş, nu cred că vei putea să ne părăseşti atât de repede. Nimeni până acum n-a plecat de la Bel-Air fără să plătească tributul plăcerii.

Auzind aceste cuvinte, Henrieta deveni şi mai energică.

— Domnule, văd acum ce cursă infamă mi-ai întins, iar fapta dumitale e din cale-afară de ticăloasă. Eşti un criminal şi un laş. M-ai despărţit de sora mea, o biată oarbă în neputinţă să facă un singur pas şi al cărei sprijin unic eram numai eu.

— Oarbă!? exclamară cu toţii, înmărmuriţi.

Henrieta îşi dădu seama că-şi crease o oarecare atmosferă favorabilă şi se grăbi să continue:

— Da, doamnelor şi domnilor, o oarbă singură în acest mare oraş.

Toţi păreau stăpâniţi de emoţie. Floretta începuse chiar să lăcrimeze. Roger era într-o agitaţie cumplită. Floretta îl auzi murmurând:

— Dar e înfiorător!

Dându-şi seama de încurcătura în care intrase, marchizul de Presles încercă să dreagă situaţia.

— Linişteşte-te, domnişoară! zise el, voi da ordin să plece cineva...

Un murmur de satisfacţie îl întrerupse, dar dezamăgirea fu cu atât mai mare când auziră şi restul cuvintelor lui:

— ... pentru ca s-o găsească şi s-o aducă aici.

— Cum! exclamă Henrieta. Să fie adusă în această casă, alături de mine? Două crime, două victime în loc de una singură? Şi nu se găseşte niciun om de onoare printre chefliii aceştia care să-mi ia apărarea?

Lucru ciudat, cuvintele stârniră râsete. Numai cavalerul Vaudrey simţi cum sângele începe să-i fiarbă în vine.

În clipa în care marchizul vru să se apropie de Henrieta, el îşi croi drum printre ceilalţi şi, înclinându-se în faţa fetei,

strigă plin de indignare:

— Vă înşelaţi, domnişoară!

Se făcu o tăcere de mormânt. Cu un gest elegant, Roger întinse mâna fetei şi spuse:

— Luaţi-mi mâna, domnişoară, căci e a unui gentilom. Luaţi-o şi să plecăm de aici!

Chipul Henrietei se lumină.

— Vă mulţumesc din suflet, domnule! spuse ea, luându-i mâna.

Tânărul marchiz se simţi foarte jignit. Intervenţia prietenului său i se păru o provocare. Înaintă către el cu gândul de a-l împiedica să plece:

— Iartă-mă, cavalere, dar sunt la mine acasă şi mă opun.

— Lasă-ne, marchize, să ieşim!

— Se vede că glumeşti! Nu voi îngădui...

— Fă loc! se răsti Roger, cu un gest energic.

— Eu nu sunt lacheu! Nu-ţi permit să-mi vorbeşti astfel.

— Pe un lacheu cu purtarea dumitale l-aş ciomăgi.

— Ei bine, încearcă să ieşi!

— Voi încerca!

Cei doi tineri stăteau faţă în faţă, spumegând de mânie. Şi, înainte ca cineva să poată interveni, traseră spadele.

Duelul deveni din ce în ce mai îndârjit; cei doi luptau acum pe viaţă şi pe moarte. Brusc, marchizul se clătină pe picioare şi scoase un ţipăt: spada adversarului îi străpunsese pieptul. Marchizul făcu o sforţare să deschidă ochii şi privirea lui părea să implore iertare, încercă să vorbească, dar capul îi căzu şi sângele îl podidi pe gură. Tânărul marchiz de Presles îşi dădu sufletul... Cavalerul de Vaudrey se apropie de Henrieta, o prinse de mână şi-i zise, în timp ce restul grupului rămase înmărmurit de groază:

— Să mergem, domnişoară! Sunteţi liberă.

Partea a II-a

O nenorocire nu vine niciodată singură

1

Cocioaba în care locuia cerşetoarea Frochard se afla pe strada Lourcine – dacă stradă se putea numi ulicioara strâmbă alcătuită numai din ruine. Toamna şi iarna, un noroi cleios umplea fundătura, iar vara caldarâmul era acoperit de valuri de praf. Numai aici putea scăpa „vrăjitoarea” de ochii poliţiei. Cocioaba era formată din două încăperi despărţite de o închipuire de perete, şi el gata să cadă. Înăuntru, drept mobilier, câteva saltele din care ieşea o lână murdară, un dulap cu uşile ieşite din ţâţâni şi într-un ungher o mână de paie, culcuşul tocilarului. Se mai afla acolo un jilţ fără un picior, sprijinit de perete, socotit o relicvă. Fusese scaunul decapitatului şi numai Jacques avea dreptul să se aşeze pe el. Lângă fereastră, în dreapta, era o scară ca vai de lume, pe care

se putea urca într-un pod plin de zdrenţe cu care cerşetoarea făcea negoţ. În această aşa-zisă locuinţă fusese adusă Luiza. Sărmana oarbă era zdrobită de oboseală. Pierre se grăbi s-o ia de mână ca s-o ajute să intre, iar mamă-sa zise:

— Bagă de seamă, drăguţă, sunt două trepte de coborât. Vezi că stau la parter, adăugă ea chicotind sinistru, doctorii m-au oprit să urc pe scări. Luiza părea că nu bagă de seamă cuvintele bătrânei. Gândul ei era mereu la Henrieta. Îşi închipuia că scăpase şi că acum o căuta. Dar, auzind uşa închizându-se, îşi dădu seama că cel puţin în seara aceasta şi la noapte nu va putea să-şi găsească sora şi o copleşi o mare durere. Dacă l-ar fi putut vedea pe Pierre, s-ar fi îngrozit. Tocilarul părea că ghicise gândul mamei sale şi privea către fată cu o îngrijorare profundă. Sigură că aceasta nu mai avea cum să-i scape, cerşetoarea nu se mai izmeni:

— Trebuie să te culci, fetiţo. Îţi voi face un pat cum voi putea, nu eram pregătită pentru oaspeţi; va trebui să te mulţumeşti cu ce am.

Luiza găsi cu cale să-i mulţumească, dar în clipa când ticăloasa se apropie de ea s-o dezbrace, aceasta se feri.

— Aşa e, râse bătrâna, n-ai nevoie de servitoare să te

dezbrace. Poţi s-o faci şi singură până pregătesc eu patul. Şi către fiul ei: Ajută-mă să întorc salteaua, să fie mai moale! Şi luând paiele în braţe, începu să urce cu ele în pod. Ajungând sus şi văzând că Pierre nu o urmează, strigă la el: Ei, leneşule! Vrei să te iau în braţe?

Luiza, surprinsă de tonul ei şi speriată, zise:

— Doamnă, nu-s obosită, aşa că nu voi dormi. Pot să stau pe scaunul ăsta toată noaptea.

— Nu se poate, drăguţă. Mâine n-ai să te mai poţi mişca de oboseală.

Întorcându-se în cameră, o luă de mână pe Luiza care începu să plângă:

— Hai! Nu te mai jeli, că-ţi face rău!

Biata Luiza începuse să ghicească, după felul cum vorbea cerşetoarea, pe ce mâini încăpuse. De aceea, încercă să se roage:

— Doamnă, îngăduiţi-mi să stau aici, jos, alături de dumneavoastră... Credeţi că aş putea dormi atâta timp cât nu ştiu nimic despre soarta surorii mele?

— Lasă c-o s-o găsim noi! răspunse bătrâna cu oarecare asprime. Va fi însă nevoie să colindăm tot Parisul şi pentru asta trebuie să dormi ca să te poţi ţine pe picioare.

Pierre nu-şi lua ochii de la fată. Convorbirea dintre ea şi

mamă-sa îi făcea rău, îngrijorat de perspectiva care nu făgăduia să fie deloc bună. Dorind să-i pună capăt, se apropie de Luiza şi-i zise:

— Domnişoară, mama are dreptate. Trebuie să vă odihniţi; veţi dormi singură sus, unde puteţi încuia uşa. Luiza îşi dădu seama că binefăcătorul ei vorbea sincer şi că trebuie să se supună.

— Bine! zise ea cu un oftat. Duceţi-mă, vă rog!

Când dădu să plece cu fata, Pierre băgă de seamă că mamă-sa ochise un şnur atârnat de gâtul fetei... El făcu un gest, însă bătrâna îl fulgeră cu privirea.

— Ce ai atârnat de şnurul acela? o întrebă ea pe Luiza.

Aceasta se grăbi să-l scoată şi răspunse:

— E un medalion de aur pe care mi l-a dăruit doamna Gérard, binefăcătoarea mea.

— Atunci, fără îndoială că ţii mult la el, aşa că scoate-l repede şi dă-mi-l să-l pun bine în dulap.

— Dar eu nu mă despart niciodată de el, nici chiar în somn.

— Începând de azi, o să te obişnuieşti să-l scoţi. Şi brutal, i-l scoase de la gât. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu cerceii. Abia după aceea o duse pe fată în pod, ajutând-o să urce scara. Rămas singur, Pierre simţi o revoltă

împotriva lui însuşi. Se socotea laş, complice la furt, dar clipele de bărbăţie fură de scurtă durată, căci era slab din fire... începu să plângă, aşa cum plâng neputincioşii, dar auzind-o pe cerşetoare înapoindu-se, îşi şterse lacrimile. Mamă-sa ţinea în braţe toată îmbrăcămintea Luizei.

— Ce te uiţi ca un nătâng, schilodule? se răsti ea.

— Ce ai de gând să faci cu hainele fetei?

— Ei, asta-i! Doar nu-ţi închipui, preacinstite domn, c-o să-i dau de mâncare degeaba? Şi cu ce drept mă iei la rost? Ai vrea poate să muncesc să dau în brânci numai pentru că tu n-ai vrut să faci aceeaşi meserie ca mine? Şi acum crezi c-o să mă împiedici să o pun la treabă, să muncească alături de mine ca să câştige bani frumoşi?

— Vrei s-o sileşti să cerşească pentru Jacques?

— Da, va munci cum muncim şi noi pentru băiatul mamei. Pentru că ticăloşii ăia de burjui nu vor să dea de pomană bătrânilor, le voi da o fată tinerică, cu un beteşug minunat, pe care ne-a trimis-o plocon Dumnezeu.

Pierre clătină capul, îndurerat. Cuvintele mamei îi frângeau inima. Îşi închipuise, vai! c-o va putea ocroti pe nenorocita fată pentru care simţise o simpatie deosebită şi care se transformase într-un adevărat cult de când află ce soartă îi pregătise maică-sa. Dar ce putea face el?

În vremea asta, bătrâna cercetă rochia fetei şi zise:

— A picat taman la vreme, ajunsesem să umblu în zdrenţe. Ca să nu mai fie martor la scena care-i frângea inima, Pierre lăsă capul pe masă, prefăcându-se că pică de somn. Dar bătrâna se răsti la el:

— Ei, trântore, ai destulă vreme de dormit! Dă-mi o mână de ajutor!

— Ce trebuie să fac?

— Găteşte ciorba!

— Nu mi-e foame.

— Dar mie îmi este. Şi mai ales mi-e sete.

Pierre se duse la dulap, scoase o sticlă de rachiu şi un pahar, punându-le pe masă.

— Toarnă! îi porunci mamă-sa.

Pierre se supuse şi în timp ce bătrâna bombănea împotriva cârciumarilor care puneau apă în rachiu, el zări pantofii fetei. Îşi închipuise că maică-sa îi uitase şi ar fi vrut să-i înapoieze Luizei. Dar bătrâna îşi aminti de ei şi-i luă repede.

— Ăştia nu se potrivesc pentru cerşit. Păcat că am piciorul prea mare şi nu-mi încap. Dar s-or potrivi drăguţei lui Jacques.

Auzind numele lui Jacques, tocilarul tresări, speriat la

gândul că fratele lui ar putea să vină acasă.

— Acum am să-i pregătesc găteala, spuse bătrâna, căci mâine în zori va trebui să pornim la treabă, ia du-te în pod, Pierre, şi adu-mi desaga cu boarfe.

Tocilarul urcă scara şi, intrând în pod, începu să umble în vârful picioarelor, crezând că fata adormise. O rază de lună pătrundea prin acoperiş, luminând culcuşul mizerabil al fetei. Pierre trecu asemeni unei fantome, neîndrăznind să ridice privirea către Luiza. Dar o forţă de neînvins îl îndemnă să se uite la ea. I se păru atunci că frumoasa fată plânge în somn.

— Biata de ea! murmură el şi se depărtă, suspinând.

Aducându-i desaga, bătrâna scoase din ea un vraf de zdrenţe şi le privi:

— Cred că nu va avea de ce se plânge. Îi dau ce am mai bun în garderobă.

Ticăloasa se pricepea să potrivească o îmbrăcăminte de cerşetoare care să stârnească mila trecătorilor. După ce alese ce era mai prost, zise:

— Dacă nici cu astea n-o să atragă clienţii, să ştii că mă las de meserie.

În clipa aceea se stârni afară multă larmă. Printre strigăte şi răcnete, se auzeau tropote de cai şi zăngănit de

arme.

— Trece patrula călare! spuse tocilarul, apropiindu-se de fereastră.

Dar bătrâna îl împinse înapoi:

— Ce, vrei să priveşti la brutele care oropsesc nişte nenorociţi?

— Ba pe hoţi! Şi bine face poliţia că-i vânează ca pe nişte animale sălbatice!

— Aşa vorbeşti, neruşinatule? Ai uitat că ticăloşii ăştia ţi-au ucis tatăl? Ah! Cum nu-mi cade în gheare unul din ei! scrâşni ea, punând mâna pe un cuţit.

Era într-adevăr o razie poliţienească. De când fusese numit prefect, contele de Linieres luase hotărârea să-i stârpească pe răufăcători şi să cureţe străzile de cerşetori, din rândurile cărora se recrutau cei mai de temut bandiţi.

Aceeaşi hotărâre luase şi în privinţa acelor spadasini care din te miri ce trăgeau spada şi-şi ucideau adversarul la vreun colţ de stradă. Sarcina lui nu era însă uşoară. Răufăcătorii se împotriveau poliţiei şi uneori izbuteau chiar să-i împiedice să înainteze, baricadând străzile.

Bătrâna, prevăzătoare din fire, se aşează la fereastră, privind afară.

— Jacques nu mai vine în seara asta acasă. Hai să ne

culcăm! Se cam bâţâia de frică auzind larma de afară. Numai tocilarul, care trăia de pe urma muncii sale cinstite, era cât se poate de liniştit. Ar fi dorit din tot sufletul ca patrula să intre la ei şi să scape astfel fata.

2

După o noapte de nesomn, Pierre se sculă în zori hotărât să-i vorbească fetei şi s-o pregătească pentru ceea ce o aştepta, profitând de somnul greu al bătrânei. Dar când să urce scara, maică-sa strigă:

— Ce cauţi acolo? Ia pleacă la lucru!

Pierre rămase ţintuit locului.

— Haide, haide, îl zori maică-sa, dacă vine Jacques şi te găseşte aici, e vai de tine.

Pierre tresări, dar nu de teama bătăii, ci la gândul că va veni fratele său acasă şi-o va vedea pe nenorocita oarbă. Îl ştia cât e de ticălos şi că nu s-ar da înapoi de la nicio mârşăvie.

— Mamă, prinse el curaj, nu trebuie să uiţi că fata e...

— Ştiu, oarbă. Ei, şi?

— Cinstită! zise Pierre, lăsând privirea în jos.

— Cu atât mai rău pentru ea. Mie nu-mi plac oamenii cinstiţi. Am s-o pun la muncă... Haide, ia-ţi tocila şi şterge-o, vreau să rămân singură!

În clipa când dădu să iasă, Jacques intră ca o furtună, urlând:

— Mamă, iată-mă văduv! Am pierdut-o pe Mariana.

— Zău? Dar ce s-a întâmplat cu ea?

— A încercat să scape de mine... voia să devină cinstită... şi au arestat-o...

— Am bănuit c-o s-o sfârşească rău dumneaei. Lasă că-ţi găseşti tu alta!

— Cred şi eu! Dar pe cine pun mâna acum, nu-mi mai scapă aşa de uşor. Şi izbi cu pumnul în masă.

— Mai încet că-mi trezeşti pensionara! spuse bătrâna.

— Ce fel de pensionară?

— Am una acolo, în pod.

Jacques se îndreptă către scară.

— Umblă încet să n-o trezeşti! îi spuse maică-sa. De privit însă poţi s-o priveşti cât ţi-o plăcea, fiindcă-i oarbă.

— Hm! Oarbă! Nu-mi prea convine. Ţi-ai pus în gând să faci azil de orbi aici? întrebă el, trântindu-se în jilţ.

— Vezi să nu mototoleşti rochia mea de sărbătoare! îi zise bătrâna, ia priveşte! Şi-i arătă medalionul. Şi aici

„trusoul” celei care o va înlocui pe Mariana, adăugă ea.

— Dar cât crezi că va produce pensionara? întrebă Jacques.

— Cât îţi trebuie. Să-ţi povestesc cum s-a brodit.

Şi bătrâna îi istorisi toată întâmplarea.

— Mare baftă, mamă! Numai de n-ar găsi-o sorăsa!

— Nicio grijă! N-are cum s-o găsească!

— Foarte bine! Dar acum sunt mort de oboseală şi vreau să trag un pui de somn.

— Ai dreptate, dragul meu, ai chefuit toată noaptea şi trebuie să fii foarte ostenit. Întinde-te în patul meu, iar eu mă duc să îmblânzesc puicuţa.

Nu trecu mult şi Jacques dormea tun. Bătrâna urcă în pod, unde o găsi pe Luiza în genunchi, plângând.

— Ce-i asta, drăguţă? Aşa te odihneşti?

— Mă rog lui Dumnezeu s-o găsesc pe sora mea.

— Vezi că eu nu suport lacrimile. Nu mai plânge că-mi face rău.

— Nu voi mai plânge. Trebuie să am putere să umblu. Voi merge toată ziua şi-mi voi striga sora la fiecare răspântie de stradă. O să-mi daţi voie s-o strig?

— Cât pofteşti. Dar mai întâi să te îmbraci. Să te ajut.

— Mulţumesc, dar m-am deprins să mă îmbrac singură,

simt hainele după pipăit.

Bătrâna nu se gândise la asta. Aduse zdrenţele şi zise:

— Mai bine să te ajut, să nu pierdem vremea.

Dar în clipa când să-şi îmbrace rochia, Luiza o pipăi şi spuse:

— Aţi greşit, nu e rochia mea.

— Îţi împrumut eu una.

— De ce?

— În zăpăceala de aseară, ţi-am sfâşiat rochia de sus până jos. Îmi trebuie o zi întreagă ca s-o repar. Dacă vrei să nu ieşim astăzi...

— Nu, nu, mai bine o îmbrac pe asta.

Când să-i încalţe ghetele, bătrâna zise:

— Ghetele dumitale nu-s bune de alergat. Îţi dau o pereche de ale mele. Şi-acum hai să coborâm. Dă mâna încoace!

Ajungând jos, auziră sforăitul lui Jacques.

— E băiatul meu care lucrează noaptea şi ziua doarme.

— Fiul dumneavoastră, acela care m-a salvat?

Jacques deschise ochii.

— Ah! Asta-i pensionara! îngăimă el şi adormi la loc.

— Dragul de el, e obosit! spuse bătrâna. O să ai vreme să-l cunoşti... e vesel ca un piţigoi. Dar hai să îmbucăm

ceva înainte de a pleca.

Scoase din dulap o bucată de pâine şi rupând-o în două, îi dădu fetei o parte.

— Nu mi-e foame, doamnă, zise aceasta.

— Ia-o, oricum, căci aerul face poftă de mâncare.

Ieşiră în stradă, unde Luiza o luă de braţ pe bătrână şi-i zise plină de recunoştinţă:

— Cât de bună sunteţi, doamnă! Numai datorită dumneavoastră am să-mi găsesc sora.

— Ce să-i faci, trebuie să ne ajutăm între noi, oameni suntem!

După ce merseră o bucată de drum, Luiza întrebă de unde vor începe cercetările.

— Asta e treaba mea! răspunse bătrâna cu asprime. Dumneata nu cunoşti Parisul şi nici de văzut nu vezi.

Luiza lăsă privirea în jos, închipuindu-şi că o supărase pe bătrână. Dar după câteva clipe reluă:

— Ar fi bine să ne înapoiem acolo unde am avut norocul să vă întâlnesc, doamnă. E lucrul cel mai nimerit.

— Dar, dar acum e prea devreme. Nu s-a deschis încă oficiul. Şi, în gând, ticăloasa continuă: „Că doar n-oi fi proastă să mă duc pe Pont-Neuf!”. Porni astfel într-o direcţie cu totul opusă, către cartierul comercial, spre a fi

acolo la deschiderea magazinelor. Oarbei i se păru că drumul e mai lung decât cel de seara trecută, aşa că întrebă:

— Mai avem mult, doamnă? Mă iertaţi, dar mi se pare că am trecut două poduri.

— De unde ştii dacă nu vezi?

— Aseară am auzit de două ori susurul apei.

— Acum am luat-o pe un drum mai scurt.

Luiza era foarte neliniştită. Se simţea, din când în când, atinsă cu cotul de către un trecător; bătrâna se oprea locului. Ea credea că din pricina îmbulzelii şi se lipea instinctiv de însoţitoarea sa. Dar opririle deveneau din ce în ce mai dese şi Luizei i se păru că bătrâna murmura ceva atât de repede încât ea nu putea înţelege nimic. Uneori se întorceau din drum ca şi cum ar fi încercat să ajungă pe cineva din urmă, apoi o porneau iar şi tot timpul Luiza avea impresia că bătrâna murmura ceva.

— Parcă aţi spus ceva, doamnă?

— Nici pomeneală. Ce era să spun?

— Mi s-a părut...

După ce mai merseră o porţiune de drum, cerşetoarea se opri din nou. Ajunseseră într-o piaţă centrală şi Luiza simţi că-i stă ceva în drum.

— O bancă! Se vede că am ajuns, nu?

— Da! Ia aşază-te şi te odihneşte!

Bătrâna o sili să se aşeze, dar în aceeaşi clipă fata începu să strige:

— Henrieta, sunt aici! Mă auzi? Sunt eu, sora ta. Cerşetoarea o strânse de mână cu putere şi se răsti la ea:

— Ce înseamnă asta? Vrei să aduni lumea în jurul nostru? Vor crede că ne-am pierdut minţile. Stai aici, eu mă duc până la birou.

— Vreau să merg şi eu.

— Nu se poate! Mă întorc imediat.

Şi plecă repede, lăsând-o pe biata Luiza singură.

3

Ticăloasa bătrână amânase deocamdată debutul „pensionarei” sale şi întindea numai ea mâna, dar cu ochii aţintiţi pe biata victimă.

— Fie-vă milă de o biată mamă cu o fiică oarbă! implora ea arătând către Luiza.

Trecătorii miloşi îi aruncau în palmă fiecare ce-l lăsa inima. Când se înapoie la fată, aceasta o întrebă repede:

— A fost Henrieta la birou?

— Aş! răspunse bătrâna. Nici prin gând nu i-a trecut.

— Cum se poate să spuneţi aşa ceva?

— Uite că aşa e! Poate n-o fi liberă!

— Aveţi vreo bănuială?

— Ce să zic... s-ar putea să fie închisă pe undeva. Nu arestată, Doamne fereşte, ci răpită.

— Da, da, tot ce se poate. Şi mie mi s-a părut. Nenorocita izbucni în lacrimi. Bătrâna căuta să speculeze plânsul fetei şi se băga în sufletul fiecărui trecător.

Treaba nu mergea prea strălucit şi ticăloasa îşi zise: „Trebuie s-o fac chiar pe ea să întindă mâna. O voi dădăci acasă”. Apropiindu-se de fată, îi spuse:

— E ora prânzului şi nu prea am parale.

— Mie nu mi-e foame, doamnă.

— Dar mie îmi este şi, nu uita, mai avem încă de umblat.

— Unde mergem, doamnă? N-ar fi mai bine să rămânem aici? S-ar putea ca sora mea să se întoarcă în cursul zilei şi să se intereseze la birou.

— Dacă n-a venit până acum, înseamnă că nu e liberă. Zicând acestea, o sili pe Luiza să se ridice şi, luând-o de mână, o târî după ea.

Colindară astfel toată după-amiaza. Soarele cobora către asfinţit când bătrâna îi dădu drumul fetei spunându-i:

— Rămâi aici şi nu te mişca!

Îl zărise pe Jacques şi alergă la el.

— Ei, mamă, ai săltat negoţul? întrebă tânărul.

— Nu prea, inimioara mea.

— Atunci la ce-ţi mai foloseşte oarba?

Luiza auzi acest scurt dialog, dar mai mult nu, căci, probabil, cerşetoarea îi făcuse semn băiatului ei să tacă. Deodată, biata fată se pomeni prinsă iar de braţ şi târâtă în altă direcţie. Cerşetoarea părea furioasă şi mormăia întruna: „Lasă că schimb eu sistemul!”

Peste câtva timp, Luiza simţi duhoarea cartierului pe care-l părăsise dimineaţa, ceea ce o făcu să întrebe:

— Ne şi întoarcem? Nu continuăm cercetările?

— Dacă ai vedea, ţi-ai da seama că s-a făcut noapte şi că o femeie cumsecade nu umblă pe stradă la ora asta. Vrei, nu vrei, ne întoarcem acasă.

Luiza avu o tresărire de spaimă. Bătrâna urmă:

— O să stăm noi acuşi de vorbă, domnişoară! Va trebui să mi te supui ca un mieluşel! Uite, s-a întors şi schilodul! Vai de el dacă n-a câştigat de-ajuns! Ei, domnule, cum stai cu banii? Nu te sfii de domnişoara! Poţi vorbi în faţa ei!

Tocilarul îi întinse o mână de gologani şi Luiza o auzi numărându-i. Apoi baborniţa strigă la el:

— Ei, schilodule, ajut-o să urce în cuib!

Pierre o luă de mână pe Luiza şi-i zise cu blândeţe:

— Te văd obosită, domnişoară. Trebuie să te odihneşti puţin înainte de cină.

— Dar numi-efoamedeloc, răspunsefata, simţindu-se mai în siguranţă lângă Pierre.

Şi după o clipă întrebă:

— Domnule, suntem singuri aici?

— Da, domnişoară.

— Atunci, te rog din suflet, spune-mi de ce am fost îmbrăcată în zdrenţe? Cred că nu e lucru curat la mijloc. Dacă sunt în primejdie, te rog din suflet, salvează-mă! Du-mă de aici! Toată nădejdea mi-e în dumneata.

Pierre nu ştia ce să răspundă. Se gândi totuşi s-o liniştească şi-i zise:

— Domnişoară, ai nevoie de odihnă. Dă-mi voie să te conduc în „odaia” dumitale înainte de a se înapoia mama.

— Dacă zici dumneata, domnule Pierre, mă supun şi cred că, odată ajunşi sus, vei consimţi să stai puţin de vorbă cu mine. Dumneata eşti un om bun.

Pierre o duse sus şi fata îi zise:

— Te rog să stai aici şi să-mi spui.

Dar glasul cerşetoarei de jos o întrerupse. Tocilarul avu o tresărire.

— Curaj, domnişoară! îi şopti el şi coborî.

Când ajunse în josul scării, se întâlni faţă în faţă cu mamă-sa, furioasă la culme.

— Unde e „prinţesa”? răcni ea, zgâlţâindu-l cu putere.

— S-a dus sus să se odihnească, e obosită.

Urcă scara şi când ajunse sus, se răsti la fată:

— Frumoasă creştere, n-am ce zice! Te culci înaintea celor mai în vârstă.

— Am ascultat de sfatul fiului dumneavoastră...

— De când se amestecă schilodul în treburile mele? Aici un singur om porunceşte şi acesta e Jacques. Şi eu ascult de el.

— Vă rog să nu vă supăraţi, doamnă...

— Bine, bine! Dar vezi că azi n-am făcut nicio treabă şi asemenea zile nu mai vreau să se repete.

— Nu înţeleg, făcu Luiza surprinsă.

— Atunci o să-ţi vorbesc deschis. Nu putem întreţine o persoană care nu face nimic.

— Dar dumneavoastră v-aţi oferit şi eu vă sunt recunoscătoare.

— Da, dar cu recunoştinţa nu se poate cumpăra nimic. Va trebui să ne gândim la altceva...

— Ce aş putea face? Ştiţi prea bine că nu am bani. Totul a rămas la Henrieta, sora mea.

— N-ai bani, dar poţi câştiga. Te învăţ eu cum.

— Singurul mijloc pentru a vă răsplăti ar fi să-mi regăsesc sora. Pentru asta sunt în stare să fac orice. Presimt că până la urmă voi da de ea.

Bătrâna pândea un prilej pentru a-i da ultima lovitură. Prilejul se ivi când Luiza o rugă:

— Aş vrea să vă rog să-mi daţi mâine rochia mea.

— De ce ai nevoie de ea?

— Mi-e teamă că, în zdrenţele astea, Henrieta nu m-ar recunoaşte de la distanţă.

— Fleacuri. Eu îţi repet că avem nevoie zilnic de bani şi trebuie să ne faci rost de ei.

— Dar cum?

— Cum? Să nu pierzi vremea de pomană! începând chiar de mâine va trebui să renunţi la obiceiurile de „domnişoară” şi să te dai drept fiica mea.

— Dar de ce e nevoie de asta ca să-mi regăsesc sora?

— Nu mai trăncăni! Vei fi fiica mea căreia Dumnezeu i-a luat vederea şi în felul acesta biata mamă va fi mai

vrednică de mila lumii.

— E îngrozitor! exclamă Luiza.

— Îngrozitor sau nu, vei face cum zic eu. Vei întinde mâinile, le vei face să tremure ca şi cum ai fi bolnavă.

— Dumnezeule, să cerşesc? Copleşită, Luiza izbucni în plâns...

— Vezi de fă economie la lacrimi, vei avea mâine nevoie de ele. La uşa bisericii, lacrimile valorează aur. Nu mai spun ce efect au dacă mai şi cânţi!

— Să cânt? Eu? făcu Luiza. Niciodată! Niciodată!

— Lasă că vom vedea mâine! Şi ridicând mâna, răcni: Te snopesc în bătaie! Şi Jacques o să-ţi arate cum ne purtăm noi în familie cu cei care se împotrivesc! O prinse în braţe şi o azvârli pe paie, strigându-i: N-ai să mai mănânci decât ceea ce ai să câştigi!

Încuie uşa podului cu cheia şi coborî bodogănind.

4

Rămasă singură, Luiza îşi pierdu orice speranţă. Pierre n-o putea ajuta pentru că era sclavul mamei şi al fratelui său. Tocilarul ieşi afară, aşteptând cu înfrigurare ca maică-

sa să se culce; îl chinuia gândul că biata oarbă va fi supusă aceloraşi chinuri sufleteşti pe care le îndurase şi el. Într-un târziu, Pierre se întoarse în casă. Bătrâna era trează şi-l luă imediat în primire. O lăsă să-şi verse potopul de ocări şi se aşeză într-un ungher. Aşteptă acolo până ce maică-sa, obosită, adormi în culcuşul ei. Pierre nu putu închide ochii toată noaptea. Era chinuit de frământări cumplite. Voia să vină în ajutorul oarbei şi-şi făuri un plan. Se simţi mai uşurat. Dar tocmai atunci bătrâna se trezi speriată şi se repezi cu pumnii la Pierre. Visase că el voia să-i răpească prada. Urcă repede scara, urmărită de privirile tocilarului care, temându-se să nu-i facă vreun rău fetei, încercă s-o oprească:

— Ehe! Numai cine munceşte are dreptul să fie obosit.

Descuie uşa podului şi fata, presimţind ceva rău, leşină de spaimă.

— Dormi? îţi arăt eu ţie dormit! Se duse la ferestruica acoperită cu zăpadă şi o deschise.

Pierre fu străbătut de un fior.

— Poate că ţi-a fost prea cald, de aceea ai adormit, porumbiţo! zise ticăloasa rânjind. Dar văzând că fata nu mişcă, se nelinişti şi, apropiindu-se, îi ascultă răsuflarea. Trăieşte! O zgâlţâi cu putere şi adăugă: E leşinată.

Schilodule, vino sus!

Pierre urcă tremurând. Privind chipul fetei, îşi dădu seama că e leşinată şi încercă să închidă ferestruica. Dar maică-sa îl opri:

— Am chef s-o mângâie „zefirul” şi nu o să-mi strici tu cheful, schilodule!

— Dar va muri de frig, mamă!

— Ei, şi! Vreau s-o trezesc!

Pierre, vrând s-o ferească pe fată de atingerea bătrânei, se aplecă peste culcuş, încercând s-o readucă în simţiri. Cerşetoarea, văzând că nu izbuteşte, porunci:

— Du-te şi adă nişte rachiu să-i torn pe gât!

Pierre ar fi vrut să se împotrivească, dar maică-sa îl împinse jos pe scară. Când se întoarse cu sticla, bătrâna se apropie de fată şi prin gura întredeschisă îi turnă o porţie zdravănă. Alcoolul tare o readuse în simţiri. Nefericita scoase un ţipăt, dădu să se ridice, dar mâinile zdravene ale femeii o ţintuiră la loc.

— Nu, nu vreau să cerşesc!

— Ce-ai spus? Dar eu cum cerşesc? Şi dacă ţi-e prea cald, stai că te răcoresc eu, drăguţă! Se apucă s-o dezbrace pe nefericita care nu se putea împotrivi.

Pierre era gata să izbucnească. Dar mamă-sa îi

surprinse gândul şi răcni la el:

— Nu ţi-e ruşine, schilodule, să stai de faţă când se dezbracă o femeie? Haide, cară-te! Şi continuă s-o dezbrace, lăsând-o numai în cămaşă şi fustă, fără să-i pese că fata tremura ca varga şi-i clănţăneau dinţii în gură. Plecă, încuind uşa în urma ei.

Când se lumină de ziuă, cerşetoare a urcă scara şi bătu la uşa podului.

— Ţi-e foame? întrebă ea. Vrei să munceşti sau să rabzi?

Luiza nu-i răspunse. Era hotărâtă să reziste.

— Aşa! Nu răspunzi! Bine! zise bătrâna şi plecă.

Ieşi în stradă împreună cu Pierre pe care îl tot îmbrâncea înainte. Tocilarul începu să strige cât îl ţinea gura:

— Cuţite, foarfece, ascuţim!

— Ce răcneşti aşa pe aici? întrebă cerşetoarea. Crezi că vei căpăta ceva de lucru în mahalaua noastră? Haide, ia-o înainte!

Auzind glasul tocilarului, Luiza se lăsă copleşită de deznădejde pentru că singurul ei ocrotitor se îndepărta şi el.

Pe la vremea prânzului, bătrâna se întâlni pe Pont-Neuf cu Jacques.

— Ei, mamă, ce-ţi mai face pensionara?

— Nazuri, asta face!

— Să ne descotorosim de ea, nu e decât o gură în plus.

— Nici prin cap nu-mi trece! Cum să dau drumul din mână la o asemenea pleaşcă! N-ai nicio grijă, o îmblânzesc eu.

— Bine! Dă-mi cheia de la pod să văd şi eu cum stau lucrurile.

Pierre lucrase toată ziua şi, ca niciodată, îi mersese foarte bine. Îşi puse în gând să-i ducă ceva de mâncare Luizei. Urcând scara, auzi din pod suspinele oarbei.

— Nu mai plânge, domnişoară! îi spuse el prin uşă. Voi încerca să te ajut şi, chiar dacă nu sunt în stare să-ţi redau libertatea, voi căuta cel puţin să-ţi îndulcesc viaţa.

— Dar ce poţi face pentru mine?

— În primul rând să te cruţ de foame.

— Poţi intra?

— Mă voi urca pe acoperiş şi de acolo am să-ţi strecor ceva de mâncare pe ferestruică...

Dar tăcu brusc, pentru că, întorcând capul, îşi văzu fratele. Înlemnit, începu să coboare şi când ajunse jos, Jacques îl înşfacă, îl ridică în sus şi-l trânti de pământ.

Bietul tocilar scoase un strigăt de durere. Din pod se auzi un geamăt. Luiza îşi dăduse seama ce se petrece.

Jacques urcă scara şi, descuind uşa podului, îi spuse Luizei:

— Bagă de seamă, domnişoară, că va trebui să te supui la tot ce ţi se va cere.

— Niciodată, domnule!

— Bine. Mă întorc peste câteva zile şi vom vedea atunci, îmi vei spune dacă te-ai răzgândit sau nu.

Zicând acestea, ticălosul se îndepărtă, silindu-l şi pe fratele său să-l urmeze.

5

După două zile, Luiza se schimbase într-atât încât ajunsese de nerecunoscut. Pe lângă suferinţele sufleteşti care o torturau, foamea o chinuia îngrozitor. Pierre încercase în câteva rânduri să-i vină în ajutor, dar nu izbutise; mama şi fratele său, devenind bănuitori, o păzeau cu străşnicie.

După ce trecură cele două zile, cerşetoarea bătu la uşa podului.

— Ei, te-ai hotărât? întrebă ea.

— Aveţi milă, doamnă, aveţi milă!

Pierre nu se mai putu stăpâni şi vru să-i descuie uşa.

— Stai, schilodule, am să-i deschid când am să vreau eu. Şi apoi către Luiza: Noi nu ştim ce-i mila, fetiţo! Te supui sau nu?

— Mă voi supune, răspunse nenorocita.

— Atunci ne-am înţeles: vom porni amândouă la cerşit.

Bătrâna descuie uşa şi, aducând-o pe Luiza jos, zise mulţumită de izbândă:

— În sfârşit, iată-te supusă şi ascultătoare.

Biata Luiza era pradă unor suferinţe cumplite. Pierre nu mai putu să rabde şi zise:

— Mamă, uită-te cum suferă! îi e foame şi dacă tot se supune...

— Acum se supune, dar dacă mai târziu mă trage pe sfoară? Am nevoie de garanţii. Nu vreau să hrănesc pe cineva care nu munceşte şi care ar mai fi în stare să se şi plângă cuiva.

Auzind cuvintele acestea, Luiza se înspăimântă la gândul că, după ce se supusese, urma să mai îndure şi alte chinuri. Cu glas rugător, ea zise:

— Puteţi avea încredere în mine, doamnă. Eu n-am

minţit niciodată.

Dar cerşetoarea, care-şi bătea joc de Dumnezeu, ceru ca biata fată să îngenuncheze şi să jure în faţa ei.

— Aşa, zise ea, după ce Luiza îndeplini şi această dorinţă. Acum i se poate da de mâncare. O bucată de slănină şi pâine neagră.

Fără să mai aştepte încuviinţarea mamei sale, Pierre se repezi la dulap, de unde scoase o farfurie şi un pahar.

— Nu-i nimic de mâncare aici, zise el.

— Ei, da! Acum o să mai cheltuim şi bani ca s-o hrănim, mormăi cerşetoarea, dar am să-i scot eu înzecit, fetiţo.

Pierre vru să se ducă să cumpere, dar bătrâna îl opri:

— Lasă că mă duc eu. Vârî sub şorţ sticla de rachiu şi plecă încuindu-i în casă pe cei doi.

Rămaşi singuri, Luiza i se adresă lui Pierre:

— Domnule, acum, că suntem singuri, de ce nu-mi vorbeşti? Oare nu mă pot bizui pe ajutorul dumitale?

Pierre era foarte emoţionat, dar şi bucuros că nu era judecat la un loc cu mama şi fratele lui.

— Domnişoară, zise el, înainte de toate trebuie să mâncaţi ceva. Ceea ce vi se va aduce nu veţi putea mânca pe stomacul gol. M-am gândit la asta. Şi, cu sfială, Pierre scoase din buzunar o sticluţă, zicând: Luaţi şi beţi! E lapte!

Repede, să nu se întoarcă...

Luiza bău şi o rază de recunoştinţă se aprinse în ochii ei lipsiţi de viaţă.

— Bine aţi făcut, domnişoară, că aţi acceptat... să cerşiţi.

— Ceea ce m-a făcut să accept n-a fost suferinţa, ci gândul că, bătând străzile şi cântând, mă va vedea sau auzi Henrieta.

Pierre găsi o cale să-i dea curaj:

— Aveţi toată încrederea. O să vă găsiţi sora...

În clipa aceea, bătrâna deschise uşa.

— Ia şi mănâncă! zise ea aspru.

— Mi-a trecut foamea, doamnă, răspunse fata.

— Ba ai să mănânci, pentru că nu vreau să-ţi tremure picioarele din pricina slăbiciunii, ia şi mănâncă!

Neavând încotro, Luiza începu să mănânce, umezind pâinea cu lacrimile ce-i curgeau şiroaie.

Cerşetoarea goli sticla cu rachiu şi, cu ochii tulburi şi limba împleticită, zise:

— Prinţeso, hai la culcare!

O luă de mână şi-o târî după ea în pod, urmărită de privirea încărcată de tristeţe a lui Pierre.

Partea a III-a

Inimi haine, inimi *de* aur sub *zdrenţe* sau mătase

1

Se împliniseră trei luni de când contele de Linieres fusese numit prefect al Poliţiei din Paris. Cu toate acestea, lucrurile nu mergeau mult mai bine în marele oraş.

Pe lângă chestiunile mai grele care-l preocupau – printre care şi întâmplarea de la Bel-Air –, contele era îngrijorat de tristeţea tot mai profundă a soţiei sale. În faţa biroului încărcat cu hârtii, domnul de Linieres stătea cu capul în mâini, abătut şi îngândurat. Tot umblând în neştire printre hârtii, privirea îi căzu pe un plic care purta înscripţia „Afacerea de la pavilionul Bel-Air” şi se încruntă. Sună şi se ivi un uşier.

— Au venit funcţionarii? întrebă el.

— Da, şi aşteaptă ordinele Excelenţei Voastre.

— Să intre!

— V-am chemat mai devreme, domnilor, zise contele, şi vom proceda aşa până vom lichida toate afacerile rămase în urmă. Vă recomand să vegheaţi asupra tripourilor şi a cârciumilor, să-i vânaţi pe hoţi şi cerşetori. Trebuie să înceteze cu desăvârşire atacurile care aduc jalea în familii. Marest, dumneata mi-ai făcut un raport în această privinţă care cuprinde elemente foarte grave. Te rog să rămâi! Ceilalţi, puteţi pleca.

Rămas singur cu Marest, un bărbat cu ochii foarte şireţi, contele deveni mai serios şi întrebă:

— Cum e cu putinţă, domnule, să fie răpită, la ora opt seara, o fată şi dusă într-o casă rău famată, unde se adună domni şi domnişoare din aşa-zisa lume bună pentru a face orgii? Cunoşti casa unde a fost dusă fata aceea?

— Da, Excelenţă.

— Cui aparţine?

— Marchizului de Presles. Nepotul Excelenţei Voastre îi cunoaşte pe toţi domnii şi domnişoarele care se aflau acolo în seara aceea.

Câteva clipe, contele rămase tăcut, apoi se răsti:

— Trebuie să înceteze odată cu soiul acesta de orgii. Pe acele domnişoare le voi pune să aleagă între închisoare şi deportare.

Slujbaşul clipi şiret şi, cu o mutră sfioasă, zise:

— N-ar dori Excelenţa Voastră ca afacerea aceasta să rămână clasată... în dosare? în arhivele poliţiei?

Contele se însenină brusc.

— Există asemenea arhive?

— Orice familie din Franţa îşi are acolo istoria ei...

— Bine, Marest! De vreme ce şi familia de Linieres îşi are şi ea dosarul ei, te rog să clasezi afacerea... Acum poţi

pleca.

2

Picard, valetul cavalerului de Vaudrey, venise la contele de Linieres cu o hotărâre nestrămutată. Purtarea stăpânului său îl scotea din sărite: tânărul cavaler nu mai făcea chefuri, renunţase la aventuri, cu un cuvânt, nu mai era un adevărat gentilom. De vreo trei luni încoace, nu-i mai făcuse nicio confidenţă şi tot timpul era grav şi preocupat. Când contele de Linieres îl văzu apărând în uşă, avu o tresărire de mulţumire.

— Tu eşti, Picard? Soseşti la timp şi-mi pare bine că te văd. Doream să-ţi vorbesc despre stăpânul tău.

— Stăpânul meu e bine sănătos.

— Dar ceea ce face e de-a dreptul scandalos.

Valetul păru încântat că domnul de Linieres era de acord cu el.

— Dacă spuneţi dumneavoastră, aşa o fi! Şi pentru că aţi avut bunătatea să mă angajaţi la el, am venit să vă cer îngăduinţa să-mi părăsesc serviciul.

— De ce, Picard?

— Pentru că domnul cavaler are principii cu care eu nu mă pot împăca.

Contele se înşelă şi de data aceasta asupra înţelesului cuvintelor, aşa că îi spuse:

— Bine, Picard! în cazul acesta te primesc înapoi în serviciul meu.

— Vă mulţumesc, monseniore!

— Atâta doar că nu poţi reveni imediat, adăugă contele zâmbind. Ţin să am pentru câtva timp un om de încredere pe lângă domnul cavaler, ca să descopăr totul.

— Ce anume?

— După cum văd, Picard, ceea ce e mai grav nu ştii. În afară de orgiile care te revoltau...

— Mă revoltau? Pe mine?

— ... aflu că în urma unui duel...

Picard avu un gest de surpriză.

— Un duel?

— Da, s-a bătut pentru o femeie şi cu acest prilej l-a ucis pe marchizul de Presles.

— Bravo! Domnul cavaler e un duelist de seamă!

— ... şi şi-a făcut-o amantă pe femeia pentru care s-a bătut.

— Amantă?... Aşadar avem...

Contele se uită la el surprins şi valetul îşi înghiţi vorba.

— Din acest motiv ţin să mai rămâi pe lângă el.

— Fireşte! răspunse valetul, bucuros peste măsură.

— Va trebui să afli unde-şi ţine dulcineea.

— Fiţi fără grijă! Aflu eu! Trebuie să fie tânără şi frumoasă.

În clipa aceea, uşa se deschise încetişor.

— Contesă! exclamă contele şi se grăbi să-i vină în întâmpinare. Poţi pleca, Picard, şi ţine minte ce ţi-am spus!

Valetul dădu să plece, dar contesa încercă să-l oprească. Contele îşi conduse soţia până la un fotoliu şi-i făcu semn lui Picard să plece.

— Sunt fericit c-ai venit să mă vezi, tocmai mă pregăteam să vin la tine. Aş dori să stăm de vorbă puţin despre Roger.

Contesa suspină din tot sufletul.

— Voiam să te rog să-l pregăteşti pentru căsătoria pe care Maiestatea Sa...

— I-o impune, întregi contesa cu tristeţe în glas.

— E o partidă minunată, care nu poate decât să ne onoreze.

— Într-adevăr, e o înaltă favoare, dar pe Roger îl văd din ce în ce mai rar.

— I-am scris să vină şi în curând o să ai plăcerea să-ţi vezi nepotul!

Chiar în aceeaşi clipă servitorul anunţă:

— Domnul cavaler!

Roger intră, se apropie de contesă căreia îi sărută mâna, apoi se înclină ceremonios în faţa contelui, aşteptând ca acesta să-i vorbească.

— Sunt încântat să te văd, cavalere, zise contele de Linieres. Vreau să-ţi fac o comunicare de mare importanţă. Am fost ieri la Versailles şi regele a binevoit să-mi vorbească de tine. Maiestatea Sa a hotărât să-ţi încredinţeze o slujbă însemnată şi doreşte să te căsătoreşti.

— Să mă căsătoresc?

Contesa interveni:

— Înţeleg foarte bine, dragul meu, că vestea te surprinde, ba poate că te şi sperie puţintel... Vezi, adesea inima nu e întrebată în asemenea împrejurări, dar trebuie să ştii că soţiei pe care ţi-a ales-o Maiestatea Sa nu-i lipseşte nici tinereţea, nici frumuseţea, nici bogăţia.

— Este vorba de domnişoara de...

— Te rog, unchiule, îl întrerupse Roger, nu-i rosti numele, nu vreau să-l cunosc.

— Refuzi?

— Fireşte, domnule conte.

— Vrei să fii liber să duci o viaţă destrăbălată pe care însă n-o vei putea ascunde totdeauna?

— Eu n-am nimic de ascuns şi nici ce să-mi reproşez.

Roger se simţi jignit şi, făcând un pas către conte, strigă:

— Domnule!

Diana se ridică şi se aşeză între cei doi bărbaţi.

— Vă implor, dragii mei!

Contelui i se făcu milă de ea:

— Bine, vom mai sta de vorbă. Am încredere în înţelepciunea ta, Roger, te rog însă să nu uiţi că sunt şeful familiei şi nu-ţi voi îngădui să batjocoreşti numele ce-l porţi. Te las în compania mătuşii tale, poate sfaturile ei vor avea mai multă înrâurire asupra ta. La revedere!

3

Îndată ce contele ieşi, Diana prinse mâinile nepotului şi-l întrebă:

— Roger, spune-mi pe cine iubeşti? Şi de ce n-ai cerut-o

în căsătorie înainte ca regele să se gândească el la însurătoarea ta? Dacă e vorba de bani, îţi dau eu!

— Ce bună eşti, contesă! Da, iubesc o fată încântătoare, neprihănită... dar n-am îndrăznit să i-o mărturisesc.

— Din ce familie e?

— E o fată din popor, răspunse Roger fără să stea pe gânduri. E orfană şi trăieşte din munca mâinilor ei.

— Şi vrei să te însori cu ea?

— Te rog, nu o judeca înainte de a o cunoaşte. Dacă ai vedea-o, sunt încredinţat că...

— Roger, îl întrerupse contesa, dacă aş cunoaşte-o, ţi-aş spune că o astfel de dragoste n-ar fi decât un prilej de lacrimi şi suferinţă şi că ar trebui să renunţi la ea. Ţi-aş mai spune că datorezi supunere regelui şi familiei tale.

— Mi-ai spune asta? Dumneata, care eşti o victimă a supunerii?

Contesa scoase un strigăt:

— De unde ştii? Cine ţi-a destăinuit taina? Suferinţa care mă macină de atâţia ani?

— Singura fiinţă care putea să-ţi cunoască sufletul, sora dumitale mult iubită. Pe patul morţii, m-a pus să jur cu trup şi suflet... şi am jurat.

— Ea ţi-a spus totul! Acum înţeleg privirile tale

îngrijorate când mă vedeai plângând.

— Dacă lucrurile stau aşa, cum se poate ca tocmai dumneata să mă sfătuieşti să mă supun? Cum să-mi leg viaţa de o femeie, atât timp cât chipul alteia îmi stăpâneşte inima?

— Nu! Nu! strigă contesa.

În clipa aceea se deschise uşa şi contele se ivi în prag. În orice împrejurare, ivirea neaşteptată a soţului ei ar fi stingherit-o pe contesă, dar acum înaintă cu hotărâre către el şi-i zise, arătând cu mâna către Roger:

— Dragul meu soţ, ai milă şi nu-l sili să facă un lucru împotriva conştiinţei sale. Nu proceda ca părinţii care, dintr-o mândrie neîmblânzită, îşi condamnă copiii să trăiască în minciună şi deznădejde!

Contele rămase înmărmurit în faţa acestei ieşiri a soţiei. Roger se apropie încetişor şi-i şopti:

— Ce faceţi?

Cuvintele acestea o readuseră însă pe contesă la realitate.

— Despre ce fel de minciună şi deznădejde vorbeai? întrebă domnul de Linieres. Vorbeşte lămurit!

Roger încercă să schimbe vorba pentru a o scoate pe contesă din încurcătură.

— Contesa n-a făcut decât să repete ce-i spusesem eu mai înainte.

— E adevărat? se adresă contele soţiei sale.

— Da, răspunse contesa. Sunt atât de emoţionată, abia mă mai ţin pe picioare.

— Cavalere, condu-o pe contesă în apartamentul ei şi întoarce-te. Avem de vorbit.

De îndată ce ieşiră, pe contesă o năpădi din nou disperarea.

— Contesă, trebuie să aveţi curaj. Speraţi mereu că veţi găsi copila pe care aţi plâns-o atât. Dar până atunci aveţi milă de orfana pe care o iubesc şi care merită s-o cunoaşteţi.

— Da, o voi cunoaşte. Acum întoarce-te la domnul de Linieres.

Rămas singur, contele se simţi din nou apăsat de povara bănuielilor. Luând o hotărâre, aşternu câteva rânduri pe o hârtie, sună şi înmână servitorului mesajul.

— Du astafuncţionarului de la arhivele secrete şi să-mi aduci ce-ţi va da el.

În aceeaşi clipă intră şi cavalerul de Vaudrey.

— M-am conformat poruncii şi am revenit, domnule conte!

Contele rămase o clipă tăcut, apoi spuse:

— Cred că ai priceput că numai delicateţea m-a făcut să accept explicaţia contesei, care nu era de natură să mă convingă.

— Dar ce credeţi?

— Ei bine, cred că nu era vorba de dumneata, ci chiar de contesă... de anumite taine ale ei.

Roger încercă să protesteze, dar contele îl opri:

— Da, spuse hotărât, trebuie să fie vorba de unele mistere care-i împovărează sufletul sau poate chiar conştiinţa şi care mie îmi torturează viaţa. Poţi să-mi spui şi mie ce taină ţi-a încredinţat mătuşa dumitale?

Într-o atitudine mândră şi privind ţintă la conte, zise:

— Nu ştiu nimic şi nu am nimic de spus.

— Bine, cavalere, văd că ai uitat dragostea pe care ţi-am purtat-o şi tot ce am făcut pentru dumneata. Am să descopăr şi singur taina, fără ajutorul dumitale.

— Nu înţeleg despre ce taină este vorba, domnule conte!

În clipa aceea servitorul intră pe uşă şi contele îi luă din mână dosarul pe care-l adusese:

— În arhivele poliţiei noastre se găsesc secretele tuturor familiilor din Franţa, de la cea mai de jos până la cea mai

de sus. Se află, deci, şi dosarul Dianei de Vaudrey, fireşte...

Roger avu o tresărire de spaimă.

— Şi pentru că susţii că nu cunoşti taina, s-o cercetăm împreună.

— Ar fi îngrozitor... odios.

Fără să ia în seamă cuvintele tânărului, contele răsfoia dosarul când, deodată, la una din pagini, se opri:

— Da, da! Asta este! Casa Vaudray... Contesa Diana Eleonora, fiica contelui François de Vaudrey.

Auzind aceste cuvinte, cavalerul se repezi şi acoperi cu mâna fila de dosar:

— Domnule conte, nu vei citi! Ceea ce vrei să faci este nedemn de un gentilom. E ca şi cum ai viola secretul spovedaniei. Nu cred că vei face asta.

— Cine mă va împiedica?

— Onoarea!

Contele râse:

— Dar dacă această onoare nu este atât de pretenţioasă?

— Atunci te voi împiedica eu, domnule conte!

— Serios? se sili contele să zâmbească.

În aceeaşi clipă, Roger, cu o mişcare fulgerătoare,

smulse pagina din dosar.

— Nenorocitule! strigă contele şi se repezi la tânăr cu pumnii încleştaţi.

Roger încrucişă braţele peste piept, ascunzând taina Dianei de Vaudrey.

— Pentru a-mi lua această hârtie va trebui mai întâi să mă omorâţi!

— Bine! replică contele de Linières, liniştit. Îţi mulţumesc pentru lecţia de cavalerism pe care mi-ai servit-o. În curând îţi voi servi şi eu una. Şi cu un gest îi arătă uşa. Roger se înclină şi ieşi.

4

Plecând de la contele de Linières, Roger se duse la Henrieta Gérard, al cărei prieten devotat devenise.

După ce o salvase din mâinile marchizului de Presles, Roger o luase pe nefericita orfană în trăsura lui. Tremurând încă de emoţie, ea întrebă:

— Unde mă duceţi, domnule?

— Aştept să-mi porunciţi unde să vă duc, domnişoară, după care voi rămâne cu amintirea fericită a faptului că am putut să vă ajut.

Henrieta îi povesti, printre lacrimi, întâmplarea prin care trecuse de la sosirea diligenţei.

— Vă rog să nu mă lăsaţi! înduraţi-vă de mine şi daţi-mi o mână de ajutor să-mi găsesc sora!

Drept orice răspuns, tânărul porunci vizitiului:

— Ia-o către Pont-Neuf!

În timp ce trăsura gonea, Roger încerca s-o liniştească pe biata fată şi firea lui mărinimoasă îi arătă şi drumul pe care trebuie să-l urmeze pentru a o ajuta: avea să-i împărtăşească mătuşii cele petrecute şi să-i ceară sprijinul ca unei mame.

Ajungând la Pont-Neuf, se dădură repede jos din trăsură, dar mare le fu deznădejdea când nu mai găsiră pe nimeni. Roger căuta s-o încurajeze.

— Providenţa nu ne va părăsi din moment ce mi-a făcut cinstea să vă ocrotesc.

— Domnule, aveţi bunătatea să mă însoţiţi până la birou, poate aflăm ceva acolo.

Dar biroul era închis la ora aceea.

Roger ciocăni într-o ferestruică şi imediat apăru un cap în deschizătură, iar un glas nu prea prietenos întrebă:

— Cine e şi ce poftiţi?

— Nu te supăra, domnule, vreau să-mi dai o informaţie.

Roger scoase punga şi i-o arătă.

Omul ieşi afară şi Henrieta îl copleşi cu întrebări. Funcţionarul o ascultă şi la urmă zise:

— O oarbă? Da, mi-aduc aminte. Şedea acolo, pe bancă, ţie-era mai mare mila s-o vezi aşa singură.

— Şi? întrebă Henrieta nerăbdătoare.

— Păi... vezi şi dumneata, nu mai este.

Roger, furios, îi întoarse spatele şi, luând-o pe fată de mână, controlară toate străduţele întunecoase din jur. Totul fu în zadar. După câteva ceasuri de căutare, se simţiră frânţi de oboseală.

— Domnişoară, zise Roger, deoarece până acum mi-ai acordat încrederea dumitale, îngăduie-mi să-ţi ofer ospitalitatea mea.

— Primesc, răspunse Henrieta, şi vă mulţumesc!

Tânărul cunoştea oameni de treabă care închiriau camere mobilate, dar ora era prea târzie şi trebuiră să apeleze la un han. O instală şi, înclinându-se în faţa ei, spuse:

— Domnişoară, vă rog să-mi îngăduiţi ca mâine să pun la dispoziţia dumneavoastră întregul meu devotament.

Plină de recunoştinţă, Henrieta îi întinse mâna pe care tânărul o sărută cu evlavie. Fu, pentru biata orfană, o

noapte albă. Zorile o găsiră în genunchi, cufundată în rugăciune. Odată cu lumina zilei, în inimă îi pătrunse o rază de speranţă. Ar fi vrut să cunoască numele binefăcătorului ca să-l poată pomeni în rugăciunile ei. Roger nu întârzie să sosească. Ea întinse mâna:

— Sunt gata!

Porniră imediat în căutare, colindând toate străzile, dar şi de data asta totul fu în zadar. Henrieta era complet descurajată.

Atunci Roger îi zise:

— Domnişoară, vă rog să aveţi încredere în mine, şi de aici încolo să mă lăsaţi să continuu cercetările, în tot acest timp veţi locui în casa unei femei de treabă pe care o cunosc de multă vreme şi căreia îi veţi plăti pentru găzduire lucrând.

— Da, da! răspunse repede Henrieta, numai muncind îmi voi uita durerea.

Tânărul o duse pe fată la doamna Dervigny care, auzindu-i povestea, se înduioşă şi-i făgădui Henrietei, pe lângă adăpost, şi posibilitatea de a găsi de lucru. O conduse în odăiţa care-i era destinată şi-i spuse:

— E drept, nu e luxoasă, dar nu te va supăra nimeni.

Zicând acestea, salută şi plecă. Roger se apropie de fată

şi o rugă să primească din partea lui ceea ce-i va trebui pentru primele cheltuieli. Primind, îi arăta că e vrednic de rolul pe care-l avea de îndeplinit pe lângă ea. Îi promise că va face tot ce-i va sta în putinţă să o găsească pe sora ei. Dacă o ştia pe ea la adăpost, va putea cutreiera în siguranţă tot Parisul, până în cele mai îndepărtate mahalale.

După o lună, situaţia era neschimbată. Roger nu se descurajă, dar clevetirile începură să-şi facă drum prin cartier, ajungând chiar şi la urechea gazdei.

Oricum, un lucru era sigur: fără să şi-o fi mărturisit, Roger şi Henrieta se iubeau. Când fata îşi dădu seama de sentimentele care puseseră stăpânire pe inima ei, se îngrozi. Roger era sfâşiat între hotărârea regelui şi cea a inimii lui. Dacă Henrieta n-ar fi fost atât de copleşită de durerea pierderii surorii ei, fără îndoială că ar fi primit cu inima plină de fericire clipa când Roger i-ar fi destăinuit dragostea lui.

5

Ninse toată noaptea. Piaţa Saint-Sulpice era acoperită cu o pătură de zăpadă. În clipa când ceasul din turnul

bisericii bătu ora 12, Pierre, tocilarul, se opri în faţa lăcaşului, uitându-se la cerşetorii care erau pe acolo.

„E ora prânzului! în curând vor fi şi ei pe aici”. Şi întorcând privirea, zări pe cineva apropiindu-se de biserică. Era Jacques şi, văzându-l, Pierre se strâmbă.

— Ce e? Femeile încă n-au venit? întrebă el. Ce naiba fac?... E doar ora cea mai potrivită!

Pierre se apropie cu sfială de fratele său:

— Jacques!... îi zise el. Aş vrea să-ţi cer şi eu ceva: nu mă mai face schilod când e Luiza de faţă, bate-mă, fă-mi ce vrei tu... dar nu-mi mai zice schilod.

— Dar ce, te simţi jignit? Uită-te la tine cum arăţi!

— Sunt aşa fiindcă tu mi-ai rupt piciorul când eram mic, Jacques, deoarece n-am vrut să fur pentru tine.

— Minţi! zise Jacques. Nu-i adevărat!

— Ba da! Şi după mine a venit rândul Marianei!

— Cine? Ingrata aia care a preferat să se ducă la puşcărie decât să trăiască lângă mine?

— A vrut să devină o femeie cinstită!

— Lasă asta! Spune-mi mai bine cum ai vrea să-ţi zic? Cupidon?

Văzând că nu izbuteşte să-l înduioşeze pe fratele său, Pierre îi întoarse spatele:

— Fă cum pofteşti!

Jacques îl prinse de braţ şi-l răsuci ca pe o sfârlează, privindu-l drept în ochi:

— Ei, nu cumva?... Ar fi nostim, zău aşa, să te fi îndrăgostit!

Pierre se arătă surprins:

— Ce-ţi trece prin minte?

— Atunci de ce-mi ceri să nu-ţi mai spun schilod?

Tocilarul nu găsi ce să răspundă, dar păru revoltat:

— Auzi la el! Eu, îndrăgostit de Luiza! O fată atât de frumoasă şi neprihănită ca un înger!

Jacques tresări auzind asemenea cuvinte. Îşi privi batjocoritor fratele şi-l îngână:

— O fată frumoasă şi neprihănită ca un înger! Unde naiba ai învăţat vorbele astea? Şi cum de-ai băgat de seamă? E drept, eu nici nu m-am uitat la ea, ştiu numai că e oarbă.

În clipa aceea o zări pe cerşetoare apropiindu-se, însoţită de Luiza. Jacques porni în întâmpinarea lor. Fără îndoială că Henrietei i-ar fi fost greu să-şi recunoască sora în starea în care ajunsese după trei luni de mizerie. Slăbise îngrozitor şi avea chipul galben ca ceara. Zdrenţele cu care era îmbrăcată îi schimbau toată înfăţişarea şi, cu

toată oroarea pe care o resimţea pentru „patroană”, era nevoită să se atârne de braţul ei.

Ajungând în piaţă, bătrâna o ciupi de braţ, îndemnând-o:

— Haide, cântă! Sunt clienţi pe aici!

Cu glas trist, Luiza începu să cânte o romanţă pe care o ştia din copilărie.

Jacques o privi cu luare-aminte şi-şi spuse:

— E drept că e frumoasă. Şi glasul ei parcă-ţi răscoleşte sufletul.

Când fata sfârşi, bătrâna întinse o tipsie şi începu să se tânguie:

— Fie-vă milă de o sărmană oarbă!

După ce strânseră ce li se dădu, cerşetoarea o apucă pe Luiza de braţ şi-o împinse înainte:

— Hai să mergem!

— Dar sunt foarte obosită!

— Lasă că ne odihnim diseară.

Fata era însă, într-adevăr, moartă de oboseală şi ar fi vrut să se odihnească puţin pe treptele bisericii.

— Dacă stăm pe loc, cum vrei s-o găsim pe sora ta? Dacă mergem mai departe, poate ne întâlnim faţă în faţă cu ea.

Luiza începu să plângă. Cu inima sfâşiată, Pierre întinse

braţele în neştire către ea. Dar fratele său îl îmbrânci şi se apropie de oarbă.

— Ce nostimă e când plânge!

Bătrâna însă nu dădu atenţie nici măcar vorbelor băiatului ei preferat şi, prinzând-o cu putere de braţ, o luă pe Luiza după ea.

— Hai să mergem! Şi nu-ţi şterge lacrimile, ele stârnesc mila trecătorilor.

Pe când bătrâna o târa pe fată în jurul pieţei, iar cei doi fraţi se întorceau la treburile lor, în faţa bisericii se opri o trăsură. Din partea opusă apăru un domn în vârstă, îmbrăcat într-o blană scumpă. Privind trăsura şi recunoscând livrelele lacheilor, îşi zise în sinea lui că trebuie să fie echipajul contesei Linieres. Se apropie şi întinse mâna doamnei care se pregătea să coboare.

— Ah, doctore, ce plăcere să vă văd!

— Speraţi că, întâlnindu-mă aici, veţi scăpa de vizita mea! glumi doctorul.

— Sunt întotdeauna fericită să vă primesc... ca prieten.

— Nu ca profesionist... asta vreţi să spuneţi, ştiu. Cu toate acestea, sunteţi bolnavă, doamnă contesă.

— Te înşeli, doctore, sunt sănătoasă.

— Fără îndoială. Numai sufletul vă este bolnav, dar

pentru asta există un mare vindecător, îi răspunse doctorul, arătându-i biserica.

Cu aceste vorbe se despărţiră şi contesa intră în biserică foarte emoţionată.

Zărindu-l pe doctor, bătrâna Frochard se şi repezi cu mâna întinsă. Doctorul o respinse, dar bătrâna nu se lăsă:

— Pentru o oarbă!

— Oarbă? Cine, fata asta? Şi fără să mai dea atenţie bătrânei, doctorul se apropie şi privi cu luare-aminte la fată. Îi luă mâna cu blândeţe şi-i spuse: Vreau să-ţi văd ochii, fata mea.

Bătrâna se vârî însă în doctor, mormăind:

— Vreţi să-i vedeţi ochii? E zadarnic.

— De ce eşti atât de sigură?

Dacă ar fi ştiut biata Luiza cu cine are de-a face, n-ar fi trebuit decât o singură vorbă să-i spună şi-ar fi fost scăpată din ghearele cerşetoarei.

Doctorul îi zise cu acelaşi ton plin de blândeţe:

— Sunt doctor, fetiţa mea.

— Doctor! exclamă surprinsă Luiza.

Cu tot locul nepotrivit, doctorul o examină pe Luiza cu atenţie, punându-i întrebări cu o voce plină de atâta bunătate, că Luiza i-ar fi istorisit pe loc viaţa ei. Dar simţea

prezenţa hoaştei ca o ameninţare.

— Nu eşti oarbă din naştere?

— Nu, nenorocirea m-a lovit la paisprezece ani.

— Şi niciun medic nu te-a mai văzut de atunci?

Bătrâna sări ca arsă, aşezându-se între doctor şi Luiza.

— Noi suntem săraci, de unde bani pentru doctor?

Uitând pentru o clipă de ceea ce avea să păţească mai pe urmă, Luiza se adresă doctorului cu o voce rugătoare:

— Domnule doctor, spuneţi-mi, credeţi că aş avea vreo speranţă? Dacă aţi şti din ce nenorocire m-aţi scăpa!

Dar bătrâna îi dădu un cot şi se băgă în vorbă, încercând s-o dreagă:

— Da, domnule doctor, dacă ar vedea, ar putea lucra.

Luizei i se făcu frică:

— Da, domnule doctor, aş lucra, se bâlbâi ea, cu vocea pierită.

Doctorul se înduioşă:

— Linişteşte-te, copila mea!

Apoi o chemă pe bătrână deoparte şi-i spuse:

— Trebuie s-o pregăteşti cu încetul, să nu-i spui dintr-odată.

— Ce să nu-i spun? întrebă ticăloasa, îngrijorată la

gândul c-ar putea să piardă fata din mână.

— Că operaţia ar putea să reuşească.

Deşi ascultase cu toată atenţia, Luiza nu auzi decât cuvintele bătrânei:

— Ah! Se poate?

— Sst! făcu doctorul. Adu-mi-o la spitalul Saint-Louis.

— Ştiu unde e. Am mai fost acolo.

— Aşa e, parcă te-am mai văzut eu pe-acolo. Nu eşti dumneata?... ia stai!... Văduva lui...

Bătrâna îl trase deoparte şi-i spuse:

— A decapitatului, văduva lui sunt.

— Frochard, zise medicul, mirat. Dar nu ştiam că ai o fată...

Ticăloasa nu-şi pierdu însă cumpătul şi răspunse repede:

— A venit din provincie, unde se stingea de foame. Am luat-o de milă, să încerc să fac ceva pentru ea.

Medicul se apropie iarăşi de Luiza şi, vârându-i o monedă de argint în mână, îi zise:

— Ţine, copila mea, şi curaj! Ne vom mai vedea!

Şi se îndepărtă. Cerşetoarea se uită lung după el şi murmură:

— Să-şi pună pofta în cui! Auzi, să vindece o boală care aduce atâţia bani! Ar trebui să fiu nebună! Apoi o luă de

mână pe fată şi-o duse la intrarea bisericii.

Neputându-şi înfrâna curiozitatea, Luiza o întrebă:

— Ce-a spus doctorul, doamnă?

— A spus că nu e nicio nădejde.

Cerşetoarea îşi făuri repede planul să nu mai vină pe acolo ca să nu-l mai întâlnească pe doctor, astfel că-i spuse Luizei:

— Te plângeai că umblăm în fiecare zi pe aceleaşi străzi. Ei bine, de azi schimbăm cartierul.

Neavând de unde să ştie ce se ascunde în spatele acestei bunăvoinţe, Luiza mulţumi călduros bătrânei.

Jacques, care se ţinuse tot timpul la distanţă, se apropie:

— Ei, mamă, cum merge treaba?

Bătrâna îi arătă piesa de argint. Jacques luă moneda şi-o vârî în buzunar.

— Hai să te cinstesc, mamă, cu un ţoi de rachiu.

— Ascultă, Luiza, când va începe să iasă lumea din biserică, să cânţi cu năduf. Eu mă duc colo, peste drum, dar am să fiu mereu cu ochii pe tine.

În clipa aceea se ivi şi Pierre.

— Lasă-l pe el cu duduia, mamă, zise Jacques.

— Ai dreptate. Pierre, stai tu aici cu fata!

— Bine, mamă! răspunse tocilarul.

6

După ce-i văzu pe cei doi intrând în cârciumă, Pierre se apropie încetişor de Luiza. Începuse iar să ningă şi biata fată tremura.

— Mi-e frig, zise ea, mi-e tare frig!

Scoţându-şi repede haina, tocilarul o puse pe umerii fetei, iar el rămase într-o zdreanţă de cămaşă. Luiza vru să-i mulţumească şi, pipăind haina, zise:

— Dar asta e haina dumitale! Şi dumneata?

— Eu am vesta... flanelă şi... mi-e foarte cald.

Fata se simţi mai liniştită.

— Fără dumneata, Pierre, aş fi murit. N-aş fi putut îndura atât.

— Da, ştiu că suferi mult la noi. Dar eu nu pot face nimic; n-am nicio putere.

— De la cele dintâi cuvinte pe care mi le-ai adresat, mi-am dat seama că am găsit în dumneata un prieten, un ocrotitor.

— Inima mi se frânge, zise tocilarul, când văd cât înduri şi uneori mă revolt, dar n-am nicio putere, nu pot să fac nimic.

— Să nu spui asta. Cuvintele dumitale pline de bunătate, grija dumitale de fiecare zi, e puţin lucru? Şi întinzându-i mâna, adăugă: îţi mulţumesc, prietene!

În timp ce Pierre îi ţinea mâna îngheţată în mâna lui, ea îi pipăi braţul cu cealaltă mână şi-şi dădu seama că nu are pe el decât o cămaşă zdrenţuită. Îşi scoase repede haina şi încercă să i-o înapoieze. Dar el nu se învoi cu niciun chip să ia haina înapoi. Se auziră dangătele clopotelor.

— S-a sfârşit slujba, zise Luiza. Începe să iasă lumea din biserică.

— O să vină acuşi şi mama, spuse Pierre. Nu prea îl lăsa inima să-i spună că trebuie să cânte, dar nu putu trece peste porunca bătrânei. Biata fată se aşează în genunchi pe una din treptele bisericii şi, întinzând mâinile, începu să cânte.

Când văzu că slujba se sfârşise, cerşetoarea îi zise lui Jacques:

— Aşteaptă-mă aici, mă duc să văd dacă oarba îşi face datoria.

Plecă şi se întoarse, spunând:

— Nu trebuie să ne grăbim, treaba merge de minune.

— Ce păcat că e oarbă, izbi Jacques cu pumnul în masă.

— Dar ce, şi tu ai vrea să nu fie oarbă? La ce ne-ar mai

folosi atunci?

— Oricum nu trebuie să-l laşi pe Pierre prea mult pe lângă ea.

— Ai băgat ceva de seamă?

— Păsărica nu e de nasul lui! Jacques goli paharul şi nu-i răspunse.

În clipa aceea, trei bărbaţi luară loc la o masă alăturată. Văzându-i, bătrâna strâmbă din nas:

— Sticleţii, îi şopti ea lui Jacques.

Fără să ridice privirea, tânărul zise:

— Pe doi dintre ei îi cunosc. Trăgând cu urechea, mama şi fiul izbutiră să afle că cei doi pe care-i cunoştea Jacques erau în căutarea unei fete şi mai aflară că al treilea se numea Picard. Într-adevăr, Picard, valetul cavalerului de Vaudrey, căpătase însărcinarea din partea domnului de Linieres să descopere unde îşi ascunde Roger iubita de dragul căreia refuzase propunerea de căsătorie făcută de rege. În îndeplinirea misiunii sale, Picard se văzu nevoit să ceară concursul agenţilor prefectului. Unul dintre ei era chiar Marest, care nu credea că Picard va găsi ceea ce căuta.

— Ce-i de făcut atunci? întrebă Picard.

— Foarte simplu: să ceri ajutorul nostru.

— Aţi fi dispuşi să mi-l acordaţi?

— De, poate că da... Dacă ne ajuţi şi tu să descoperim ce interes îl mână pe contele de Vaudrey să caute zi şi noapte o fată oarbă.

Cerşetoarea puse repede paharul pe masă şi-i zise fiului:

— I-auzi, o caută.

— Lasă că n-au găsit-o încă! încercă s-o liniştească Jacques.

Mai mult nu putură afla nici mama, nici fiul, căci Marest îi spuse lui Picard:

— Dacă ţii să afli ce te interesează, vino cu noi!

Cei trei plecară, iar bătrâna mormăi:

— Vor s-o descopere. Ar trebui să nu-mi curgă în vine niciun pic de sânge de Frochard pentru ca ei să izbutească.

Abia părăsiră agenţii piaţa Saint-Sulpice, când contesa de Linieres ieşi din biserică. Îndreptându-se spre caleaşcă, ea se opri o clipă pe una din treptele sfântului lăcaş şi, privind cu milă pe nenorocita oarbă, îi strecură în mână o monedă de argint, murmurând:

— Doamne, ajută-mi să-mi regăsesc copila!

— Vă mulţumesc, doamnă, spuse Luiza, continuând să cânte.

Ascultând-o, Diana de Linieres simţi o emoţie pe care nu şi-o putu explica.

— Dumnezeule, ce privire fixă are! Nu cumva eşti oarbă, copila mea?

La auzul acestui glas, Luiza încetă să tremure şi se îmbujoră. Răspunse simplu:

— Da, doamnă, sunt oarbă.

— Vai, ce nenorocire!

— Mă compătimiţi, doamnă, dar nu asta este suferinţa mea cea mai mare.

Fatalitatea făcu însă ca exact în clipa aceea cerşetoarea Frochard să se strecoare în spatele ei.

— Spune-mi ce ţi s-a întâmplat, sunt bogată şi aş putea...

— Dacă aş îndrăzni...

— Ai familie, ai mamă?

— Vai, familie, mamă!

Dar vorba îi amuţi căci ghearele de oţel ale babei i se înfipseră în braţ şi Luiza o auzi răspunzând în locul ei:

— Da, doamnă, are familie, are mamă, chiar o mamă bună. E fiica mea, cea mai mică dintre cei şapte copii pe care Dumnezeu ştie cum îi hrănesc. Nu-i aşa, copila mea?

Luiza nu mai avu curajul să spună adevărul, confirmă şi

lăsă capul în jos. Contesa îi mai dădu o monedă, spunându-i să nu uite să se roage lui Dumnezeu pentru ea. Diana de Linieres plecă. Vru mai întâi să se îndrepte către casă, dar se răzgândi şi porunci vizitiului s-o ducă la adresa pe care i-o dăduse Roger de dimineaţă, amintindu-şi că-i făgăduise nepotului ei că va merge s-o vadă pe fata care-i cucerise inima.

Piaţa Saint-Sulpice se goli de lume; gerul începu să se înteţească.

— Nu mai avem nimic de făcut aici! Să plecăm! Luând-o de braţ pe Luiza, o întrebă:

— Ce ţi-a dat cucoana pentru mama ta?

Fără să mai aştepte răspunsul fetei, bătrâna îi smulse moneda: era un ludovic de aur.

— Tiii! un ludovic de aur! Fata asta e o adevărată comoară, trebuie păzită ca ochii din cap!

Şi se îndepărtară amândouă.

Tocilarul fusese şi el de faţă la scena petrecută între Luiza şi contesă. Îmboldit de curiozitate, se gândi la un moment dat să se apropie, dar simţi o mână puternică apucându-l de umăr. Se întoarse şi se pomeni faţă în faţă cu Jacques.

— Stai pe loc! Am să-ţi vorbesc! Şi-l zgâlţâi cu putere de

braţ.

— Dar ce e? Ce ţi-am făcut?

— Ce? îţi interzic s-o mai urmăreşti pe Luiza. Pierre ridică privirea în care era o strălucire neobişnuită.

— Cum... mă...

Jacques îi vârî pumnul sub nas şi strigă:

— Îţi interzic chiar să te mai gândeşti la ea!

— De ce, Jacques?

— De ce? Să nu-ţi rup oasele, schilodule, de asta! Cuprins de furie îl trânti la pământ şi începu să-l calce în picioare, urlând:

— Îţi interzic s-o iubeşti!

— Poţi să mă omori, dar s-o iubesc nu mă poţi opri! îngăimă Pierre.

Săturându-se să-l lovească, Jacques îşi lăsă fratele în plata Domnului şi porni spre cele două femei.

7

După ce Roger îl părăsi pe contele de Linieres, se grăbi să se ducă la Henrieta. Fata îl aştepta nerăbdătoare.

— În sfârşit, bine c-ai venit! îl întâmpină ea. Te aşteptam, adică aşteptam veşti.

— Deocamdată nimic, răspunse Roger. Vom fi în curând mai norocoşi. Acum însă, Henrieta, doresc să-ţi vorbesc mai ales despre dumneata şi despre mine.

Emoţionată, ea vru să-l împiedice:

— Ştiu ce vrei să-mi spui, cavalere. Cu riscul vieţii dumitale, m-ai salvat şi îţi sunt adânc recunoscătoare.

— Vorbeşti de recunoştinţă ca şi cum alt sentiment n-ar mai fi între noi. Oare n-ai înţeles ce se petrece în inima mea? Henrieta, te iubesc!

Cu toate că se aştepta la o asemenea declaraţie, biata fată simţi că o cuprinde ameţeala. Roger se apropie de ea:

— Te iubesc din prima zi în care te-am văzut şi nu voi înceta să te iubesc până la ultima suflare a vieţii mele.

Cu mâna pe inimă, Henrieta zise:

— Rău ai făcut, cavalere! Crezi că eu n-am ghicit? Dar nu vreau să fiu fericită până în ziua în care nu o voi găsi pe Luiza. Atunci să-mi mărturiseşti iubirea şi nu-mi voi ascunde bucuria.

Cu o mişcare rapidă, Roger duse la buze mâinile fetei pe care le acoperi de sărutări.

— Henrieta, cuvintele tale îmi umplu sufletul de fericire. Acum îmi voi urma cercetările cu şi mai multă tragere de inimă şi sunt sigur că voi reuşi s-o readuc pe sora ta. Vom fi doi atunci care să o iubim şi să-i aducem mângâiere. Nu trebuie să fii supărată că ţi-am spus de pe acum ceea ce simt, dar aveam nevoie de un sprijin moral, de o făgăduială.

— O făgăduială?

— Da. Făgăduiala de a-mi face cinstea să-mi primeşti numele. În curând va veni aici contesa de Linieres, căreia m-am destăinuit şi care vrea să te cunoască.

— Adevărat?

Înainte ca Roger să poată răspunde, se auziră ciocănituri, iar prin uşa întredeschisă îşi vârî capul Picard.

— Ce cauţi aici? întrebă Roger, plin de mânie.

Cu ajutorul indicaţiilor lui Marest, Picard izbutise să găsească ascunzătoarea aceleia despre care se spunea că este iubita cavalerului.

Roger se răsti la el:

— Ce cauţi aici? Şi către Henrieta: E valetul meu.

— Da, domnişoară, eu sunt Picard, credinciosul şi discretul Picard. Şi în sinea lui: „Într-o mansardă? Fără îndoială că e odaia servitoarei”. Şi Picard îşi frecă mâinile, mulţumit la gândul că stăpânul său întreţine două legături amoroase sub acelaşi acoperiş.

— Ei, vorbeşte! Ce cauţi aici?

— Am venit să vă aduc o veste de mare însemnătate.

Henrieta înţelese că trebuie să-i lase singuri şi, luând un pacheţel de pe pat, zise:

— Trebuie să duc acest pacheţel jos. La revedere.

Picard îşi zise: „Servitoarea se duce la stăpâna ei”.

— Ei, acum poţi să vorbeşti, suntem singuri, îi zise Roger aspru. Cum ţi-ai îngăduit?

— Mi-am luat îndrăzneala să vă urmăresc.

— Cum, ticălosule?

— Ticălos e puţin spus. Mai cu seamă că eram gata să plec din serviciul dumneavoastră. L-am rugat pe domnul conte de Linieres să mă primească la el în slujbă... Dar când am aflat că domnul cavaler şi-a schimbat concepţiile... obiceiurile... şi că a redevenit...

— Ce anume?

— Un adevărat gentilom! exclamă valetul, înclinându-se.

— Ce înseamnă asta, măgarule?

Valetul nu mai putea de bucurie: „Măgar, e minunat. Acuşi-acuşi îmi trage şi un picior!”

— Ei, tot nu vrei să spui ce înseamnă toate astea?

— Înseamnă că domnul conte, dorind să cunoască tot ce se petrece, m-a însărcinat să mă interesez...

— Mă spionai?

— Întocmai, răspunse valetul netulburat.

Părea cât se poate de satisfăcut de situaţia în care se afla.

— Mizerabile!

— Da... sunt un mizerabil... şi uite aşa am ajuns în odaia frumoasei slujnicuţe.

Roger se repezi la el cu palma ridicată.

— Destul! strigă Roger. Nu vreau să mai aud nimic. Şi acum ascultă, domnule Picard: te vei întoarce la domnul

conte de Linieres şi-i vei spune că m-ai urmărit şi că ai dat de mine la femeia pe care o iubesc. Şi-i vei mai spune că nu mă voi căsători cu altă femeie.

Picard rămase cu gura căscată:

— Slujnica?

— Idiotule! Ce-i tot dai cu slujnica? Sst! Uite că vine!

Henrieta intră plângând şi frângându-şi mâinile.

— Ce s-a întâmplat, Henrieta? Spune repede!

— Mă goneşte din casă...

— Cum asta, pentru ce?

— Proprietăreasa mi-a spus, de faţă cu toată lumea, că nu mă mai poate ţine, fiindcă sunt o... şi ea are doi copii... în sfârşit: mă goneşte.

— E o ticăloşie! Roger se apropie de Henrieta şi-i spuse foarte hotărât: Şterge-ţi lacrimile! Da, vei părăsi casa aceasta şi de acum încolo vei locui în palatul meu, adică al tău, căci vei merge la braţul soţului tău.

— Îmi dau seama de nobleţea propunerii pe care mi-o faci şi-ţi mulţumesc din adâncul sufletului. Dar distanţa care ne separă mă obligă să nu pot primi.

— Nu poţi primi? glăsui Roger, galben la faţă. Nu-ţi dai seama că-mi zdrobeşti inima?

— Nu se poate să devin obiectul urii familiei tale.

Trebuie să ne despărţim pentru totdeauna.

— Asta nu se va întâmpla niciodată! strigă Roger cu ultimele puteri. Dacă familia mea se împotriveşte, renunţ la consimţământul ei.

Picard interveni şi el:

— Fireşte, fireşte. La urma-urmei, ne putem lipsi de consimţământul ei.

— Picard, porunci Roger, dă-mi pălăria şi hai să plecăm!

Valetul îndeplini porunca şi-şi zise în gând: „Aş fi în stare să-i însor chiar acum”.

Devenise devotat ca un câine stăpânului său şi fetei care-i câştigase inima.

— Henrieta, plec să asigur viitorul şi fericirea noastră.

— Adio! murmură ea cu glas stins.

Cavalerul ieşi ca o furtună, hotărât să pună capăt acestei situaţii care nu mai putea dăinui. Picard, rămas ceva mai în urmă, spuse, abia stăpânindu-şi emoţia:

— Vă zic şi eu la revedere, domnişoară. Aducându-şi aminte de ordinele pe care le primise de la conte, continuă în gând: „Să-mi fie de cap, bine mai execut eu ordinele date de conte”.

Şi alergă să-l ajungă din urmă pe Roger.

— Domnule cavaler, credeţi că dacă goniţi aşa, o să

ajungeţi mai repede?

— Unde?

— Păi acolo unde vreţi să ajungeţi.

— Nu te priveşte pe tine unde merg; şi să ştii că nu-s deloc mulţumit de tine, onorabile. Ce-ai căutat acolo, voiai să mă trădezi?

— Sunt un ticălos şi-mi pare nespus de rău. Dar n-ar fi mai bine să luăm o trăsură?

Chemară o trăsură.

— La palatul prefectului poliţiei, spuse Roger birjarului.

Picard începu să se frământe.

— Te pomeneşti că unchiul meu te-a pus să mă spionezi?

— Da, aşa e.

— Şi ai izbutit, ticălosule.

— Drept să vă spun, nu prea. Dacă aş fi lucrat singur, puteam căuta mult şi bine până să dau de locuinţa duduii pe care o persecută pe nedrept.

— Cine o persecută, contele de Linieres?

— Aţi ghicit, domnul conte ţine foarte mult să afle adresa domnişoarei, dar eu n-am să i-o spun, pot să jur!

— Dar mai e cineva care i-ar putea-o spune?

— Agenţii contelui de Linieres: Marest şi un subaltern.

Trăsura ajunse la destinaţie. Roger îl lăsă pe Picard să aştepte în anticamera prefectului şi se duse în apartamentul său. Ceru informaţii despre mătuşa lui şi abia atunci îşi aminti că Diana de Linieres îi promisese să meargă s-o vadă pe Henrieta. Gândul acesta îl făcu să tresară. Se îndreptă spre cabinetul prefectului şi în anticameră Picard îl întâmpină cu o mutră deznădăjduită.

— Cred că domnul conte ţine să vă vorbească. Mi-a zis Marest că v-a căutat acasă, trimis de domnul conte, cu ordinul că: în caz că nu se va supune, va fi vai de el.

— Să mă supun? Niciodată! Se hotărî s-o aştepte pe mătuşa lui, presupunând că aceasta fusese s-o vadă pe Henrieta. Ceasul bătu ora două şi Roger sări în sus ca dintr-un vis.

8

Rămasă singură, Henrieta îşi dădu seama că, în primul rând, trebuia să-şi pună frâu inimii şi că, înaintea oricărui sentiment, era datoria. „Nu-l voi revedea”, îşi spuse liniştită. Luă hotărârea să schimbe cartierul şi să se ascundă de Roger. Va părăsi locuinţa chiar în seara aceea, îndată ce se va înnopta.

Totuşi, îşi spuse că trebuie să-i lase lui Roger câteva rânduri de mulţumire, în care să-i comunice hotărârea ei. Tocmai când se pregătea să-şi recitească scrisoarea, auzi ciocănituri în uşă. Surprinsă peste măsură, văzu intrând în odaie o doamnă elegantă. Constatând tulburarea fetei, străina întrebă cu blândeţe:

— Dumneata eşti domnişoara Henrieta?

— Da, doamnă, eu sunt.

Contesa de Linieres, căci ea era, se aşează şi făcu semn fetei să vină alături de ea.

— Domnişoară, vrei să stăm puţin de vorbă?

— Cu plăcere, doamnă, răspunse Henrieta, mirată de politeţea acelei doamne străine.

— Mi-ai fost recomandată cu multă căldură.

— Recomandată? făcu Henrieta roşind. Nu pricep...

— Da, copila mea, mi-ai fost recomandată de o societate de binefacere şi cred că, dacă e adevărat tot ce mi s-a vorbit despre dumneata, ţi-aş putea fi de folos.

Henrieta bănui că era vorba de o pomană şi răspunse plină de demnitate:

— Doamnă, am tot ce-mi trebuie pentru trai, deoarece muncesc.

— Aşadar, nu-ţi pot fi de niciun folos?

— Cu nimic, răspunse Henrieta, dar reveni repede: Ba da, am nevoie de ajutorul dumneavoastră, vă implor chiar. Nu vă cer bani, nu vă cer pomană, ci numai un adăpost unde să pot trăi neştiută de nimeni, departe de răutatea omenească şi mai ales departe de el.

Contesa se prefăcu că nu înţelege despre ce este vorba.

— De el, un tânăr care te iubeşte şi pe care-l iubeşti?

— Da.

— Doreşti să te ascunzi de el pentru a nu-i fi aman...

— Vreau să mă ascund de el pentru că nu pot să-i fiu soţie.

— Soţie?

— Da, doamnă. Mi-a propus aceasta acum câteva clipe.

— Şi ai refuzat?

— Da, doamnă.

Contesa privi fata cu admiraţie. Ridicându-se, zise:

— Domnişoară Henrieta, află că sunt ruda cavalerului de Vaudrey, sunt ca şi mama lui. Cunosc sentimentele de care sunteţi însufleţiţi şi sunt şi eu de părere că e hotărârea cea mai înţeleaptă, deoarece regele s-ar împotrivi unei asemenea căsătorii.

Henrieta se tulbură, dar răspunse cu bărbăţie:

— Hotărârea mea a fost luată, doamnă, înainte de a vă

vedea; voi merge pe drumul datoriei şi al jertfei.

Contesa o trase pe fată la pieptul ei şi zise:

— Ştiu, dar mai ştiu şi că noi suntem bogaţi şi puternici.

— Puternici! replică Henrieta cu mândrie.

— Şi într-o zi vom şti să preţuim curajul şi dezinteresul dumitale.

— Recunoştinţa aceasta mi-o puteţi arăta acum, de îndată, doamnă.

— În ce fel?

— Vă rog să mă ascultaţi cu atenţie: inima mea e împărţită în două: jumătate i-am dat-o lui, iar cealaltă unei copile dragi de care am fost despărţită cu cruzime.

— Despărţită?

— Da, mi-a fost răpită şi rătăceşte acum pe străzile Parisului. Dacă sunteţi într-adevăr atât de puternici, vă rog să mi-o căutaţi. Îmi voi smulge din inimă dragostea şi voi pleca departe, voi dispărea fără urmă, vă jur!

— Dar pentru asta trebuie să-mi explici, să-mi dai semnalmentele.

— Fata are şaisprezece ani, e oarbă şi o cheamă Luiza.

Auzind numele, Diana tresări.

— Luiza! Numele acesta îmi este foarte scump. Să n-ai nicio grijă, sora dumitale va fi găsită.

— Luiza nu e sora mea, doamnă. Însă o iubesc ca pe o soră, chiar mai mult, pentru că ne-a salvat toată familia.

— Dar cum a putut să facă asta o sărmană oarbă?

— Tatăl meu a găsit-o pe treptele unei biserici.

— Cum a găsit-o? strigă contesa. O emoţie puternică pusese stăpânire pe ea. Te rog, spune-mi toată povestea acestui copil.

Henrieta povesti tot ce ştia cu privire la biata fată oarbă. Când sfârşi, doamna de Linières îi luă mâinile şi i le strânse cu căldură, aşa cum i le-ar fi strâns lui Michel Gérard.

— Ceea ce a făcut el a fost admirabil. Dar cum e cu acel ajutor neaşteptat?

— Când tata a aşezat-o lângă mine în leagăn şi i-a desfăcut scutecele, din ele au căzut două fişicuri cu monede de aur.

Diana de Linières era gata să se prăbuşească. Stătea cu braţele întinse, dar niciun cuvânt nu-i putea ieşi de pe buze.

— Şi împreună cu fişicurile, urmă fata, se afla un bilet pe care era scris: „Numele meu e Luiza. Iubiţi-mă!”

Diana se ridică, scoase un strigăt înăbuşit şi se sprijini de scaun să nu cadă.

— Dar ce aveţi, doamnă? întrebă Henrieta îngrijorată.

— Nu-i nimic, fata mea, răspunse nefericita mamă. Ce noroc a avut să fie găsită de nişte oameni de treabă. Dar continuă!

Henrieta îi povesti toată viaţa lor. Învinsă de emoţie, contesa o trase pe Henrieta la pieptul ei, copleşind-o cu sărutări.

— Ai o inimă de aur, fetiţa mea! înţeleg acum de ce te iubeşte Roger şi din acest moment te iubesc şi eu.

— Atunci, se grăbi fata să o întrebe, mă veţi ajuta s-o găsesc?

— Fireşte!

În clipa aceea Diana îşi aduse aminte de cerşetoarea oarbă al cărei glas o tulburase atât de mult şi zise:

— Spuneai că e oarbă?

— Da, doamnă, Luiza şi-a pierdut vederea.

— Cum s-a întâmplat asta?

Henrieta începu să povestească, dar deodată se opri. De afară se auzi un cântec îndepărtat. Se repezi la fereastră şi cu înfrigurare îşi ascuţi auzul.

Dar cântecul încetă. Henrieta continuă să povestească, însă era cu gândul în altă parte.

— Când s-a întâmplat această nenorocire? întrebă contesa.

— Acum doi ani. Luiza avea paisprezece ani.

Din nou se auzi cântecul, de data aceasta din ce în ce mai aproape şi mai lămurit. Henrieta, recunoscând glasul Luizei, scoase un ţipăt sfâşietor şi se repezi la uşă, strigând:

— Ea este, doamnă, ea este!

— Cum? Sărmana cerşetoare căreia i-am dat de pomană azi-dimineaţă este fii...

Diana nu avu timp să sfârşească. Henrieta o luase de mână şi o implora:

— Repede, doamnă, vă rog, repede!

Dar în clipa când să iasă, uşa se deschise brusc.

9

Să ne întoarcem puţin la contele de Linieres, în clipa în care Roger părăsea cabinetul după ce fusese ameninţat. Contele sună şi porunci servitorului:

— Să vină domnul Marest!

Când acesta intră, îi spuse:

— Ţi-am citit raportul şi am văzut că ai îndreptat unele greşeli ale subalternilor dumitale; e bine, deci, de acum încolo să-ţi iei singur răspunderea acestei afaceri.

Agentul se înclină.

— Domnule Marest, continuă contele, eşti sigur că Roger se găseşte acum la persoana aceea?

— Aproape sigur, Excelenţă. E ceasul când obişnuieşte s-o viziteze. Să mă duc să văd dacă e acolo?

— Nu, vom trimite pe altcineva. Vreau ca dumneata să nu părăseşti acest palat. Voi da ordin unui uşier să-ţi dea de veste când va sosi cavalerul; îl vei ruga cât se poate de politicos să mă aştepte.

— Şi dacă refuză?

— Nu are voie să refuze, zise contele autoritar, şi-l concedie.

Cavalerul sosi şi se hotărî să aştepte.

„Mi-ai dat o lecţie de împlinire a datoriei. Îţi voi da şi eu una, cavalere”, îşi repetă contele în gând.

Sună şi intră un uşier.

— Du acest plic ofiţerului de serviciu.

După câteva minute, uşierul îl anunţă pe ofiţer.

— Am nevoie de dumneata, îi spuse contele. Vei lua doi guarzi şi vei veni cu mine. Vă veţi urca într-o trăsură.

Dădu apoi ordin să se înhame caii la trăsura lui şi porniră cu toţii către mahalaua Saint-Honore. La un colţ de stradă opriră. Ofiţerul şi cei doi însoţitori se dădură jos şi

se apropiară de trăsura contelui. La numai câţiva paşi de casa în care poliţia voia să intre, bătrâna Frochard, ţinând-o de braţ pe Luiza, cerşea. Vestea sosirii prefectului în cartier se răspândi repede şi bătrâna se grăbi s-o ia la fugă, trăgând-o pe Luiza după ea. Contele de Linieres, urmat de ofiţer şi de cei doi guarzi, intrară în casa cu pricina şi urcară la etajul al patrulea. Fără să bată la uşă, contele intră cu ofiţerii şi guarzii în urma lui.

Văzându-l pe conte, Diana strigă înspăimântată:

— Soţul meu!

Henrieta nu-şi dădea seama ce se întâmplă, vrând doar să alerge după Luiza al cărei glas îl mai auzea încă. Contele însă i se puse în cale. Calm, cu o energie de fier, privea ţintă la Diana care lăsase ochii în pământ. Henrieta nu pricepea nimic şi striga implorând:

— Domnule, vă rog să mă lăsaţi să trec, altfel va fi prea târziu!

Domnul de Linieres o privi cu mânie. Văzându-şi soţia în aceeaşi cameră cu cea pe care o socotea amanta lui Roger, mândria lui se revoltă şi-l îndemnă la hotărâri aprige. Galben şi tremurând, se întoarse către ofiţer şi porunci:

— Fata să fie dusă la închisoare.

— Oh! nu face nimic, domnule, puteţi să mă închideţi... puteţi chiar să mă ucideţi, dar mai întâi să salvez biata făptură...

Ofiţerul şi cei doi guarzi se uitau emoţionaţi la ea, însă contele strigă:

— Executaţi ordinul!

Cei doi guarzi făcură un pas către Henrieta, însă ea se dădu înapoi şi se ascunse în spatele contesei. Diana o luă de mână şi, înaintând cu ea către conte, spuse:

— Dar cred că eu voi putea trece!

Prefectul făcu un gest poruncitor.

— Opriţi-vă, doamnă! Vă rog să-mi spuneţi ce căutaţi aici.

— Îţi voi explica mai târziu, dar acum lasă-mă să plec ca s-o găsesc.

Domnul de Linieres o privi sfredelitor şi, plin de mânie, întrebă:

— Despre cine vorbiţi, doamnă?

— Despre cine? Despre... despre...

Sfârşită de puteri, Diana se prăbuşi pe un scaun. Contele ordonă oamenilor s-o ia pe Henrieta. Cu toată împotrivirea fetei, o scoaseră afară. După aceea domnul de Linieres se apropie de contesă, o prinse de mâini şi-i

murmură:

— Nenorocito! Nenorocito!

Un gând îi străfulgeră prin minte, se repezi afară, coborî scara în goană şi porunci vizitiului să-l ducă acasă. Trăsura porni în galopul cailor.

Revenindu-şi în fire, cel dintâi gând al Dianei fu pentru Henrieta. Ce se întâmplase cu biata fată? Se apropie de fereastră şi văzu jos, în stradă, adunată multă lume care asistase la arestarea ei. Îşi aminti de Luiza şi prinzându-şi capul în mâini, ceru îndurare lui Dumnezeu. Coborî scara în neştire şi, ajunsă în stradă, auzi clevetirile celor adunaţi acolo.

— O stricată! spuse cineva. Bine face poliţia că ne scapă de astfel de ticăloase!

Diana simţea cum i se frânge inima la auzul unor asemenea vorbe. Dar urcă în trăsură şi în scurt timp ajunse acasă.

Roger îl aştepta nerăbdător pe unchiul său. Picard se uita la el cu coada ochiului, ghicind ce se petrece în sufletul lui. Se auzi un zgomot de trăsură – sosise domnul de Linieres. Roger se îndreptă spre el, dar privirea mânioasă a prefectului îl făcu să şovăie o clipă. Îşi reveni însă foarte repede.

— Domnule conte, am venit să vă aduc la cunoştinţă hotărârea mea neclintită. Conform dorinţei dumneavoastră, v-am aşteptat.

— Conform ordinului meu, domnule!

— Ordin? făcu Roger, gata să izbucnească. Se reţinu însă şi continuă: Domnule conte, am venit aici, hotărât pentru o ultimă explicaţie.

— Iar eu te-am chemat să-ţi comunic pentru ultima dată că trebuie să te supui dorinţei Maiestăţii Sale, stăpânul nostru.

— Nu voi îngădui nimănui să-mi poruncească atunci când e vorba de viaţa mea.

— Uiţi că regele poate dispune de ea.

— I-o ţin la dispoziţie. Decât să mă silească să-mi calc jurământul, mai bine îi ofer viaţa. Dându-i viaţa, voi putea să păstrez până la moarte dragostea pentru aceea care va fi în faţa lui Dumnezeu văduva mea.

— Nu voi îngădui, domnule, ca un Vaudrey să moară pentru o femeie uşoară. Nu te pot împiedica să fii nebun, dar şi eu mi-am luat toate măsurile pentru ca această nebunie să nu fie primejdioasă.

— Ce vreţi să spuneţi, domnule conte? întrebă Roger neliniştit. Şi apoi, nu îngădui să fie numită femeie uşoară

aceea care...

— Nu poate fi numită altfel o femeie care te-a îmbrobodit atât de tare încât să te facă să-ţi jertfeşti viitorul. Am uzat de dreptul meu de şef de familie şi de prefect şi am băgat-o la închisoare.

Un răcnet de fiară izbucni din pieptul lui Roger. Dar îşi reveni repede, gândind că unchiul lui voia numai să-l pună la încercare. Se apropie de el cu mâinile întinse şi zise emoţionat:

— Desigur, domnule conte, că vă răzbunaţi pentru că v-am reamintit despre unele datorii de onoare. Aţi izbutit să-mi pricinuiţi pentru o clipă durerea cea mai grozavă pe care o poate îndura inima mea. Deoarece cred că nu-i adevărat...

— Ceea ce am spus e foarte adevărat: am arestat-o şi, fără îndoială, o aşteaptă o pedeapsă foarte aspră.

Roger, dându-şi seama de realitate, strânse pumnii şi, ca un ieşit din minţi, alergă către uşă strigând:

— O voi scăpa! O voi scoate din închisoare, o voi scoate din iadul acela fără voia dumitale şi chiar fără voia regelui. O voi scoate chiar de-ar trebui să dărâm totul în calea mea.

Porni în goană, dar, când să iasă, un ofiţer, însoţit de

câţiva soldaţi, îi arătă mandatul de arestare. Roger, uluit, vru să se întoarcă la unchiul său, dar ofiţerul îi puse mâna pe umăr. Resemnat, tânărul zise:

— Te urmez, domnule. Dă-mi voie, însă, să dau câteva ordine valetului meu.

În câteva cuvinte, Roger îl puse la curent pe Picard cu arestarea Henrietei şi adăugă:

— Trebuie neapărat s-o vezi şi să-i vorbeşti, Picard!

— O voi vedea şi-i voi vorbi! răspunse cu hotărâre valetul.

— Să-i spui că şi eu sunt arestat, dar nu mă voi căsători cu altcineva şi, oriunde voi fi, inima mea va bate numai pentru ea.

— Bizuiţi-vă pe mine! răspunse Picard, tulburat.

Cavalerul se întoarse atunci către escortă şi zise:

— Sunt gata, domnilor!

De la fereastra cabinetului său, contele văzu cum Roger urca în trăsura care urma să-l transporte la Bastilia. După ce trăsura dispăru, el porni încet către apartamentul soţiei sale.

Partea a IV-a

Oricât ai fi de nefericit, există cineva mai nefericit

1

Închisoarea Salpetriere, construită sub Ludovic al XIII-lea, fusese destinată, la început, internării femeilor suferinde de boli venerice. Mai târziu, sub Ludovic al XV-lea, o parte a clădirii fu transformată pentru a servi drept spital de nebuni. Dar, odată cu înrăutăţirea moravurilor, începură să fie aduse aici şi femeile „uşoare”, precum şi cele vinovate de anumite delicte. Nu vom fi deci surprinşi să le găsim la Salpetriere pe toate cunoştinţele noastre din pavilionul Bel-Air care fuseseră nevoite să-şi schimbe toaletele de mătase cu uniforma închisorii: Floretta, Cora, Julia aşteptau acolo să fie judecate. O curte specială era rezervată hoaţelor şi femeilor de moravuri uşoare. Acolo fusese adusă şi Mariana, nefericita victimă a lui Jacques. Biata fată plângea mereu, cum plâng toate pocăitele, şi

izbuti încă de la început să câştige simpatia călugăriţelor care se îngrijeau de sufletele nenorocitelor. În noaptea arestării, Mariana se zbuciuma şi tremura, cuprinsă parcă de friguri. A doua zi, sora Genoveva, superioara, trimise s-o cheme pe Mariana.

— Am cerut să vină doctorul, îi zise, el va hotărî dacă trebuie să fii internată la infirmerie. Eu am aici rostul de a îndulci traiul celor care se căiesc şi vor să se îndrepte ca să-şi răscumpere greşeala.

— Nu e o greşeală, e o crimă, soră, vorbi Mariana. O crimă ruşinoasă! Numai prin umilinţă sper să-mi răscumpăr păcatul.

— Mai înainte de toate, roagă-te lui Dumnezeu, îi zise sora Genoveva. Apoi te vei spovedi judecătorilor, iar eu mă voi ruga Cerului să-ţi ierte greşeala.

Mariana izbucni în plâns.

— Soră, zise ea, cel mai mult am suferit din clipa în care nişte copile mi-au deschis ochii, două tinere fete pe care le-am întâlnit o singură dată. Cred că erau surori.

Şi Mariana istorisi superioarei întâmplarea din ajun. Auzindu-i spovedania, sora Genoveva se milostivi de biata fată şi o recomandă medicului care nu era altul decât cel care se interesase de Luiza şi care o îngrijea şi pe contesa

de Linieres.

Sora Genoveva prinsese atâta dragoste pentru Mariana încât se gândea cu inima frântă la pedeapsa care o aştepta pe biata fată. Reuşi să-l înduplece pe doctor să intervină prin relaţiile lui pentru uşurarea pedepsei ce urma să-i fie aplicată. Doctorul făgădui, deşi încercarea era foarte grea, dat fiind faptul că pedepsele ce se aplicau pentru furt la vremea aceea erau deosebit de aspre. Între timp sosiseră la închisoare şi fetele de la Bel-Air.

— Cât sunt de nenorocită! se tânguia într-una din zile Floretta, şezând pe bancă şi plângând.

— Nu deznădăjdui, domnişoară! îi spuse Mariana, apropiindu-se de ea şi luându-i mâinile.

În clipa aceea veni în curte sora Genoveva, care se grăbi să-l întâmpine pe doctorul care tocmai intra.

— Ah! Doctore, dac-ai şti cu câtă nerăbdare te-am aşteptat. Mi-ai făgăduit azi-dimineaţă că mi-aduci o veste bună. Ai izbutit?

— Pe deplin.

— Lăudat fie Domnul!

Se întoarse către grupul deţinutelor şi o chemă pe Mariana.

— Vino încoace, Mariana. Uite-l pe doctorul pe care va

trebui să-l respecţi şi să-l iubeşti toată viaţa pentru ceea ce a obţinut pentru tine. Ţi-a cerut şi chiar ţi-a obţinut iertarea.

— Da, însă mulţumirile se cuvin surorii Genoveva, care a avut ideea să mă îndemne s-o fac. Spunând acestea, scoase din buzunar un plic cu peceţi pe care-l înmână superioarei.

Mariana căzu în genunchi în faţa surorii Genoveva:

— Binefăcătoarea mea, mama mea!

— E timpul să intrăm, draga mea; astă-seară vei fi liberă şi să nu uiţi că am garantat pentru dumneata.

— Nu, soră, nu voi uita!

Pe când deţinutele se întorceau în săli, se auziră dinspre infirmerie ţipete de femei. Sora Genoveva porni în grabă într-acolo. Era fata care fusese adusă în urmă cu două zile şi care delira.

În clipa aceea se smulse din mâinile infirmierelor şi se repezi în curte. Era Henrieta.

— Lăsaţi-mă! striga ea. Vreau să plec de aici, să ies!

Când o zări, Mariana exclamă:

— Dumnezeule, ea e!

Henrieta alergă către sora Genoveva. Văzând-o în ce hal era, aceasta încerca s-o liniştească. Doctorul interveni şi

el:

— De ce ai părăsit patul fără voia mea?

— Domnule doctor, m-am făcut bine şi vreau să ies. Vă rog, vă implor, daţi ordin să mă lase să plec.

— Nu se poate, copila mea! Asemenea ordine nu poate da decât cineva care e mult mai puternic decât mine.

— De ce, nu sunt într-un spital?

— Într-un spital care e şi închisoare.

— Închisoare! exclamă Henrieta disperată. Dar ce-am făcut ca să fiu închisă aici?

Sora Genoveva lăsă capul în jos. Doctorul, emoţionat, i se adresă:

— Boala aceasta numai dumneata o poţi vindeca, soră.

— Am văzut multe vinovate, dar ca aceasta niciuna.

— Dar nu e vinovată, soră! interveni ferm Mariana.

— O cunoşti? întrebă superioara, mirată.

Mariana îi reaminti atunci tot ce-i povestise cu privire la cele două surori. Sora Genoveva era uimită peste măsură.

— Şi soarta a vrut s-o regăseşti aici.

— E victima unei greşeli, cu siguranţă. Sunt în stare să jur pentru sufletul ei curat care n-a putut fi mânjit nici măcar cu un gând vinovat. Şi întorcându-se către Henrieta: Mă mai recunoşti, domnişoară? îţi aminteşti... de curând...

într-o seară, o femeie care voia să moară... pe cheiul Senei...

— Dumneata eşti! exclamă Henrieta. Vai, atunci eram împreună cu Luiza.

— Am istorisit surorii Genoveva că sora dumitale e un înger tot atât de neprihănit ca şi dumneata, pe care te socotesc nevinovată.

— Da, soră, sunt nevinovată. Jur!

— Dar pentru ce-ai fost adusă aici şi din ordinul cui?

— Din ordinul contelui de Linieres, răspunse atunci cineva care apăru în faţa lor.

Superioara, surprinsă că o persoană străină poate intra în curtea închisorii, întrebă:

— Cine sunteţi, domnule, şi cum aţi pătruns aici?

— Sunt primul valet al Excelenţei Sale prefectul de poliţie.

Într-adevăr, era Picard.

După ce cavalerul de Vaudrey fu închis la Bastilia, credinciosul servitor îşi făuri un plan cu ajutorul căruia nădăjduia să-şi poată servi stăpânul. Sub un motiv oarecare, se prezentă contelui şi arboră o mutră amărâtă, cum se potrivea unui servitor care ţinea la stăpânul său.

— Ei, Picard, vezi unde a ajuns cavalerul din pricina

încăpăţânării sale?

— Domnul conte a fost aspru. Drept, dar cam aspru.

— Cavalerul va rămâne la Bastilia până când va consimţi să se supună dorinţei regelui.

— Şi ce anume a poruncit Maiestatea Sa?

— Să se însoare cu o fată vrednică de el.

— Rău a făcut domnul cavaler că n-a ţinut cont de părerile dumneavoastră.

— Orice ar fi şi orice s-ar întâmpla, hotărârea mea nestrămutată este de a face să dispară fiinţa aceea primejdioasă. Va fi deportată în Louisiana.

— Şi când va pleca? Dacă-mi daţi voie să întreb.

— Cu primul convoi, adică peste câteva zile. Voi da ordinele cuvenite. Şi contele de Linieres începu să scrie în timp ce Picard se gândea cu inima frântă la Roger. Cum ar putea să-i dea de veste?

La chemarea contelui apăru un uşier căruia i se înmână un plic cu ordinul de a fi predat comandantului de la Châtelet. După aceea începu să se plimbe prin odaie, mormăind:

— O să stea la închisoare până se va supune.

— Dar n-o să-l lăsaţi pe cavalerul nostru să putrezească pe paiele unei celule, domnule conte.

— L-am recomandat în mod deosebit guvernatorului, are o celulă ca şi o odaie, i se aduce din oraş tot ce pofteşte. Aşa că vezi, nici vorbă nu poate fi de paie putrezite.

Picard ascultă cu luare-aminte cuvintele contelui, se linişti şi, întors în camera lui, puse la cale planul evadării lui Roger, care la rândul său trebuia s-o scoată pe Henrieta. Nu se înfricoşa şi nici nu i se păru cu neputinţă să-l înfrunte pe prefect. Trebuia înainte de toate să ajungă la Salpetriere şi s-o vadă pe Henrieta.

— Cum, glăsui superioara, fata asta a fost adusă aici din ordinul domnului de Linieres?

Picard se prefăcu foarte înduioşat.

— Vai, soră, situaţiile impun câteodată cruzimi.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Când se întâmplă ca un tânăr de rang să se îndrăgostească de o fată săracă, se impune salvarea onoarei familiei.

Sora Genoveva lăsă privirea în jos; înţelesese ce anume împrejurări duseseră la arestarea fetei. Henrieta se grăbi însă să şteargă impresia proastă lăsată de vorbele lui Picard.

— Dar n-am refuzat eu oare mâna pe care mi-a oferit-o cavalerul de Vaudrey?

— Aşa este, soră!

În clipa aceea, în curte îşi făcu apariţia Marest.

— Am adus lista condamnatelor pentru deportare în Louisiana. Să daţi dispoziţiile necesare! Urmează să fie îmbarcate, vă rog, soră.

M a rest se îndepărtă, dar avu timp să-l zărească pe Picard care stătea de vorbă cu Henrieta şi cu Mariana. Surorile şi doctorul veniră lângă superioară care, emoţionată, începu să citească lista. Un ţipăt uşor îi scăpă de pe buze, iar privirea îi trecu de la chipul îngrozit al medicului la cel al Henrietei.

— Sărmană copilă! murmură ea.

Henrieta înţelese despre ce era vorba şi, înnebunită de durere, strigă:

— Sunt condamnată, sunt pierdută!

În timp ce credinciosul servitor strângea pumnii de furie, Henrieta era dusă pe braţe la infirmerie.

— Ah! stăpânul meu, prefectul, s-a ferit de mine. A avut neobrăzarea să-mi pună la îndoială fidelitatea. Lasă că-mi plăteşte el asta!

Şi o luă la goană către poartă, ieşind ca o furtună din curtea închisorii, îndreptându-se spre Bastilia.

2

În calitate de valet al prefectului, Picard avusese prilejul să viziteze adesea Bastilia şi îşi spunea ce folositoare fuseseră acele vizite care-i dădeau acum putinţa să cunoască toate intrările şi locurile închisorii. Ajuns la capătul străzii Saint-Antoine, începu să se plimbe cu paşi mari prin faţa unei intrări dosnice, gândindu-se, cu îngrijorare, că avea numai cinci zile la dispoziţie pentru a pune totul la cale. Întâmplarea îi veni în ajutor. Zări un gardian pe nume Rumignac, care tocmai ieşea pe portiţa aceea ascunsă şi apropiindu-se de el, îl întrebă vesel:

— Şi zi aşa, o ştergi prin dos? Mulţi din pensionarii dumitale ar da nu ştiu cât să poată face la fel.

— Cred şi eu. Mai ales acela cu numărul două sute cincisprezece.

— Două sute cincisprezece? Dar cine-i ăsta?

— E cavalerul de Vaudrey. E atât de amărât, săracul! Ce mare crimă o fi făptuit?

— O crimă absolut monstruoasă: şi-a permis să se îndrăgostească nebuneşte.

— Şi numai pentru atâta lucru a fost închis la Bastilia? Sau te pomeneşti că s-a îndrăgostit de regină?

— Nu, a făcut ceva şi mai grav: a uitat din ce familie face parte şi s-a apucat să iubească o fată din popor pe care vrea cu tot dinadinsul...

— Să şi-o facă amantă.

— Dacă n-ar fi decât asta, tot n-ar fi nimic, dar vrea s-o ia de nevastă. E nebun de legat! N-are decât să putrezească aici, la Bastilia, ca orice criminal, dacă nu vrea să se lecuiască de boala care a dat peste el. Unchiul lui a hotărât să-l lase la închisoare până ce...

— Dar de ce eşti atât de întărâtat împotriva unui arestat care cred că nici n-o s-o mai ducă mult? Nu mănâncă nimic, bea numai apă, deşi îi dau de mâncare împărăteşte.

Picard se gândi să se folosească de faptul că gardianul avea chef de vorbă şi zise:

— Cu câtă îndemânare şi pricepere a putut s-o şteargă Latude.

— Cunosc eu unul care a şters-o şi mai uşor.

— Cine? Ia povesteşte-mi şi mie cum.

— Îţi povestesc, dar nu aici, în stradă. Tocmai doream să te poftesc la un păhărel. Dar nu la cârciumă, că nu şade frumos. Îţi ofer ospitalitatea unui om sărac, dar cumsecade, domnule Picard.

Cei doi porniră şi, ajungând în faţa unei căsuţe,

gardianul deschise uşa, poftindu-l pe Picard să intre. Soţia lui Rumignac se ivi în pragul odăii care servea şi de dormitor şi de sufragerie. Cina gardianului era pregătită.

— Ia loc aici, în faţa mea, spuse el binevoitor, iar tu, nevastă, adu un pahar pentru domnul Picard care e, cum să spun, omul de încredere al domnului prefect de poliţie.

Biata femeie se înclină până la pământ.

Dădură pe gât un pahar, apoi Rumignac începu:

— Voiai să ştii cum am evadat? Tot aşa cum am evadat din temniţa în care mă băgaseră ticăloşii de englezi. Am plecat ziua în amiaza mare pe poarta din faţă. M-au văzut, dar nu m-au recunoscut. M-am priceput să mă strecor ca o şopârlă.

— E un adevărat noroc că te-am întâlnit.

— Păi de ce?

— Te pomeneşti că am vreodată nevoie.

— Dacă am să port cheile la brâu ca acum, îţi va fi foarte greu.

Într-adevăr, Picard nu-şi mai lua ochii de la legătura de chei de la brâul gardianului.

— Băgasem de seamă, continuă gardianul, că duminica, paznicul, după ce aducea ciorba de seară, se grăbea să plece, aşa cum se face, de altfel, şi la noi la Bastilia. Se

ducea să joace table cu soldaţii lui. Am luat hotărârea s-o şterg într-o asemenea zi de duminică, ia spune, tragi tabac?

Picard nu ştia ce să răspundă, aşa că o scăldă:

— Depinde, după împrejurări.

— Ei bine, domnule Picard, trebuie să înveţi să tragi tabac pentru ca să ai întotdeauna tabachera plină.

— Nu pricep.

— Cum îţi spuneam, duminica e cea mai desăvârşită linişte la noi. Comandantul îi pofteşte la masă pe toţi ofiţerii şi nu vrea să fie deranjat pentru nimic în lume. În consecinţă, ora prânzului e cea mai prielnică. Gardianul vine cu ciorba arestatului. Când să se apropie, îmi umplu mâna cu tabac. El intră, dar are amândouă mâinile ocupate cu castronul şi pâinea întruna, iar în cealaltă, gamela cu apă. Îi azvârl tabacul în ochi, el scapă din mână totul, din cauza usturimii, iar eu mă reped la el să-l împiedic să strige. Aveam pregătită pentru asta o basma. Din cearşafurile patului răsucisem dinainte nişte funii cu care i-am legat mâinile şi picioarele. M-am îmbrăcat în hainele lui, i-am luat cheile şi, pentru mai multă siguranţă, l-am închis în celulă. Aşa am ajuns la prima poartă, dar fiind duminică, soldaţii şedeau cu toţii la corpul de gardă şi

jucau table. Santinela de la poartă se uita la ei cum jucau. Aşa e pretutindeni, crede-mă, şi la Bastilia. Am trecut nepăsător pe lângă santinelă şi am ieşit în gangul care dădea în curtea exterioară. Fără să-mi pese de paznicii care se plimbau prin curte, m-am îndreptat foarte sigur pe mine către poartă pe care am deschis-o.

— Cu care cheie?

— Uite cu asta! Şi gardianul, în focul povestirii, scoase o cheie din legătura de la brâu. Ei uite că m-am prostit. Ţi-am arătat cheia de la poarta noastră, ca şi cum ar fi fost vorba chiar de ea.

Picard se uită cu cea mai mare luare-aminte la cheie.

— Aşa, prietene, spune gardianul, acum eşti la fel de priceput ca şi mine, numai că mie mi s-a cam uscat gâtlejul povestind.

— Lasă că aduc eu o sticlă, prietene.

— Te pomeneşti că de cel de la domnul prefect?

— Chiar aşa. Eu am toate cheile stăpânului meu.

Valetul îşi făurise un plan şi continuă discuţia:

— Vezi că domnul de Linieres are o mare încredere în mine. De treizeci de ani, de când sunt în slujba lui, m-a tratat ca pe un membru al familiei. N-are niciun secret faţă de mine şi adesea mă ia ca sfetnic. Chiar în cazul

cavalerului de Vaudrey, eu l-am sfătuit să procedeze fără milă. S-a lăsat cam greu la început, dar am aranjat eu aşa ca să fie surprins cu ibovnica între patru ochi şi atunci domnul de Linieres nu a mai stat la îndoială.

— Sărmanul băiat!

— Ce, sărmanul? Eu i-aş lăsa...

— Să moară de foame?

— Asta nu; dimpotrivă, trebuie să găsim un mijloc să-l silim să mănânce. E singurul moştenitor al familiei şi nu putem îngădui să se stingă. Parcă aşa ziceai, că nu vrea să mănânce. Ce-ar fi să-i aduc câteva sticle de vin din pivniţa unchiului?

— Asta nu merge. N-am voie să i le dau.

— Aşa e, datoria înainte de toate. Dar eu tot o să le aduc, pentru dumneata.

— Pentru mine? Nu pot primi.

— Voiam să spun că le voi depozita aici şi de câte ori voi veni să te vizitez, vom destupa o sticlă.

— Ei, aşa mai merge.

— Iar cât despre arestatul nostru, principalul lucru e să-l facem să mănânce.

— Dar cum?

— Asta las-o pe seama mea. Ştiu un fel de plăcintă după

care se înnebuneşte. Îi aduc eu una, bineînţeles cu învoirea prefectului. Dar sigur arestatul o va refuza.

— Şi ce facem atunci?

— Îi vei spune că e din partea...

— Dumitale.

— Aş! Ştie că sunt credincios stăpânului meu şi-mi poartă pică, aşa că o să-i spui că e din partea... stai să mă gândesc... până mă întorc cu plăcinta găsesc eu ce să spunem. Şi, dacă ai să faci treaba asta, ai să-ţi atragi favoarea prefectului. Domnul conte nu vrea să pară că se înduioşează, aşa că noi, procedând în felul acesta, îi uşurăm sarcina.

Încredinţat că dăduse lovitura, Picard se ridică:

— Ei drăcie, dar ştiu c-am întârziat! Domnul prefect aşteaptă să-i dau raportul despre ce-am făcut. La revedere, pe diseară, prietene Rumignac! Cred că domnul prefect îmi va încredinţa o scrisoare pentru comandantul Bastiliei. Cu acest prilej, am să aduc sticlele şi plăcinta.

— Vezi însă să fii aici înainte de ora opt, pentru că la opt şi jumătate intru în slujbă.

— Bine, voi fi aici la ora opt.

3

Ajuns în stradă, Picard constată că mai avea două ore până la opt. Hotărî să se grăbească şi porni pe drumul cel mai scurt către palatul contelui. Ajuns acolo, urcă în mansarda lui, care era o adevărată cameră de burghez, se trânti în fotoliu şi începu să chibzuiască. În primul rând, îşi zise el, trebuie să cobor în pivniţă şi să mă îngrijesc de vin. „Pivniţa” era un ungher al odăii unde se aflau câteva sticle luate „cu împrumut” din adevărata pivniţă a stăpânului. Apoi, continuă Picard monologul, trebuie să-l hotărâm pe cavaler să mănânce. În acest scop îi vom scrie o scrisoare pe care prietenul meu Rumignac i-o va înmâna fără să ştie. Şi Picard scrise următoarele rânduri:

Domnule cavaler, nu vă pierdeţi curajul, ceasul salvării se apropie. Duminică, spre seară, îl voi însoţi în închisoare pe gardian, pe care-l voi închide în locul dumneavoastră. Vă rog să nu refuzaţi mâncarea, căci aveţi nevoie de putere şi energie. Când veţi fi liber, vom găsi un mijloc s-o scăpăm pe domnişoara Henrieta.

Puse biletul într-un plic, îl vârî în buzunar şi plecă la birtaşul din apropiere, Cyril Balandier, un om foarte cumsecade. Cum îl zări, birtaşul îi ieşi în întâmpinare.

— Cu ce vă putem servi?

— Deocamdată cu nimic, vreau să stau de vorbă niţel cu dumneata.

— Cu plăcere.

— Ştii că am o nepoată încântătoare, şi dacă nu ştii, afli acum. O cheamă Eulalie Vermuillet şi se mărită peste puţin timp. Astă-seară are logodna şi se va da o masă la care fiecare vine cu mâncarea lui de acasă.

— Şi v-aţi gândit la vestita mea plăcintă?

— Întocmai. Dar trebuie să mai ştii că am pus rămăşag că plăcinta le va plăcea cel mai mult tinerilor logodnici şi mi-e teamă să nu mai aducă cineva una la fel, comandată tot la dumneata. Am eu un mijloc sigur. Posed în Beauce o fermă destul de mărişoară. M-am gândit (şi scoase din buzunar plicul) să bag în plăcintă titlul de proprietate al fermei...

— În felul ăsta câştigi la sigur, domnule Picard, se grăbi să-l întrerupă birtaşul.

— Dar aş vrea ca plicul să nu fie prea la suprafaţă, ştii...

— Nimic mai simplu: îl vom înveli într-o bucată de pergament şi-l voi aşeza chiar la fundul plăcintei.

Treaba fiind aranjată, Picard plecă şi se întoarse la ceasul când plăcinta fu gata. O luă, urcă într-o trăsură şi porni către locuinţa lui Rumignac.

Valetul îşi dădea seama că trebuie să întreţină gardianului iluzia că Roger îl urăşte şi izbuti prin tot felul de poveşti să-l convingă de sentimentele pe care stăpân şi slugă le aveau unul pentru altul.

— Şi acum, trebuie neapărat să-l facem pe domnul cavaler să mănânce plăcinta. În familie este o tânără fată...

— Şmecher mai eşti! zise gardianul care se îmbătase în lege.

— Tânăra îmi e nepoată şi soră de lapte a cavalerului. Dacă-l vom convinge că plăcinta e de la ea, cred că vom izbuti.

— Ce trebuie să-i spun?

— Să-i spui că e din partea celei pe care o iubeşte cel mai mult, de la sora lui de lapte, domnişoara Henrieta Gérard, nepoata mea.

— Am înţeles. Mă duc chiar acum. Cred că ne vom revedea curând.

— N-aş putea să spun, zise Picard nepăsător. Numai dacă domnul prefect mi-ar da o însărcinare specială pentru nepotul lui. Şi din câte am înţeles eu, azi de dimineaţă, contele ar cam dori să corespondeze direct cu nepotul său.

— S-ar putea, firește, dar numai dacă scrisoarea e prevăzută cu pecetea prefectului.

— Bine. Voi comunica Excelenței Sale și, dacă va dori să-i scrie, să procedeze cum se cuvine.

Picard plecă bucuros nevoie mare, încredințat că Roger va citi biletul. La rândul său, Rumignac era foarte mulțumit de prietenia cu valetul.

— Vezi tu, îi spuse nevestei, e bine să întreții legături cu omul acesta, cu atât mai mult cu cât nu mă costă nimic, i-oi duce și eu din când în când arestatului câte o mâncărică mai bună, mai ales că e închis mai mult în glumă, de vreme ce comandantul și ofițerii se poartă cu el cât se poate de respectuos.

Peste o oră, Rumignac intră în celula lui Roger care ședea pe jos, cu capul în mâini, atât de preocupat că nici nu auzise ușa deschizându-se. Surprins, Roger ridică privirea și văzu fața surâzătoare a paznicului. Roger se uită mirat la el, mai ales când observă că, alături de mâncarea obișnuită, aducea și o plăcintă pe care o puse pe masă, spunând:

— Știu că domnul cavaler nu se împacă prea tare cu mâncarea de pe la noi. Dac-aș fi om cu dare de mână, v-aș servi o masă împărătească.

— Dar ce zor ai să te ocupi de mine?

— Vă rog să mă iertaţi, dar, vedeţi, am făgăduit în ascuns să vă dau...

Roger deveni brusc atent. Bănui o lucrătură de-a lui Picard.

— Ai să-mi dai ceva? Spune!

— E cineva care se interesează de domnul cavaler şi de stomacul Domniei Sale.

— Ce vrei să spui? Dacă e vorba de mâncare, te poţi căra de aici cu ea cu tot.

— Iertaţi-mă, dar am uitat să vă spun că plăcinta care vă place atât de mult vine din partea...

— Nu vreau să ştiu de la cine vine.

— Dar ce-o să spună biata fată?

— Care fată?

— Păi, domnişoara Henrieta Gérard, nepoata lui Picard, sora dumneavoastră de lapte.

— Dar spune-mi, prietene, cum te cheamă?

— Rumignac, domnule!

— Ei bine, domnule Rumignac, primesc plăcinta şi-ţi făgăduiesc că o voi mânca.

Abia se depărtă gardianul, că Roger scormoni repede în plăcintă, descoperi biletul şi-l citi cu înfrigurare.

— Aşadar, zise el, e vorba de libertatea mea şi de salvarea Henrietei. Fii fără grijă, dragă Picard, sunt în stare de orice sforţare.

4

În vremea asta, biata Henrieta îndura la Salpetriere un adevărat calvar. Nenorocita leşinase, dar, în urma îngrijirilor, îşi revenise: acum privea la lumea adunată în jurul ei. Medicul îi luă pulsul:

— Nu e nimic. Un simplu leşin, a trecut.

— Cum te simţi, domnişoară? întrebă Mariana.

— Acum înţeleg foarte bine că sunt clipe în viaţă când ai vrea să mori.

— Să nu mai spui aşa ceva! Adu-ţi aminte de vorbele pe care mi le-ai spus atunci.

— Dar nu nenorocirea mea mă îngrozeşte.

Mariana îl lămuri pe doctor.

— Are o soră oarbă, al cărei singur sprijin este ea.

— Biata fată! murmură medicul.

— O găsisem, domnule doctor, chiar în clipa arestării. I-am auzit glasul şi am zărit-o cerşind în zdrenţe. Dar m-au împiedicat să mă duc la ea. Unde o fi acum? Vai! Am

pierdut-o pentru totdeauna.

Nenorocita izbucni în plâns. Mariana se depărtase chemată de o soră.

— Ai răbdare, fata mea, spuse doctorul. Mi se pare că am întâlnit-o şi eu pe sora dumitale. Nu-i aşa că are părul blond şi ochii albaştri? însoţitoarea ei îi spunea... ia stai!... Luiza.

— Da, da, ea e!

— O cunosc pe femeia care o însoţea. O cheamă Frochard şi a fost de multe ori la mine la spital.

Mariana care se înapoiase, auzind numele, spuse repede:

— Cerşetoarea Frochard? O cunosc şi eu. E mama lui Jacques. Dacă e aşa, atunci ştiu unde se găseşte sora dumitale. Într-o dărăpănătură de pe strada Lourcine.

— Voi putea deci să-mi găsesc sora. Vai! Dar am uitat că mă vor deporta.

— Să n-ai nicio teamă, domnişoară. Nu vei pleca, spuse Mariana cu o voce hotărâtă.

Doctorul se uită mirat la ea.

În clipa aceea o dubă mare opri în faţa porţii. Henrieta o văzu şi zise:

— Asta e trăsura care mă va transporta...

Medicul şopti la urechea Marianei:

— Spuneai că nu va pleca. Dar este imposibil.

— Fie-vă milă de ea, domnule doctor!

— Mi-e milă, dar ce pot să fac?

— Ajutaţi-mă!

— Dar cum?

În acest timp, Marest se afla în sala deţinutelor, cu lista în mână, aşteptând să se termine operaţia adunării şi transportului condamnatelor la închisoarea de unde urmau să plece în exil.

— Soră, se adresă el superioarei, toate deţinutele de pe listă sunt aici?

— Nu, domnule, nu sunt toate. Mă duc s-o chem şi pe...

— Îmi dai voie să le aşez pe două rânduri? o întrerupse el.

— Poftim.

Cercetând lista, spuse:

— Lipseşte una, Henrieta Gérard.

Mariana, apropiindu-se, răspunse:

— Eu sunt.

Henrieta o auzi şi dădu să strige, dar doctorul o strânse de mână, rugând-o să tacă.

Mariana o văzuse însă pe Henrieta luându-şi rămas-bun

de la călugăriţe ca şi cum s-ar fi pregătit de plecare şi atunci îi adresă lui Marest următoarea rugăminte:

— Domnule, îmi dai voie să-mi iau un ultim rămas-bun?

Henrieta, în ciuda sfatului doctorului, nu voia să primească jertfa Marianei şi-i zise încetişor:

— Nu se poate. Ceea ce vrei să faci e prea mult! Nu pot să primesc.

— Dar nu pe dumneata te salvez, ci pe mine însămi. Rămânând în Franţa, când voi ieşi de aici îl voi revedea din nou pe Jacques şi atunci sunt pierdută pentru totdeauna. Dar dumneata trebuie să-ţi salvezi sora.

Amintirea surorii ei avu efectul scontat. Profitând de momentul prielnic, Mariana strecură în mâna Henrietei scrisoarea de graţiere pe care o primise.

Sora Genoveva venise să facă o ultimă verificare a acelora care urmau să plece.

— Soră, i se adresă Marest, vă rog să controlaţi lista şi să atestaţi identitatea persoanelor.

Începu apelul. Marest striga numele fiecăreia pe rând şi, ajunse în sfârşit şi la Henrieta. Fără să şovăie nicio clipă, Mariana făcu un pas înainte, privind-o rugător pe soră. Doctorul adresă surorii aceeaşi rugăminte mută. Marest aştepta răspunsul. Mariana mai făcu o ultimă încercare:

— Maică! Maică! exclamă ea, căzând în genunchi. Binecuvântează-mă, pentru că pedeapsa aceasta purifică pe vinovată.

Marest deveni nerăbdător. Atunci sora Genoveva, care nu minţise niciodată, întinse mâinile către Mariana şi spuse, ridicând privirea către cer:

— Da, ea e Henrieta Gérard.

Strângând-o în braţe pe Mariana, cuvioasa femeie plângea, rugându-se lui Dumnezeu să-i ierte păcatul.

Poarta fu deschisă şi Mariana alergă să-şi ia locul în convoi.

Sora Genoveva ridică privirea către medic, care o susţinea pe Henrieta, şi cu ochii scăldaţi în lacrimi, mărturisi:

— Vai, doctore, e prima minciună din viaţa mea.

— În cer va fi socotită printre virtuţi.

Convoiul nenorocitelor deportate plecase. Toţi cei rămaşi erau tăcuţi. Doctorul o luă de mână pe Henrieta şi, apropiindu-se cu ea de sora Genoveva, îi declară:

— Ai salvat o nevinovată, soră. E rândul meu acum să salvez o biată victimă.

Henrieta căzu în genunchi, făgăduind să se roage toată

viaţa pentru cea care-i înlesnise să-şi regăsească sora.

Ieşind din cabinetul prefectului, căruia îi dăduse raportul, Marest se lovi nas în nas cu Picard.

— Ce mai e nou, domnule Marest? Cum l-ai găsit pe stăpânul meu? Mai liniştit?

— Cred şi eu. De vreme ce a scăpat de aceea care-i stătea în cale! Am urcat-o în duba femeilor care urmează să plece chiar azi în Louisiana.

Picard întoarse spatele ca să nu se trădeze. Voia neapărat să intre la prefect, dar nu găsea un pretext. Aşteptă la uşă până când acesta ieşi.

— Ce cauţi aici?

— Aşteptam o poruncă a Domniei Voastre.

Contele stătu o clipă pe gânduri, apoi îl chemă în cabinet.

— Am auzit lucruri nu prea bune despre cavaler. După cât se pare, e foarte amărât şi nu vrea să mănânce.

— Nu i-o fi foame, răspunse Picard prefăcut.

— Asta nu se poate! Nu vreau ca nepotul meu să întindă prea mult coarda. Credeam că aplicându-i un tratament mai blând la Bastilia va reveni la sentimente mai bune. A refuzat să ceară iertare comandantului Bastiliei, chiar mai mult, a refuzat să se ducă la chemarea acestuia. Dar aş

vrea să mai încerc o dată, pentru ultima oară...

— Mă gândesc că ar fi bine să-i scrieţi.

— Să-i scriu, eu? După toate câte mi-a făcut?

— Aveţi dreptate, domnule conte. Ar fi prea mult din partea dumneavoastră. Însă dacă aţi vrea să ţineţi cont de durerea doamnei contese, care, după cât se vede, e foarte suferindă, poate că în acest caz, o scrisoare de la...

— Bine! zise contele, îi voi scrie.

— Şi, dacă n-aveţi nimic împotrivă, îi duc eu scrisoarea. Pentru că eu i-aş putea spune ceva care să-l hotărască să facă orice numai să iasă din închisoare.

— Bine! O scriu chiar acum. Te chem mai târziu.

După ce Picard plecă, contele îşi dădu drumul:

— Diana e bolnavă, dar de ce? Nu pricep slăbiciunea asta faţă de Roger. Şi ce căuta la fata aceea? Tăcerea ei mă exasperează.

Cineva ciocăni la uşă. Era camerista Dianei care venise să anunţe sosirea doctorului.

5

Aflând de la Marest că Henrieta plecase, Picard socoti că

nu mai are rost să se ducă la Salpetriere. Se apropia însă ziua hotărâtă. Era sâmbătă. „Ce-i de făcut?” se întrebă Picard. „Nu şi-o fi schimbat gândul domnul conte?”

Adevărul era altul. Contele scrisese scrisoarea, dar starea contesei se înrăutăţise în aşa măsură, încât uitase să-l mai cheme pe Picard. Doctorul îi spusese că agravarea stării contesei se datorează şocului unei emoţii. Abia după câtva timp, contele îşi aminti de scrisoare şi trimise după valet.

Credinciosul servitor alergă într-un suflet.

— Uite scrisoarea, îi zise domnul de Linieres. Este nevoie de autorizaţia comandantului ca să poţi intra. O simplă formalitate.

— Să plec chiar acum?

— Azi e prea târziu.

— Atunci mă voi duce mâine.

Picard ieşi. Era foarte mulţumit. Ajungând în odaia sa, începu să vorbească de unul singur: „În primul rând tabachera, două funii şi un căluş”.

A doua zi, înarmat cu toate obiectele acestea şi cu scrisoarea, plecă. Deodată îşi aduse aminte că Roger trebuie deghizat. Un gând îi fulgeră prin minte. Intră într-o farmacie şi, ţinându-se de falcă, începu să se vaiete:

— Repede, vă rog, domnule, daţi-mi ceva să-mi leg obrazul că mă doare măseaua de mor. Farmacistul îi dădu o faşă lungă, pe care şi-o înfăşură în jurul obrazului. Plăti şi plecă. Aşa cum arăta, nimeni nu l-ar fi recunoscut. Ajuns în faţa santinelei de la Bastilia, scoase scrisoarea şi i-o arătă. I se dădu drumul imediat. Porni către corpul de gardă şi se adresă ofiţerului de serviciu:

— Am onoarea să mă prezint: Picard, primul valet al domnului prefect de poliţie. Domnia Sa m-a însărcinat să predau personal scrisoarea aceasta domnului cavaler de Vaudrey.

Ofiţerul se grăbi să-i dea drumul înăuntru. Când intră pe gang, Rumignac îl recunoscu imediat după îmbrăcăminte şi-l întrebă:

— Dar ce s-a întâmplat, domnule Picard?

— Ei, ce să fie, pârdalnicele de măsele. N-am putut să stau în casă pentru că stăpânul m-a însărcinat să duc această scrisoare domnului cavaler de Vaudrey şi mi-a ordonat să i-o predau personal.

— Atunci trebuie să-i dăm de ştire domnului comandant.

În clipa aceea se auzi dangătul clopotului de la biserica închisorii: ofiţerii şi soldaţii se adunară repede, pe două rânduri. Comandantul trecu la câţiva paşi de Picard.

Rumignac se apropie de ofiţerul de serviciu şi-i spuse ceva în şoaptă. Ofiţerul vorbi cu comandantul, apoi se întoarse către gardian:

— S-a făcut, îi zise acesta lui Picard, vino cu mine la arestatul dumitale de operetă, care de câtva timp a început să mănânce şi să bea cât patru.

— Nu mai spune! Nici nu ştii ce bine-mi pare!

Porniră împreună şi după câteva clipe Rumignac se opri:

— Uite celula. Vrei să vezi ce face arestatul?

Prin ochiul de la uşă, Picard îl văzu pe cavaler stând cu coatele pe masă, cufundat în gânduri.

— Mă aşteaptă! zise valetul.

Auzind uşa deschizându-se, Roger se întoarse repede.

Zărindu-l pe Picard, se ridică. Dar la un semn al acestuia, se reaşeză. După ce Rumignac închise uşa, el se adresă mânios valetului:

— Ce vreţi de la mine?

Picard făcu o mutră care stârni râsul gardianului. Acesta zise respectuos:

— Domnul comandant a avut bunăvoinţa să-i îngăduie dumnealui să vă aducă personal o scrisoare. Domnul Picard e cam suferind şi s-a fâstâcit, aşa că vă rog să-mi daţi voie să vă înmânez eu scrisoarea. Dădu să apuce

plicul, dar în clipa aceea Picard, cu o mişcare fulgerătoare, vârî mâna în buzunar şi zvârli în faţa gardianului un pumn de tabac. Rumignac căzu în braţele cavalerului şi începu să geamă de usturime şi de furie. Fără să piardă vremea, valetul îi vârî căluşul în gură, iar cavalerul îi ţinu mâinile.

— Strânge cu nădejde! Mai bine patru noduri decât unul singur. Şi-i întinse cavalerului şi şnururile cu care gardianul trebuia legat cobză după ce avea să fie dezbrăcat.

Cât ai clipi, Roger îi scoase haina bietului gardian, iar valetul lega de zor, întrebând la fiecare nod:

— Nu-i aşa că sunt un elev sârguincios, prietene Rumignac? Dar nu te îngrijora, nu moare nimeni numai dintr-atât.

Mulţumit de felul cum lucrase Picard, cavalerul îi luă mâinile şi, strângându-i-le cu căldură, îi zise:

— Haide, prietene! De îndată ce voi fi liber, îţi voi arăta cum ştiu eu să fiu recunoscător!

— Domnule cavaler, nu vă grăbiţi! Până nu ajungem la capătul străzii St-Antoine, nu putem spune că suntem liberi.

— Ai dreptate, dar cum ieşim din Bastilia?

— Veţi vedea. Deocamdată mi-a trecut durerea de dinţi, aşa că-mi voi scoate bandajele. Şi mai trebuie să-l

dezbrăcăm cu totul pe dumnealui. E cam neplăcut. Dar asta e!

Roger se aplecă să-l dezbrace pe Rumignac. Când termină, Picard îl sfătui:

— Acum trebuie să vă dezbrăcaţi dumneavoastră. Trebuie să schimbaţi hainele cu mine. Eu le iau pe cele ale gardianului şi dumneavoastră pe ale mele. Şi mai trebuie să vă doară foarte tare dinţii.

Îi înfăşură bandajul în jurul fălcii şi, când totul fu gata, adăugă:

— Ca să preîntâmpinăm surpriza pe care ar avea-o vreun gardian ce ar privi în celulă, trebuie să-l facem pe Rumignac să dispară. Îl apucară de cap şi de picioare şi-l aşezară pe pat, acoperindu-l cu pături. Picard se cocoţă pe masă şi văzu că la ora aceea curtea era pustie. Căută în legătura cu chei, o găsi pe cea pe care i-o arătase gardianul şi o scoase. În clipa aceea se auziră paşi pe gang.

— Numai de nu i-ar trece prin minte să privească înăuntru, şopti Picard.

Cel care venea se opri o clipă în dreptul celulei, apoi se depărtă. Fără să mai stea pe gânduri, deschiseră uşa celulei şi, cu toată prevederea, privind în stânga şi în

dreapta, porniră pe gang, ajungând cu bine jos. Numai dinspre corpul de gardă se auzeau voci. Acum se apropia partea cea mai grea a operaţiunii: trecerea prin faţa santinelei. Dar santinela stătea cu spatele, privind la soldaţii care jucau table. Aveau de străbătut curtea principală pentru a ajunge la poartă. În dreptul ei, fugarii văzură o santinelă. Picard, fără să şovăie, o luă înainte ca şi cum i-ar fi arătat drumul camaradului său. Când să deschidă poarta însă, în curte se produse mişcare. Gardienii plecau la posturile lor. Unul dintre ei se îndrepta chiar spre poartă.

— Deschide! porunci Roger, pe un ton autoritar.

Picard se supuse, dar era galben ca ceara, fiindcă un moment se crezu pierdut.

— Ieşi şi încuie în urma ta, spuse cavalerul, strecurându-se pe poartă.

Dar în clipa aceea se auzi:

— Ei, Rumignac! Rumignac!

Ce era de făcut? Dacă nu răspundea era pierdut. Dacă răspundea, ar fi recunoscut.

— Fugiţi! spuse valetul stăpânului său. Fugiţi de dragul domnişoarei Henrieta! Eu voi căuta să scap cum voi putea.

Picard se întoarse să vadă de ce fusese strigat. Colegul

se oprise în mijlocul curţii şi-i făcu un semn:

— Lasă, nu te mai deranja. Îţi povestesc eu mai târziu.

Din doi paşi, valetul fu în stradă şi-l ajunse din urmă pe Roger.

— Suntem liberi, spuse el. Dar nu trebuie să alergăm, să nu atragem atenţia asupra noastră.

Auzindu-l pe cavaler că vrea să seducă la Salpetriere, Picard îl opri:

— Vai de mine, nu se poate! înainte de toate, trebuie să ne schimbăm hainele şi abia după aceea să mergem acolo.

Roger îşi dădu seama că avea dreptate. Se urcară într-o trăsură şi acolo Picard îi povesti stăpânului tot ce ştia.

— De ce n-ai rămas lângă Henrieta, aşa cum mi-ai promis? întrebă cavalerul cu asprime.

— Pentru că nu se putea. Marest cu oamenii lui erau acolo şi un singur cuvânt dac-aş fi spus, aş fi fost demascat.

— Acum ce mai putem face?

— Totul, absolut totul. Escorta unui convoi de deportare nu e prea numeroasă. Nu va fi greu s-o punem pe fugă sau s-o cumpărăm.

— Mi se pare o adevărată nebunie. Nu ne putem lua la bătaie cu agenţii forţei publice şi, chiar dacă am izbuti, pe

urmă ar trebui să fugim din Franţa.

— Ei, şi? Fugim şi gata! Lăsaţi-mă pe mine să lucrez! Mă voi informa cum stau lucrurile, apoi vom făuri planul.

— Bine! încuviinţă cavalerul.

Ajunseră în apropierea închisorii.

— Hai! Grăbeşte-te! spuse Roger, eu te aştept aici.

Nu avu mult de aşteptat, pentru că Picard se înapoie foarte repede.

— Nu ne rămâne nimic de făcut decât să pornim pe urmele convoiului pentru că duba a şi plecat.

— Bine, să pornim! Fă rost de cai, apoi află drumul cel mai bun şi să încălecăm fără zăbavă.

— Până într-un ceas totul va fi gata!

Peste un ceas erau pe drum. Merseră mult fără să dea de urma convoiului. Roger era deznădăjduit. În cele din urmă ajunseră la Havre şi, informându-se, aflară că o corabie aştepta în port, gata de plecare către golful Mexic, iar de acolo spre Louisiana. Căpitanul nu aştepta decât convoiul deţinutelor.

6

Să ne întoarcem la Henrieta, pe care am părăsit-o în clipa în care, prin mărinimia surorii Genoveva şi jertfa Marianei, fusese salvată.

— Soră, spuse ea, libertatea pe care mi-aţi redat-o o voi folosi pentru găsirea nefericitei mele surori.

Doctorul îi întinse o carte de vizită pe care scrisese ceva:

— Uite, copila mea, câteva indicaţii care-ţi vor folosi ca să găseşti casa cerşetoarei Frochard, dartrebuie să-ţi atrag atenţia că fata a intrat pe mâinile unei ticăloase fără pereche. Aşa că ar fi nimerit să te adresezi poliţiei, să-ţi dea un agent care să te însoţească. Pentru orice eventualitate, ţi-am notat aici şi adresa mea, poate ai nevoie de mine.

Doctorul Herbert o luă pe soră deoparte:

— Vă rog să-i recomandaţi fetei să mi-o aducă pe sora ei oarbă la spital imediat ce-o va găsi. Am examinat-o şi cazul mă interesează.

Henrieta auzi cuvintele doctorului şi strigă:

— Aţi putea să-i redaţi vederea surorii mele?!

Doctorul şovăi să răspundă de-a dreptul:

— S-o aduci la mine şi voi face tot ce se va putea.

Zicând acestea, salută şi plecă.

Henrieta era liberă. Ajunsă în stradă, se grăbi să se îndepărteze de închisoare, cu gândul mereu la cele două fiinţe dragi: Roger şi Luiza.

Se opri la colţul străzii şi, adresându-se unui negustor din partea locului, îl rugă s-o îndrepte către adresa pe care i-o dăduse doctorul.

— Nu e chiar la doi paşi, fetiţo! O iei drept înainte, faci apoi la stânga până la strada Saint-Jacques, după aceea întrebi de strada Niouffetard, Din strada aceasta dai drept în strada Lourcine.

Henrieta porni şi după mult umblet ajunse în cele din urmă în strada cu pricina. O fată întâlnită în cale îi arătă casa bătrânei Frochard.

Nimic nu se schimbase în locuinţa ticăloasei femei. Numai Luiza îşi pierduse speranţa că-şi va mai putea găsi vreodată sora. Chipul ei, atât de fraged altă dată, se ofilise şi o suferinţă crâncenă îi rodea tinereţea şi sănătatea. Pierre era îndurerat, privind la chinul bietei fete pentru care nu putea face nimic. Toate încercările lui de a-i mai îmbunătăţi situaţia fură zadarnice şi Pierre îşi dădu seama că n-ar putea să apere fata de violenţele lui Jacques. În nenumărate rânduri îşi spuse că starea asta de lucruri nu mai putea dura şi, cu orice preţ, trebuia să ia o hotărâre

energică. Nu i se mai îngăduia să rămână singur cu ea, îl bănuiau. Unica posibilitate de evadare era atunci când bătrâna dormea, ameţită de băutură. Într-o seară, Pierre se lăsă în genunchi la căpătâiul fetei, privind-o cu milă. Luiza tresări şi, ridicându-se, întrebă:

— Cine e?

— Eu sunt, domnişoară, Pierre!

— A! Atunci pot să mai dorm puţin.

— Dormiţi, domnişoară, stau eu de veghe!

Încurajată de prezenţa lui Pierre, Luiza adormi iarăşi.

„Se pare că e mai liniştită”, îşi spuse tocilarul. „Visează la vremurile frumoase de odinioară, la cei pe care-i iubeşte şi care o iubesc... Dacă aş convinge-o să fugă! Dar cum aş putea îndura să n-o mai văd?” Se îndepărtă de fată tocmai în clipa în care intră maică-sa.

— Ce e? Te-ai întors aşa devreme?

— Mi-am adus de lucru acasă, fiindcă afară e tare frig.

— Aha! Eşti mai aproape de domnişoara! Bagă-ţi minţile în cap, băiete!

— Asta ar trebui să i-o spui lui Jacques, nu mie!

— Ce? Jacques e mai mare, el e stăpânul şi poate face ce poftеşte.

În clipa aceea Jacques dădu buzna în casă.

— Am muncit destul azi, m-am săturat.

— Ai dreptate, frumosul mamei, încuviinţă bătrâna cu un zâmbet care aducea a rânjet.

Zărindu-l pe Pierre, ticălosul strigă:

— Aici erai, Cupidon?! Ia să-mi ascuţi briceagul!

Făcu un pas ca şi cum ar fi vrut să iasă, dar se răzgândi.

— Ei, dar ce-i cu privighetoarea noastră? Cum o mai duce?

— Doarme, leneşa dracului!

Jacques se aplecă deasupra Luizei.

— Ia te uită, s-ar zice că plânge în somn.

Pierre se apropie:

— Plânge?

— Şi ce-ţi pasă ţie? îi zise frate-său, prinzându-l de mână.

— E o puturoasă şi o încăpăţânată, nu se lăsă cerşetoarea. A trebuit să-i dau brânci azi ca să meargă. Cât despre cântat, nu mai vrea deloc.

— Lasă c-o fac eu să cânte! zise Jacques, trântindu-se pe un scaun.

— E bolnavă, îndrăzni Pierre să-i ia apărarea. E toată zgâlţâită de friguri.

Jacques se ridică.

— Dar ce are?

— Vă spun eu ce are: voi o omorâţi... asta are!...

— Ce? se răsti cerşetoarea. N-am să hrănesc toţi trântorii. Ori munceşte, ori de nu...

— Ori de nu, lasă pe mine! continuă Jacques.

Pierre căpătase curaj, după câte se vedea, şi se sumeţi:

— Şi ce-ai să-i faci, mă rog?

— Asta mă priveşte, neghiobule, răspunse fratele său, şi-i întoarse spatele.

În următorul moment, ticăloasa bătrână se repezi la Luiza şi, zgâlţâind-o cu putere, îi strigă:

— Haide, leneşo, scoală!

Fata se trezi buimăcită şi, sub ameninţările cerşetoarei, îşi puse pe ea zdrenţele care-i serveau de îmbrăcăminte. Când fu gata, bătrâna vru s-o scoată în stradă, darea rămase locului:

— Doamnă, nu mai vreau să ies!

— Ai auzit, Jacques?

— Lasă că vedem noi acuşi!

Bănuind vreo nemernicie, Pierre se apropie de fată şi-i şopti:

— Fii cu băgare de seamă, domnişoară.

Jacques o luă de mână pe Luiza şi-i spuse mieros:

— Vino-ncoa’, drăguţo!

— Nu mă atinge! strigă fata, simţind mâna ticălosului. Apoi adăugă cu hotărâre: V-am spus că nu mai vreau să cerşesc!

Pierre se îngrozea, prevăzând furia fratelui şi a bătrânei. Se înşelă însă, pentru că-l auzi pe Jacques:

— E minunată când se înfurie.

Cerşetoarea se prefăcu a nu auzi şi se adresă fetei:

— Dar cum vrei să-ţi câştigi mâncarea dacă nu munceşti?

— Vreau să mor, răspunse Luiza.

— Bine, bine, deocamdată urcă în pod!

— Urc! Dar nu voi mai ieşi de acolo decât moartă sau liberă!

— Măi să fie! exclamă Jacques. Asta e o adevărată femeie. Îmi placi!...

Ca o fiară se repezi asupra fetei şi o sărută cu forţa. Luiza se scutură cu groază şi dezgust şi-l îmbrânci pe nemernic. Pierre se apropie furios şi-şi privi ameninţător fratele. Acesta însă izbucni:

— Ce te-a apucat? Apăr-o dacă vrei!

Tocilarul era pradă unei furii fără margini.

— Bine, zise, ca şi cum ar fi primit o provocare.

În clipa următoare îşi luă capul în mâini şi începu să se lamenteze. Bătrâna o împinse pe Luiza pe scară:

— Hai, urcă! se răsti ea.

Câteva clipe, Jacques stătu să chibzuiască, apoi zise, schimbând o privire plină de înţeles cu cerşetoarea:

— Da, mamă, du-o sus!

Pierre surprinse privirea şi, pricepând despre ce putea fi vorba, îşi zise: „Dacă-i aşa, atunci e mai bine s-o pierd pentru totdeauna”. Şi, profitând de un moment când Jacques o luase deoparte pe bătrână şi vorbea cu ea în taină, se apropie de Luiza şi-i şopti la ureche:

— Poţi fugi, domnişoară. Am stricat broasca de la uşa podului, iar cheia de jos am ascuns-o sub saltea.

Sfârşind convorbirea cu Jacques, bătrâna se apropie de Luiza, o sili să urce şi închise uşa podului. Înainte de a coborî, îi zise:

— Nu vei căpăta curând mâncare. Numai postul o să-ţi scoată gărgăunii din cap.

Jacques îşi făurise însă un alt plan.

— Am eu un mijloc mai bun decât foamea!

— Ia să-l auzim! zise bătrâna.

— Când voi fi amantul ei, se va supune.

— Eşti în stare de aşa ceva? izbucni Pierre.

— Ba bine că nu! Ai să vezi tu!

Tocilarul nu-i răspunse, lăsă numai capul în jos. Nu se mai gândea acum la sine, ci numai la salvarea ei cu orice preţ.

— Aşa e, spuse şi bătrâna, când îţi va fi amantă, lucrurile se vor schimba.

— Dar de ce să fie a ta, se amestecă Pierre, dacă ea nu vrea?

— Asta n-o să se întâmple!

— De ce?

— Mare prost eşti, Cupidon. Hai să plecăm!

— Nu pot, am de lucru acasă.

— Lasă lucrul! Ţi-am spus doar că vreau să-mi ascuţi şi mie cuţitul şi mai am un motiv ca să te iau cu mine. Haide!

Pierre se supuse scrâşnind.

Rămasă singură, bătrâna luă sticla de rachiu şi o goli cât ai clipi din ochi. În momentul acela se auziră bătăi uşoare în uşă. Cerşetoarea ascunse repede sticla, se apropie de uşă, trase zăvorul şi se pomeni faţă în faţă cu o tânără.

— Pe cine căutaţi?

— Pe doamna Frochard, răspunse Henrieta, căci ea era.

Cerşetoarea aruncă o privire în stânga şi în dreapta străzii şi întrebă oarecum mirată:

— Sunteţi singură?

— Da, sunt singură.

— Atunci poftim înăuntru.

Henrieta intră cu oarecare şovăială.

— Caut pe cineva.

— Pe cine anume?

— Persoana care locuieşte împreună cu dumneavoastră.

— Care persoană?

— O tânără fată.

Bătrâna făcu feţe-feţe. „Să fie oare sora ei?” se întrebă ea.

— Nu cunosc nicio tânără fată!

— Dar nu cerşeşti dumneata însoţită de o fată?

— Eu nu cerşesc. Am doi feciori care lucrează. Unul e tocilar, şi arătă către tocila lui Pierre, celălalt e tăbăcar.

Henrieta era încurcată. Totuşi, nu se dădu învinsă.

— Dar doctorul mi-a spus... Nici nu-şi sfârşi vorba când observă şalul bătrânei şi strigă: Cunosc şalul acesta, e al ei!

— Ţi se pare, spuse cerşetoarea. E al meu.

— Dar broboada? Am lucrat-o eu pentru Luiza. Şi luându-i broboada de pe cap, strigă: Minţi, femeie, minţi!

Deşi îşi dădea seama de situaţia grea în care se afla,

bătrâna nu era totuşi fiinţa care să se lase învinsă cu una, cu două.

— Văd c-ai ghicit, spuse ea, dar văzându-te atât de emoţionată, am încercat să-ţi ascund adevărul... Şi ticlui repede o minciună: E drept că biata fată cânta foarte frumos, dar nu i-a prea priit viaţa pe care a dus-o. De două zile a încetat să mai cânte.

— A murit?! strigă Henrieta şi se prăbuşi leşinată.

— Asta mai lipsea! Acum ce mă fac?

Se gândi să-l cheme pe Jacques şi, după ce scoase cheia din broasca podului, ieşi din casă, încuind uşa. Dar abia se depărtă, că Luiza începu să zgâlţâie uşa podului. Smucind mai tare, broasca se desfăcu, iar fata coborî treptele. Ajunsă jos, porni înainte prin odaie cu mâinile întinse. Înainta din ce în ce mai curajoasă.

„Voi urma sfatul lui Pierre – îşi zise ea – singurul meu prieten adevărat. Am să mă rog de un trecător să se milostivească de mine şi să mă conducă la spitalul Saint-Louis, la doctorul acela de treabă”.

Dacă în clipa aceea, providenţa ar fi făcut ca Henrieta să se trezească din leşin, totul s-ar fi sfârşit şi cele două fete ar fi fugit împreună. Dar era scris altfel. Ajungând la uşă, Luiza o găsi închisă şi atunci se îndreptă pe dibuite către

salteaua unde ştia că e ascunsă cheia. Întorcându-se, lovi ceva cu piciorul. Pipăi şi dădu peste mâna îngheţată a Henrietei. Îşi închipui că e vorba de o crimă şi căutându-i inima, văzu că fiinţa trăieşte. Dar în clipa aceea cerşetoarea intră pe uşă însoţită de Jacques. Văzând priveliştea, bătrâna scoase un răcnet de furie.

— Trebuie să le despărţim, repede! spuse Jacques.

— Ce cauţi aici?! strigă ticăloasa. Cum ai ieşit din pod?

Dar Jacques n-avea vreme de pierdut.

— Să ne grăbim, zise el, cealaltă îşi revine.

— Urcă sus, repede! porunci bătrâna.

Dar Luiza rămăsese pe loc, întrebând:

— Cine e fiinţa aceea bolnavă?

Tocmai atunci intră Pierre, care răspunse în locul mamei sale:

— E o femeie.

Bătrâna însă se grăbea să scape de Luiza şi-i strigă:

— Nu te priveşte pe tine! Haide, du-te în pod!

În clipa aceea Henrieta deschise ochii şi, zărind-o pe Luiza, scoase un ţipăt, căruia îi răspunse un altul, încercând să scape de Jacques care o ţinea cu o mână şi cu alta încerca să-i astupe gura, Henrieta se repezi spre sora ei, strigând:

— Luiza! Luiza!

Nefericita fată, recunoscându-i glasul, îşi adună toate puterile şi, îmbrâncind-o pe bătrână, strigă la rândul ei:

— Henrieta! Tu eşti!

Pierre, aiurit, murmură: „Sora ei!”

Revenindu-şi cu totul în fire, Henrieta răcni:

— Sunteţi nişte ticăloşi. Sărmana Luiza în ce hal a ajuns! Sunteţi nişte fiare, vă aşteaptă o pedeapsă grea. Apoi, luând-o pe Luiza de mână îi zise: Hai să mergem!

Dar Jacques, care îşi recăpătase tot sângele rece, li se puse în cale:

— Nu vă dau voie să ieşiţi de aici!

Pierre se apropie de mamă-sa şi-i atrase atenţia că nu le putea opri pe cele două fete.

— Dar dacă pleacă, ne vor denunţa, răspunse bătrâna.

Iar Jacques, văzând că-i scapă prada din mână, urlă:

— N-o vei lua de aici, nu!

— Voi striga după ajutor!

— N-ai decât să-ncerci, replică Jacques, furios peste măsură. Îţi pun în vedere că, la nevoie, noi nu ne dăm în lături nici de la crimă. Nimeni n-o va scoate vie pe fată de aici. E a mea şi n-o las!

Dându-şi seama de situaţie, Pierre, cu toate că ştia c-o

va pierde pe Luiza pentru totdeauna, nu se mai gândi la urmări şi, repezindu-se, o smulse pe Luiza din mâinile lui Jacques.

— Ceea ce vrei să faci e o ticăloşie fără pereche, Jacques!

— Cum îndrăzneşti să ridici glasul?

Tocilarul era transfigurat. Îşi înfruntă fratele cu un curaj deosebit:

— Da, strigă el, nu-mi mai este frică de tine! Te credeam curajos, văzându-te atât de voinic, dar acum, că ai laşitatea să ameninţi nişte biete femei fără apărare, îmi dau seama că eu sunt mai curajos decât tine, deşi sunt mai slab.

Jacques tăcu o clipă, apoi strigă:

— Bine, fie! Ce vrei, schilodule?

— Vreau să le laşi să plece! răspunse Pierre foarte hotărât.

— Serios? făcu Jacques râzând.

— Vreau să te împiedic să făptuieşti crima pe care o plănuieşti.

— Şi ce vei face dacă nu vreau?

— Ce voi face? Dacă ridici mâna asupra uneia dintre aceste fete, te înjunghii. Zicând acestea, Pierre scoase un

cuţit.

Instinctiv, Jacques se dădu înapoi, dar în clipa următoare strigă:

— Îndrăzneşti?

— De ce nu? Cunoşti taina inimii mele şi mă mai întrebi dacă îndrăznesc?

— Gândeşte-te că e în joc viaţa ta!

— Sau a ta!

Bătrâna se repezi între cei doi şi strigă la Pierre:

— Ticălosule! îndrăzneşti să ridici glasul în faţa fratelui tău mai mare?

— Da. De data asta însă Abel îl va ucide pe Cain.

— Vom vedea! replică Jacques.

— Mai bine te-ai păzi, căci simt în vinele mele sângele tatii.

— Să curgă sânge, deci! Frochard contra Frochard! Lupta începu cu toată înverşunarea. Jacques, sigur de izbândă, ridică mâna şi încercă să împlânte cuţitul în pieptul fratelui său care, ca să se apere, întinse braţul. Henrieta scoase un ţipăt de groază văzând sânge pe cămaşa ocrotitorului ei.

— E rănit, îi spuse ea Luizei.

— Nu, nu sunt rănit! replică Pierre.

— Cred că-ţi ajunge, schilodule! îi spuse Jacques.

— Ticălosule, poţi să mă tai în bucăţi, dar atâta vreme cât Luiza e în primejdie, nu voi simţi nicio durere!

— Bine, atunci să sfârşim.

Lupta reîncepu cu şi mai multă înverşunare. La o lovitură furioasă a lui Jacques, Pierre răspunse cu o lovitură la întâmplare, dar cuţitul pătrunse adânc în pieptul adversarului care se prăbuşi la pământ.

Bătrâna, îngrozită, se aruncă asupra fiului ei mai mare, scoţând ţipete disperate.

Pierre, plin de sânge, se apropie de cele două fete. Cu glasul tremurând, le spuse:

— Plecaţi, plecaţi, repede!

— Şi dumneata? întrebă Luiza, îngrijorată... Tocilarul se uită cu privirea rătăcită la cuţitul plin de sânge şi răspunse:

— Eu... aştept justiţia.

7

Hai să fugim cât mai repede din casa asta, Luiza! spuse Henrieta.

— Dar de ce tremuri, surioară? Oare nu suntem libere?

— Haide, în casa asta a intrat moartea.

— Cum? Pe omul acela l-a ucis Pierre? Din pricina mea şi-a ucis fratele? Dar şi el e rănit grav. Am înţeles din glasul lui că era gata să-şi jertfească viaţa pentru mine.

— Are o inimă mare, spuse Henrieta. Şi ce curaj! A stat în faţa adversarului cu pieptul dezgolit şi ne-a salvat!

— Şi acum va fi judecat şi-l aşteaptă o osândă grea, desigur.

— Vom depune mărturie, surioară, în faţa judecătorilor, vom jura că e nevinovat fiindcă n-a făcut decât să-şi apere viaţa.

— Şi acum încotro mergem? întrebă Luiza. Ai dat de acel domn Martin?

— Nu. N-am putut afla unde locuieşte. Acum mergem la cineva care se interesează de noi, cineva care te cunoaşte şi care ţi-a vorbit chiar.

— Nu-mi aduc aminte. A, da, o doamnă care a stat de vorbă cu mine pe treptele bisericii.

— Nu e ea, ci altcineva. Un medic mare.

— Da, da, acum îmi amintesc. Un doctor care mi-a vorbit cu blândeţe, dar care i-a spus cerşetoarei că vindecarea mea e cu neputinţă.

— Cerşetoarea te-a minţit şi pot să-ţi spun că doctorul te aşteaptă cu nerăbdare.

— Atunci să mergem mai repede.

Un trecător le îndrumă spre strada Saint-Louis, unde doctorul Herbert le primi în cabinetul său şi le ascultă toată istorisirea tragicei întâmplări la care fuseseră martore. Luiza pledă pentru soarta bietului tocilar.

— Voi încerca să-l scap, făgădui doctorul. Şi chiar îndată, căci nicio clipă nu e de pierdut.

Chemă trăsura şi le spuse celor două fete:

— Rămâneţi aici până vă veţi găsi un adăpost. Şi plecă repede în strada Lourcine.

Vestea morţii lui Jacques se răspândi repede. Bătrâna îngenuncheată lângă cadavrul fiului ei bocea întruna. Pierre stătea înlemnit. Patrula înştiinţată sosi în acelaşi timp cu doctorul Herbert. Trebuia să se facă primele cercetări. Doctorul intră cel dintâi şi se îndreptă către cadavru, dând-o la o parte pe cerşetoare. După ce-l examină cu luare-aminte, spuse că individul se sinucisese, fiind în stare de ebrietate. Cerşetoarea rămase cu gura căscată şi se uită la Pierre cu nişte ochi de pasăre de pradă. Doctorul îi văzu privirea şi-i spuse apăsat:

— Ascultă ce-ţi spun eu şi bagă bine la cap: îţi mai rămâne un singur fecior, ăsta de aici s-a sinucis.

— S-a omorât? făcu bătrâna năucită. De, aşa o fi, zise ea prosteşte. S-a omorât, da, da!

Soldaţii din patrulă ridicară cadavrul şi-l aşezară pe saltea.

Doctorul – care avea de gând să facă pentru Pierre mai mult decât făgăduise – se apropie de el şi-i spuse:

— Să vii la mine peste câteva zile, după ce îţi vei îngropa fratele.

Tocilarul făgădui să vină, deşi nu pricepea interesul doctorului pentru el. După ce acesta plecă, bătrâna îşi reluă jelania. Într-un târziu, îşi şterse lacrimile, ieşi din casă, se duse la cârciumă şi se întoarse cu două sticle de rachiu. Destupă una şi bău până când se îmbătă tun. Începu să joace şi să cânte, dar deodată amuţi şi se prăbuşi ca trăsnită deasupra cadavrului. Aşa o găsi Pierre când se întoarse seara acasă, după ce îndeplinise toate formalităţile de înmormântare. Bietul tocilar, chinuit de remuşcări, începu să se roage fierbinte lui Dumnezeu. Acum, că scăpase de justiţia omenească, se judeca singur în chipul cel mai nemilos cu putinţă. Îşi făgădui că singura mângâiere îi va fi să uşureze bătrâneţile femeii care-i

pricinuise atâtea suferinţe.

— Iartă-mă, mamă! Iartă-mă, Jacques!

Un murmur se auzi dinspre locul unde era bătrâna. Lui Pierre i se păru că se roagă, dar curând îşi dădu seama că era un cântec de beţie. Pierre se apropie şi vru să-i ia sticla din mână, dar bătrâna îl îmbrânci:

— Ce vrei, schilodule?

Pierre mai încercă o dată s-o îmbuneze, implorând-o, dar ea se împotrivi din răsputeri şi până la urmă căzu jos ca un butuc. Se înnoptase şi Pierre aprinse un capăt de lumânare înfipt în gâtul unei sticle pe care o aşeză la căpătâiul mortului. Toată noaptea o petrecu pe un scaun, cu capul în mâini, cu ochii înroşiţi de febră şi de lacrimi. Când veniră să ridice trupul celui mort, bătrâna cerşetoare se trezi şi privi năucită în jur. Apoi, ca un automat, se lăsă în genunchi alături de Pierre şi, tot alături de el, urmă coşciugul.

Întâmplarea făcu ca pe drumul către lăcaşul de veci convoiul mortuar să se încrucişeze cu un alt convoi, nu mai puţin trist: cel în care se aflau deţinutele ce urmau să fie expatriate, deplasându-se în direcţie opusă celei a funebrului cortegiu. Mariana, cufundată în tristeţe şi resemnare, fu smulsă din gândurile ei de vorbele pe care

tovarăşele de suferinţă le schimbară între ele cu privire la mort. Nenorocita fată ridică privirea şi-l zări pe Pierre lângă bătrâna Frochard; tresări şi strigă:

— Pierre, Pierre! Cine e în sicriu?

Tocilarul răspunse doar atât:

— Jacques!

— Jacques, repetă ea ca un ecou şi un fior îi străbătu tot trupul. Vinovatul pentru suferinţele ei, dar singurul om pe care-l iubise. Când coşciugul nu se mai zări, o lacrimă se ivi între pleoapele Marianei, o lacrimă curată de durere.

Să ne întoarcem acum la cavalerul de Vaudrey şi la Picard, pe care i-am lăsat la Havre, unde abia ajunseseră. În timp ce Roger se odihnea, valetul porni în căutarea dubei care aducea deţinutele.

— Aveţi printre fetele voastre una pe care o cheamă Henrieta Gérard? îl întrebă el pe conducătorul convoiului.

— Da, este numărul doisprezece. De fata asta se interesează toată lumea. Vrei cumva s-o vezi? în cazul acesta va trebui să-i vezi şi perechea, pentru că sunt legate în lanţuri câte două.

O santinelă le aduse pe cele două deţinute, dar când Picard le văzu strigă repede:

— Te înşeli, prietene, niciuna dintre ele nu este Henrieta Gérard!

— Zău? făcu sergentul, ia să vedem!

Se întoarse către cele două fete şi spuse:

— Henrieta Gérard, fă un pas înainte!

Mariana înaintă şi zise:

— Iată-mă! Ce aveţi cu mine?

— Acum ce mai spui, prietene? i se adresă sergentul lui Picard. Asta e duduia de care ai întrebat şi dacă vrei să-i spui ceva, poţi să te apropii fără teamă.

Valetul rămase cu gura căscată. Apoi se apropie de Mariana şi o întrebă:

— Ce înseamnă asta?

Dar, pentru că Mariana susţinea morţiş că ea e Henrieta Gérard, lui Picard îi sări ţandăra:

— Că doar n-am înnebunit, domnişoară! Eu o cunosc bine pe Henrieta.

— Oi fi cunoscut-o dumneata, dar eu îţi spun că sunt Henrieta Gérard.

Adevărul e că Mariana îl recunoscuse pe Picard, pe care-l văzuse în curte la Salpêtrière şi-l auzise lăudându-se că e valetul prefectului.

Sergentul o scăpă din încurcătură invitându-l pe Picard

să-şi vadă de drum. Când Picard se întoarse la stăpân, acesta îl luă în primire imediat:

— Ai văzut-o pe Henrieta? Ai vorbit cu ea? Ai făcut ceva ca s-o scăpăm?

— Nu, nu, nu, de trei ori nu!

Răspunsul acesta îl scoase pe Roger din sărite:

— Ce, ai înnebunit, Picard?

— Aşa mi se pare şi mie, fiindcă să mă bată Dumnezeu dacă mai pricep ceva!

— Ce vrei să spui? Vorbeşte!

— Când au sosit dubele, erau două, m-am uitat s-o văd pe domnişoara Henrieta, dar ia-o de unde nu-i. Nu era şi totuşi susţinea că este.

— Cine susţinea? O alta?

— Da.

— Trebuie să lămurim asta! Mă duc la căpitanul portului.

— O fi dormind la ora asta!

— Nu-mi pasă. Trebuie să aflu, nu mai pot trăi în nesiguranţa asta. Dacă Henrieta e la Paris, nu mai putem rămâne aici nicio clipă.

Totuşi, pentru că ora era nepotrivită, Roger se văzu nevoit să renunţe. În schimb, a doua zi, cum se lumină, se duse la căpitanul portului care-i confirmă sosirea

convoiului. Roger îi ceru voie să vadă deţinutele şi, primind încuviinţarea, se duse împreună cu Picard pe chei, unde urmau să vină nefericitele femei. Cavalerul le văzu sosind şi inima începu să-i bată cu putere. Dintr-o singură privire se încredinţă că Henrieta nu e printre ele. Aşteptă totuşi ora apelului şi, când sergentul strigă numele Henrietei, el îşi aţinti privirea asupra femeii care răspunse „prezent” şi văzu că nu era iubita lui.

— Trebuie să descoperim misterul, îi zise Roger lui Picard. Voi cere voie căpitanului să urc la bord.

Căpitanul nu putu să-l refuze pe cel care se prezentase drept nepotul contelui de Linières.

— Da, da, fata aceea. Domnul prefect mi-a trimis o scrisoare cu privire la ea. Mi-o recomandă în mod deosebit. E protejată de sus. Am o scrisoare şi pentru guvernatorul Louisianei. Fata aceasta o va duce foarte bine acolo.

Când Roger se apropie de Mariana, aceasta tresări, bănuind că trebuie să fie ocrotitorul Henrietei. Fără să şovăie, ea îi povesti ce se petrecuse la Salpêtrière şi când sfârşi cavalerul îi luă mâna şi-i zise emoţionat:

— Ceea ce aţi făcut, domnişoară, e de-a dreptul măreţ. Dar spuneţi-mi, cine v-a ajutat să luaţi locul Henrietei?

— Două persoane cu suflet mare: maica superioară şi

medicul închisorii.

— Doctorul Herbert? Păi acesta e medicul contesei de Linières.

— Nu-i cunosc numele, dar el va fi în măsură să vă spună unde se află Henrieta care desigur a plecat de la Salpêtrière.

— Domnişoară, spuse Roger, nu pot să te las să pleci, să faci această jertfă cumplită.

— Acum nu mai e nimic de făcut, domnule cavaler! Un singur lucru v-aş ruga: să-i spuneţi domnişoarei Gérard că, în clipa în care părăsesc pământul Franţei, gândul meu se îndreaptă către ea şi către sora sa.

Se auzi vocea căpitanului:

— Trebuie să ridicăm ancora, domnule cavaler. Voi avea plăcerea să vă conduc până la ţărm.

— Nu vă deranjaţi, domnule căpitan. Îngăduiţi-mi numai să recomand bunăvoinţei dumneavoastră pe această domnişoară.

— Să n-aveţi nicio grijă! I-am şi pregătit o cabină. Mariana mulţumi cavalerului care-i strânse mâna cu căldură.

Când coborî de pe corabie, Roger exclamă:

— Ah, domnule prefect, nici nu vă daţi seama ce crimă

aţi comis! Şi acum, Picard, să plecăm în căutarea Henrietei!

Partea a V-a

Nici fericirea nu vine niciodată singură

1

Cavalerul de Vaudrey şi valetul său porniră spre Paris. Pe drum, stăpânul îi spuse: — Trebuie să ne ferim să nu ni se întâmple ceva la Paris.

— Aşa e. Cel mai nimerit ar fi să intrăm fiecare pe altă barieră.

— Bine. Tu vei intra pe poarta dinspre Versailles, eu voi face un ocol. Dacă unul dintre noi va fi arestat, celălalt va trebui să dea de urma Henrietei.

— O vom găsi la doctorul Herbert.

— Dar, oricum, e bine să fixăm un loc de întâlnire. Ne vom întâlni la biserica Saint-Nicolas-des-Champs. La ora şase, în seara zilei în care vom ajunge la Paris.

Instalată împreună cu sora ei la doctorul Herbert, Luiza

se bucura de o deosebită atenţie din partea medicului. Chiar a doua zi după regăsire, ea o întrebă pe Henrieta:

— Acum, când suntem în sfârşit împreună pentru totdeauna, ce ai de gând să facem? Parisul ne-a adus atâtea nenorociri, încât n-ar trebui să mai rămânem aici. Mai bine ne întoarcem la Evreux, unde avem prieteni.

Henrieta nu-i răspunse direct, căci nu-i putea împărtăşi surorii sale ce se petrecea în inima ei. O încredinţă numai că Dumnezeu le scosese în cale un mare specialist care va face totul pentru a-i reda lumina ochilor.

Luiza se mulţumi să dea din cap neîncrezătoare.

Într-o dimineaţă, doctorul Herbert o chemă la el pe Henrieta.

— Nu te-am chemat să vorbim despre Luiza, acum mă preocupă mai mult starea dumitale.

— Starea mea?

— Da, starea dumitale sufletească. Eşti pradă unei suferinţe pe care trebuie s-o vindecăm cât mai grabnic.

Henrieta se împurpură.

— Îţi vorbesc astfel pentru că pot să-ţi citesc în inimă ca într-o carte deschisă şi-mi face impresia că te temi de o primejdie. Crezi că s-ar putea descoperi falsul pe care l-am comis pentru a te salva de o pedeapsă nemeritată care îşi

are originea în prigoana pornită împotriva cavalerului de Vaudrey. Au vrut să-l pedepsească pe el, jertfindu-te fără milă pe dumneata.

Henrieta, care ardea de nerăbdare să afle ce s-a întâmplat cu Roger, se grăbi să răspundă:

— Acela care a îndurat asprimea unchiului său se căieşte desigur că nu s-a supus voinţei lui.

Doctorul nu crezu nimerit să-i împărtăşească nimic din ce ştia despre soarta lui Roger; dorea numai să-i pună o anumită întrebare Henrietei.

— Ştiu că ai suferit mult din pricina unei iubiri.

— Dacă Roger m-ar fi ascultat şi ar fi renunţat la dragostea lui, am fi fost amândoi cruţaţi de atâtea nenorociri.

Doctorul era mulţumit că o salvase pe Henrieta, dar ştia că putea fi din nou arestată şi, în acest caz, trebuia să obţină pentru ea nu o graţiere, ci o reabilitare. Cu ton părintesc, reluă:

— Cred că acum necazurile dumitale s-au sfârşit. Cât timp vei locui la mine, nu ai de ce să te temi. În privinţa cavalerului de Vaudrey, tot ce-ţi pot spune e că nu se mai află închis la Bastilia. A izbutit să evadeze şi acum se găseşte la adăpost undeva în Franţa sau poate chiar la

Paris.

Bucuria pe care o resimţi Henrieta la aflarea acestei veşti se transformă în îngrijorare; dacă Roger era liber, atunci de ce nu încercase s-o vadă, nici el, nici Picard? Doctorul ghici ce se petrece în inima ei şi, luându-i mâinile, o întrebă:

— De ce tremuri, fata mea, îl iubeşti pe cavaler?

Henrieta roşi şi răspunse:

— Trebuie să vă vorbesc cu toată sinceritatea, domnule doctor. Ei bine, nu tăgăduiesc că ceea ce simt pentru el, care s-a purtat cu mine atât de nobil, este dragoste.

— Nu-ţi fac nicio vină pentru dragostea aceasta. Dimpotrivă, mă interesez de dumneata tocmai pentru a-ţi proteja iubirea. Sunt hotărât să repar o nedreptate, fiindcă mi-am dat seama ce fel de fiinţă eşti. Dar pentru asta va trebui să mă asculţi orbeşte. Atât am vrut să-ţi spun, copila mea. Poţi să te întorci la sora ta, în curând va veni timpul să mă ocup şi de ea.

De cum sosi la Paris, Roger se prezentă la doctorul Herbert.

— E acasă domnul doctor? îl întrebă el pe portar.

— Da. Pe cine să anunţ?

— Un trimis al contelui de Linieres.

După ce intră, doctorul, care citea, îi făcu semn să ia loc.

— Nu se simte bine doamna contesă? întrebă el, cufundat în lectură. Neprimind niciun răspuns, doctorul ridică privirea şi exclamă: Dumneata, aici?

— Vă rog să mă iertaţi că nu m-am anunţat aşa cum se cuvine!

— Ai crezut că voi refuza să te primesc?

— Mi-am îngăduit să vin tocmai pentru că vă cunosc sufletul şi tot ce aţi făcut pentru o fiinţă nenorocită: sunt încredinţat că-mi veţi asculta rugămintea.

— Să nu-ţi închipui că voi oferi adăpost unui om certat cu legea!

— Venirea aici nu e în legătură cu persoana mea. Cred că aţi ghicit scopul vizitei mele. Vă rog să mă iertaţi dacă vorbesc cu prea multă căldură, dar, de când sunt în căutarea celei căreia i-aţi arătat atâta bunăvoinţă...

— Mă interesez în continuare de acea persoană, dar asta nu înseamnă că voi trece peste convenienţe şi peste îndatoririle pe care le am faţă de contele de Linieres.

Roger fu cam dezamăgit, dar oricum nu mai putea da înapoi.

— Vă rog să ţineţi seama că nu mai pot îndura grija pentru soarta aceleia care a fost atât de crunt lovită,

pentru a mă face pe mine să sufăr. Ştiu că aţi smuls-o din ghearele contelui de Linieres, ştiu că aţi scăpat-o de închisoare şi cunoaşteţi, desigur, şi locul unde se află. Vă rog să-mi spuneţi!

— Tot ce-ţi pot spune, îl întrerupse medicul, e că aceea de care ne interesăm amândoi se mai află încă sub şocul suferinţelor prin care a trecut. Destinul a vrut să vă facă să simţiţi piedicile ce se pun în calea unei iubiri între o fată din popor şi un gentilom.

— Voi trăi numai pentru ea şi-i voi da numele meu. Aceasta mi-e voinţa şi nicio putere din lume nu mi-o va clinti. Voi trăi cu ea sau voi muri!

— Vorbeşti de moarte, uitând-o pe contesa de Linieres care, este sigur, n-ar supravieţui unui deznodământ tragic. E de datoria mea să-ţi deschid ochii asupra stării sănătăţii ei: răul care o macină e foarte grav şi ştiinţa este neputincioasă. Numai o minune ar putea schimba lucrurile.

Roger se îngălbeni.

— Contesa e în primejdie de moarte?

— Contesa n-ar putea suporta o emoţie prea mare. Tot ce-mi stă în putere este s-o fac să uite o anumită amintire, fiindcă e sigur că o urmăreşte o amintire pe care n-o pot ghici. Dacă aş izbuti s-o înduplec să se ocupe de uşurarea

suferinţelor altora, aş putea să înlătur răul. Dar până atunci nu pot să fac decât s-o cruţ de criza aceea de care mă tem.

— Ce trebuie să fac?

— Să te întorci la aceea care suferă cumplit din pricina dumitale. Oricare ar fi jertfa, trebuie să te întorci lângă contesă şi să te împaci cu contele de Linieres.

— Să mă supun şi să mă umilesc?

— Ca să salvezi viaţa contesei.

— Îmi cereţi să-mi jertfesc dragostea, fericirea, să-mi calc jurământul făcut aceleia pe care o iubesc şi căreia i-am promis că voi înlătura toate piedicile care stau în calea căsătoriei noastre.

— Nu uita că mătuşa dumitale e pe moarte şi, dacă şovăi să faci ce-ţi cer, făptuieşti o adevărată crimă.

Tânărul era peste măsură de tulburat. Doctorul îi luă mâna:

— Nu mă îndoiesc, Roger, că-ţi vei face datoria până la capăt. Mâine te vei înapoia la palat, până atunci eu o voi pregăti pe contesă. Îmi iau şi obligaţia să-l înduplec pe conte în privinţa dumitale.

— Şi ea? Ea, care va avea dreptul să mă numească laş şi ticălos?

— Te va stima aşa cum trebuie stimaţi cei care ştiu să-şi facă datoria. Şi cine ştie dacă nu cumva într-o zi vei fi foarte mulţumit de ceea ce faci astăzi. Eu sper mereu şi-ţi promit că nu voi fi niciodată piedică în calea împlinirii frumosului dumitale vis.

Cu inima mai întărită, Roger încercă să se folosească de prilej pentru a mai întreba o dată unde se află Henrieta.

— Mi-ai dat dovadă că eşti un om de inimă – răspunse doctorul. Şi la rândul meu vreau să-ţi dau un semn al încrederii ce-ţi port. Fata e la adăpost sigur.

— Henrieta se află chiar aici! strigă Roger, în prada unei bucurii fără margini. Vă mulţumesc din suflet, domnule doctor, sunteţi o adevărată providenţă pentru cei nenorociţi. Cât de recunoscător v-aş fi dacă mi-aţi îngădui s-o văd!

— Nu pot îngădui o întâlnire sub acest acoperământ. Sunt numai ocrotitorul unei victime şi atât. Dar ziua în care vei putea-o revedea pe domnişoara Gérard nu-i chiar atât de departe. Până atunci, orice relaţie, de orice fel, între voi e inutilă. Numai dacă nu primeşti o autorizaţie din partea domnului de Linières.

— Asta e cu neputinţă.

— Atunci nu-ţi rămâne decât să renunţi să o mai vezi pe

domnişoara Gérard.

Cavalerul răspunse cu demnitate:

— Vă mulţumesc, domnule doctor, pentru părerea frumoasă pe care o aveţi despre domnişoara Gérard. Fiţi sigur că mă voi supune, şi ca dovadă plec.

Doctorul îi întinse mâna şi-i spuse:

— Înainte de a te duce la palatui Linières, vino mâine de dimineaţă la spitalul Saint-Louis, la ora zece, înainte de vizită.

— Voi veni.

— Acum nu mai trebuie să-ţi reamintesc cât de prevăzător trebuie să fii cu privire la prezenţa dumitale la Paris. Spune-mi unde locuieşti, pentru că s-ar putea să am urgentă nevoie de dumneata.

Roger scrise pe o hârtie adresa hotelului unde trăsese, salută şi ieşi.

Ajuns jos, întoarse capul să mai privească încă o dată casa în care se adăpostea iubita lui şi zări la fereastră chipul Henrietei. Brusc, fereastra se deschise şi în pervazul ei apărură două fete. Henrieta a vrut să-i arate că-şi regăsise sora. Cavalerul se înclină în semn că pricepuse şi cele două fete dispărură. Roger alergă, mânat de o bucurie fără margini.

2

Prefectul poliţiei dăduse ordin să nu se pomenească nimic despre evadarea lui Roger. Era nespus de îngrijorat de starea soţiei sale şi-şi dădu seama că evenimentele din urmă nu făcuseră decât să-i agraveze boala. Doctorul Herbert se declarase complet neputincios în faţa acestei boli ce punea viaţa contesei în primejdie. Adesea îi veneau în minte cuvintele contesei din ziua în care o surprinsese în odaia Henrietei: „Lăsaţi-mă să plec! Vreau să mă duc la ea!” Dacă Roger n-ar fi rupt foaia din dosarul acela secret, poate ar fi aflat despre ce era vorba. Chinuit de gelozie, aştepta ca starea contesei să se îmbunătăţească pentru ca să-i poată cere lămuriri. În delirul ei, Diana nu rostea decât un singur cuvânt: Roger. Contele se căia că fusese nevoit să o despartă pe mătuşă de nepot şi se gândea că prezenţa lui Roger ar fi fost o uşurare pentru contesă. Aşa se prezenta situaţia când apăru doctorul, chemat de conte. Herbert se apropie de patul suferindei şi clătină din cap, ca de obicei:

— Are febră, delirează şi repetă acelaşi nume.

— Da, rosteşte mereu numele nepotului ei.

— Dacă e aşa, trebuie ca Roger să vină aici numaidecât.

— Nu se mai poate!

Doctorul, care pe atunci încă nu ştia de evadarea lui Roger, îşi exprimă credinţa că e uşor pentru un prefect să dispună eliberarea tânărului.

— Lucrul acesta mai era posibil ieri. Roger nu se mai află la Bastilia, a evadat şi, până acum, n-am putut da de urma lui.

Medicul era foarte încurcat pentru că o asemenea împrejurare îi strica tot planul pe care şi-l făurise pentru vindecarea pacientei sale. Se apropie iar de pat, observând-o cu luare-aminte.

Contele spuse în şoaptă:

— Pare că doarme liniştită.

— Mi-e teamă că e leşinată. O sincopă. Adineauri a deschis ochii, s-a uitat în jur şi, nevăzându-l pe Roger, a leşinat. Trebuie găsit neapărat cavalerul de Vaudrey; aş vrea să stau aici până se trezeşte, ca să-i pot vorbi.

Contesa nu întârzie să deschidă ochii. Privirea ei începu să umble de la conte la doctor şi de jur împrejurul odăii.

— Pe cine căutaţi? întrebă medicul, întinzându-i mâna. Nu v-aţi aşteptat să mă vedeţi aici, dar vina nu e a mea. V-am sfătuit să nu părăsiţi patul şi să nu vă obosiţi mintea cu

fel de fel de lucruri. Îmi făgăduiţi că veţi asculta pe viitor prescripţiile mele?

Contesa vru să răspundă, dar în clipa aceea îl zări pe soţul ei şi se răzgândi. Doctorul se ridică să scrie o reţetă şi contesa îi făcu semn contelui să se apropie:

— Îţi mulţumesc pentru grija pe care mi-o porţi. Ai stat ceasuri întregi la căpătâiul meu şi acum te rog să te odihneşti şi să nu-ţi neglijezi treburile. Mă simt mai bine şi l-aş ruga pe doctor să-mi îngăduie să mă ridic şi să mă aşez pe un fotoliu în salonaş. Aş vrea să privesc pe stradă la lumea care trece. Aş putea zări poate anumite persoane care-mi sunt dragi.

Contele nu ştiu ce să răspundă, dar doctorul îi veni în ajutor, opunându-se categoric şi, luând mâna Dianei, o mângâie şi-i spuse:

— Doamnă contesă, vă rog să-mi daţi voie să vă îngrijesc... să vă vindec.

— Mă supun! zise ea, privind la cei doi bărbaţi.

— Voi lua măsuri grabnice ca Roger să fie găsit. Voi cerceta tot Parisul şi, dacă nu e mort, îl voi scoate la iveală.

Contele intră în cabinet şi-l chemă de urgenţă pe Marest:

— Ai cercetat toate cartierele? Fără niciun rezultat, nu-i aşa?

— Da.

— Îţi dau răgaz patruzeci şi opt de ore ca să-l prinzi pe fugar. Dacă nu dai de el, te concediez.

3

Doctorul Herbert sosi la hotelul a cărui adresă i-o dăduse cavalerul tocmai în clipa în care Marest şi agenţii săi îi arestaseră pe Roger şi pe Picard. Datorită intervenţiei sale, Marest bătu în retragere şi renunţă la arestarea tânărului. Rămaşi singuri, doctorul i se adresă lui Roger:

— Mi-ai dat cuvântul dumitale, aşa că trebuie să mergem grabnic la contesă.

Fără să spună o vorbă, cavalerul îl urmă. Marest ajunse la palat înaintea tânărului şi raportă prefectului cele întâmplate. Când sfârşi, un servitor intră şi anunţă:

— Domnul cavaler de Vaudrey.

Contele stătu o clipă în cumpănă tulburat de sentimente contradictorii, din care nu lipsea mânia, apoi porunci:

— Roagă-l pe domnul cavaler să aştepte în salon, iar dumneata du-te şi întreab-o pe doamna contesă dacă e dispusă să-şi primească nepotul!

După ce ieşi servitorul, contele se sili să arate cât mai liniştit, îşi aranjă ţinuta şi se îndreptă către salonul unde-l aştepta Roger. Doctorul îi dăduse de înţeles tânărului că era în interesul lui să se supună, aşteptând ca el să aranjeze lucrurile pentru reabilitarea Henrietei. Convins că va fi ascultat, doctorul îl lăsă pe Roger să se prezinte singur la palat, iar el se întoarse la cele două surori ca să le pregătească pentru ceea ce pusese la cale. Henrieta era pradă unei nemăsurate agitaţii din ziua în care îl văzuse pe Roger. Când doctorul o chemă, ea porni stăpânită de o mare nelinişte.

— Ceea ce am să-ţi spun, începu medicul, nu trebuie să fie auzit de nimeni. Cred că nu i-ai spus surorii dumitale nimic din...

— Nu, nu, se grăbi să infirme Henrieta, roşind.

— Te-am chemat aici ca să-ţi vorbesc despre cavalerul de Vaudrey şi despre unchiul lui, contele de Linieres.

Auzind aceste nume, fata tresări, dar doctorul continuă:

— Cred că ai înţeles că ţi-am oferit găzduire numai ca să te scap de urmărirea poliţiei – medicul făcu o pauză –, situaţia dumitale va deveni în curând critică dacă nu vom dobândi o graţiere în toată regula.

— Dar ce crimă am făptuit ca să fie nevoie de o graţiere? întrebă mânioasă Henrieta.

— N-ai făcut nicio crimă, dar cert este că ai fost condamnată.

— De cine am fost condamnată? Şi cum poate fi cineva condamnat fără să apară în faţa unui judecător şi fără putinţa de a se apăra?

Raţionamentul logic al fetei îl descumpăni pe doctor, dar nu putea renunţa la ideea lui de a îndemna o nevinovată să-şi ceară iertare. În cele din urmă, găsi un mijloc de a împăca şi capra şi varza.

— Nu e vorba aici să te umileşti în faţa unui magistrat atotputernic, trebuie doar să dovedeşti unui unchi arţăgos că nu eşti una dintre acele fete care umblă după măritiş cu orice preţ.

— Martor mi-e Dumnezeu, domnule doctor, că am refuzat propunerea cavalerului şi am încercat să-l fac să înţeleagă datoria pe care o are faţă de familia lui.

— Eu ştiu asta, fata mea, dar trebuie să procedezi în aşa

fel încât să-l convingi şi pe domnul Linières; singurul mijloc este să te duci la el şi să-i explici. Să-i explici tot ce s-a întâmplat între dumneata şi Roger. Contele va crede fiindcă e un om drept şi înţelegător.

— Bine, domnule doctor, voi proceda aşa cum credeţi de cuviinţă. Dar ce voi face în momentul când prefectul îşi va da seama că am evadat?

— M-am gândit eu şi la asta. Contele trebuie pus în imposibilitatea de a mai pedepsi pe aceea care i-a scăpat întâia oară. Cum? Punându-l în situaţia de a nu-şi putea călca un jurământ sau o făgăduială. Şi cred că am găsit şi mijlocul cel mai bun pentru a ne atinge scopul. M-am gândit la cineva care trebuie să-i vorbească domnului Linières. Da, persoana va fi chiar sora dumitale, pe care o vei învăţa ce anume trebuie să spună. Luiza are obligaţia să dobândească graţierea Henrietei Gérard.

— Dar ea nu ştie nimic! Va trebui să-i mărturisesc totul!

Doctorul trase o perdea care masca intrarea în bibliotecă şi zise:

— Nu mai e nevoie să-i spui, Luiza ştie tot. Iat-o!

În aceeaşi clipă, fata ieşi din ascunzătoarea în care o pitise medicul.

— Haide, surioară, să mergem la cel pe care trebuie să-l

implor. Să mergem repede, ard de nerăbdare să-i obţin graţierea ta.

Când contele de Linieres dădu cu ochii de nepotul său, sufletul îi era sfâşiat între dragostea de unchi şi datorie. Se calmă şi spuse:

— Am întrebat-o pe contesă dacă e dispusă să-şi primească nepotul.

— Vreau să vă mulţumesc, domnule, că mi-aţi ghicit gândul, pentru că singura mea dorinţă este să-mi revăd mătuşa pe care o iubesc ca pe o mamă; vreau doar s-o sărut şi după aceea să plec.

Prefectul nu mai avu răgazul să răspundă fiindcă în momentul acela perdeaua de la uşa Dianei se dădu în lături şi ea intră. Roger era gata să se arunce la picioarele ei, dar Diana îi luă capul în mâini şi-l sărută cu mare emoţie pe frunte. Stingherit, contele întoarse spatele. Roger o susţinu pe contesă şi o ajută să se aşeze într-un fotoliu. Îngenunchind în faţa ei, îi zise:

— Curaj!

— De vreme ce mai trăiesc, înseamnă că am mult curaj! răspunse contesa.

— Diana! exclamă contele mustrător, dar pe ton blând.

Se retrase apoi către fereastră, dându-i prilej cavalerului s-o întrebe:

— Ai suferit mult?

— Foarte mult. Dar să nu-ţi închipui că nu mi-am ţinut făgăduiala.

Cavalerul păru speriat, dar contesa îl linişti:

— Să n-ai nicio teamă, m-a găsit acolo, la Henrieta.

— Durerea ei nu v-a înduioşat, domnule conte? întrebă Roger.

— Nu, deoarece eram stăpânit atunci de o altă durere, mai puternică. Diana era acolo, lângă fata aceea, îngrozitor de agitată, îndrugând tot felul de vorbe, gata să fugă afară. E adevărat, Diana? Plângeai, dar nu pentru ea. Şi asta e adevărat? Atunci de ce plângeai? întrebă contele, ridicând glasul şi aţintindu-şi privirea asupra soţiei sale.

— De ce?... Ah, Roger, cât de mult aş vrea să mor!

Contele se sperie:

— Iartă-mă, Diana, am greşit, nu trebuia să te întreb. Tu eşti deasupra oricăror bănuieli!

În clipa aceea un servitor vesti sosirea doctorului Herbert.

— Să intre, să intre! strigă contele şi alergă în întâmpinarea medicului.

4

Cum intră, doctorul Herbert se duse către contesă şi, întinzându-i mâinile, o dojeni că se dăduse jos din pat fără voia lui. Cu o voce stinsă, Diana îl rugă:

— Doctore, cred că aerul de afară mi-ar face bine. Aş vrea să ies.

Medicul se uită lung la bolnavă de parcă ar fi vrut să-şi dea seama dacă nu cumva glumeşte. Dar Diana, cu gândul numai la fiica ei, continuă:

— Aş vrea să merg, cum mergeam mai de mult, să-mi văd săracii.

— E cu neputinţă să ieşiţi, doamnă! Ajutoarele pentru săraci le puteţi trimite prin cineva.

— Nu e de-ajuns, trebuie să-i şi văd. E o povară care mă înăbuşă, o simt, sunt lacrimile care nu vor să curgă. Sunt încredinţată că la vederea celor nefericiţi voi putea plânge din belşug.

— Dacă e aşa, sunt în măsură să-ţi arăt oameni nefericiţi. De pildă, acum câteva zile, în curtea închisorii Salpetriere, printre femeile care urmau să fie deportate în Louisiana, se afla o sărmană fată, singură pe lume, care

trebuia să-şi părăsească o soră oarbă, cerşetoare pe străzile Parisului. Am scăpat fata, am luat-o cu mine şi acum îi caut un adăpost, iată pentru ce am venit aici.

Doctorul se întoarse către domnul de Linieres şi continuă:

— Domnule conte, fără voia dumneavoastră aţi fost părtaş la nenorocirea aceea, încât cred că nu veţi refuza s-o reparaţi. Sunt încredinţat că veţi îndrepta răul făcut. Contesa vă va ajuta, o văd foarte emoţionată.

Într-adevăr, ochii Dianei înotau în lacrimi.

Fără să mai stea pe gânduri, contele zise:

— Bine, poţi s-o aduci pe fata aceea când vrei.

— Dar ea e aici, fiindcă am adus-o cu mine, spuse doctorul vesel.

Nici nu sfârşi bine fraza, că Diana se ridică în picioare şi zise cu aprindere:

— E aici, aproape de el, în casa soţului meu.

Din locul unde se afla, cavalerul putea vedea cui îi vorbea doctorul şi-i spuse încetişor Dianei:

— Vai, mătuşico, e sora Henrietei!

„E fiica mea, Roger, e fiica mea!” ar fi vrut să spună contesa.

Cavalerul o privi cu dragostea şi respectul unui fiu.

Contele, uimit de această întorsătură, se înfurie, dar încercă să se stăpânească de teamă să nu-i facă rău soţiei. Îşi dăduse seama că i se întinsese o cursă.

Când Luiza se ivi în prag, el se dădu câţiva paşi înapoi. Doctorul o luă de mână pe fată şi, apropiindu-se de conte, o îndemnă:

— E rândul dumitale să ceri graţierea Henrietei.

— Vă rog, doamnă contesă, spuneţi un cuvânt de încurajare acestei fete. Oare nenorocirea ei nu vă înduioşează cel puţin tot atât cât a celorlalţi săraci?

Şi doctorul o împinse pe oarbă în aşa fel încât Diana să-i poată lua mâna. Nefericita mamă izbuti cu greu să se stăpânească. Dar, simţindu-se observată, îngăimă:

— Nu, nu trebuie să-ţi fie teamă, fetiţa mea.

Auzind aceste cuvinte, Luiza exclamă:

— Vocea aceasta îmi este cunoscută! Şi chipul i se luminã brusc.

— Te afli printre oameni care doresc să te facă fericită, continuă contesa.

Auzind din nou glasul, fata nu mai avu nicio îndoială:

— Nu e aşa, doamnă, că v-am mai întâlnit?

Diana, emoţionată, se întoarse către Roger:

— Mă recunoaşte, mă recunoaşte.

— Da, continuă Luiza, într-o zi, la ieşirea din biserică, mi-aţi dat o monedă de aur şi mi-aţi spus: „Roagăte pentru mine!” Dar cine sunteţi, doamnă?

— Sunt contesa de Linieres.

— Atunci vă rog încă o dată să mă ajutaţi. Duceţi-mă înaintea domnului conte pe care vreau să-l rog să-i acorde graţierea surorii mele, Henrieta.

Doctorul se simţea cât se poate de mulţumit. Fata îşi învăţase bine lecţia.

Numai Diana era cu totul dezorientată, dar îşi adună ultimele puteri şi, conducând-o pe Luiza în faţa contelui, o îndemnă:

— Lasă-te în genunchi, copila mea! Ea însăşi, nedându-şi seama ce face, căzu în genunchi alături de fată şi-l imploră: Fie-ţi milă! Fie-ţi milă!

Domnul de Linieres fu foarte surprins de interesul acesta exagerat faţă de o străină.

— Sora mea e nevinovată, domnule. Acordaţi-i graţierea şi vă voi binecuvânta toată viaţa.

Contele hotărî să pună capăt acestei scene, dându-şi seama că îi face rău soţiei sale. Cu un gest brusc, luă de pe masă un formular de graţiere şi i-l întinse Luizei:

— Iată graţierea surorii dumitale! Apoi zise către doctor:

Vei completa dumneata numele protejatei!

Doctorul luă repede formularul, îi ajută fetei să se ridice, în timp ce Roger făcea acelaşi lucru cu mătuşa lui. Susţinută de doctor, Luiza se apropie de conte şi, tremurând, îi sărută mâna.

— Voi da ordin să se trimită chiar astă-seară dispoziţia de graţiere, se adresă el medicului.

— Ca să ajungă până în anticameră, răspunse doctorul râzând.

— Nu pricep! se miră contele.

Era clipa cea mai primejdioasă.

— Şi totuşi, e simplu, spuse doctorul Herbert. Mi-am luat îngăduinţa s-o aduc aici şi pe cealaltă fată.

Apoi, deschizând uşa, făcu semn Henrietei să intre. Aceasta intră şi, întinzând mâinile către doctor în semn de mulţumire, zise:

— De vreme ce m-aţi chemat, înseamnă că sunt graţiată.

— Mulţumeşte binefăcătorilor noştri, Henrieta! spuse repede Luiza.

Zărindu-l pe Roger, Henrieta fu gata să scoată un ţipăt.

Contele se uită cu luare-aminte la aceea pe care o graţiase şi, recunoscând-o, fu cuprins de un acces de

mânie.

— Cum, despre această femeie e vorba? De...

Nu-şi sfârşi fraza, că Roger, renunţând la orice prevedere, îi veni în întâmpinare şi, întinzându-i mâna, zise hotărât:

— Pe fata aceasta o iubesc şi o voi iubi în veci. Jur!

Prefectul se pregăti să răspundă, dând frâu liber mâniei, dar Henrieta înaintă către el şi spuse:

— Vă rog să mă ascultaţi, domnule cavaler! între noi se află o prăpastie astăzi! Uită-mă! Datoria mea este să trăiesc pentru scumpa mea soră oarbă şi numai pentru ea... Vă mulţumesc, domnule conte, că mi-aţi dăruit această a doua jumătate a vieţii mele. Pentru ea vă jertfesc pe cealaltă. Ordinele dumneavoastră sunt sfinte. Luiza şi cu mine vom pleca.

Contesa scoase un ţipăt sfâşietor:

— Vreţi să plecaţi?! strigă ea, strângând braţul doctorului care voia s-o reţină pe fotoliu.

— Da, răspunse Henrieta, adresându-se contelui. Nu ne veţi mai vedea niciodată.

Domnul de Linieres, mai liniştit, zise:

— Dacă-mi făgăduiţi că plecaţi imediat, nu voi revoca ordinul de graţiere. Şi le arătă uşa.

Luând-o de braţ pe Luiza, Henrieta se îndreptă spre uşă şi de pe buzele ei se desprinseră două cuvinte îndurerate:

— Adio! Adio!

Diana, palidă şi tremurând, strigă:

— Nu plecaţi! Nu vreau să plecaţi!

Era strigătul mamei. Efortul însă îi depăşi puterile şi leşină având senzaţia că în inima ei se rupsese ceva.

— Ce se poate întâmpla, doctore?

— Totul. Dacă leşinul se prelungeşte, şi starea de emoţie va continua.

Contele îl prinse cu putere de braţ pe Roger şi-i strigă:

— Tu eşti acela care-i grăbeşti sfârşitul! Nu m-ai lăsat să aflu taina care o mistuie.

— Nu e aici locul să mă dezvinovăţesc de acuzaţia pe care mi-o aduceţi. Aş dori să trecem în cabinetul prefectului de Poliţie.

Ajunşi în cabinet, Roger scoase din portvizit o foaie mototolită şi-o întinse contelui:

— Citiţi această foaie pe care am smuls-o din dosarul cu pricina!

Contele începu să citească hârtia şi, pe măsură ce citea, chipul lui se întuneca. Sfârşind, se simţi cuprins de un vârtej şi strigă ca ieşit din minţi:

— Dezonorat! Trădat! înşelat! De ea.

— Nu de ea, replică Roger, ci de acei faţă de care trebuia să păstreze tăcere de dragul copilului ei.

— Copilul ei?

— Da, copilul ei, de care a fost despărţită timp de şaisprezece ani şi pe care Dumnezeu i l-a readus...

— Ce vrei să spui?

Roger îi reaminti scena emoţionantă petrecută cu câteva minute înainte, când contesa se rugase în genunchi alături de fata aceea oarbă.

— Cum, fata aceea... cerşetoarea?...

În faţa acestei lovituri, contele se împletici şi căzu în fotoliu, cu faţa în palme, stăpânit parcă de o durere fără margini. Îşi înălţă brusc capul, îşi trecu mâna peste frunte ca şi cum ar fi vrut să alunge un vis urât, apoi, cu mişcări febrile, începu să rupă hârtia pe care o ţinea în mână. Îşi luă nepotul de braţ şi porni cu el către uşă. Când ajunseră în încăperea unde se afla Diana, aceasta se trezise din leşin şi încerca să se ridice:

— Aşadar, ai îngăduit acestor fete să nu plece imediat?

Contele era gata să protesteze, dar cavalerul îi şopti la ureche:

— Gândiţi-vă bine ce faceţi: acum rostiţi sentinţa de

viaţă sau de moarte a mătuşii mele.

— Da, doamnă, am îngăduit! răspunse contele, resemnat. Mi-am dat seama că o despărţire pentru totdeauna ar însemna o durere veşnică. Diana, cunosc dragostea pe care o porţi fiului surorii tale şi, văzând cât îţi este de mare suferinţa, am impus inimii şi mândriei mele o jertfă nemăsurată. Fetele acestea nu vor pleca. Cuvintele contelui stârniră o adevărată stupoare. Abia ţinându-se pe picioare, Diana de Linieres se apropie de soţul ei şi murmură ca în vis:

— Nu vor pleca.

Contele se întoarse către Henrieta şi către doctor:

— Domnişoară, îngădui să rămâi la Paris, sub acoperişul aceluia care a avut bunătatea să-ţi dea găzduire şi care îmi este un bun şi vechi prieten. Da, doctore, o vei adăposti pe această orfană până când... Adresându-se cavalerului, continuă: Roger, du-te în biroul meu! Vreau să-ţi aduc la cunoştinţă hotărârea pe care am luat-o cu privire la proiectele tale, precum şi condiţiile pe care le voi impune pentru căsătorie.

Cavalerul se înclină şi ieşi.

— Dragă doctore – se adresă acum contele doctorului Herbert – ştiu că eşti în acelaşi timp medic al sufletului şi

al trupului. Mulţumită îngrijirilor dumitale, contesa se simte acum mult mai bine. Aş dori să faci în aşa fel încât să ajungă la o însănătoşire completă.

— Ştiu ce am de făcut, răspunse medicul.

Şi tot contele o luă pe Luiza de mână şi o duse lângă contesă.

— Contesă, spuse el, fiinţa aceasta va rămâne din nou lipsită de sprijin, fiindcă aceea care a îngrijit-o până acum va avea inima prinsă de altă dragoste. Dacă vrei... o putem adopta.

Un strigăt de bucurie ieşi de pe buzele nefericitei mame. Privi cu teamă totuşi la soţul ei, dar el spuse:

— Va fi fiica noastră.

Diana rămase împietrită. Cu glas slab, murmură:

— Ah! ştii totul... ştii totul!

— Şi vreau să uit totul! replică domnul de Linieres.

Un potop de lacrimi ţâşni din ochii mamei:

— Fiica mea! Fiica mea! Fiica mea!

Doctorul interveni:

— Iată şi acele lacrimi atât de mult aşteptate. Acum pot garanta o vindecare grabnică şi desăvârşită.

Apoi, chemând-o pe Henrieta, adăugă:

— Domnule conte, o voi lua cu mine pe aceea pe care

binevoiţi să mi-o încredinţaţi. O veţi găsi în casa mea atunci când va trebui să-i împărtăşiţi vestea cea mare.

Luiza interveni:

— Cum, domnule doctor, vreţi să mă despărţiţi iar de Henrieta?

Domnul de Linieres se adresă soţiei sale:

— Doamnă, spuneţi-i acestei copile că de acum încolo noi suntem părinţii ei.

Diana ridică ochii în care înotau lacrimi de recunoştinţă. Luiza, tremurând, mângâia neîncetat mâinile contesei, spunând:

— Ah! doamnă, de-aş putea să vă văd!

— O vei vedea! strigă doctorul Herbert, cu convingere. Sarcina aceasta îmi revine mie. Eu o voi îngriji, iar Dumnezeu o va vindeca.

Herbert dădu să plece, dar contele îl reţinu şi-i spuse:

— Doctore, orânduieşte dumneata cu ajutorul contesei în ce fel se vor putea vedea cele două fete, aici sau în orice altă parte, cum credeţi de cuviinţă. Şi, copleşit de emoţie, domnul de Linieres ieşi repede.

5

Roger îl aştepta pe conte în cabinetul acestuia. – Cavalere, îi spuse contele intrând, sunt sigur că hotărârile pe care le-am luat te-au surprins. Te aşteptai, probabil, la un cu totul alt rezultat. Acum îţi voi spune deschis ce am hotărât şi că nu voi admite niciun fel de împotrivire. Vei fi mirat, fără îndoială, aflând cum am ajuns să consimt la...

— ... căsătoria mea.

— La o întovărăşire care face din mine complicele dumitale împotriva dorinţei regelui.

Roger lăsă privirea în jos, tulburat; contele îi luă mâinile; cei doi bărbaţi, până nu de mult potrivnici, erau copleşiţi de emoţie.

— Acum sunt sigur, dragul meu, că vei face ceea ce doresc să-ţi cer. Ei bine, Roger, nu vreau ca un membru al familiei mele să se facă de râs şi să dea prilej de discuţii care ar pricinui mult rău numelui nostru. Vreau să spun că atunci când un gentilom rupe brusc cu tradiţia familiei sale, trebuie să poată înfrunta opinia publică. Cu alte cuvinte, cel care face o mezalianţă trebuie să poată impune respect faţă de aceea pe care o socoteşte vrednică să-i poarte numele. Doresc ca nepotul meu să nu fie nevoit să recurgă la spadă pentru a se face respectat. Încuviinţez această căsătorie, dar îţi cer să faci în aşa fel

încât să poţi sta cu fruntea sus; vreau să-ţi adaugi numelui un renume glorios, care să-ţi de-a dreptul să înfrunţi toate convenţiile sociale.

— Ce trebuie să fac? Fiindcă îmi închipui că dacă îmi vorbiţi în felul acesta, trebuie să fi găsit şi calea de urmat care să-mi de-a dreptul la fericire.

— Ştii că generalul marchiz de La Fayette este pe cale să plece în America pentru a-i ajuta pe americani să-şi câştige independenţa. Vreau să dobândeşti un grad în mica armată pe care La Fayette o trece peste Atlantic. Orice gentilom este, de drept, un ostaş. Te asigur că vei fi primit de marchiz, care se pricepe la oameni curajoşi şi a cărui preţuire vei şti s-o câştigi pe câmpul de bătaie. Sper că nu vei şovăi să-mi urmezi sfatul.

— Da, domnule conte, nu trebuie să vă îndoiţi de mine în nicio împrejurare. Primejdia nu mă sperie, aşa că vă rog să vorbiţi cât mai curând generalului şi să-l rugaţi să-mi încredinţeze comanda unui regiment. Nu mai doresc decât un singur lucru: să-mi daţi voie ca înainte de a pleca să-mi iau rămas-bun de la aceea de care poate mă despart pentru totdeauna şi să-i explic că o fac pentru fericirea noastră.

Contele nu putu refuza o asemenea cerere, atât de

firească.

— Îţi vei putea vedea logodnica, Roger, şi te încredinţez că în tot timpul lipsei tale va fi îngrijită la fel cum ai fi îngrijit-o tu însuţi. Am încuviinţat de asemenea ca Luiza să rămână lângă Diana. Henrieta urmează să fie găzduită de doctorul Herbert, unde vei putea merge să-ţi iei rămas-bun de la ea.

Contele strânse mâna nepotului şi-l împinse uşurel către uşă. Bucuros nevoie-mare, tânărul părăsi cabinetul unchiului său.

Când contele se întoarse în camera soţiei sale, o găsi pe Luiza aşezată la picioarele Dianei, pe un scăunel, aşa cum stă un copil care ascultă sfaturile mamei. Zărindu-şi soţul, Diana vru să-i iasă în întâmpinare, dar contele o opri:

— Rămâneţi aşa, e un tablou minunat!

— Da, dar din acest tablou lipseşte un personaj căruia Dumnezeu i-a inspirat această faptă creştinească: soţul pe care-l respect şi pe care-l iubesc. Vino, domnule conte, şi ia-ţi locul care ţi se cuvine în acest tablou compus chiar de dumneata şi pe care ţi l-a inspirat Dumnezeu.

Luiza ghici schimbarea în aşezarea personajelor, întoarse instinctiv capul către conte şi murmură:

— Cât aş vrea să vă văd, domnule conte! Cât aş vrea să

pot privi cu respect chipul aceluia căruia îi datorez atâta recunoştinţă!

Cu greu îşi putu stăpâni emoţia contele şi puse mâna contesei în mâna fetei în semn de binecuvântare a unirii dintre mamă şi fiică.

Fără să piardă nicio clipă, Roger se îndreptă către casa doctorului Herbert, care-l aştepta.

— Dragul meu, nu te voi face să o aştepţi pe aceea pe care doreşti cu atâta înflăcărare s-o vezi ca să-i comunici voinţa domnului conte.

Zicând acestea, deschise uşa dinspre camera Henrietei. Fata apăru în prag şi se îmbujoră de sfială. Fără niciun fel de introducere, Roger comunică celor doi hotărârea domnului de Linieres. Când sfârşi, doctorul se ridică şi-i întinse mâna:

— Ştiam că sentimentele care te însufleţesc nu sunt din cele ce se clatină în faţa greutăţilor. Şi mai sunt încredinţat că tu, copila mea, vei suporta această nouă despărţire cu răbdarea şi curajul cuvenite.

Henrieta se ridică şi zise:

— Când a fost vorba, Roger, să aleg între viitorul tău şi durerea mea, la care mă condamnam prin refuzul de a-ţi primi numele, n-am stat nicio clipă la îndoială. De aceea

cred că am azi dreptul să spun cât sunt de mândră de iubirea ta. Poţi pleca, Roger! Fără teamă şi fără părere de rău, nu voi uita niciodată că de dragul meu ai făcut această jertfă. Nu voi uita că înfrunţi primejdia morţii pentru ca, în sfârşit, să fim fericiţi.

Doctorul găsi de cuviinţă să-i lase singuri spre a-şi lua rămas-bun.

Când Roger se văzu singur cu fata, nu se mai putu stăpâni:

— Henrieta, îţi mărturisesc că sufăr cumplit din pricina acestei noi despărţiri. Unica mea speranţă este că-ţi vei păstra pentru mine inima caldă şi duioasă.

Henrieta lăsă capul în jos, încercând să-şi ascundă tulburarea:

— Roger, murmură ea, tot ce-mi spui azi am ştiut de mult.

— Dar ceea ce nu puteai şti sau ghici este văpaia care mă mistuie şi că dacă ai fi murit eu te-aş fi urmat în mormânt.

Doctorul Herbert intră şi le zise:

— Ştiu, aţi dori să prelungiţi cât mai mult această întrevedere, dar sunt motive care vă impun s-o scurtaţi. Domnul cavaler are multe de făcut înainte de plecare.

Domnul conte îl aşteaptă să-i comunice rezultatul intervenţiei pe lângă generalul La Fayette.

— De la care sper să obţină un post de comandă pentru mine.

— Fără îndoială că va dobândi, se auzi un glas din uşă.

Şi nou-venitul se adresă apoi doctorului:

— Vă rog să mă iertaţi, domnule doctor, că am intrat fără să bat la uşă, dar pe aici toată lumea îl cunoaşte pe Picard.

Emoţionat peste măsură, valetul se îndreptă către cei doi tineri:

— Am căpătat regimentul! se adresă el lui Roger. Da, avem regimentul! în fruntea lui veţi fi dumneavoastră, iar eu cu puşca la umăr. Se va vorbi despre noi în bătrâna Europă şi numele nostru va intra în istorie. Apoi, schimbând tonul, Picard se adresă Henrietei: Ne vom despărţi, domnişoară, cu scopul de a vă cuceri. Ni se frânge inima, dar avem credinţa că ne despărţim pentru a ne apropia mai mult. Aşadar, ne ascundem, ne înghiţim lacrimile.

Rogerâl întrerupse:

— Haide, Picard, spune ce cauţi aici?

— Păi... uitasem să vă spun: domnul conte m-a certat,

m-a mustrat şi m-a iertat. Acum sunt gata de plecare. Mâine-dimineaţă, domnul marchiz de La Fayette porneşte...

— Mâine, murmură Henrieta cu tristeţe.

— Da, fata mea, mâine. Când se va întoarce, va veni să te ia de aici pentru a te duce în faţa altarului.

Henrieta se încrezuse prea mult în puterile ei. Simţi că o părăsesc în clipa despărţirii.

— Curaj, Henrieta! Avem o misiune de îndeplinit, spuse doctorul.

— Da, Luiza! murmură Henrieta. Dar ce mai pot face eu pentru ea?

— Eşti aceea de care avem nevoie pentru a-i da toate îngrijirile cuvenite.

Doctorul crezu nimerit să încheie această întrevedere printr-un gest mărinimos: unind mâinile celor doi tineri, le zise:

— Ştiu că n-aveţi curajul să-mi cereţi o favoare, care, cu siguranţă, v-ar face fericiţi. Roger, îţi dau voie să-ţi îmbrăţişezi logodnica.

Cavalerul se apropie şi atinse cu buzele tremurătoare fruntea albă a Henrietei.

— În vremurile bune, ăsta se numea un adevărat sărut

de logodnă, remarcă Picard, care nu mai ştia cum să-şi ascundă emoţia.

Henrieta se apropie de el:

— Şi dumitale trebuie să-ţi mulţumesc că ai crezut în nevinovăţia mea şi mi-ai venit în ajutor.

Emoţia îi cuprinse pe toţi şi atunci doctorul deschise uşa şi-l conduse pe cavaler, care din prag mai aruncă o ultimă privire către aleasa inimii lui.

6

Doctorul Herbert o lăsă câtva timp singură pe Henrieta ca să-şi poată învinge emoţia. Când se întoarse la ea, îi zise:

— Acum roagă-te, copila mea, să mă ajute Dumnezeu să izbândesc în vindecarea Luizei.

— Sunt sigură că veţi izbândi! Aţi făgăduit!

— Da, am făgăduit ca să aduc o mângâiere cuiva care se interesează de fată ca de copilul ei. Biata Luiza a suferit destul. Dar ceea ce mă preocupă acum nu este atât infirmitatea ei, cât un alt lucru pe care l-am observat la ea. Spune-mi, te rog, de când v-aţi revăzut, Luiza nu ţi-a vorbit de timpul cât a stat la cerşetoarea Frochard?

— La început mi-a povestit de grozăviile pe care le-a îndurat, dar după aceea n-a mai vrut să-mi vorbească, socotindu-le lucruri trecute.

— Dar oare, în afară de amintirile urâte, nu ţi s-a părut că Luiza a păstrat un sentiment de recunoştinţă faţă de

nenorocitul acela care era şi el tot o victimă ca şi ea?

— Ba da, mi-a vorbit adesea de Pierre cu mult interes şi cu o recunoştinţă adâncă.

— Nu crezi că Luiza ar vrea să dea o dovadă de recunoştinţă acelui nenorocit? Eu cred că dacă sărmana fată şi-ar recăpăta vederea, una dintre primele griji ar fi să meargă să-l vadă pe bietul tocilar. Sau poate te-ai gândit că aceea care a suferit atât de mult din pricina cruzimii cerşetoarei, nu va mai vrea să dea ochii cu ea niciodată, fie şi numai ca să-l vadă pe Pierre.

— Da, m-am gândit la asta, încuviinţă Henrieta.

— Ei bine, eu cred că Luiza va trece peste orice ca să-şi vadă tovarăşul de suferinţă.

— Ce vreţi să spuneţi, domnule doctor?

— Te va lămuri Luiza în curând.

— E drept că am auzit-o pe Luiza vorbind cu multă căldură despre Pierre, dar când o aud vorbind şi-mi amintesc de înfăţişarea acelui infirm zdrenţăros şi murdar...

— Dacă Luiza l-ar şti infirm, nu i-ar păstra aceeaşi recunoştinţă?

— N-am vrut să spun asta.

— Dacă voi reuşi s-o lecuiesc, eu o voi conduce la

Frochard. Ţin să i-l prezint eu însumi pe băiatul acela de treabă. Până atunci, să ne rugăm lui Dumnezeu să ne reuşească operaţia!

Aşa cum spusese Picard, cavalerul de Vaudrey urma să plece chiar a doua zi de dimineaţă. În zori, însoţit de Picard, se înfăţişă deci la palatul unchiului său pentru a-şi lua rămas-bun. Contele le ieşi înainte şi îi spuse valetului:

— Intră, Picard, vreau să-ţi vorbesc de faţă cu doamna contesă şi nepotul ei.

Credinciosul servitor se înclină.

— Picard, începu contele, ţin să-ţi mulţumesc pentru serviciile pe care le-ai adus familiei mele în cursul atâtor ani, pentru credinţatanestrămutatăşideasemenească-mi exprim bucuria că, deşi ai o vârstă când ţi s-ar fi cuvenit o binemeritată odihnă, vrei să-l însoţeşti pe cavalerul de Vaudrey... suportând o călătorie atât de obositoare. Doresc să rămâi aici, la Paris, unde să trăieşti tihnit, pentru că ţi-am găsit îndeletnicirea care-ţi va îngădui să duci o viaţă liniştită.

Valetul simţi că i se taie picioarele. Cavalerul se apropie de el şi-i zise cu blândeţe:

— Dragul meu Picard, vei rămâne aici într-o slujbă de

încredere, vei îngriji de copila aceea iubită... Roger făcea aluzie la Luiza.

7

După plecarea lui Roger, contele dispuse ca

Henrieta să fie adusă în fiecare zi la palat. În compania surorii sale de lapte, Luiza îşi revenise de pe urma şocului prin care trecuse. Dar rămânea adesea pe gânduri, copleşită de tristeţe. Contesa, observând-o cu luare-aminte, îşi dădu seama că ceva neobişnuit se petrece în sufletul fetei. Luă deci hotărârea s-o întrebe, cu precauţia necesară:

— Nu te simţi fericită la noi, Luiza? De ce eşti uneori atât de tristă? Te-am zărit adesea plângând, nu încerca să te ascunzi de mine.

Luiza nu răspunse. Contesa, luând-o în braţe, îi murmură:

— Să nu mai plângi, copilul meu! Lacrimile tale îmi fac rău! Să nu mai plângi!

Din ziua aceea, fata încercă să-şi ascundă tulburarea pricinuită de amintirea aceluia care-şi primejduise viaţa de

dragul ei. Însoţită de Henrieta şi Picard, Luiza plecă spre locuinţa doctorului.

În drum, fata se interesa mereu de străzile pe unde treceau.

— De ce întrebi? o cercetă curioasă Henrieta.

— Vreau să ştiu dacă am mai trecut vreodată pe ele.

— În curând ai să-ţi poţi da singură seama de străzile pe care mergi.

— Şi de oamenii pe care-i întâlnesc în cale! completă Luiza cu gândul la tocilar. Îşi spunea că nu e cu putinţă ca Pierre să nu umble prin preajma palatului şi aştepta cu înfrigurare să-i audă glasul: „Cuţite, foarfeci ascuţim!” Speranţa aceasta nu se împlinise, cu toate că într-una din zile tocilarul le întâlnise în drumul său pe cele două fete şi se gândise chiar să le vorbească. Dar glasul i se oprise în gât şi se ascunsese repede după un colţ de stradă ca să nu fie zărit de Henrieta. În ziua aceea îi pierise tot cheful de lucru şi rătăcise tot timpul pe străzi. Se întorsese acasă seara fără să aducă niciun ban bătrânei care continua să-l stoarcă de bani ca şi până atunci. De când murise Jacques, bătrâna se lăsase de meserie şi trăia de pe urma tocilarului.

Din ziua în care le întâlnise pe cele două surori, Pierre

începu să dea târcoale locuinţei doctorului Herbert şi într-o zi le văzu pe cele două fete ieşind, însoţite de Picard; le urmări de la distanţă până ce intrară în palatul contelui de Linieres. Pierre rămase înmărmurit. Aşadar, acolo locuiau ele? se întreba cum ajunseseră cele două orfane să-şi găsească adăpost în palatul prefectului de Poliţie şi îşi spunea că, desigur, Luiza le povestise acestora tot ce pătimise în casa cerşetoarei. Bietul tocilar se şi vedea urmărit şi adus în faţa justiţiei. Dar ceea ce-l îngrozea cel mai mult era faptul că Luiza va afla că el e fiul unui condamnat la moarte. După o săptămână însă, văzând că nu i se întâmplă nimic, cuteză să se apropie de palat. Nu avu totuşi curajul să ridice capul către ferestrele de sus şi, numai după ce se îndepărtă puţin, începu să strige din nou, anunţându-şi meşteşugul. Dar ceva mai puternic decât el îl îndemnă să se întoarcă şi, luându-şi inima în dinţi, să privească spre ferestrele de care se ferise mai înainte. O zări pe fata oarbă şi fu cât pe-aci să scoată un ţipăt de bucurie. Dar Luiza auzise strigătul tocilarului şi bănui că întâmplarea îl aducea pe Pierre pe-acolo întâia oară. Din ziua aceea aştepta mereu să-l audă trecând şi, într-adevăr, trei zile în şir el nu lipsi. Aşa îşi dădu seama că tovarăşul ei de nenorociri descoperise unde locuia ea.

„Întâlnirile” acestea se petreceau fără ştirea Henrietei. Într-o zi, Pierre nu veni şi Luiza, copleşită de tristeţe, îşi exprimă faţă de sora ei nedumerirea, fără să-şi dea seama că-şi trăda în felul acesta sentimentele pe care le nutrea pentru acela al cărui chip nu-l văzuse niciodată. Henrieta crezu de datoria ei s-o mângâie şi-i promise că se va interesa de soarta lui Pierre, singurul care i-a vrut binele în casa aceea.

8

Când era beată, cerşetoarea Frochard era cuprinsă adesea de accese de furie şi delir. Creierul îi era muncit de halucinaţii. Vorbea uneori de fapte privind executarea bărbatului ei, alteori se războia cu Luiza, poruncindu-i să cânte şi, cu mâinile întinse şi degetele încovoiate ca nişte gheare, zgâria cu furie în gol. Luptându-se astfel cu vedeniile, ea lua adesea sticla în care era înfipt un capăt de lumânare şi urca scara care ducea la pod, cum făcea odinioară, ca să asculte cu urechea lipită de uşă gemetele oarbei. Beată fiind, se rostogolea adesea de pe scară şi Pierre o găsea adormită pe duşumea. Bietul tocilar

ajunsese să-şi dorească să o găsească mereu în starea asta pentru că altfel îl blestema şi-l făcea ucigaş, încât era nevoit să se încuie în pod de gura ei. Pe de altă parte, Pierre începuse să se întoarcă din ce în ce mai târziu acasă, fiindcă se dezlipea greu de locurile din preajma palatului Linieres pe care-l privea ore întregi. Într-una din seri, bătrâna se afla iarăşi sub imperiul delirului şi al furiei. Se credea urmărită de poliţie şi, cu ochii holbaţi, fioroasă la vedere, ţipa, luptându-se cu duşmani nevăzuţi. Când intră Pierre, se repezi la el şi apucându-l de mâini începu să-l izbească de pământ cu o putere pe care numai starea de beţie o poate da uneori. Scăpă cu greu din mâinile ei şi fugi în stradă. Aici îşi aduse aminte că singurul om de la care auzise un cuvânt bun era doctorul Herbert şi porni în goană către locuinţa acestuia. Auzind despre ce este vorba, doctorul chemă imediat trăsura şi porunci să fie dus în strada Lourcine.

După ce Pierre fugise afară, bătrâna fu cuprinsă de o furie fără margini. Se repezi după el, dar se împiedică şi se izbi cu capul de un scaun. Muncită de halucinaţii, se târî în patru labe, întinse mâna să apuce lumânarea şi, ridicându-se, porni năucă spre scara podului. Scăpă însă lumânarea pe rochia de postav unsuros care luă foc şi un miros

înecăcios se răspândi în odaie. În câteva clipe nenorocita deveni o făclie vie. În cele din urmă i se aprinse şi părul care-i lumina acum chipul hidos. Deschise uşa, alergă în stradă ţipând, dar nimeni nu-i sări în ajutor. În culmea durerilor, nenorocita se întoarse în casă şi începu să se tăvălească pe jos; în curând nu mai era decât o masă informă, iar flăcările cuprinseră toate lucrurile din odaie. Când patrula şi poliţia sosiră la faţa locului, flăcările înghiţiseră totul. Nu mai era nimic de făcut.

Doctorul şi Pierre sosiră după ce strada rămăsese pustie şi se opriră la câţiva paşi de locul unde fusese cocioaba, simţind un miros înecăcios. Dintr-o privire, Pierre îşi dădu seama de trista realitate şi, arătând către locul unde fusese până de curând locuinţa lor, strigă:

— Dumnezeule, focul a fost la noi! Mama... cred c-au mistuit-o flăcările! Cine m-a pus să plec de acasă?

Doctoruldorisăvadăces-a întâmplat şi Apropiindu-se, simţi în nări mirosul de carne arsă.

— Aşa a fost voia Celui de Sus! murmură el ca şi cum ar fi răspuns unui gând ce-i străfulgera prin minte. Apoi se adresă tocilarului: Hai să plecăm, prietene! Nu mai avem ce căuta aici.

Şi fiindcă tânărul, ridicându-se, se uită la el întrebător,

doctorul adăugă:

— N-a mai rămas nimic... totul a căzut pradă flăcărilor.

— Şi mama, mama unde e?

Medicul îl împinse cu forţa în trăsură şi porunci vizitiului să pornească. Când se îndepărtară de locul sinistrului, el spuse:

— Pierre, nu te vei mai înapoia niciodată în strada Lourcine. Îţi voi găsi un alt adăpost, unde te vei putea întrema după atâtea suferinţe. Uite ce e: mama dumitale nu mai e, a murit de o moarte cumplită, poate şi drept pedeapsă pentru toate nelegiuirile pe care le-a făptuit De azi încolo nu trebuie să mai existe niciun Frochard.

Pierre rămase cu gura căscată de uimire.

— Dar eu...? îngăimă tânărul. Toată lumea mă cunoaşte şi mă ocoleşte ca şi cum aş fi şi eu...

— Te înşeli, îi răspunse medicul, nu toată lumea te dispreţuieşte. Cunosc o persoană care te socoteşte un om de treabă şi nu uită că, odată, la nevoie, ai avut milă de ea. Pentru ea nu eşti fiul condamnatului la moarte Frochard.

— Asta pentru că nu avea de unde să ştie.

— Ei bine, dacă n-a ştiut până acum, nu trebuie să afle nici în viitor. Asta las-o în seama mea. Vreau să-ţi spun că

vei începe o viaţă nouă, că am de gând să mă ocup serios de dumneata şi de viitorul dumitale.

Lui Pierre aproape că nu-i venea să-şi creadă urechilor. Vru să-i mulţumească, dar nu găsea cuvinte. Gândul că-şi va schimba viaţa şi că s-ar putea s-o mai vadă vreodată pe aceea a cărei imagine o păstra mereu în inima lui îl năucea.

Doctorul îl trezi din visare:

— Am chibzuit bine şi am hotărât să nu locuieşti deocamdată în casa mea. Nu trebuie să afle nimeni pe viitor cine ai fost. Vei rămâne câteva zile la spitalul Saint-Louis până voi lua o nouă hotărâre în privinţa dumitale.

Când trăsura opri, doctorul coborî şi spuse:

— Aşteaptă aici! Trimit eu să te cheme.

După vreo zece minute veni portarul.

— Vino cu mine, băiete!

Când doctorul îl văzu intrând în cabinet, îl întrebă:

— Te supără mult piciorul, Pierre?

— Da, domnule doctor.

— Bine, vom încerca zilele acestea să-l facem sănătos. Da, şi mai am şi alte planuri în privinţa dumitale, dar, deocamdată, trebuie să te mulţumeşti să mănânci, să dormi şi să speri.

Apoi i se adresă portarului:

— Să-i dai o cameră chiar în locuinţa dumitale, mâncare şi îmbrăcăminte curată. Bine! La revedere... Louis Raymond! zise doctorul şi-l bătu prieteneşte pe umăr pe Pierre. Şi apoi, mai încet: Acesta e numele pe care-l vei purta de acum încolo şi care-l va înlocui pe cel al decapitatului Frochard.

Din ziua aceea, Luiza nu mai auzi din stradă glasul lui Pierre şi tot din ziua aceea sărmana căzu pe gânduri. Contesa se îngrijora văzând tristeţea fetei şi, deşi Luiza îi răspundea mereu că nu are nimic, într-una din zile i se plânse doctorului:

— Doctore, aş vrea să te consult în privinţa fetei.

— Trebuie să mai aveţi puţină răbdare. Operaţia este foarte gingaşă şi n-aş vrea să mă pripesc.

— Ştiu că vei izbuti, dar acum vreau să-ţi vorbesc despre altceva. O văd copleşită de câtva timp de o mare tristeţe.

— Nu e nimic. Dumneavoastră ştiţi, din proprie experienţă, că orice tristeţe se lecuieşte cu timpul şi uneori e de-ajuns o întâmplare pentru asta. Dar ca să fiţi liniştită, am s-o descos eu pe Henrieta.

Diana o chemă totuşi pe Luiza şi, luând-o de mână, îi

spuse:

— Fata mea, doctorul Herbert e aici şi ar vrea să-ţi examineze ochii pentru începerea tratamentului.

Doctorul se apropie şi, uitându-se în ochii fetei, zise parcă supărat:

— Ochii aceştia au plâns, şi au plâns cam mult.

Luiza se făcu roşie ca purpura.

Doctorul continuă:

— Sper să nu se mai întâmple una ca asta. Nu înţeleg ce motiv poate avea o fată atât de drăgălaşă ca să plângă.

Zicând acestea, salută şi porni spre uşă însoţit de Diana.

— I-am citit în ochi şi cred că voi şti să-i citesc şi în suflet.

9

A doua zi, doctorul se duse să-l vadă pe Pierre şi portarul îi spuse că tânărul plânsese toată noaptea. Emoţionat, Pierre îi ieşi înainte, gata să-şi exprime recunoştinţa, dar doctorul îl opri cu blândeţe şi-l chemă să vină în cabinet. Pierre luă loc în fotoliu şi doctorul îi examină piciorul ţeapăn.

— Acum te poţi ridica, băiete. Am văzut ce trebuie făcut pentru ca piciorul beteag să fie la fel de lung ca celălalt.

Lui Pierre aproape nu-i veni să creadă că va putea umbla normal cu amândouă picioarele. Dădu să sărute mâna doctorului, dar acesta se împotrivi:

— Lasă! în curând aceste mâini îţi vor produce atâtea dureri că nu vei mai vrea să le săruţi.

Şi, pentru că tânărul părea nedumerit, medicul continuă:

— Păi cum vrei să te fac să intri în Garda Naţională fără să te chinuiesc puţin? Spune-mi, ţi-ar plăcea să te faci militar?

— Un nenorocit ca mine, militar? Fiul unui condamnat la moarte?

— Îţi vom schimba numele.

— Se poate aşa ceva?

— Regele poate orice, răspunse doctorul.

Bietul băiat era complet năucit. Ceea ce auzise îl tulburase peste măsură, dar în mintea lui mai stăruia un singur punct strălucitor: „Luiza” şi pentru ea ar fi îndurat şi chinurile iadului numai să se facă sănătos.

Doctorul reluă:

— Ridică fruntea! îmi plac oamenii care mă privesc în faţă! Dacă eşti gata să înduri o operaţie foarte dureroasă,

poimâine o vom face. Cu cât mai repede, cu atât mai bine, de vreme ce eşti hotărât. Amânarea nu-şi mai are rost şi te anunţ că va trebui să stai întins în pat şase săptămâni.

Pentru a-şi da mai bine seama de sentimentele pe care Luiza le nutrea pentru Pierre, doctorul Herbert o vizita din ce în ce mai des sub pretextul examinării în vederea operaţiei.

— Pentru ca să te pot opera, îi spunea el, trebuie ca starea generală să fie foarte bună şi de aceea moralul nu trebuie să sufere.

Şi, fiindcă Luiza tresări, doctorul adăugă:

— Uite acum, de pildă, inima îţi bate mai tare şi se vede că eşti tulburată.

Ruşinată, Luiza lăsă capul în jos.

— Nu vrei oare să-ţi recapeţi vederea cât mai repede? Nu doreşti să vezi chipurile celor dragi?

— Ba da, domnule doctor, ba da!

— Atunci trebuie să faci tot ce-ţi cer.

Luiza făgăduia, dar în ziua următoare medicul o lua de la început cu aceleaşi cuvinte şi aceleaşi sfaturi.

10

A treia zi după convorbirea cu Pierre, doctorul plecă la spital în zorii zilei. Cum sosi, îl întrebă pe portar:

— Ia spune! Băiatul nostru a avut o noapte bună?

— Foarte bună, domnule doctor, dacă ar fi să judecăm după mutra pe care o avea azi-dimineaţă.

Medicul se duse în cabinetul său şi ceru să fie chemat internul de serviciu, unul dintre preferaţii lui. Îi dădu acestuia instrucţiunile necesare pentru ca totul să fie pregătit în sala de operaţii, unde marele practician obişnuia să strângă în jurul său medici şi studenţi ori de câte ori era vorba de un caz mai interesant.

— Aşteptaţi-mă în sala de operaţie cu doi infirmieri mai vânjoşi şi apoi adu-mi pacientul!

Intrară în sală cu toţii. Medicul îi porunci lui Pierre să se urce pe masă. Cei doi infirmieri se aşezară de o parte şi de alta, ţinându-l pe tânăr de mâini. Un al treilea îl ţinea de umeri.

Internul îl ţinea de piciorul sănătos ca să nu se zbată.

— Nu era nevoie de atâta lume, de vreme ce v-am făgăduit că voi sta liniştit.

— Ba e nevoie, dragul meu, pentru că şi cei mai curajoşi oameni au uneori mişcări involuntare, care pe mine mă

pot stânjeni. Zicând acestea, se apropie de tânăr, căutând locul unde osul trebuia spart pentru că se sudase strâmb. Când îl găsi, ridică piciorul într-o poziţie favorabilă şi dădu o lovitură atât de puternică încât Pierre scoase un răcnet de durere. Fără să se emoţioneze, doctorul continuă operaţia şi privirea lui spunea că totul merge bine. Câteva clipe, tocilarul îndurase chinuri cumplite; era galben la faţă şi ochii i se măriseră.

După ce se sfârşi operaţia, infirmierii îl ridicară şi-l instalară singur într-o cameră.

— Iată-te acum la pat pentru o vreme mai îndelungată. M-am gândit să-ţi dau o distracţie care sigur îţi va face plăcere. Dar acum trebuie să te odihneşti. Vom vorbi mai târziu.

Pierre se simţea cât se poate de bine după operaţie. Nimic nu arăta că s-ar fi putut ivi vreo complicaţie şi atunci doctorul trecu la aplicarea celei de-a doua părţi a programului. Aşa că, într-o dimineaţă, îi zise:

— Trebuie să încercăm să folosim cele douăsprezece ore ale zilei ca să te apuci de învăţat, ia spune, ştii să citeşti?

— N-a avut cine să mă înveţe. Dar odată am găsit o carte de rugăciuni şi un băiat mi-a arătat literele.

— Ei bine! îţi voi aduce un profesor care să te înveţe.

Trebuie numai să fii sârguincios şi să ai bunăvoinţă.

— Cât despre asta, să n-aveţi nicio grijă. Mă voi strădui din răsputeri să pot să stau şi eu de vorbă cu oameni de seamă şi să duc o viaţă mai bună.

Un infirmier vesti sosirea profesorului. Doctorul îl prezentă elevului său şi se retrase:

— Deoarece medicul nu mai are ce căuta aici, las loc profesorului.

Acesta îşi începu munca şi fiecare zi aducea cu ea un progres. Pierre învăţa cu multă tragere de inimă şi, de când începuse să se instruiască, se gândea cu mai mult curaj la Luiza.

Într-o zi, doctorul veni să-i examineze piciorul şi se arătă foarte mulţumit.

— Voi putea umbla curând?

— Nu te pripi! La început va trebui să mergi în cârje.

— Altfel nu se poate?

— Cred şi eu că nu se poate. Ce, ai început să te gândeşti la cochetărie? Mă mir că nu mi-ai cerut să-ţi trimit coaforul ca să-ţi potrivească o perucă pudrată care să-ţi dea înfăţişarea unui om de seamă. Ai răbdare, tinere, îţi făgăduiesc că nu-ţi va lipsi nimic.

Pierre ardea de nerăbdare să-l întrebe pe doctor despre

Luiza şi într-o dimineaţă, prefăcându-se încântat de reuşita operaţiei, întrebă:

— Îmi închipui că nu e cea mai mare minune pe care aţi îndeplinit-o. Cred că au fost cazuri mai grave şi operaţii mai complicate. Ochii... de pildă.

— Desigur. O operaţie de cataractă cere multă prevedere şi îndemânare.

— Oare cataractă are şi... domnişoara Luiza?

— Da, dragul meu, spuse doctorul cu tristeţe. Luiza suferă de cataractă şi încă de una foarte gravă. Dar cred că se poate încerca şi mă pregătesc de mult timp pentru această operaţie.

— Domnule doctor, vă rog să mă ţineţi şi pe mine la curent cu starea sănătăţii aceleia care ne interesează pe amândoi.

— Nu însă din acelaşi punct de vedere, spuse medicul zâmbind. Eu mă preocup de Luiza ca de un caz ştiinţific, pe când tu... ai alte motive, sunt sigur... Dacă într-o zi o vei întâlni, tu cu piciorul sănătos şi Luiza cu ochii vindecaţi, emoţia pe care ai încerca-o ar fi cu totul de altă natură decât aceea pe care aş încerca-o eu.

Pierre vru să protesteze, dar doctorul îl luă din scurt:

— Dragul meu... nu încerca să-ţi ascunzi sentimentele

pe care ţi le-a inspirat fata oarbă în cocioaba din Lourcine.

Acum, când eşti lămurit asupra a ceea ce simţi, îţi spun doar atât: ai răbdare!

11

Doctorul Herbert nu o neglijase pe Luiza.

Amânase operaţia, aşteptând ca fata să se liniştească şi să-i treacă tristeţea al cărei motiv el îl cunoştea de fapt.

De la un timp, medicul băgă de seamă că fata era mai liniştită şi-i spuse:

— Sunt mulţumit de starea dumitale şi, în curând, voi face tot ce e posibil ca să înlătur zăbranicul care te împiedică să vezi frumuseţea lumii şi să priveşti chipurile celor dragi.

— Da, voi putea să văd iarăşi chipul surorii mele Henrieta, al doamnei contese...

— ... Şi poate şi ale altor persoane care te-au încurajat şi ocrotit o vreme.

Auzind aceste cuvinte, fata lăsă capul în jos şi pieptul îi tresăltă.

Scena se petrecuse cu puţin înainte de focul din strada Lourcine. Dar, într-o zi, Luiza află de la Picard despre focul

care mistuise cocioaba din strada Lourcine. Disperată, fata reuşi să-şi ascundă emoţia în timpul zilei, dar noaptea plânse din belşug. Petrecu astfel zile şi nopţi în şir. Doctorul o urmărea şi înţelegea foarte bine ce se petrece cu ea. Într-o dimineaţă, în timp ce o examina, se arătă foarte nemulţumit de ea:

— Ţi-am spus că nu pot proceda la operaţie decât atunci când vei fi complet liniştită sufleteşte. Văd însă că, pe zi ce trece, devii tot mai neliniştită şi nu-mi urmezi sfaturile deloc. De pildă, se vede cât se poate de bine că şi noaptea trecută ai plâns. Dacă aş cunoaşte motivele pentru care suferi, poate că aş putea să ţi le înlătur...

— Domnule doctor, sufăr din ziua în care...

— ... ai aflat de focul din strada Lourcine, nu?

— Da, şi despre moartea femeii aceleia şi mai ales a acelei făpturi care suferea ca şi mine, şi din pricina mea. În ce chinuri groaznice o fi murit săracul de el!

— Cine ţi-a spus că a murit? Băiatul acela cumsecade trăieşte şi, dacă vei fi ascultătoare, îl vei revedea sau, mai bine zis, îl vei vedea. Când voi socoti nimerit, vă voi aduce pe amândoi faţă în faţă, dar pentru asta trebuie să nu mai plângi, să nu-ţi mai torturezi sufletul şi să fii liniştită ca să putem efectua operaţia.

Convorbirea avu drept rezultat o îmbunătăţire simţitoare a stării Luizei şi doctorul le vesti atât pe fată, cât şi pe mamă că în curând va avea loc operaţia.

— O vom opera chiar mâine şi acum se pune problema alegerii unei camere întunecoase; după operaţie, ochii pacientei vor fi foarte sensibili.

Contesa şi medicul porniră împreună prin palat. Găsiră în primul rând o cameră foarte luminoasă pentru operaţie şi una pentru convalescenţă, foarte întunecoasă. Mai trebuia anunţat contele, şi doctorul îşi asumă această sarcină. În anticameră îl găsi pe Picard care, de când îi plecase stăpânul, nu mai vorbea decât despre război, nu mai visa decât bătălii, asalturi... Anunţat de valet, medicul intră la conte şi nu stătu decât timpul necesar ca să-i anunţe hotărârea pe care o luase şi să primească încuviinţarea lui.

Seara aceea fu pentru toţi plină de griji. Contele se retrase devreme, dar contesa rămase tăcută într-un colţ al salonului. Henrieta fusese chemată să doarmă cu Luiza. În pragul camerei de culcare, contesa le sărută pe amândouă, apoi trecu în dormitorul ei, despărţit de cel al fetelor numai printr-un culoar. Rămase singure în încăperea pe care Diana o mobilase cu gust, cele două

fete se îmbrăţişară, fericite că sunt din nou împreună ca în copilărie, la Evreux, când Henrieta îi spunea Luizei poveşti ca s-o facă să uite că e oarbă.

— Draga mea Luiza, cât de nerăbdătoare trebuie să fii să scapi de întunericul care te învăluie, să poţi vedea toate frumuseţile Parisului.

— Da, da! exclamă Luiza cu însufleţire. E o fericire neînchipuită să poţi admira toate frumuseţile de care îmi vorbeşti tu, dar există o fericire şi mai mare... aceea de a-i putea vedea cu ochii pe aceia pe care-i simţi doar cu sufletul, dar al căror chip îţi este străin.

— Te gândeşti la contesă?

— Da, la contesă... fireşte... cine altcineva m-ar mai putea preocupa?

— Sunt încredinţată că dacă ar mai fi fost şi altcineva mi-ai fi spus, nu?

— Fireşte. Ca atunci când eram două orfane.

— Dar acum nu mai suntem tot orfane?

— Eu nu mai sunt din ziua în care contesa mi-a întins mâna.

— Aşa e, tu ai acum o mamă...

— Ai şi tu. Nu ştii oare că doamna de Linieres îl socoteşte pe cavalerul de Vaudrey ca pe fiul ei?

Şi cele două fete, legănate de speranţă, tăcură.

Nici contesa nu dormea. După ce se rugase îndelung lui Dumnezeu pentru reuşita operaţiei, nu-şi putu învinge dorinţa de a intra în camera fetelor. Apăsă uşor pe clanţă şi, păşind în vârful picioarelor, se apropie de pat. Inima ei de mamă începu să bată cu putere la gândul că, peste puţin timp, copila pe care o plânsese atât o va putea vedea cu ochii ei mari şi frumoşi. Tremurând, Diana atinse fruntea fetei cu buzele. Gândindu-se la dragostea profundă care le unea pe cele două fete, o sărută şi pe Henrieta, după care se îndepărtă tot atât de uşor precum venise. Când uşa se închise în urma ei, Luiza şopti la urechea Henrietei:

— Ţi-am spus eu că nu mai suntem orfane?

Când sosi doctorul, toată lumea se sculase în palatul Linieres. Contele se închisese în cabinetul său de lucru, lăsând-o pe contesă cu preocupările ei de mamă. Diana era foarte tulburată. În zori intrase în camera fetelor, crezând că le va găsi dormind. Dar ele erau gata îmbrăcate. Ca să-şi ascundă emoţia, Diana o luă pe Luiza şi o duse în încăperea învecinată cu aceea unde urma să se desfăşoare operaţia. Henrieta le însoţi şi curând se ivi şi doctorul. Era hotărât să procedeze cu toată grija şi luând-o

de mână pe Luiza, îi spuse:

— Ei vezi, fata mea, că m-am ţinut de cuvânt? E rândul tău acum să fii cuminte şi curajoasă.

— Voi fi, domnule doctor.

Intrară în camera de operaţie. Contesa şi Henrieta se pregăteau să-l ajute pe doctor, dar acesta refuză pretextând că emoţia lor l-ar putea stânjeni. O întinse pe Luiza pe pat şi-i puse sub cap o perniţă.

— Deschide ochii mari, fetiţa mea!

Apoi începu operaţia.

Terminând, acoperi ochii Luizei cu un pansament gros care să oprească lumina.

Contesa întrebă îngrijorată:

— Crezi că va vedea, doctore?

— Eu am făcut tot ce mi-a stat în putinţă... restul e în puterea lui Dumnezeu...

În ziua aceea Pierre îl aşteptase cu mai multă nerăbdare ca oricând pe doctor.

— Treaba s-a făcut, prietene, şi dacă prevederile mele se adeveresc, Luiza va începe să vadă în acelaşi timp în care tu vei fi în stare să mergi.

Bietul Pierre era atât de emoţionat încât nu mai putu să scoată niciun cuvânt. Se îmbujoră ca o fată şi faţa i se

lumină. Era cu neputinţă să mai recunoşti în băiatul acela frumos, cu chipul rumen şi trăsături regulate, pe tocilarul cu obrajii scofâlciţi şi cu ochii stinşi de odinioară. În câteva luni se produsese în el o schimbare totală, nu numai fizică, ci şi spirituală. În fiecare zi, doctorul observa un progres la protejatul său, din care îşi pusese în gând să facă un om în adevăratul înţeles al cuvântului.

— Să mai vorbim şi despre tine, Pierre. N-am venit să-ţi aduc numai această veste... ea n-ar fi fost de ajuns pentru fericirea ta.

— Ba da! se grăbi să replice Pierre. Oare nu mi-aş fi dat oricând viaţa pentru ea? Oare nu pentru ea am jertfit viaţa fratelui meu?

— Nu! îl întrerupse medicul. Nu tu ai lovit. Am examinat rana cu luare-aminte şi am constatat că el s-a repezit în tăişul cuţitului tău.

Mişcat până la lacrimi, Pierre îi făgădui că va deveni un model de cinste şi toată viaţa şi-o va închina binefăcătorului său.

— Da, bine! Dar şi altcuiva.

12

Veştile sosite din America stârniseră o mare emoţie în Franţa. Izbânzile generalului La Fayette îi umpluseră de mândrie pe toţi francezii. Comunicarea făcută de la Washington cu privire la trimiterea drapelelor luate de la englezi fu întâmpinată cu mare bucurie la Curte şi regele hotărî ca primirea să fie cât mai strălucită. Regina dorea ca festivitatea să aibă loc la Trianon. Ludovic al XVI-lea, care numai călcându-şi pe inimă acceptase plecarea ostaşilor săi, aştepta acum plin de nerăbdare sosirea ofiţerului însărcinat cu aducerea stindardelor. Îl chemă la Versailles pe prefectul de Poliţie şi-i spuse:

— Domnule conte, am ţinut să-ţi dau eu cel dintâi o veste bună. Nepotul dumitale se pare că s-a purtat vitejeşte, acoperindu-se de glorie. După câte sunt informat, a dobândit titlul de mare comandant. De altfel, cavalerul însuşi vă va povesti despre faptele sale; am fost înştiinţat că se întoarce curând în patrie. Mărturisesc că-mi va face mare plăcere să-l revăd şi am dat ordin să fie primit cu aceleaşi onoruri ca şi ambasadorii marilor puteri prietene ale Franţei. Cavalerul de Vaudrey merită această cinste şi poţi judeca şi dumneata însuţi citind această scrisoare.

Cu mâna tremurândă, domnul de Linieres luă scrisoarea pe care i-o întinse suveranul şi chipul lui se însufleţi. Regele reluă:

— Domnule conte, parafrazând o expresie celebră, s-ar putea spune că nepotul dumitale, cavalerul de Vaudrey, „s-ar putea lipsi de strămoşi”. Şi-a creat singur un nume care va rămâne vestit în analele tinerei Americi şi sunt fericit că cineva din familia dumneavoastră a ştiut să dea lumii, o dată mai mult, dovada geniului militar al poporului nostru.

— Cavalerul, spuse domnul de Linieres, nu va cere altceva decât să fie primit de Maiestatea Voastră, pentru a-i depune la picioare drapelele inamice.

Regele păru a chibzui câteva clipe, apoi spuse:

— Mă gândisem să-l iau în preajma mea pe cavaler, dar lucrul acesta nu depinde de mine. Sper că domnul de Vaudrey va fi mai ascultător de acum încolo faţă de dorinţele noastre. Am şi eu o poliţie secretă, domnule conte, şi am aflat că nepotul dumitale, cu toată dorinţa noastră, s-a gândit să dispună singur de persoana şi numele său.

Domnul de Linieres nu găsi ce să răspundă. Toată bucuria de mai înainte pierise. Îşi aduse aminte de

făgăduiala făcută cavalerului. El îşi ţinuse cuvântul, era rândul contelui să şi-l ţină. Dar regele îl smulse din gândurile sale:

— Cavalerul de Vaudrey va fi peste două zile la Ile de l'Aix. Am trimis un şambelan să-l întâmpine, iar primirea oficială a fost hotărâtă peste opt zile. După ce prefectul Poliţiei va lua toate măsurile cuvenite, îl invit să-şi ocupe locul printre miniştrii mei.

Contele ar fi vrut să-l roage pe rege să-i primească demisia.

Dar regele nu-i dădu răgaz:

— Persoana pe care cavalerul de Vaudrey şi-a ales-o ca logodnică îmi va fi adusă de dumneata... Ţin s-o văd la Trianon cu prilejul primirii cavalerului de Vaudrey. Sper că-i voi face pe amândoi să priceapă unele lucruri. Voi lua măsuri ca protejata dumitale să fie primită şi să aştepte hotărârea mea. Zicând acestea, regele făcu un semn, dând de înţeles contelui că audienţa se sfârşise.

În timp ce prefectul se întorcea, pradă unei mari tulburări, la Paris, în palat, era fierbere mare. Credinciosul Picard aflase de la uşierul ministrului Marinei de apropiata întoarcere a cavalerului de Vaudrey şi de toate faptele vitejeşti ale acestuia. Picard sări în sus de bucurie, ieşi

afară cu capul descoperit, se repezi în cea dintâi trăsură care-i ieşi în cale şi porni glonţ la palatul Linieres. Bătu la uşă, se repezi înainte şi căzu în genunchi în faţa contesei, zicând:

— Se înapoiază cavalerul, doamnă, se înapoiază victorios şi încărcat de glorie. Va fi primit de rege ca unul care i-a salvat pe La Fayette şi pe Washington şi a zdrobit armata engleză.

Doctorul vru să-l oprească, dar Picard se întoarse către Henrieta şi, cu aceeaşi înflăcărare, îi spuse:

— Tot ce-am făcut este pentru logodnica noastră şi pentru ea vom intra în istorie, pildă generaţiilor viitoare. Şi ochii lui Picard şiroiau de lacrimi. Asaltat cu întrebări, voia să răspundă tuturor, când contele se ivi în prag. Chipul grav al acestuia îi dădu de înţeles Dianei că se întorcea de la Versailles cu veşti serioase.

— Am ştiri despre cavalerul de Vaudrey: Maiestatea Sa aşteaptă sosirea cavalerului care a primit misiunea să-i prezinte drapelele luate de la englezi. În tot acest tablou este însă şi o umbră. Regele doreşte s-o vadă pe domnişoara Gérard şi mi-a poruncit s-o aduc la Versailles.

Doctorul şi contesa pricepură tâlcul ascuns al cuvintelor rostite de conte. În clipa aceea intră în odaie Luiza, care îşi

recăpătase vederea. Văzând-o pe Henrieta cu capul în jos şi pieptul zvâcnind, întrebă:

— Domnule conte, spuneţi-mi, vă rog, s-a abătut vreo nenorocire asupra familiei dumneavoastră?

— Roger e sănătos şi în curând va fi printre noi! răspunse contesa.

— Atunci de ce e îngrijorată Henrieta?

— Domnul conte nu cunoaşte motivul pentru care Maiestatea Sa doreşte să mă vadă şi nici ce gânduri nutreşte în privinţa mea.

— Regele a aflat, fără îndoială, că ai o inimă de aur şi că meriţi să fii fericită după atâtea suferinţe, de aceea doreşte să te vadă.

Programul primirii oficiale la Trianon fusese stabilit în detaliu şi şambelanul trimis în întâmpinarea cavalerului îl informă pe acesta de toate dispoziţiile care fuseseră date, inclusiv de faptul că Maria-Antoaneta ceruse să vină la palat cu uniforma cu care luptase pe câmpul de bătălie.

În ziua fixată, prefectul plecă la Versailles însoţit de Henrieta. Când ajunseră, regele se plimba singur prin parcul palatului.

— Te aşteptam, domnule conte, îi spuse Ludovic al XVI-

lea.

Fata, tremurând ca varga, stătea cu capul plecat.

— Aceasta e domnişoara Henrieta Gérard.

Regele o privi, apoi făcu semn celor doi să-l urmeze. Ajuns în anticamera apartamentului său din Micul Trianon, se adresă unei doamne de onoare:

— Vă rog să ţineţi companie acestei domnişoare!

Din ordinul regelui, o escortă de onoare îl aştepta pe cavalerul de vaudrey. Mulţimea îi ieşise în întâmpinare eroului, aclamându-l.

Ajuns la Marele Trianon, Roger intră, se opri în prag, anunţat de însoţitorul său care se înclină în faţa suveranilor, spunând:

— Am onoarea să vă prezint pe domnul cavaler de Vaudrey, trimisul generalului Washington.

— Primesc cu plăcere pe trimisul generalului Washington şi voi asculta mesajul pe care generalisimul american i l-a încredinţat.

— Sire, răspunse cavalerul, generalul Washington m-a ales ca trimis al său să prezint Maiestăţii Voastre drapelele pe care trupele franceze le-au capturat de la englezi.

Rostind aceste cuvinte, Roger înclină drapelele de trei ori, le înmână regelui care le luă şi le trecu şambelanului.

De afară se auziră sunete de trompete. Regele se adresă din nou cavalerului:

— Mulţumesc cavalerului pentru darul făcut şi sunt fericit că generalul a ales pentru această misiune un ofiţer de frunte pe care doresc să-l păstrez de acum încolo pe lângă mine.

Roger stătea înclinat.

— Ridică-te, domnule cavaler! îi spuse regele coborând treptele tronului. Îţi datorez o răsplată pentru contribuţia pe care ai adus-o gloriei franceze. Şi încet, adăugă: Ştiu că te-ai împotrivit dorinţei noastre de a te căsători cu o persoană nobilă. Sper că de data aceasta nu te vei mai împotrivi... Ţin să ţi-o prezint chiar eu pe aceea pe care ţi-am hărăzit-o de soţie.

Şi fără să-l lase pe cavaler să spună un cuvânt, ordonă:

— Urmează-mă, cavalere!

Prefectului i se păru că-i fuge pământul de sub picioare, iar pe chipul cavalerului nu se putea citi decât surpriza şi spaima în acelaşi timp.

— Maiestatea Voastră îmi acordă cea mai mare onoare ce se poate acorda unui supus. Îi sunt profund recunoscător, dar...

Regele îl întrerupse cu un gest şi, ridicând o draperie,

făcu un semn: Henrieta Gérard se ivi, stăpânită de o mare emoţie.

— Iată soţia pe care ţi-am ales-o, domnule! Sper că de data aceasta nu te vei mai împotrivi dorinţei mele şi nu voi mai fi nevoit să-ţi poruncesc.

Roger, într-o pornire de recunoştinţă, se azvârli în genunchi în faţa regelui, iar fata, revenindu-şi din amorţeala în care căzuse, se lăsă şi ea în genunchi, alături de logodnicul ei.

Deschizând uşa, regele îi făcu semn contelui să intre.

— Prezenţa dumitale aici este indispensabilă, conte. Te-am chemat să iei parte la o scenă de familie.

Contele privi, nevenindu-i să-şi creadă ochilor, la cei doi tineri care erau atât de fericiţi, încât toată întâmplarea li se părea un vis.

Contele de Linières, însoţit de Roger şi Henrieta, se întoarse la Paris. Picard deschise poarta palatului ca să intre trăsura şi când citi bucuria tinerilor, fu gata să leşine. Contelui i se făcu milă de el şi-i spuse:

— Da, Picard, regele a încuviinţat.

Când Roger, însoţit de Henrieta, se ivi în pragul salonului unde se afla contesa, aceasta vru să se repeadă înaintea lor, dar puterile o părăsiră şi fu nevoită să se

sprijine de braţul Luizei.

Cei doi tineri îngenunchează în faţa Dianei şi tabloul emoţionant îi umezi ochii lui Picard.

13

În palatul Linieres nu se mai vorbea decât de apropiata căsătorie a cavalerului. Se aflase chiar că, imediat după nuntă, Henrieta urma să fie prezentată reginei, care dorea s-o aibă ca doamnă de onoare. Henrieta accepta resemnată viitorul strălucit care-i stătea înainte, căci în sinea ei ar fi fost mulţumită să fi putut trăi în linişte alături de Roger şi de Luiza. În privinţa acesteia din urmă, Henrieta băgă de seamă că avea ceva pe suflet. De când îşi recăpătase vederea era din ce în ce mai tristă. Numai doctorul Herbert declară că el cunoaşte leacul acestei boli, dar că-l va aplica doar la momentul potrivit. Cu toată asigurarea doctorului, Henrieta se hotărî s-o descoase pe Luiza şi, într-o zi, profitând de faptul că erau singure, o întrebă:

— Luiza, tu nu eşti la fel de fericită ca şi mine că mi s-a împlinit visul? De ce eşti atât de tristă când eu sunt atât de fericită?

— Dar nu sunt...

— Ei, nu eşti! Ce-ai spune dacă ţi-aş ghici taina? Vrei să-ţi spun eu de ce stai şi priveşti ore în şir pe fereastră în fiecare zi? Ei bine, aştepţi pe cineva.

Luiza încercă să tăgăduiască, dar Henrieta nu-i dădu răgaz:

— Nu mai ai aceeaşi încredere în mine ca altă dată şi nu vrei să-mi spui ce-ţi apasă sufletul!

Mai vorbiră câtva timp pe aceeaşi temă, dar nu ajunseră la niciun rezultat. În cele din urmă se aşezară la fereastră să privească forfota de afară.

— Pe vremea când nu vedeam, nu-mi închipuiam cât de frumos e Parisul şi mă mulţumeam să recunosc unele persoane după glas.

— Şi după strigăte, nu-i aşa? Oare cum îţi explici tu, Luiza, că tocilarul n-a mai trecut de atâta vreme pe aici?

— Ai observat şi tu... E adevărat, n-a mai trecut.

— Spune drept, eşti tristă pentru că nu-i mai auzi glasul?

— Mi-e teamă să nu i se fi întâmplat ceva rău.

Henrieta aflase destul. Din ziua aceea nu mai aduse vorba despre Pierre, dar de câte ori îl vedea pe doctor îl întreba:

— Ce e cu leacul surorii mele, domnule doctor?

— Puţintică răbdare!

La rândul său, Pierre se gândea tot timpul la Luiza şi de câte ori avea prilejul vorbea cu doctorul despre ea. Mulţumită străduinţelor pe care le depusese, Pierre învăţase mult şi acum putea susţine orice examen. Devenise un tânăr cu maniere alese şi nimeni n-ar mai fi putut recunoaşte în el pe fostul tocilar. Într-o zi îi spuse doctorului cu tristeţe:

— Nu credeţi că fericirea pe care mi-aţi adus-o m-ar putea face nefericit?

— Da! Aşa e! Cred că a venit momentul să-ţi spun ce soartă te aşteaptă. Din ziua când ai intrat în spital, ţi-am schimbat numele. Totuşi, nu poţi ieşi în lume cu un nume de împrumut. Dar, din moment ce te-ai transformat într-un tânăr instruit şi cu maniere alese, ai nevoie şi de un nume pe măsură, un nume adevărat şi care să sune frumos. Ţi-am vorbit odată despre puterea pe care o are regele de a schimba numele. Dar am nevoie de consimţământul tău.

Pierre i-l dădu, clătinând uimit din cap.

— Atunci e în regulă, spuse doctorul. Cunosc eu pe cineva care ar fi fericit să te adopte. Un om cam ciudat, dragul meu, un bărbat care n-a găsit cu cale să se însoare, iar acum, trecut de vârsta copilăriilor, simte nevoia să fie

părinte; omul acela sunt chiar eu.

— Să vă port numele?

— Şi de ce nu? Nu te-am reparat eu trupeşte mai întâi... nu tot eu ţi-am trezit inteligenţa... dacă e să ne gândim bine, îţi sunt un fel de părinte adoptiv. Aşadar, plec imediat la Versailles, pentru că s-ar putea să ai nevoie foarte curând de noul tău nume.

Obişnuit cu felul de a fi al doctorului, Pierre nu se mai miră când, într-o zi, acesta îi spuse:

— Astă-seară e recepţie la palatul Linieres. Se sărbătoreşte întoarcerea cavalerului de Vaudrey, logodna lui cu Henrieta şi vindecarea Luizei. Îţi vei putea da seama, personal, de bucuria care va domni acolo, domnule Pierre Herbert.

Dar medicul nu făcuse invitaţia fără să stea de vorbă cu Diana mai înainte.

— Doamnă contesă, cred că aţi băgat de seamă că Luiza noastră se află tot într-o stare îngrijorătoare. Sigur este că Luiza râvneşte şi ea să aibă parte de o fericire asemănătoare cu a Henrietei.

— Ce vrei să spui, doctore?

— Vreau să spun că ar trebui să fie două nunţi în palat, în acelaşi timp.

— Îţi închipui că e atât de uşor?

— Ştiu ce vreţi să spuneţi: că pentru a o mărita pe Luiza trebuie mai întâi să i se găsească un logodnic care să-i fie pe plac. Am să vă răspund că Luiza, fiind timp îndelungat lipsită de vedere, nu şi-a putut făuri un ideal. Aşa că de vreme ce nu şi-a deschis inima pentru nimeni, va fi lesne să manifeste simpatie pentru cineva şi apoi să-l iubească. Dacă vreţi, putem face chiar o încercare. Cunosc eu un tânăr încântător care ar fi fericit să ceară mâna Luizei.

— Dar, doctore, m-ai luat prea repede. Dă-mi voie să chibzuiesc. Să mă sfătuiesc!

— Cu cine? Cu Luiza? Nu e nevoie. E mai bine ca vederea să aibă loc fără ca ea să bănuiască ceva. Noi doar vom observa impresia pe care tinerii o vor face unul asupra celuilalt.

Prezentarea avu loc şi Pierre înregistră un adevărat succes faţă de contele de Linieres, căruia doctorul i-a înşirat o poveste pe care o născocise în interesul cauzei.

— Precum vedeţi, domnule conte, fiul meu adoptiv va fi o partidă minunată când se va gândi să-şi făurească un cămin.

Prefectul îi strânse mâna, privindu-l adânc în ochi:

— În privinţa asta, te rog să iei legătura cu doamna

contesă.

Numai pe fată vestea prezentării o lăsă indiferentă, ca să nu zicem complet rece. La întrebarea dacă nu era curioasă să-l cunoască pe tânărul ce urma să-i fie prezentat, Luiza răspunse numai printr-un suspin.

Veni şi ziua prezentării.

Când Pierre trebui să se încline în faţa Luizei, inima-i bătea să-i spargă pieptul, iar fata simţi o emoţie pe care nu şi-o putea lămuri... în tot cursul serii rămaseră ca din întâmplare împreună. După ce plecară oaspeţii şi fetele se duseră la culcare, Luiza nu mai putea de nerăbdare să deschidă vorba despre noua ei cunoştinţă şi să-şi exprime mirarea că doctorul Herbert nu-i vorbise niciodată despre fiul lui adoptiv.

Henrieta îi răspunse zâmbind:

— După cât se pare, dragă Luiza, în „lumea mare” aşa se aranjează căsătoriile.

— Dar de ce, crezi că se gândesc?...

— Da, se gândesc să te mărite. Eşti în stare să te împotriveşti voinţei contelui?

Luiza nu răspunse, dar ochii i se umplură de lacrimi.

— De ce plângi? Te pomeneşti că ţi-ai dăruit inima altuia?

— Nu, nu! se grăbi să răspundă Luiza.

— Atunci? Nu găseşti şi tu că „băiatul” doctorului e cât se poate de încântător?

— Da, mi-a făcut... o impresie bună...

După prima vedere, doctorului nu-i mai rămăsese decât să-i vorbească Luizei. O puse pe Henrieta să o facă. Dar Luiza nu-i dădu răgaz să spună prea multe şi-i replică:

— Mă aşteptam la propunerea asta şi sunt gata să primesc. Din moment ce doamna contesă mi-a ales pe cel care urmează să-mi fie soţ, fără îndoială că el întruneşte toate calităţile. Ar trebui să mă simt fericită. Recunosc chiar că am pentru el o anume simpatie...

— Facem atunci nunta odată cu a Henrietei? interveni doctorul Herbert care deschisese uşa încetişor.

Luiza rămase puţin stingherită, dar făcându-şi curaj, continuă:

— Nu văd pentru ce aş mai ascunde ceea ce simt. Aflaţi deci că n-am uitat de acel nenorocit care a suferit atâta pentru mine, care m-a mângâiat cât i-a stat în putinţă şi căruia i-am promis că-i voi purta recunoştinţă veşnică.

— Vorbeşti de Pierre Frochard?

— Da, de el! Ştiu precis că Pierre mă iubea cu cea mai curată şi sfântă dragoste. Ochii Luizei se umplură de

lacrimi şi-i reaminti doctorului făgăduiala de a i-l aduce pe Pierre Frochard.

— Da, îmi voi ţine făgăduiala. Curând ai să-l vezi pe bunul tău prieten, de vreme ce vrei să primeşti şi consimţământul lui pentru căsătoria ta... şi pe care, nu mă îndoiesc, ţi-l va da fără să şovăie... Dacă vrei, poţi să-l vezi şi mâine.

Doctorul Herbert orându-i-se bine lucrurile, în privinţa căsătoriei Luizei. El voise însă să-i facă o surpriză şi Henrietei, chiar în înţelegere cu cavalerul de Vaudrey. Roger făcuse călătoria din America în Franţa pe acelaşi vapor cu alte două persoane: locotenentul d'Ouvelles şi Mariana. Aceea care se jertfise pentru a o scăpa pe Henrieta Gérard avusese prilejul să mai dea dovadă de devotament chiar la bordul vasului cu care călătoreau în drum către Louisiana. Vaporul luă foc în mijlocul oceanului şi Mariana, prin curajul ei, izbuti să-şi liniştească tovarăşele de călătorie cuprinse de panică şi să ajute efectiv echipajul de salvare. Mai târziu, Mariana se pricepu să-şi atragă simpatia guvernatorului Louisiane! iar locotenentul francez d'Ouvelles se îndrăgosti de ea. După căsătorie, locotenentul făcuse parte din trupele franceze ale lui La Fayette, unde îl cunoscuse pe cavalerul de

Vaudrey. Când se sfârşi războiul, d’Ouvelles se înapoie cu Roger în patrie, îndată ce ajunseră la Paris, soţii d’Ouvelles făcură primul lor drum la doamna Poidevin pentru a găsi copilul lui Madeleine Bachelin pe care îl luară cu ei, oferindu-i o familie. Apoi Mariana o căută pe sora Genoveva, dar când ajunse la Salpêtrière află că buna călugăriţă murise. De la Salpêtrière, Mariana îi făcu, împreună cu soţul ei, o vizită doctorului Herbert. Acesta îi invită din nou peste două zile, la ora 13.

Vizita aceasta urma să aibă loc exact în ziua în care doctorul le chemase la el pe Henrieta şi pe Luiza.

14

Din clipa în care doctorul îi făgăduise Luizei că-l va vedea pe Pierre, biata fată era plină de ne răbdare. Îşi pregătea în minte micul discurs pe care voia să i-l ţină. Îşi pusese în gând să facă în aşa fel încât acesta să nu simtă povara infirmităţii lui şi să-i arate aceeaşi simpatie ca şi atunci când fuseseră tovarăşi de suferinţă. Doctorul le aştepta în cabinetul lui.

— Aţi venit cu cinci minute mai devreme...

— Eram grăbită să ajung... şi să găsesc aici pe...

— Mi-am ţinut făgăduiala şi imediat vei putea sta de vorbă cu cel pe care-l doreşti. Apoi, adresându-se Henrietei: Şi pentru dumneata am o surpriză. Vei întâlni pe cineva care abia aşteaptă să te revadă.

— Pe mine? făcu Henrieta mirată.

În loc de răspuns, doctorul ieşi şi se întoarse însoţit de o doamnă a cărei faţă era acoperită cu un voal negru.

— Cine sunteţi, doamnă?

Cu un gest, străina îşi scoase voalul.

— Mariana! strigă Henrieta şi se repezi s-o îmbrăţişeze. Începură să-şi povestească întâmplările prin care trecuseră, dar doctorul le întrerupse:

— Fetele mele, pentru astăzi mai aşteptăm o vizită despre care cred că va fi la fel de emoţionantă.

Doctorul nu sfârşi bine fraza şi în depărtare se auzi:

— Cuţite, foarfece ascuţim!

Era într-adevăr glasul lui Pierre, glasul acela tânguitor pe care oarba îl auzise de atâtea ori. Luiza fu cuprinsă de un tremur nervos. Glasul se apropia, devenind din ce în ce mai puţin trist, iar când se auzi sub ferestrele casei părea un imn de speranţă.

Toate trei se apropiară de fereastră şi îl văzură în stradă pe tocilar, încovoiat sub povara tocilei. Mergea şchiopătând şi îmbrăcat în zdrenţe ca odinioară, iar faţa îi era umbrită de borurile late ale unei pălării.

Fără să ridice privirea, el îşi lăsă tocila jos, răsuflând greu.

— Pierre! Pierre! strigă Luiza cu vocea sugrumată de emoţie. Auzind strigătul, băiatul întoarse repede capul, îşi îndreptă trupul şi, scoţând pălăria, privi radios.

— Cum! Dumneata! exclamă Luiza, recunoscându-l pe acela care-i fusese prezentat drept fiul adoptiv al doctorului Herbert. El e, domnule doctor... el... Dumneavoastră l-aţi transformat aşa?

— E drept că i-am corectat puţin înfăţişarea, răspunse medicul vesel. Ştiam că-ţi voi reda vederea, deci trebuia să-l fac şi pe el mai prezentabil, pe acest băiat care te adoră.

Peste cincisprezece zile de la întâmplările descrise mai

sus, biserica Saint-Sulpice gemea de lume. Întreaga aristocraţie pariziană răspunsese invitaţiei prefectului de Poliţie. Se oficia căsătoria cavalerului de va ud rey cu Henrieta. La aceeaşi oră, într-o capelă alăturată, preotul binecuvânta legătura dintre Pierre şi Luiza.

Pe când ceremonia îşi urma cursul, Picard, îmbrăcat în straie de sărbătoare, aştepta în faţa bisericii, împreună cu ceilalţi servitori.

— Iată-ne căsătoriţi! exclamă el. Şi suntem fericiţi, chiar foarte fericiţi toţi patru. Ba, toţi cinci voiam să zic, pentru că fac şi eu parte puţintel din familie.

Şi credinciosul valet râdea şi plângea în acelaşi timp de bucurie.

— Sfârşit —